Protocoll,

hållna

hos

Höglofliga

Ridderskapet och Adeln,

vid

Lagtima Riksdagen i Stockholm,

Åren 1828 och 1829.

Femtonde Häftet.

STOCKHOLM.
Tryckta hos *Johan Hörberg*, 1830.

Måndagen den 2 Mars 1829.

Plenum klockan 10 Förmiddagen.

Uplästes till justering och godkändes följande från ExpeditionsUtskottet inkomne Förslag till Rikets Ständers underdåniga skrifvelser till Kongl. Maj:t:

N:o 35. Angående Arrendatorernes af $\frac{71}{87}$ utaf Sörfors Krono Laxfiske underdåniga ansökning om eftergift i taxan för 3:ne år, m. m.

N:o 36. Angående af Mjölnaren E. Wässell sökt nedsättning i arrendet för Carl Gustafs Stads Krono Tullqvarn.

Fortsattes den uti Plena den 23 och 26 sistlidne Februarii förehafde pröfning af de uti ConstitutionsUtskottets den 3 sistlidne Januarii aflåtne, och den 5 i samma månad på bordet lagde, Memorial omförmälte, sedan sista Riksdag hvilande, Grundlagsändrings förslag.

Partiella och af hvarandra oberoende Förslag.

RiksdagsOrdningen.

59 §. 1 *Mom.*

Alla hos RiksStånden *förda* Protocoll skola, så tidigt ske kan, genom trycket utgifvas, med undantag blott af *sådana ämnen*, som *hvarje Stånds* enskildta ekonomi beträffa. *De Stånd, hvilkas sammanträden hållas offentligen, må kunna låta Protocollen tryckas i sammandrag; men de öfrigas böra in extenso tryckas.*

Grefve *Posse, Arvid:* Om jag ej missminner mig, blef den föreslagne nya redactionen af 24 §. 1 Mom. 2 Punkten RiksdagsOrdningen upskjuten, för att i sammanhang med denna §. afgöras. Jag hemställer således, om icke berörde nya redaction först måtte behandlas, emedan det nu föredragne 1 mom. i 59 §. är deraf beroende.

Herr *von Hartmansdorff, August:* Om minnet ej bedrager mig, är förhållandet enahanda med 4 mom. i 49 §. RiksdagsOrdningen, som finnes uptagit på sidorne 12 och 13, och hvilket Herr RiddarhusSecreteraren äfven torde få upläsa. Jag tror, att alla dessa redactioner böra i ett sammanhang behandlas.

I anledning häraf föredrogs det nya förslaget till 24 §. 1 Mom. 2 Punkten RiksdagsOrdningen, så lydande:

Secreteraren tillhör att öfver discurserna, på sätt hvarje Stånd inom sig finner tjenligast, utförligen eller ock summariskt, men öfver besluten noggrannt och fullständigt, sammanfatta Ståndets Protocoll, för att sedermera, så tidigt det ske kan, in Pleno justeras; äfvensom — — —

Friherre *Boye, Ludvig:* Lagstiftaren har här med mycket skäl infört ett vilkor, nemligen *på sätt hvarje Stånd inom sig finner tjenligast.* Detta vilkor var nödvändigt, ty annars ankom det på Secreterarens skön, att uptaga discurserne summariskt eller ordagrant. Men mig synes, att af detta vilkor nödvändigt följer för hvarje Stånd skyldigheten, att särskilt stadga, huru Ståndet finner, att Protocollen böra föras. Jag hemställer till Herr Grefven och LandtMarskalken samt Ridderskapet och Adeln, huruvida nu discussion äfven i det ämnet bör äga rum, i hvilket fall jag utbeder mig att få yttra mig; eller huruvida det är mig tillåtit att, sedan discussionen är fulländad, göra en motion, som jag anser nödvändig.

Hans Excellence Herr Grefven och LandtMarskalken föreslog bifall till den nya redactionen af 24 §. 1 Mom. 2 Punkten RiksdagsOrdningen.

Ropades Ja och Nej.

Herr *von Hartmansdorff:* Mig synes,

som skulle förslaget till 24 §. RiksdagsOrdningen stå i någon strid med förslaget till 59 §. På förra stället står det: *Sekreteraren tillhör att öfver discurserna, på sätt hvarje Stånd inom sig finner tjenligast, utförligen eller ock summariskt, men öfver besluten noggrannt och fullständigt, sammanfatta Ståndets Protocoll, för att sedermera så tidigt det ske kan, in Pleno justeras.* På det sednare åter står: *De Stånd, hvilkas sammanträden hållas offentligen, må kunna låta Protocollen tryckas i sammandrag; men de öfrigas böra in extenso tryckas.* Så vida ett Stånd således ännu icke har offentlighet, måste dess protocoll, enligt den föreslagne redactionen, tryckas in extenso, och det anser jag också vara nödvändigt. Jag tror följagteligen, att så länge offentlighet icke är antagen hos Ridderskapet och Adeln samt medgifven af Kongl. Maj:t, måste dessa nya redactioner afslås.

Friherre *Boye:* I fullföljd af den princip jag en gång förut här yttrat, den nemligen, att hvarje §. bör innehålla en tydlig och fullständig föreskrift i det ämne den afhandlar, så att den ej beror af en hänvisning till en annan §., tror jag, att redactionen af en §., till förståndet hvaraf jag ej kan komma utan raisonnement, är bristfällig; men jag inser ingen fara uti att ingå i det förslag som nu är uppgjordt,

enär det står: *på sätt hvarje Stånd inom sig finner tjenligast.* Jag drager ej i betänkande, att framställa ändamålet med min anmärkning. Jag tycker, att talarens säkerhet dock bör gälla mera, än Secreterarens beqvämlighet; och jag föreställer mig det fall, att en talare ville öfverlemna sig åt sin känsla och, i farhåga att missförstås, begärte af Ståndet, att få sitt yttrande intaget ordagrant. Det vore då hårdt, om Secreteraren kunde säga Nej. Se der orsaken till min anmärkning. Gränsen emellan frimodighet och djerfhet, samt emellan djerfhet och förgripelse, är någon gång så fin, att upfattningen kan taga felt, och talaren komma till ansvar för en mening, som han ej haft, och för hvilken han varit fri, om han haft rätt, att få sitt yttrande ordagrannt upfattadt. Jag öfverlemnar till Herr Grefven och LandtMarskalken, att efter sitt oöfverträffliga sätt att bedömma de frågor, som här förefalla, afgöra, om denna anmärkning nu är på sitt rum, eller om jag, sedan discussionen om redactionsförslaget är slutad, bör framställa den.

Herr *von Hartmansdorff:* Om min vördsamma begäran, att förslaget till 4 Mom. i 49 §. RiksdagsOrdningen måtte, i sammanhang med förevarande ämne, föredragas, blifvit bifallen, så hade Friherre Boye funnit en del af sin motion redan vara af Con-

stitutionsUtskottet förekommen. Der står nemligen: *När utlåtande från RiksStånd till Utskott återremitteras, böra alla anmärkningarne, senast inom fjorton dagar derefter, meddelas Utskottet genom justeradt ProtocollsUtdrag, antingen i hela deras utförlighet, eller ock af Secreteraren punktvis och i korthet sammanfattade, dock i sednare händelsen med öppen rätt för Stånds Ledamot, att sin särskilta mening in extenso skriftligen bifoga, på sätt i 57 §. stadgadt är.* För min del skulle jag anse, att om Ståndet täckes göra afseende på den stridighet jag tror mig finna i dessa båda stadganden, behöfde man ej ingå i dessa frågor, utan kunde afslå alltsammans. Så länge offentlighet ej äger rum, har en talare ingen annan säkerhet mot misstydningar och obilligt klander, än ett utförligt protocoll öfver hvad som förefallit.

Herr *Cederschjöld, Pehr Gustaf:* Den siste talaren har tillstyrkt afslag å de nya redactionerne, i den förmodan att det skulle vara en stridighet emellan 24 och 59 §§. i förslagen, men jag skall utbedja mig få uplysa, att förhållandet ej är sådant. Den 24 §. har endast afseende på det sätt, hvarpå Protocollen skola författas, summariskt eller ordagrannt; den 59 deremot blott på, i hvad form de skola af trycket utgifvas, antingen sådane som de äro författade, eller i sammandrag. Det är således in-

gen strid emellan §§:ne och ingenting i det afseendet kan hindra antagandet.

Friherre *Boye:* Jag medgifver visserligen, att genom afslag å den nya redactionen hela den anmärkning är förekommen, som jag velat framställa, och, ehuru jag anser den nya redactionen äga värde, går jag således gerna öfver till den sidan, och föreslår äfven afslag å förslaget.

Friherre *Cederström, Jacob:* Enär den af Herr von Hartmansdorff nyss gjorde anmärkning ej saknar grund, instämmer jag med honom, och anhåller om afslag å det nya förslaget.

Herr *von Hartmansdorff:* Jag hemställer, om icke det föreslagne nya 4 mom. i 49 §. tillika finge innefattas under samma afslag.

Hans Excellence Herr Grefven och LandtMarskalken förnyade den af honom nyss gjorde proposition på bifall till den nya redactionen af 24 §. 1 Mom. 2 punkten RiksdagsOrdningen.

Ropades Nej.

Hvarefter berörde nya redaction blef, uppå derom framställd proposition, af Ridderskapet och Adeln afslagen.

Härefter föredrogs det föreslagne tillägg-

get af ett 4 Mom. vid slutet af 49 §. RiksdagsOrdningen, så lydande:

När Utlåtande ifrån RiksStånd till Utskott återremitteras, böra alla anmärkningarna, senast inom fjorton dagar derefter, meddelas Utskottet genom justeradt ProtocollsUtdrag, antingen i hela deras utförlighet, eller ock af Secreteraren punktvis och i korthet sammanfattade, dock i sednare händelsen med öppen rätt för Stånds Ledamot, att sin särskilta mening in extenso skriftligen bifoga, på sätt i 57 §. stadgadt är.

Hvilket nya tillägg blef, uppå gjord proposition, af Ridderskapet och Adeln afslagit.

Hvarefter Ridderskapet och Adeln, uppå af *Hans Excellence Herr Grefven och LandtMarskalken* framstäld proposition, äfven förkastade ofvanberörde förslag till ny redaction af 1:sta momentet i 59 §. RiksdagsOrdningen.

59 §. 2 Mom.

Sådana Handlingar, hvilka till samtliga RiksStånden inlemnas eller från dem utgå, skola icke i Protocollen intagas, utan endast till sina rubriquer anföras. De böra, såsom ett Bihang till samtliga RiksStåndens Protocoll, särskilt och på Statens bekostnad från trycket utgifvas, Konun-

gens Propositioner, Riksens Ständers underdåniga skrifvelser samt RiksdagsBeslutet till hela deras vidd, men de öfriga Handlingarna, allt efter Riksens Ständers förordnande, antingen in extenso, eller ock i sammandrag.

Denna nya redaction blef, uppå gjord proposition, af Ridderskapet och Adeln ogillad.

63 §.

(*Tillägg vid slutet.*)

— — — *I händelse JustitiæOmbudsmannen, vid samma Riksdag, under hvilken han blifvit vald, afsäger sig det erhållna förtroendet, eller med döden afgår, skola Riksens Ständer i Embetet genast insätta den man, som de till hans efterträdare utsett. Skulle JustitiæOmbudsmannens utsedde efterträdare under påstående Riksdag afsäga sig det erhållna förtroendet, eller i JustitiæOmbudsmansEmbetet insättas, eller med döden afgå, utväljes, på ofvan stadgade sätt, en annan behörig man i hans ställe.*

Detta tillägg blef, uppå derom framställd proposition, af Ridderskapet och Adeln bifallit.

63 §.

(*Ytterligare tillägg.*)

Inträffar något af dessa fall emellan

Riksdagarna, skall Riksens Ständers rätt härutinnan genom Deras Fullmägtige i Banken och RiksgäldsContoiret utöfvas.

Friherre *Boije, Fredrik:* Det synes mig vara glömt, att det borde stå: genom deras Fullmägtige i Banken och RiksgäldsContoiret *samt RiddarhusDirectionen.* Det har alltid varit vanligt, att RiddarhusDirectionen varit med vid dylika val. Månne meningen då kan vara, att den här skall vara utesluten?

Grefve *Posse, Arvid:* Ridderskapet och Adeln har redan antagit förslaget i 98 §. RegeringsFormen, och det nu föreslagne tillägget till 63 §. RiksdagsOrdningen är endast en afskrift deraf.

Herr *Hjerta, Gustaf:* Jag torde få uplysa, att ett missförhållande i antalet emellan Ståndens Deputerade skulle, genom antagande af Friherre Boijes förslag upstå. Ridderskapet och Adeln skulle få flere Ledamöter vid valet, än de öfrige Stånden.

Herr *von Hartmansdorff, August:* Utom de uplysningar, som redan blifvit lemnade, anhåller jag få nämna, att under förlidne Riksdag inträffade just det fall, att JustitiæOmbudsmannen afled; och när Fullmägtige då sammanträdde för att i Embetet insätta hans efterträdare, voro RiddarhusDirectionens Ledamöter ej tillstädes. Ifråga-

varande redactionstillägg blef då, i anledning af upkomna tvister, föreslaget till att förtydliga 26 §. af JustitiæOmbudsmannens instruction.

Hans Excellence Herr Grefven och LandtMarskalken gjorde proposition till bifall af det föreslagne ytterligare tillägget i 63 §. RiksdagsOrdningen.

Ropades Ja.

68 §. 2 Punkten.

— — — Desse Revisorer, som skola vara sex af hvarje RiksStånd, böra emellan Riksdagarne *hvarje år* sammanträda, *för att granska de sist afslutade års-räkenskaperna,* och tage alltid Revisionsförrättningen sin början den 15 September; skolande — — —

Herr *von Hartmansdorff, August:* Om det är bekant, huru denna fråga är afgjord i de öfrige Stånden, anhåller jag, att vi derom måtte blifva underrättade.

Uplästes Vällofl. BorgareStåndets ProtocollsUtdrag af den 23 sistlidne Februarii, af innehåll, att BorgareStåndet beslutat, att det ifrågavarande förslaget till förändring af 68 §. 2 punkten RiksdagsOrdningen icke komme att af BorgareStåndet till afgörande företagas förr, än i sammanhang med det i anledning af Kongl. Maj:ts Nådiga Proposition och enskilda Motioner, från Stats-

Utskottet förväntade Förslag till ny Instruction för Rikets Ständers Revisorer; i hvilket beslut BorgareStåndet inbjudit de öfrige RiksStånden att deltaga.

Grefve *von Schwerin, Fredrik Bogislaus:* Jag får till de skäl, som inom Vällofl. BorgareStåndet af Herr Santesson blifvit upgifne, tillägga, att StatsUtskottets Inkomst-Afdelning är sysselsatt med en undersökning, huruvida icke StatsVerkets Böcker och Räkenskaper kunde få den form, att hvarje års räkenskaper kunde vara afslutade i Maj månad det följande året, och föreläggas Revisorerne vid deras sammanträde i September. Det är anledning att hoppas, att detta i vårt land, så väl som i andra länder, kan blifva möjligt. Denna tanka delas af Afdelningens Ledamöter och flere tjenstemän inom StatsContoret. Jag tillstyrker således bifall till BorgareStåndets inbjudning.

Herr *Hjerta, Gustaf,* förenade sig med Grefve von Schwerin.

Uppå derefter af *Hans Excellence Herr Grefven och LandtMarskalken* framställd proposition, beslöt Ridderskapet och Adeln att, med antagande af BorgareStåndets inbjudning, instämma uti Borgare-Ståndets ofvannämnde beslut.

Herr *von Hartmansdorff, August:* I fall samtelige RiksStånden skulle, såsom jag

förmodar, hafva, lika med Ridderskapet och Adeln, bifallit de föreslagna tilläggen vid slutet af 98 §. RegeringsFormen och 63 §. RiksdagsOrdningen, angående insättandet i Embetet af JustitiæOmbudsmannens efterträdare; hemställer jag vördsammeligen, att *en motsvarande förändring, i samma hänseende, måtte införas i 26 §. af JustitiæOmbudsmannens instruction.*

Lades på bordet.

75 §. 2 Punkten.

— — — För beslut i alla öfriga ärender — — — hvarom i RegeringsFormens *56*, 66, 69, 70, 71 och 72 §§. särskildt förordnadt är — — —

Denna förändrade redaction blef af Ridderskapet och Adeln godkänd.

79 §.

Ingen af Ridderskapet och Adeln — — — icke heller någon *lagligen kallad* eller vald Riksdagsman för annat Stånd, må kunna, af hvad anledning som helst, förmenas att Riksdagen bevista; — — —

Hvilken nya redaction, uppå gjord proposition, af Ridderskapet och Adeln antogs.

Tryckfrihets-Förordningen:

Ingressen.

Vi efterskrifne Svea Rikets Ständer

— — — förmedelst det stadgande i berörde Grundlags 86 §., att med Tryckfrihet bör förstås hvarje Svensk mans rättighet att, utan några af den offentliga Magten i förväg lagda, (*af TryckfrihetsLagen ej föreskrifna*) hinder, utgifva skrifter, att sedermera *endast* inför laglig Domstol kunna tilltalas för deras innehåll — — —

Hvilken redactionsförändring, uppå af *Hans Excellence Herr Grefven och Landt-Marskalken* framstäld proposition, af Ridderskapet och Adeln godkändes.

1 §. 4 Mom.

(*Tillägg vid slutet.*)

Öfver denna anmälan må sökanden genast och kostnadsfritt undfå ett utdrag af HofCancellers-Expeditions Diarium; Börandes, i händelse tillståndsbevis eller motiveradt afslag icke varder utfärdadt för utgifvare i Hufvudstaden inom Fjorton och i orterne inom trettio dagar från anmälningsdagen, sökanden uti HofCancellers-Expeditionen förete Diarii-Utdraget, och ovägerligen, äfvenledes kostnadsfritt, erhålla påskrift derom: Hvarefter en sådan anteckning å nämnda utdrag skall gälla, i bevisets ställe, till full kraft och verkan. Om tillståndsbeviset, eller, i annat fall, DiariiUtdraget icke begagnas inom sex månader, hvarje till Trettio dagar räknad,

från

från det förras utfärdande eller det sednares påtecknande, må utgifningsrättigheten anses hafva för den gången uphört.

Detta tillägg blef, uppå framstäld proposition, af Ridderskapet och Adeln antagit.

1 §. 6 Mom. 2 Punkten.

— — — Ehvad han okänd vara vill — — — sedeln *saknades. Röjer* — — —

Hvilken redactionsförändring af Ridderskapet och Adeln godkändes.

1 §. 7 Mom. sednare Punkten.

— — — Utgifvare af Dagblad och Periodiska skrifter vare alltid, i afseende på ansvaret, *utom hvad de i 4 mom. 2 §. omförmälda Allmänna Embets-handlingar beträffar,* ansedde såsom författare — — —

Denna nya redaction bifölls af Ridderskapet och Adeln.

2 §. 4 Mom.

I grund af hvad — — — Embets- och Tjenstemäns Relationer, Memorial och EmbetsBref *samt Kungörelser;* ändtligen — —

Hvilken nya redaction af Ridderskapet och Adeln godkändes.

2 §. 4 Mom. punkten näst före den sista.

Att sådant — — — icke må uti dem genom trycket kungöras — — — af sjelfva

hufvudsaken. *Den häremot bryter, böte Trettiotre Riksdaler sexton skillingar.*

Denna nya redaction blef, uppå framställd proposition, af Ridderskapet och Adeln godkänd.

4 §. 8 Mom.

(*Enligt ConstitutionsUtskottets förslag skulle detta Moment alldeles upphäfvas och uteslutas, i följd hvaraf numereringen af de följande Momenten i denna §. komme att rättas.*)

Herr *Dalman, Lars Johan,* anförde skrifteligen:

Då jag redan 1812 års Riksdag i Örebro reserverade mig emot det Grundlagsvidrigt aflockade beslut om indragningsmakten, samt vid sista Riksdag genom Motion i ConstitutionsUtskottet gifvit första anledningen till förevarande frågas uptagande, anser jag min pligt vara att förklara, det jag med hvarje dag sedermera förvissat mig, att denna magt, långt ifrån att vara ett correctiv på Tidningarnes inbillade sjelfsvåld, tvertom hindrar Tidnings-Litteraturens stigande i sans och värde. Det behöfves dessutom för mig ej mer än det *enda* motskäl, att derigenom finnes i ett Constitutionelt Land en Mesure, som tillåter *Godtycket* framträda, utan att angifva *Factum* eller *skäl* till dess åtgärder,

och att en medborgare såmedelst kan, såsom bodde han i Turkiet, beröfvas sitt lagligen tillåtna Näringsyrke. Hvilken fritänkande man skulle väl under *sådane villkor* beträda banan? Vill Regeringen hafva den så nyttiga Tidningslitteraturen corrigerad och i ett stigande värde, göre hon den då fullkomligen fri från alla andra band än *Lagens!* Må hon förakta att relevera kitsliga upsatser och allusioner, hvilka bäst blifva hämnade genom tystnad och Publiquens bon sens. En Tidning, som fortgår i denna väg, läses ej. Dessa articlar upphöra först, då en Regering, som vill hafva *verklig* aktning, är nog klok att aldrig gifva dem en relief genom magtyttring. Sedan Ridderskapet och Adeln funnit för godt, att ej med sitt lysande föredöme yttra sig först i denna fråga, utan Ministerielt väntat utgången i de andre Stånden, och BondeStåndet, genom sitt ogillande af ConstitutionsUtskottets förslag, så högst oförmodadt gjort all ändring ännu 5 år omöjlig, är det föga värdt, att nu mera hvarken discutera eller votera öfver denna fråga, men det kan likväl vara en tillfredsställelse för flera uprigtiga vänner af en sann Tryckfrihet, än jag, att åtminstone få sin åsigt förvarad i Protocollet.

Herr *von Heynne, Georg:* Jag tror, att det allvar, med hvilket nationen bör känna

och skatta sin constitutionella frihet, och det allvar, hvarmed Styrelsen någon gång kan föranledas att söka hejda möjliga missbruk af denna frihet, jag tror, säger jag att detta Styrelsens och Nationens allvar comprometteras hvarje gång man gifver Allmänheten farcen af indragningen af en tidning. Man finner nemligen den ena postdagen, att den eller den tidningen blifvit indragen; man ser några dagar derefter i den officiella tidningen, att Konungen gillat indragningen. Man återfinner likväl samma postdag, eller kort efter, i sin postväska samma tidning, med samma stilar, samma papper, samma tittel, samma anda, hvaraf man tager för afgjordt, att det är samma redaction. Man ser den enda skilnaden i N:o 1, och i några små obetydliga bokstäfver. Jag för min del, och många med mig, hafva funnit detta icke innefatta allvar, utan nästan en lek. Det är för Styrelsens skull, lika mycket som för Nationens, för Styrelsens värdighet och allvar, lika som för Nationens, som jag med min röst tillstyrker afskaffande af indragningsmagten å tidningar, och bifall å ConstitutionsUtskottets förslag. Jag känner visserligen, och beklagar, att ett annat Stånds pluralitet genom votering afgjort denna fråga, bibehållit indragningsmagten, och förkastat den nya redactionen; men jag hoppas, ja, jag vågar vara öfvertygad, att Ridderskapets och Adelns uplysta rättskänsla

icke skall genom något eller någons inverkande på sitt omdöme låta förmå sig att bibehålla indragningsmagten, utan i stället antaga ConstitutionsUtskottets förslag, såsom ett uttryck, att Ridderskapet och Adeln tror, det Nationen, efter ett 20-årigt Constitutionelt lif, är mogen för ett sansadt bruk af det vigtigaste stödet för dess constitutionella frihet: tryckfriheten i sin helhet.

Herr *Uggla, Göran Gustaf,* hade inlemnat följande, som uplästes:

Om det är en sanning, att friheten att sig yttra, utgör lifsprincipen af den constitutionella friheten, om yttranderätten är ej allenast vilkoret och medlet för den borgerliga frihetens verkliga tillvarelse, måttstocken af dess vigt, utan äfven dess tryggaste beskydd; så lärer det ock vara lika obestridligt, att i den mån denna rättighet inskränkes, eller undertryckes, i samma mån inskränkes, eller undertryckes den borgerliga friheten. Under tillämpning af denna grundsatts går jag att mig yttra öfver det vigtiga Grundlagsförslag, som nu är föremålet för Höglofl. Ridderskapets och Adelns sluteliga pröfning, och angår uphäfvande af den i TryckfrihetsLagens 4 §. 8 mom. HofCanzlern tillagde magt att låta inställa Dagblads och Periodiska skrifters vidare utgifvande. Redan vid förra Riksdagen yttrade jag mig för godkännande af detta förslag. Nära sex år hafva sedermera förflutit, men in-

gen tid kan inverka på min medfödda innerliga kärlek till medborgerlig frihet, hvars yppersta palladium är Tryckfriheten. Nu som då anser jag Indragningsmagten vara oförenlig med hvarje medborgares i Regeringsformen klart uttryckta rätt, att icke till dess välfärd blifva förderfvad, utan att han lagligen förvunnen och dömd är, eller dess egendom af händ, utan ransakning och dom, i den ordning Sveriges Lag och laga stadgar innehålla; oförenlig med den i samma Grundlag hvarje Svensk man förunnade rättighet, att, utan några af den offentliga Magten i förväg lagde hinder, utgifva skrifter och att *endast* inför laglig Domstol kunna tilltalas för deras innehåll. Nu som då inser jag lifligt vådan af denna arbetraira magt, som äfven, under förutsättning af dess fogsamma utöfning, i allt fall är en grundlagsstridig inskränkning i yttranderätten, ett i förväg deremot lagdt hinder, rakt stridande mot RegeringsFormens både anda och bokstaf, men, möjligen tillämpad af det missförstådda nitets eller sjelfrådighetens små afsigter, eller af otålsamhetens oädla bevekelsegrunder, snart skulle blifva denna frihets graf. Jag har således trott det vara hög tid att i grundlagsenlig ordning söka återföra Tryckfriheten från den vanstälda skepnad den i constitutionsvidrig väg erhållit, till dess ursprungliga öfverensstämmelse med Regeringsformens bud, att befria den från mag-

tens förmynderskap och återställa den under Lagens.

Då 1809 års Lagstiftare uti 86 §. RegeringsFormen införde Tryckfriheten, såsom hvarje Svensk mans constitutionella rättighet, hvarmedelst Svenska folket erhöll en under Grundlagens helgd skyddad Tryckfrihet, sökte de derigenom, att omgärda och befästa den med garantier, som borde försäkra dess framtida bestånd. Tre år voro likväl knappt förflutne, förrän andra, deremot stridande, åsigter låto göra sig gällande och vid 1812 års Riksdag, som till efterverlden lemnat varnande minnen af Magtens försök, att under egiden af inbillade faror hämma verkningarne af de läror, som under Constitutionens första menlösa dagar blifvit alstrade på de liberala ideernas område, strandade 1809 års Tryckfrihetslag emot en Riksdagsopinion, som var kraftig och öfverlägsen genom antalet af sina bekännare. Tryckfriheten saknade likväl ej då sina värdiga försvarare. Samtiden har icke glömt och efterverlden skall ej förgäta *deras* ädla bemödanden, som då med sann frimodighet höjde sina constitutionella röster för denna frihets försvar, — och namnen Lagerhjelm, Jacob Cederström, Heijkensköld, von Schwerin, Stael von Holstein och Spaldencreutz skola alltid med tacksamhet förvaras i Svenska Tryckfrihetens historia.

Ifrån denna tid har Tryckfriheten, hvad Dagblad och Periodiska Skrifter angår, varit undanryckt Lagens skyddande hägn och öfverlemnad till pris åt godtyckets vanskeliga behandling. Det synes mig vara öfverflödigt, att här ingå i en undersökning om de menliga följder för Tryckfriheten, hvilka den sålunda tillskapade undantagslagen medfört, då sjelfva tillvarelsen af en sådan Lag, hvilket sätt än för tillämpningen dervid må äga rum, i allt fall måste olycksbådande inverka på National-uplysningen och den medborgerliga bildningen, genom det tvång den lägger på yttranderätten, det ledband, hvaruti det sunda allmänna förnuftet derigenom hålles och det spelrum, som lemnas åt Magtens arbitrage.

Enväldig beherrskare öfver Tidningars och Tidskrifters ephemeriska lif, kan denna Lag möjligen hafva till följd "alla de "ädlare växters aftynande och död," under det andra af ett mindre ädelt ursprung skola kunna beredas medel, att, i motsatts med den opinion, som genom öfvertygelsens och tankerättens magt under frihetens skydd skulle göra sig gällande, medverka till bildandet af en annan deremot stridande, och hvarigenom, på sätt en uplyst Talare vid sista Riksdag i ämnet yttrat, man skulle "blottställas ej allenast för vådan att "ingen *allmän* opinion utbildas, utan äfven "för den ännu större, att en alldeles falsk

"opinion frambringas." Deremot är jag innerligen öfvertygad derom, att, genom indragningsmagtens uphörande, Tidningarne i allmänhet snart skulle uplyfta sig till sann medborgerlig anda och kraft, att okynnets eller obetänksamhetens möjliga missbruk af Tryckfriheten skulle blifva allt mer sällsynta och, jemte den personliga smädelsen, snart lemna rum för föremål af allmänt och medborgerligt interesse. Menniskoförståndet kan ej utvecklas utan under åtnjutandet af frihet, och alldrig komma ens till medvetande af egna krafter, än mindre vinna kraft till sjelfständig handling, så länge det står under förmynderskap. Allt tvång, hvarmed man söker qväfva det, skall derföre alltid verka emot sitt ändamål. Om i följd af öfverdrifna farhågor Tryckfriheten år 1812 inskränktes, så finner jag i sanning nu intet hinder för återställandet deraf i dess förra grundlagsenliga skick, sedan de orsaker, som då antyddes för vidtagande af den inconstitutionella åtgärden, nu mera icke kunna såsom ett stöd för den samma åberopas. Återgifvom derföre Tidningarne och Tidskrifterne deras naturliga och i vår Grundlag uttryckligen bestämda lagbundna oberoende, och följden deraf skall blifva, att, såsom en värd Ledamot af detta Hus, i frågan om Offentligheten, denna Tryckfrihetens sköna Tvillingssyster, så rigtigt anmärkt, "TidningsRedactionerne här, "såsom i England och Frankrike, bildade af

"de mäst uplyste och kunskapsrike medbor-
"gare, skola sprida ljus, underhålla Natio-
"nalandan, lifva kärlek för frihet, fädernes-
"land och Styrelse, med ett ord blifva en
"af de nyttigaste Nationalanstalter, utan
"minsta upoffring å Statens sida." — På sådant sätt skulle äfven efter min öfvertygelse Tidningarne och Tidskrifterne blifva hvad deras ändamål i sjelfva verket är, en vehikel för uplysningen, en organ för det allmänna vettet och derjemte, med resultaten af Statsmannens, Tänkarens och Naturforskarens undersökningar, verka på Vetenskapernes gång och på slägtets framskridande.

Mine Herrar! Ännu qvarstår 86 §. i RegeringsFormen oförändrad, i samma ursprungliga frihetsbjudande gestalt den ur sina oförgätlige skapares händer utgick, obesmittad af IndragningsMagtens grundlagsvidriga attributer. I snart sjutton år har likväl Tryckfriheten suckat uti denna magts bojor. O! att Sveriges Lagstiftare, såsom värdige ättlingar af uplyste fäder nu kunnat återskänka henne åt Samhället, och derigenom åt henne återgifva den constitutionella säkerhet och fasthet, hvilka ställa henne öfver *en* Myndighets godtycke, och som, hvilande på rättsbegreppet af Borgerlig frihet, icke mer stå i ett fiendtligt förhållande till den nationella rigtningen och med det samma till Svensk mannarätt och frihet. Men om detta sköna värf icke är 1829

års Ständer förunnadt; om ljusets fiender, ännu alltid fortsättande sin hemska vandring på jorden, någon gång lyckats, att äfven i det fria Skandinaviska Norden vinna en seger, under dess med hvarje dag vanmägtigare strid med förnuftet och uplysningen, hvarföre de, som medelbarligen eller omedelbarligen dertill medverkat, må inför Gud och Svenska Folket samt inför sina egne samveten ansvara; om således, säger jag, ännu någon tid erfordras, innan sanningens allt besegrande magt fäller sin slutliga Dom öfver indragningsmagten, så måtte åtminstone vi räcka hvarandra handen derpå, att strida för ljuset, och derigenom inför vår Höga Principal, det Svenska Folket, ådagalägga, att det åtminstone icke varit Rikets första Stånd, som dragit ut i härnad emot tidens uplysta kraf och Folkets derpå grundade rättvisa förhoppningar. En constitutionell Konung i ett främmande Land har nyligen hälsat sitt Folks Representanter med dessa sköna ord: "Tryck-"frihetens bojor äro fullkomligt lossade; "om sjelfsvåldet, dess oförsonlige fiende, "ännu stundom visar sig under skydd af en "ädelmodig och omisstänksam Lag, så be-"straffar det allt mer stadgade och uplysta "allmänna förnuftet dess afsteg." Dessa ord hafva genljudat i hela Frankrike. Betydelsen deraf kan ej vara främmande för vår älskade Konungs fria kraftfulla Hjelte-själ. Då förnuftets ljus omsider förjagat förblin-

delsen från de få vilseförda individer af National-Representationen, som, i strid med pluralitetens högljudda önskningar, olyckligtvis nu stänga vägen till Konunga-Thronen, då skola tvifvelsutan dessa ord derifrån återskalla i Sveriges dalar och berg, och Carl den XIV derigenom åt sig eröfra den ädlaste stenen i sin Konungsliga Krona, samt åt sina dyrbare ättlingar Nationens älsklingar en gång öfverlemna det ärofulla arfvet af sin kärlek för Lagen och Friheten.

Jag röstar för Indragningsmagtens upbäfvande, och anhåller vördsamt om Herr Grefvens och LandtMarskalkens proposition till bifall af ConstitutionsUtskottets i ämnet gjorde Förslag.

Herr *Rosenqvist, Fredrik Leonhard:* Då tryckfriheten står i så nära förening med uplysningen och den äkta constitutionella friheten, att den sednare icke utan den förra kan bestå, kan det naturligtvis ej annat än glädja hvarje i ordets rätta bemärkelse fri medborgare, att bland de många föreslagne Grundlagsförändringar Constitutions-Utskottet framstält, finna det förslag, att 4 §. 8 Mom. TryckfrihetsFörordningen bör utgå, eller med andra ord, att den fria yttranderätten i Tidningar och Periodiska skrifter ej bör bero af godtycket, eller en nyck. Jag och hvarje sann vän af den lag-

bundna friheten skola hembära Utskottet vår varmaste tacksägelse för dess förslag om indragningsmagtens uphörande. Tryckfriheten, lika som publiciteten, dygdens, sanningens och oskuldens försvar emot våldet, godtyckligheten och förtrycket, böra ej känna inskränkning inom andra gränsor, än lagen, åtminstone bör den föregå indragningsmagten. I motsatt fall, och om indragningsmagten af godtycket skall bestämmas, har man att förvänta, att Tidningsskrifvare ej våga utveckla en kraftfull tanka, ej våga omtala, då någon Embetsman begår våld på den enskilde medborgaren eller inkräktning på rättvisans område. Tidningsutgifvare skola antaga ett språk och en ton, som behagar dem, på hvilka deras existance beror. Servilité och lågt smicker skola intaga de platser, som borde egnas åt sanning och uplysning. Desse hafva aldrig skadat stater; men mörker och våld hafva bragt dem i elände. Dessa grundsatser hyser jag, och skall jag alltid bibehålla. De skola ej kunna rubbas, icke ens af 10,000 de mest klingande skäl. Jag anhåller således, att indragningsmagten, vårt tidehvarf till heder, måtte få försvinna.

Friherre *Cederström, Jacob:* Händelsen vid 1812 års Riksdag är ej föremål för denna öfverläggning; jag vill således ej derom yttra mig. Innerligen öfvertygad, att den ifrågavarande Indragningsmagten i intet

afseende förekommer missbruk, har jag önskat dess uphörande, och jag hoppas, att det afslag i BondeStåndet, som upskjuter dess afskaffande, ej hindrar, att ett mera fullständigt förslag kan inkomma, som, jemte det att indragningsmagten, såsom onyttig och oriktig i sin form, uphör, innehåller sådane stadganden, att missbruk blifva straffade, i det att de kunna åtkommas.

Friherre *Boye, Fredrik:* Hvad tillkomsten af den så kallade indragningsmagten angår, delar jag den åsigt Friherre Cederström hade år 1812; och det är mig så mycket mera kärt, att han *nu* delar den åsigt jag har, *att den bör uphöra.*

Hans Excellence Herr Grefven och LandtMarskalken föreslog bifall å ConstitutionsUtskottets ofvanberörde förslag.

Ropades Ja.

5 §. 7 Mom.

Sedan Nämndens Utlåtande således blifvit inhemtadt, pröfve och afgöre Domaren saken, och underställe sitt Utslag HofRättens pröfning, på sätt 25 Cap. 5 §. RättegångsBalken *bjuder.*

Hvilken nya redaction af Ridderskapet och Adeln godkändes.

5 §. 9 Mom.

(*Skulle, enligt ConstitutionsUtskottets förslag, uteslutas, hvarefter moment-numer-följden komme att rättas.*)

Hans Excellence Herr Grefven och LandtMarskalken gjorde proposition till bifall af ConstitutionsUtskottets berörde förslag, hvilken proposition med Ja besvarades.

Herr *Hjerta, Gustaf,* upläste följande:

Jag upträder för att vördsamt utbedja mig Ridderskapets och Adelns upmärksamhet å ett ämne, som omständigheterne gifvit en ökad vigt. Det angår en fråga, som utan att fordra Grundlagsenlig behandling, står i det nogaste sammanhang med den nyss afgjorde 4 §. 8 Mom. Tryckfrihets-Lagen. Det gäller väl ej en tacksägelse-adress; en lyckönskningsadress, eller något dylikt, som vanligtvis så lätt af RiksStånden expedieras, och torde alltså få vederfaras sitt tillbörliga öde, att bordläggas, granskas, klandras och om möjligt är tillintetgöras; men jag vågar dock begagna min Riksdagsmannarätt, till att framställa detta förslag, enär jag anser det af stor vigt för mitt fosterland.

Att bevisa lagligheten af hvad jag yrkar, hänvisar jag till det enkla, sannings-

rika Utlåtande, som ConstitutionsUtskottet vid sista Riksdag afgifvit om uphäfvandet af 4 §. 8 mom. Tryckfrihetsförordningen, och till de lifliga öfverläggningar deröfver, hvilka bevittnas af alla Ståndens Protocoller för den Riksdagen.

Att bevisa vigten deraf, vädjar jag blott till den glädje, hvarmed underrättelsen om 1823 års Rikets Ständers samtycke till förslaget om Tryckfrihetens återställande då, öfverallt inom Fäderneslandet, emottogs; ty, när såg man väl någonsin alla bildade folkclasser af ett samhälle fröjdas öfver någondera StatsMagtens företag, om det ej var af ett allmännare inflytande; men om det är sådant: hvad skulle det väl kunna angå, om ej dessa stora nationella friheter, dessa menskorättigheter, som uplysning och rättvisa fordra, under det okunnighet och godtycke söka undertvinga dem? Och jag förbigår med tystnad det ytterligare bevis, som jag skulle draga af en hel uplyst allmänhets hemska förvåning öfver förra veckans tilldragelse inom National Representationen.

Men jag ser Edra blickar fråga mig: hvad det är, som skulle kunna ersätta den förlust Svenska folket redan gjort genom en så sorglig ansträngning af magten? Hvad hopp vi hafva, att lyckas i någonting, då

det

det ej tillåtes oss, att en gång återfordra en samtidens och efterkommandes billigaste och lagligaste rättighet; en rättighet, som är införlifvad med andan af vår fria Statsförfattning, som är sammanknuten med våra vigtigaste samhällsbehof, våra lefnadsvanor, våra tillgångar, ja! till och med oskiljagtigt förenad med våra communications-sätt, hvilka alltid utgöra ett väsendtligt vilkor för ett folks bildning, näringslif och trefnad? Hvad kan af Rikets Ständer uträttas till folkets bästa, då ej en gång de kunna blifva enige om, att begära uteslutandet af ett lagbud, som hvarje Svensk anser olagligt tillkommit, som derföre icke lefver i folkets hjertan, som således har det öde, att med syndens kraftlöshet påkallas inför Lagarnes tolkare, och hvars så ofta afvända kraft nedsätter Grundlagens helgd, styrelsens anseende, på samma gång det uttröttar folkets upmärksamhet, jäktadt af ovissheten, huruvida författningen påkallar en trotsande olydnad eller ett hånande åtlöje?

Jo! Mine Herrar! Låtom oss alldrig misströsta. Låtom oss alldrig gifva upplysningens och frihetens sak förlorad! Låtom oss begagna enighet, lugn och kraft till rättelse af de misstag, hvilka den upmärksamma åskådaren af tidens tilldragelser lätt inser icke äro gerningsmännens

skulld, utan böra tillskrifvas sådana misstag, hvarigenom vissa interessen obetänksamt draga en ögonblicklig fördel af den slutna sedlen, under det de lyckligtvis öppna ögonen på hela Svenska folket. Låtom oss ännu förtrösta på Konungamagten. Om än alla Stånden varit enige uti Tryckfrihetsfrågan, hade de dock endast afgjort beslutet, utan att kunna fullända det. Beslutets fullbordande hade tillhört i alla fall en annan magt. Konungamagten är öfverallt en stor, en herrlig magt: välgörande, då hon upfattat sin bestämmelse, då hon sammangjutit sig med allt, hvad som kan bidraga till Folkets bästa, slägtets förädling och efterkommandes dyrbaraste arf? visa lagar, fördomsfri uplysning; förfärlig åter, när hon blott i folket skådar tjenstskyldige barn, behandlar det som medel för sin magt, icke såsom ändamål för sin verksamhet och tror sig äga i landets lagar de tillåtne bojor, hvarmed hon har rätt att fängsla allt, som ej tåligt fördrager hennes fördomar eller befordrar hennes egennytta. Denna magt utöfvas öfverallt af menniskor! öfverallt verkar hon på och inverkas af menniskor! öfverallt är hon då först hvad hon för menniskors väl bör vara, då hon är uplyst! Och se der! hvad som gör Folk-Representantens kall så heligt, så skönt. Uplysom Styrelsen, och vi skola ej behöfva motstå henne!

Mine Herrar! Det är i denna afsigt jag i dag begär Eder upmärksamhet. Det är icke till Edra hjertan jag behöfver tala. Hvad som är rätt, blifver städse för dem heligt. Men det är för att fästa Eder upmärksamhet, och om möjligt vore äfven Styrelsens, på en sann utredning: *af de olyckliga följderna af 1812 års Beslut; de fördelar, som, genom en tryggad Tidnings-Litteratur skulle tillskyndas Fäderneslandet och de oemotståndliga svårigheter, som inom vårt land möta all fortgående bildning, om ej en sådan åtgärd kan åstadkommas.*

Om jag lyckas att förtydliga dessa begrepp; om Folkets Representanter medgifva alla de olägenheter, hvars öfverklagande ett 17-årigt trycktvång affordrat sjelfva liknöjdheten, och som en dyster aning om efterstående i Europeisk folkbildning tyckes allmängöra ibland alla Svenska samhällsclasser; om Folkets män göra ett alfvarligt steg till detta tvångs ändamålsenliga lossande: Hvad hafva vi väl då att befara för en laglig Tryckfrihets åtnjutande i framtiden? Sanctionen! skulle den väl kunna uteblifva, då Europas alla ädla Styrelser redan erkänt principen? — Men jag skyndar ifrån den gräns jag så ogärna beträder, till det mål jag föresatt mig!

Jag behöfver icke trötta Eder upmärksamhet med dessa allmänna förhållanden

rörande Tryckpressen, som icke längre undfaller någon bildad Europé. Den nya tiden vet redan, att Tryckpressens tvång är en usel lemning af den spökrädsla för folkuplysning, som upskrämde medeltidens okunnighet, och hvilken de magtägandes egennytta sedermera sökt öfverflytta ifrån slägte till slägte. Hon inser tydligt, att detta tvång är icke ordning; hon vågar redan benämna det *våld*. Men ordning är Lagens verk: våldet är godtyckets; och i ordningen hafva Regeringar och folk deras gemensamma fördel, då de deremot i våldet på sin höjd finna tillfällige medel, att förhindra hvarandras lycka, utan att afvända egen olycka. Den nya tidens goda Regeringar inse redan, att de folk äro trognare, som följa Styrelsernas uplysning, än det, som släpas efter i Styrelsens ledband. Och jag skyndar alltså från alla allmänna sattser, hvilka redan äro införlifvade med Eder vettenskapliga bildning, för att hasta till de särskilta åsigter, som grunda sig på de verkliga förhållanderne inom fädernes-landet, hvilka möjligtvis undfallit mångens blickar.

De olyckliga följderna af 1812 års beslut hafva varit flerahanda.

Det har aflägsnat ifrån publicistbanan all ädlare anda, all högre bildning, all politisk upriktighet. Dessa låta lika litet locka

sig till verksamhet af en sjelfsvåldig samhällsfrihet, som af godtyckliga samhällslagar. Äfven utan någon stor medborgerlig förtjenst, anser samhällsmenniskan sig hafva rätt, att fordra *säkerhet*, om hon skall åtaga sig samhällspligterne. Huru kan man då inbilla sig, att dessa högre själsförmögenheter, som göra menniskoslägtet alltför stor nytta, för att ej åtminstone känna något af sitt eget värde, skulle afsäga sig säkerheten, då de önska begagna friheten? Omöjligt! de få män, som förenat skicklighet och kunskaper med det sällsynta mod, som allenast förmår att uthärda så många försakelser, hafva förgäfves bemödat sig, att uppehålla anseendet af ett kall, som icke längre kunde vara agtadt, då det ej var under Lagars skydd, utan dömdt, att slafva under godtycket. De hafva så att säga samteligen vikit för nödvändigheten; och de öfrige hafva med möda undgått att falla i de svagheter, som osäkerheten medförer åt all handling. Följden deraf har blifvit, att all täflan med stora förtjenster uphört. Striden för utträngandet af en äldre tidning, ansågs nog lätt, för att icke öfvergå någons höfva. Författare utan vettenskaplig bildning, utan kännedom af allmänna angelägenheter, utan bekantskap med Fäderneslandets tillstånd, lemnade sig åt Tidningsskrifvande. Dagens nytt, under orediga framställningar, blef ett medel, att tillocka sig några prenumeranter, hvilka

man sluteligen ej kunde tillfredsställa, utan att framleta enskilta lifvets tilldragelser, reta allmänheten till personliga utfall och fylla bladen med det eländiga innehållet af ärerörigа rättegångar, osanna rygten och inbördes Tidningspolemik. Låg ton, plump tvetydighet, oanständigt skämt, enskilta smädelser, tröttande käbbel hafva blifvit det hufvudsakligaste innehållet af dessa dagblad; och det bör ej nekas, att detta i sin mohn inverkat på folket, om än det sunda förnuftet lyckats, att till en del motstå dess skadlighet. Sålunda har en mängd dåliga Tidningar och Dagblad upkommit, ända till ett lika stort antal för Stockholm som för Paris, och hvilka alldrig skulle skådat ljuset, om ej godtycket varit vilkoret för deras tillvarelse. Helt visst skola de försvinna med lagens återställande i sin kraft.

Må man ej deremot invända, att den ifrågavarande §:s föreskrift icke hindrar en Tidningsförfattare att betrygga sig för Tidningsutgifvandet, oansett Indragningsmagten; och att sålunda säkerheten skulle vara tillräcklig, blott han ej missbrukade den i öfrigt stadgade tryckfrihet. Förhållandet är icke sådant. Jag behöfver icke vidlyftigt framställa beskrifningen öfver alla de svårigheter, som åtfölja begagnandet af de kryphål, hvilka ett onaturligt och derföre till ofullkomlighet för evigt dömdt lagbud måste medgifva. De vanligaste äro: en an-

nan person till ansvarig Redacteur, som man anser lätt erhållen; ett tillståndsbref för ny tidning, som icke kan nekas m. m. Om det skulle behöfvas mera än att säga, att en sådan väg är obehaglig för den ädle, den uplyste medborgaren, och blott utan klagan beträdes af den, som är färdig, att för behofvet eller för vinningslystnaden sälja sin öfvertygelse, samt att således man derigenom, på sätt jag redan sagt, afskräcker all sann förtjenst och lemnar fri bana åt all tvetydig; så skulle jag vilja endast besvära Eder tanka med att hastigt öfverse alla de deraf följande olägenheterne. Sådane äro: behofvet af att allt jemnt anskaffa nya ansvarige Redacteurer, ett behof, som måhända vår Juryinrättning försvårar, och som slutligen nedtvingar det skenbara Redacteurskallet till okunnigheten och råheten; att alltjemt begära nya tillståndsbref eller förnyelser å det gamla: det förra åtföljdt med kostnad, det sednare med det oangenäma, att besvära Embetsmän, som ej derföre kunna ersättas; att nödgas beständigt afsluta med Boktryckaren högst villkorliga Contracter, hvilka sålunda vålla ökade utgifter och svårigheter både för Tidningsutgifvaren och Boktryckerierne; den deraf följande verkan, att efter några fortsatte indragningar, det nästan är förenadt med oöfvervinnerliga svårigheter, att fullgöra sina åtagne förbindelser emot prenumeranterna; att publiken alltså delar olä-

genheterne deraf med utgifvaren; att nya band åläggas den sednare, äfven genom detta förhållande, till att ej våga sig fram med de sanningar, som icke behaga magten eller de underrättelser, som egennyttan hos de magtägande önska fördröjde eller nedtystade; att det således blifver omöjligt för alla Annonceblad, att äfven behandla tidens vigtigare politiska förhållanden, utan att utgifvarne skulle sätta hela sin välfärd på spel, och dock är det blott sådane tidningar, som här i landet kunna löna sig. Lagen utsätter således Tidningsutgifvaren för obehagligheten att städse strida emellan behof eller slaflydnad. I händelse magten kom i händer på ett parti, ett serskildt interesse inom fosterlandet, eller en magtlysten, för enväldet böjd, Styrelse, skulle all tanka på en äfven medelmåttig TidningsLitteratur vara dåragtig.

Se der de väsendtliga olägenheterna af vårt nuvarande förhållande; på långt när icke alla! men redan dessa hafva varit mer än tillräckliga, för att vålla: att Sveriges TidningsLitteratur är långt tillbaka i förhållande till de öfrige bildade folkens i Europa.

Men, som Tidningarne åter, huru usle de än må vara, genom tillåtelsen, att emot afgift begagna posträttighet, kunna lätt spridas till landet, då deremot alldeles ingen

omsorg blifvit lemnad åt böcker och större arbetens lättare kringsändande, hafva ännu farligare följder upstått af dessa förhållanden. Om någon gång bristande ämnen och författares skicklighet, förmått en och annan Tidningsredaction att aftrycka en hel bok; hafva deremot andra anledningar ännu oftare vållat, att Tidningar kastat sig på nya utkommande större arbeten med de ensidigaste recensioner; hvilka, enär allmänheten trodt på citationers urval och rigtighet, blifvit dömde ohördan. Ännu oftare hafva Tidningarne följt en lättfattlig instinct, att icke en gång omnämna, ännu mindre sannt recensera utkommande Böcker. Och följden deraf har blifvit, att denna massa af ständiga Dagblad utgjort snart sagdt allmänhetens enda Lectur, synnerligast i Landsorterna. Bok-litteraturen har till den grad aftagit, att man nu mera knapt kan för ett arbete påräkna en bestämd afsäljning af så mycket, som alltid på 1780- och 1790-talet kunde med full visshet antagas. Deraf åter har grundligheten i kunskap förlorat, under det, att en ej obetydlig benägenhet förmärkes hos generationen för ett afsmakligt kannstöperi med tidens mäst likgiltiga händelser, och en fjeskig nyfikenhet på allt, hvad som förr lemnades till glömskan, såsom tillhörande det enskilta lifvets då obespejade krets. Bokpressen har så att säga endast lyckats, dessa sednare tiderna, med Romaner och

Religionsböcker — Politik, vetenskap, konst, hafva förgäfves sökt, att genom den gagna vårt land, och en andra länder långt efterstående Litteratur, näringsflit och politisk bildning, äro deraf de olycklige följder: samteligen föranledde af 1812 års inskränkning i Tryckfriheten.

Men äro då för fäderneslandet fördelarne af en fri TidningsLitteratur så stora, att de nu af mig omtalade olägenheter äro verkliga eller blott inbillade? hindras bildning och uplysning oemotståndligt, om ej en sådan finnes? det är detta jag vågar påstå och bedjer Eder söka afhjelpa!

Redan vid åsynen af vårt land, lärer man genast finna, att alla försök till att befordra näringsflit, handel och bildning möta största svårighet i communicationernes besvärligheter. Detta förhållande har qvarhållit jordbrukaren, ännu i denna stund, uti den slags tjenstskyldighet under de andra folkclasserne, att han måste fortskaffa dem och alla Statens effecter, emot en skjutslega, som synes mera lämpad efter de öfverslagscalculer man upställt öfver hvad man unnar jordbrukaren att förtjena, än efter de grundliga beräkningar af åtföljande indirecta bördor, hvilka klokhet och rättvisa bjuda, att alltid afse vid frågor om beskattning. Detta förhållande qvarhåller ännu i denna stund våra skjuts- och post-

inrättningar i ett skick, som hufvudsakligast afser de alldra nödvändigaste meddelanden, nemligen brefvexling och penningremisser. Först i sednare tiderne hafva Tidningar blifvit tillåtne, att sändas med posterne, och detta till och med berodde af godtycke, ända till dess vid sistlidne Riksdag Rikets Ständer påbjödo en stämpelafgift, som gjorde denna angelägenhet till en rättighet, emot erläggande betalning till Staten.

Ännu i denna stund kan man med största svårighet afsända böcker till landsorterne, och med undantag af några få orter, är det förenadt med kostnader, som så att säga öfvergå all förmodan.

Det är sålunda en af verkliga förhållandet bäst vitsordad sanning, att de med posterne gående Dagblad utgöra enda medlet, att under nuvarande förhållanden befordra uplysning. Det är redan visadt, att de icke uti sitt närvarande skick kunna befordra den på ett nyttigt och ändamålsenligt sätt. Det återstår sålunda blott, sedan Bonde-Ståndets beslut förhindrar all åtgärd med Dagbladen, att söka ett correctif emot den skada, som ett sådant förhållande framgent måste vålla, genom befordrandet af de medel, som kunna åstadkomma tryckta böckers och skrifters kringsändande inom landet. Och frågan är alltså: finnes något hopp

om hjelp i detta fall, då våra Grundlagar icke numera tillåta oss att afhjelpa Tidnings-osäkerheten. Jag svarar: att en sådan finnes, om Styrelsen vill folkets sanna väl, ty då vet den, att tillfälliga Lagar, likasåväl som föråldrade, kunna gifva rättigheter, som mensklighet och uplysning göra till en pligt, att icke begagna.

Det är alltså vid Thronen, som Svenska folket bör nedlägga sina önskningar för en bättre ordning i denna vigtiga samhällsangelägenhet och jag vågar alltså föreslå:

Att Ridderskapet och Adeln måtte inbjuda de öfrige RiksStånden, att förena sig om det beslut, att en underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t måtte afgifvas, som framställer alla de menliga följder, hvilka visat sig för Litteraturen i allmänhet i följd af de föreskrifter för Tidningars utgifvande, som år 1812 blefvo gifne; som utreder vigten af ändamålsenlige anstalters vidtagande till ett lättare afsändande orterne emellan af böcker och skrifter; som fäster Kongl. Maj:ts Nådiga upmärksamhet på behofvet, för folkets näringsförhållanden och bildning, af lättade communicationssätt för Bokpressens alster; samt hemställer, att de allvarligaste åtgärder må vidtagas till Postinrättningarnes derefter lämpade anordnande, så att, emot erläggande af fastställde lindrige, folkets odling och beqvämlighet mera än Statsvinst afseende afgifter, alla böcker af 6 ark

och derunder måtte kunna till samtelige Landshöfdinge-säten med posten obehindradt afsändas; äfvensom att Rikets Ständer i underdånighet anhålla, att Kongl. Maj:t täcktes, innan deras åtskiljande, öfverlemna en nådig Proposition till Tryckfrihetslagens förändrande sålunda, att Regeringens och folkets gemensamma fördelar genom en Grundlagsenlig yttrande-rätt måtte stadgas och befordras.

Lades på bordet.

Föredrogs å nyo och bifölls LagUtskottets den 16 sistlidne Januarii under N:o 16 afgifne, samt den 12 sistlidne Februarii e. m. på bordet lagde, Betänkande öfver väckt förslag till en Lag, att då oenige makar, som af undergången varning ej låtit sig rätta, blifva för kif och osämja ställde under tilltal vid vederbörlig domstol, Domcapitlet må äga tillåta makarne att flytta från hvarandra, under den tid rättegången varar, m. m.

Anmältes och emottogs Herr HofCanzleren m. m. *D. von Schulzenheim*, hvilken, å Kongl. Maj:ts höga vägnar, aflemnade 2:ne Kongl. Maj:ts Nådiga Propositioner:

1:o Af den 5 sistlidne Februarii; angående ändring i 25 Cap. 1 §. Rättegångs-

balken, och i sammanhang dermed äfven uti 12 Cap. 2 §. 2 Mom. samma Balk, sådant det lyder uti Kongl. förklaringen den 10 September 1823; och

2:o Af den 27 sistlidne Februarii; angående anslag till förmån för Läroverken i Riket.

Hans Excellence Herr Grefven och LandtMarskalken anmodade Herr HofCanzleren, att till Kongl. Maj:t framföra Ridderskapets och Adelns underdåniga vördnad, jemte försäkran, att Kongl. Maj:ts högstberörde Nådiga Propositioner skulle med första varda inför Ridderskapet och Adeln föredragne.

Hvarefter Herr HofCanzleren på vanligt sätt utbeledsagades.

Föredrogs till remitterande Herr Montgommeries, Gustaf, den 12 sistlidne Februarii e. m. på bordet lagde anförande, i anledning af Friherre Anckarsvärds, Carl Henrik, den 8 sistlidne December e. m. till Stats- samt Allmänna Besvärs- och EkonomiUtskotten remitterade Memorial, innefattande tankar om Sveriges försvars-anstalter.

Herr *von Vegesach, Ernst:* Jag förbigår alldeles Herr Montgommeries anmärkningar emot Friherre Anckarsvärds Memorial; men får till en början förklara,

att jag fullkomligt delar Herr Montgommeries åsigter i afseende på en vintercampagne emot Sverige. Lika med honom tror jag den vara overkställbar. Hvad angår Herr Montgommeries yttrande i afseende på det befästningssystem, som, efter hans tanka, borde äga rum, så tror jag att, om man skulle följa hans mening att icke allenast befästa Stockholm samt Qvicksunds eller Kungs-öhrs passagerne, utan ock anlägga mindre befästade biförråder eller operations-depôter, blefve detta altför vidlöftigt, och man stadnade snart i ett infinitum med befästningar. Sedan Herr Montgommerie yttrat: *"Herr Grefve Brahes "minnesvärda ord äro: Bevärings-systemet "har under form af skyldighet återgifvit "folken den fria mannens ursprungliga rät-"tigheter att bära vapen till sitt lands för-"svar, och ett folkfattigt land, som hvar-"ken kan uppsätta eller på fredsfot bör un-"derhålla någon betydligare stående armé, "måste på NationalBeväringen utan tvif-"vel beräkna och finna sitt hufvudsakliga-"ste försvar;"* anför Herr Montgommerie derefter: *"Denna grundsatts, uttalad af en "af Styrelsens i militairiskt afseende vig-"tigaste organer, uppenbarar ingalunda, att "någon exentrisk politik ingår uti Regerin-"gens planer."* Denna erinran tror jag vara för oss öfverflödig; åtminstone har jag, för min del, allt sedan 1812 varit fullkomligt öfvertygad, att ingen exentrisk politik

ingått i Regeringens planer; jag tror likväl, att det förhåller sig med politiken, som med den oomkullstötliga militairiska regeln, att det är en dålig defensiv, från hvilken man ej kan öfvergå till offensiv, då ett gynnande tillfälle yppar sig. Vidare säger Herr Montgommerie sig hylla Centralförsvaret, och på samma gång påstår han, att Stockholm vore den punct, som borde befästas, på hvilken arméen kunde stödja sina operationer och derifrån hafva att påräkna sina förnödenheter; den värde Ledamoten hyllar således Centralförsvaret och gränsförsvaret på en gång, ty ett försvar, som grundar sig på Stockholms befästande, blifver ett verkligt gränsförsvar; deruti tyckes vara någon motsägelse. Slutligen yttrar Herr Montgommerie att gerilla kriget till lands och vatten är närmast öfverensstämmande med landets lokala fordringar, och det fruktansvärdaste för en inryckande fiende. Detta bestrider jag. Jag är öfvertygad, att det är ett krig, som Sverige icke kan eller bör föra. Jag stannar vid dessa få anmärkningar i anledning af Herr Montgommeries yttranden, och ber om Ridderskapets och Adelns tålamod, för att upläsa något som jag författat, men som likväl är långt ifrån 58 sidor; det var ämnadt att upläsas för någon tid sedan, men då tillfälle dertill nu lemnas vid remissen af Herr Montgommeries anförande, anhåller

ler jag att i dag få göra det. Tillika får jag äran fästa upmärksamheten deruppå, att detta endast är ett anförande, och icke någon afhandling, samt att jag således, till undvikande af vidlöftighet, icke kunnat alltför mycket ingå i detaljer.

Herr *von Vegesach* upläste härefter följande:

I anledning af här upstådd discussion om försvaret af fäderneslandet, torde det tillåtas mig få yttra några reflexioner. Att denna fråga här blifvit väckt, anser jag ganska riktigt; men ehuru jag af många skäl skulle önska det, tror jag likväl, att ingen egentlig försvars-plan kan med fördel af Rikets Ständer upgöras och Konungen föreläggas, emedan en sådan, endast genom härtill utsedde Militairer, i sin helhet och med någon framgång borde kunna behandlas, så mycket mer som dertill fordras sådana uplysningar, hvilka endast ifrån Regeringens sida äro möjliga att åstadkomma. Jag måste derföre i denna min öfvertygelse skilja mig ifrån Friherre Anckarsvärd, som önskat, att StatsUtskottet skulle tillvägabringa eller granska en Försvars-plan, äfvensom deruti, att Friherren yttrat, det: "man icke borde öfverlemna dess författan-"de åt Krigs-ståndets uteslutande behand-"ling." Till Herr Friherren sjelf och Eder, Mine Herrar, hemställer jag, om någonting

i krigsyrkets högre erfarenhet och insigter så ingripande, som ett helt Rikes Försvarsplan, möjligen kan af någon annan samhällsklass förstås eller med fördel behandlas. Jag tror det så mycket mindre, som jag är öfvertygad, att, med all aktning för personer af mitt stånd, likväl ganska få Militairer gifvas, som voro i tillfälle att kunna åstadkomma någonting så stort, som ett helt Rikes Försvarsplan, hvilket dessutom, i alla hänseenden, öfverstiger en enda mans förmåga, om han också vore en annan Napoleon. De mångfaldiga detaljer, som härvid förekomma, och det ingående i alla möjliga politiska, militairiska och ekonomiska förhållanden göra flera personers begagnande härtill oundvikligt. Dessas sammansättning få då namn af en MilitairComitté, eller, om man så behagar, KrigsConselj. — Kanske det enda tillfälle, der en sådan sistnämnde bör begagnas, emedan den eljest i militairiskt afseende alltid alstrat och troligen vidare alstrar dåliga resultater. — Hvad åter angår skärskådandet samt bedömmandet af medlen och anslagen till det materiella af Försvarsplanen, (hvaruti jag inbegriper allt, utom de militaira dispositionerna till det materiellas strategiska och taktiska användande), hör naturligtvis till Rikets Representanter att deröfver fatta sitt beslut; men jag skulle mycket misstaga mig, om jag trodde, att Rikets Försvarsverks oumbärliga behof, uppriktigt och öfverty-

gande framställde, icke af dem beviljades, då dertill bibringades den säkra öfvertygelsen, att medlen med en ytterst noggrann kontroll blefvo till sitt ändamål använde. Jag skulle i annat fall kunna tänka mig ett folk, som ville allt ting annat utom försvaret af sin sjelfständighet och helgden af sin frihet.

Om den ifrågavarande Försvarsplanen skulle kunna af Rikets Ständer behandlas, ser jag dertill ingen annan utväg än, att sådant då borde ske genom ett särskilt Utskott, emedan StatsUtskottets organisation hvarken är eller kan vara beräknad på handläggningen af den största af alla militairfrågor, en fråga, som skulle kunna bry den fullkomnade FältHerren. Men då nu troligtvis ett sådant Utskott icke kommer att tillsättas, måste alla yttranden häröfver blifva att anse såsom välmenta offer af Representanter, hvilka, då discussioner i detta ämne här förefallit, ansett för sin pligt, att, sedan allmänna upmärksamheten blifvit så fästad vid denna fråga, icke uraktlåta dertill lemna de bidrag, man mer eller mindre lyckligt kunnat åstadkomma. Hvad mig angår, finner jag mig dertill upmanad af de oroliga och förvillande läror, som tyckas vilja inrota sig, och hvilka man snart sagdt allmänt predikar öfver faran af ett fiendtligt anfall ifrån vår östra granne.

Jag bekänner, att för mig synes detta mera en panisk fruktan, och anfallet icke kunna medföra så svåra följder man i allmänhet synes tro, samt först då blifva af någon betydenhet, då vi alldeles glömt att vi äro Svenskar, och att ännu aldrig denna fiende kunnat i det hela besegra oss, utan de oerhördaste militaira felsteg å vår sida.

Sedan jag nu i korthet redogjort för mina åsigter i frågan om behandlingen af detta ämne, går jag att, så vidt mina underordnade egenskaper det tillåta, och utan all slags pretention på ofelbarhet, ifrån en så låg ståndpunkt uti arméen, som min, likväl söka ådagalägga det hufvudsakligaste, som torde böra betraktas vid upgörande af en Försvarsplan. Jag vill derföre indela mitt anförande i tvenne delar. Den första skall i korthet handla om möjligheten af ett anfall Öster ifrån; den andra om det hufvudsakliga af försvarets användande deremot.

Utgående ifrån den förutsättning, att en tillrustning emot Sverige alltid förut af oss måste vara känd, (ty en sådan kan af många skäl icke hållas hemlig,) böra vi först och främst betrakta möjligheten af ett anfall vintertiden på isen. De punkter af Sverige, som den tiden kunna angripas, inskränka sig till 3:ne, nemligen: *öfver Torneå i Vesterbotten;* öfver *Qvarken på Umeå* och öfver *Ålandshaf på Grisselhamn.*

På den första af dessa anfallspunkter, Torneå, kan man icke vänta sig en betydlig invasion, dels i anseende till det föga bebodda land, arméen vid ett sådant tillfälle skulle genomtåga, dels för den ofantligt långa operations-linien, utgående ifrån Petersburg, som deraf blefve en följd, och slutligen emedan det vore att angripa i ena ändan af Sverige, på den längst ifrån Hufvudstaden och rikets bördiga provinser belägna punkt; i ett land, der en liten väl förd armée, i förening med några Ströf-Corpser ifrån Norrige, agerande i fiendens flank, vore tillräcklig, att en lång tid uppehålla en vida talrikare fiende, som, nödsakad att medföra alla sina förnödenheter genom landskaper, hvilka sakna tillgång på både innevånare och hästar till deras fortskaffande, endast kunde framtränga, till större delen bivuakerande, oändligt långsamt, och således lemna oss god tid till alla möjliga kraftiga Försvarsanstallter. Med beständiga fördelar å fiendens sida, borde det likväl åtgå nära ett halft år, innan han, den vägen, hunne framtränga till Stockholm.

Den andra anfallspunkten åter är af den beskaffenhet, att, för att angripa den, måste man afvakta en mycket sträng vinter, så att isen vore fullkomligt säker för både kavalleri och artilleri. Men att under en sådan vinter riskera en så lång marsch öfver isen, som emellan Finnland

och Sverige på Qvarken, är efter min öfvertygelse det djerfvaste och oförnuftigaste företag en General kunde begå, då ett enda urväder kunde förstöra och vilseföra hela den, efter Compass vandrande, armé-en. På denna isbro måste, i anseende till vägens längd, 2:ne bivuaker tagas. Jag föreställer mig ganska lätt en armée, framkommen till Svenska sidan, efter en dylik marsch uttröttad och utfrusen; hästarne för Kavalleri och Artilleri stela, än mindre i tjenstbart skick; med ett ord, ehuru Ryssar, hvilka man vill inbilla oss kunna uthärda allt, skulle jag likväl tro den, vid ett sådant tillfälle, vara mera liknande en slagen armée, än en, som stridslysten, kommer för att göra eröfringar. En liten väl förd armée, å Svenska sidan, (som dock icke låter surprenera sig) utan hvars trupper, upvärmde ifrån sina qvarter, väl anförde, och upeldade till strid med känslan af att försvara Fosterjorden emot en stackars, ifrån isöknen vandrande, armée, bör utan tvifvel gifva oss en fullkomlig seger, om också fienden, i den ställning han då befinner sig, vore oss fyra gånger öfverlägsen. En ytterligare fara vid öfvergången af Qvarken företer sig, i fall ett starkt töväder med storm skulle inträffa, hvilket afskar den fiendtliga arméens reträtt, och hvarigenom all kommunikation med Finnland uphörde; i det fallet finnes intet annat medel för denna armée, än att

med stora upoffringar bana sig en reträttväg öfver Torneå; följden blefve således alltid ett i alla hänseenden misslyckadt och kostsamt företag. Låtom oss icke, såsom motskäl, vilja åberopa öfvergången öfver Qvarken 1809. Svenskarna låto då helt och hållet öfverraska sig; intet allvarsamt motstånd gjordes, ehuru fiendtliga soldaterna af den långa marschen voro så utfrusna, att de knappast kunde spänna hanen och aftrycka sina gevär: emot ett bajonett-anfall hade de varit förlorade. I sjelfva Ryssland ansågs äfven företaget såsom ett hufvudlöst vågstycke; men emot Befälhafvare, som låta öfverraska sig, är allt möjligt.

Låtom oss nu gå till den 3:dje anfallspunkten öfver Ålands haf på Grisselhamn. Det torde medgifvas, att inkräktningen af ett land, som med allvar ärnar försvara sig, ehuru folkfattigt, likväl icke med någon förmodad framgång kan företagas utan en betydlig armée. Jag antager således, att, öster ifrån, för att göra ett allvarsamt anfall på Sverige, alldraminst fordrades en armée af 50,000 man. En marsch ifrån Åbo till Åland med en dylik armée, hvilken måste medföra alla sina Fält- och Mundförråder öfver de såkallade passen, synes mig redan ganska svår, då jag äfven besinnar, att den fiendtliga armèen på Åland nödvändigt måste taga någon hvila, som,

i anseende till mängden, likväl blefve till större delen bivuakerande, innan den företager sig det högst äfventyrliga tåget öfver Ålands haf till Sverige; så mycket mer äfventyrligt, Mina Herrar, som det bör blifva lätt att föreställa Eder, hvad Artilleri, Ammunition, Tross och proviantträn, som måste åtfölja en sådan armée. Denna ofantliga tyngd på en så vansklig is, som Saltsjöisen, måste åtminstone förutsätta en ovanligt sträng och ihärdig vinter. Det torde då komma att gälla om denna armée, hvad jag förut haft äran anföra om en vandring öfver Qvarken. Låtom oss icke, till stöd för möjligheten af dessa vintertåg, anföra Carl X:s öfver Bält; det skedde med en vida mindre armée, till ett land, som genast kunde förse den med dess behof, och, emot snart sagdt ingen fiendtlig armée; ty den hade, utom några lätta trupper, inneslutit sig i Köpenhamn. Passagen öfver stora Bält är dessutom endast något mer än hälften af vägen emellan Åland och Grisselhamn. Man torde kanske vilja göra den invändningen, att vid en vinter-campagne alla 3 anfalls-pukterna på en gång kunde begagnas. Detta är visst sannt, men skulle ännu mer dela den fiendtliga arméens styrka; således försvaga hufvudcorpsen, hvilken alltid blefve den, som dirigerades på Grisselhamn. Detta förhållande vore för oss så mycket mer önskligt, som fienden, i denna händelsen, blefve lättare att

slå i detalj. Af ingen särdeles betydenhet vore det då, om också icke segren för oss utsträckte sig till våra Corpser i Vesterbotten; ty är fiendtliga hufvudarméen vederbörligen slagen och nödgad till den svåra reträtten öfver isbron, vore det ganska lätt blifva qvitt de mindre betydliga gästerna norr ut. Det måste dessutom medgifvas, att en armée icke kan agera utan säker operations-linie, och denna finnes icke för en armée, som vintertiden angriper Sverige; ty ett enda starkt töväder skulle afskära hela operations-linien; då det inträffade hvad man kallar, att isen hvarken bär eller brister; att manövrera för en armée utan säker operationslinie, är ungefär detsamma som att vilja gå utan fötter.

Då jag nu tror mig, utan att hafva varit alltför vidlyftig och för mycket ingått i detaljerna, ådagalagdt de hufvudsakliga svåra hinder, som möta vår fiende vid en vintercampagn, hinder, som för mitt militära begrepp framställa sig såsom oöfvervinnerliga, — skall jag, så kort som möjligt, vidröra hvad som kommer i betraktande vid ett anfall på öppet vatten. Detta anfall förutsätter att börja med en ofantlig sjötillrustning, så väl i anseende till Krigsskepp, som ännu mera till Transportflottan, hvilken skulle föra så väl den stora arméen med alla dess krigsförnödenheter, som proviant, åtminstone för 2:ne må-

nader. Ett anfall på Sverige förutsätter alltid medförandet af nästan alla förnödenheter. De punkter af landet, som denna årstiden kunna anfallas, äro visserligen flera än i föregående fall; men icke så många, som man, vid en flygtig blick, i anseende till våra vidlöftiga kuster, skulle tro. Nej, Mina Herrar, vid ett närmare militäriskt skärskådande blifva äfven dessa punkter inskränkta till några få, emedan ingen landstigning med armée hvarken på långgrunda ställen eller emot berg och klippor kan företagas, utan måste ske under följande vilkor: 1:o Hamnar och goda landnings-ställen, derifrån goda operationsvägar leda; 2:o närmast eller vid de bördigaste provinserna, som, NB., icke äro långt aflägsna ifrån Hufvudstaden eller Rikets depôter, för sitt försvar. I anledning häraf, anser jag en landstigning af vår östra granne i Skåne eller Blekinge, ehuru bördiga provincer, likväl icke kunna hafva annat till föremål än att förstöra vår Marine-etablissement i Carlskrona; ty, för att derifrån söka inkräckta det öfriga af landet, måste Småland passeras, ett Land, i det högst ringa bebodda tillstånd det befinner sig, skapadt att, med några smärre, väl förda partigängar-corpser, understödde af en icke betydlig armée, kunna göra fiendens genomträngande nästan omöjligt, och bilda en verklig Svensk Balkan; ett land, som dessutom saknar allt möjligt till un-

derhåll för en armée, som icke har eller medförer magaziner. En landning med en armée på Småländska kusten är således, efter min tanka, icke att befara. En dylik i Bottniska viken, med någon större Corps, vore äfven af samma skäl för fienden utan ändamål. På dessa ställen kunna således endast smärre ströfcorpser landa, och emot hvilka vi äfven ganska lätt kunna ställa mindre ströfcorpser att agera. Med en större armée måste således landstigningen ske, antingen på Upländska, Södermanländska, eller Östgötha-kusterna. Jag skulle visserligen äfven kunna bevisa, att de möjliga anfallspunkterna af dessa Landskaper icke äro många; men jag torde ej böra ingå i denna bevisning, att icke blifva för vidlöftig.

Efter att nu, i största korthet, hafva sökt ådagalägga hvad en fiende hufvudsakligen har att besinna, som öster ifrån ärnar anfalla Sverige, går jag att vidröra det hufvudsakligaste af Försvarskraftens användande deremot. Att vi böra äga så väl Örlogs- som Skärgårds-flotta, lärer vid nogare eftersinnande icke kunna nekas. Många skäl derföre äro här, inför Ridderskapet och Adeln, vid flere tillfällen uprepade. Jag skulle likväl i så måtto vilja skilja mig ifrån dessa åsigter, att jag icke tror en alldeles så talrik, stor Flotta, är för oss behöflig, som de Talare, hvilka sig i

detta ämne här yttrat; jag tror detta ännu mindre, ifall jag kan öfvertygas om hvad Grefve Rosen anfört om ångkraftens användande på Krigsfartyg; och hvilket jag skulle önska Herr Grefven ville för oss mera utveckla och bestyrka. Det lärer dessutom i ekonomiskt hänseende blifva oss omöjligt att underhålla en Flotta af 20 Linieskepp och 10 Fregatter; jag skulle derföre anse ungefär hälften, tillika med några Brännare med Ångkraft, alldeles tillräckliga, och för oss möjliga att underhålla, förutsättande likväl, att dessa fartyg med bestyckning och utredning höllos i bästa stånd samt voro goda seglare. Att de lättligen kunna bemannas, och det till stor del af sjövandt folk, är af andra Talare redan bevisadt. För en sådan flotta, väl förd, ser jag icke något hinder, att, ehuru till antal vår fiende underlägsen, det oaktadt, med honom kunna antaga striden. Jag stödjer denna min öfvertygelse derpå, att vårt och Norrskt Sjöfolk är vår östra granne till den grad i skicklighet öfverlägset, att någon jemförelse dem emellan icke kan äga rum; och om icke detta företräde genom sjöfolkets större skicklighet och deraf följande färdighet och hastighet i manövern, är af största Militäriska inflytande på detta element, så väl som skickligheten är det till lands; så tillstår jag, att denna krigskonst är så litet utvecklad och står efter, att icke en Brigg af detta kostsamma va-

pen borde finnas eller ens förtjenar att underhållas. Det torde dessutom, under det att en så betydlig Flotta, som den här föreslagna, håller sjön, blifva kinkigt för fienden att landsätta sin armée på våra kuster, med mindre icke större delen af hans Örlogsflotta posterades för att betäcka transportflottan, som, i annat fall, kunde blifva ett rof för några af våra Brännare. Det är således egentligen, i sammanhang med Landtförsvaret, och för att operera emot fiendens operationslinie, som jag anser en såkallad Örlogsflotta oumbärlig; ty om den också blefve slagen i en batalj, ser jag icke att den derefter nödvändigt med andra, än endast de mest skadade fartygen, behöfde söka hamn i Carlskrona. Resten borde kunna hålla sjön och göra fiendens transporter &c. &c. mycken skada. Vunnes åter bataljen, äger fienden då mera ingen operationslinie, och kan svårligen verkställa landningen. Men det väsendtligaste skälet för tillvaron af någon Örlogsflotta, hämtar jag likväl ifrån öfvertygelsen om en, i denna ställning, icke uteblifvande alliance med England, hvaraf följde att, genom en enda Eskaders hitsändande derifrån, de förenade flottorna lättligen blefvo den fiendtliga öfverlägsen, och under sådana omständigheter ser jag knappast möjligheten för fienden att kunna företaga landstigning.

Hvad Skärgårdsflottan beträffar, anser jag den högst nödvändig, och i synnerhet

efter den nya invention med Kanonjollarne, som torde göra Kanonsluparne, hvilka fordra stora besättningar, umbärliga. Jag tror likväl, att en SkärgårdsFlotta aldrig kan agera rätt verksamt utan att åtföljas af Landttrupper, hvartill särskilta fartyg borde inventeras, hvilka voro mera ändamålsenliga, och mindre militairiskt obeqväma än våra Galerer; att dessa fartyg fördes med ångkraft, vore efter min öfvertygelse af oberäkneligt inflytande. Jag anser äfven, att för närvarande rätta hufvudstation för en SkärgårdsFlotta är Stockholm, samt att Götheborgs Escader borde förläggas, så fort ske kunde, till någon Östersjöhamn. Det torde böra blifva i den yttre delen af Stockholms Skärgård, som vår härvarande SkärgårdsFlotta, vid ett anfall borde posteras, understödd af Landt-trupper, som under affären landsätta sig på holmarna, och medelst sin eld ifrån dessa, förorsaka fienden en betydlig skada. Dessa trupper kunna dessutom, om de äro djerfva, ifrån sina Ångfartyg äntra de fiendtliga fartygen, helst det blefve lätt för ett Ångfartyg att dirigera sig hvarest och huru som helst samt, att hasteligen befinna sig midt ibland den fiendtliga flottan. Denna Skärgårds-Flotta med sina Landt-trupper, väl förd, torde fullkomligt böra kunna försvara Stockholms Skärgård, utan att behöfva derstädes anlägga några betydliga befästningar, hvilka jag fruktar för att upfylla någon be-

stämmelse, skulle blifva alltför vidlyftiga. Ett skäl mera för SkärgårdsFlottans station i Stockholm, utom det, att den ifrån Stockholms yttre Skärgård är till hands att hasta till en fiende, som debarkerat antingen i Roslagen, på Södermanländska eller Östgöthakusterne, kommer här nedanföre att nämnas.

I stället för Vanäs, som, efter min öfvertygelse, är utan nytta, borde kanske den så kallade Centralfästningen legat i ändan af Mälaren vid *Kungsör.* — Denna hade då stått i lätt sjöcommunication med Stockholm, samt derifrån lätteligen i behofvets stund sjövägen kunnat emottaga alla Bankens redbarheter och allt annat, som man ansett nödigt föra i säkerhet. Ifrån denna Replifästning kunde en armée, agerande i Upland eller Södermanland, beqvämligen sjöledes erhålla sina förnödenheter, då till denna fästning detacherades en del af Stockholms Skärgårds Eskader, hvilken beständigt kunde underhålla så väl communication kring Mälarens som Hjelmarens stränder. Under murarne af denna fästning borde så väl förstärkningar ifrån Nerike och Vestergöthland, som ifrån Vermeland och Norrige, församla sig. Då jag nu företagit mig i korthet afhandla något om befästnings-systemet, som, efter min tanka, vid ett försvar bör äga rum, tror jag, att i första rummet bör sättas befästningen af Carls-

krona ifrån landtsidan, hvarifrån det nu är alldeles öppet och derigenom lemnar fienden tillfälle, vid en lyckad landstigning på Blekingska kusten, att kunna förstöra vårt kostsamma MarineEtablissement derstädes. Derefter bör, efter min öfvertygelse, den, af Friherre Anckarsvärd föreslagna fästningen emot Åland komma i fråga. Denna Fästning borde likväl, efter som jag tror, icke ligga vid stranden, eller vara en sjöfästning, utan kanske ligga i Upland vid Upsala. Det torde mindre vara vår afsigt att möta fienden på stranden, der han ärnar debarkera, emedan sådant knappast är möjligt, än att möta honom några få mil in i landet, eller, som är det rättaste, så ställa vårt försvar, att fienden nödvändigt måste angripa några väl försvarade punkter, innan han vågar framtränga. Jag kan derföre icke föreställa mig, att om en fästning låge vid Upsala, och en armée stödde sig på denna, och manövrerade omkring densamma, den fiendtliga arméen, som landtstigit vid Grisselhamn, eller Norrtelje, skulle våga framrycka till Stockholm, utan att först hafva slagit vår armée och cernerat fästningen. Den kan det så mycket mindre, som den, i denna händelsen, lemnade både arméen och fästningen i sin rygg. Skulle, emot allt sundt förnuft, den fiendtliga arméen likväl icke göra afseende härpå, då tillstår jag, att Stockholm, för ett

par

par dagar, blefve intaget, ehuru en liten corps alltid vid ett anfall borde vara posterad framför denna stad, egentligen för att hindra något fiendtligt ströfparti ifrån att oroa hufvudstaden; men jag inser också icke huru en enda Kosack af den fiendtliga armèen skulle komma undan, utan synes den mig, utan de rysligaste felsteg å vår sida, helt och hållet vara lemnad i våra händer. Med således den alldraminsta urskillning å den fiendtliga Generalens sida, blefve hans första företag, att söka slå vår armée, som opererade i förening med fästningen. Utgången af denna batalj kan man visserligen icke med mathematisk visshet förutsäga; men det oaktadt skulle jag tro, att, om det gifves omöjligheter i krig, det borde vara en, att för oss, i denna starka ställning, då alla göra sin skyldighet, kunna förlora bataljen. Men om också bataljen förlorades, blefve det ändock omöjligt intränga i Stockholm förr än vår armée vore tillbakaträngd ända till Vesterås, och fästningen vid Upsala ordentligen cernerad. Detta allt är icke så lätt, och förorsakar en betydlig delning af fiendens styrka. Det är dessutom icke möjligt, i militairiskt hänseende, tänka sig en starkare ställning, än en armée, som stödjer sig på en fästning. Jag anser derföre, genom denna fästning, och den i förening med densamma agerande armèens flankerande ställ-

ning emot Stockholm, detta ställe fullkomligen tryggadt, och dess avenuer icke behöfva befästas med andra, än då för tillfället upkastade Fältverk, som tillräckligt förökade kraften af de 4 à 5000 mans försvar, hvilka, som jag förut nämnt, alltid vid anfal borde finnas posterade framför Stockholm. Krigskonsten har redan för långliga tider tillbaka stigit till den höjd af erfarenhet och theori, att man icke nu mera alltid behöfver stå uti eller framför ett ställe för att försvara det; man kan med arméer taga flankerande ställningar emot detsamma, och fiendens operationslinie, hvilka äro vida kraftigare och starkare i försvaret än om man stode deruti eller framföre. Dessa ställningar, der de kunna användas, hafva dessutom den fördelen, att de täcka både det hotade stället, och den landsträcka som befinnes bakom arméen. Jag hänvisar häruti till Montecucullis campagne emot Turenne, som bevisar hvad klokt valda ställningar kunna åstadkomma. I anledning af hvad jag nu haft äran anföra, anser jag försvaret af fäderneslandet och Stockholm vara försäkradt emot en fiende, landstigande norr om denna stad; det återstår nu att söka mota den söderut landande.

Dertill tror jag fordras, att först och främst iståndsätta och utvidga Dalarö Citadell så, att ingen fiendtlig flotta kunde inlöpa i hamn derstädes, och för det an-

dra att, då så påfordras, hafva en armée emellan Södertelje och Nyköping. Det blefve denna armées sak att emotgå en fiende, som landade i Södermanland eller Östergöthland. Dessa båda arméer, nemligen den sistnämnde och den norr om Stockholm posterade, kunna ganska lätt understödja hvarandra och i behofvets stund hasta till förening. Deras ställningar hafva dessutom den fördel, att en fiende, som möjligtvis skulle debarkera antingen vid Gefle eller Norrköping, måste nödvändigt först upsöka en af dem, och söka slå den, innan han vågade intränga i landet, emedan han i annat fall lemnade en öppen och oförsvarad operationslinie, emot hvilken vi, i denna händelse, obehindrade kunna agera, och derigenom, innan kort, förstöra alla den fiendtliga arméens tillgångar. Mina Herrar, hufvudprincipen för att lyckas i en invasion i hvilket land som helst, men i synnerhet der icke öfverflödiga tillgångar på förnödenheter finnas, är att förskaffa sig en säker operationslinie, utom hvilken eröfringen af ett land är omöjlig.

Sedan jag nu, så kort som detta vidlyftiga ämne tillåter, och utan att för mycket hafva ingått i smärre detaljer, tror mig, så mycket min förmåga det medgifver, hafva redogjort för det hufvudsakliga som skulle handla om anfallet och försvaret, åter-

står mig endast, att till den sednare delen tillägga huru stor activ armé, under kriget, efter mina åsigter, vore tillräcklig att bereda Sverige ett kraftigt försvar, och kunna utföra hvad i föregående blifvit afhandladt. Härtill tror jag 80,000 man, hvaruti inbegripas FästningsGarnisonerna, undantagandes för Replifästningen och Flottans bemanning, vara tillräckligt. Denna armée kan Sverige och Norrige ganska lätt uppställa genom endast 3:ne klassers Beväring ifrån Sverige, jemte den stående Svenska och Norrska arméen. De öfriga 2:ne klasser Beväring, tillika med hvad man kunde ytterligare vänta sig ifrån Norrige, borde dels användas att komplettera arméen, dels Flottans bemanning, och i detta afseende successivt samlas till Flottans behof i Carlskrona; och de för arméen vid den Replifästning, jag har föreslagit, för att, å sistnämnde ställe bilda en, så till sägandes, Depôt-armée. Att ingå i detaljer, som skulle blifva alltför vidlyftiga, huru dessa 80,000 man i alla delar ändamålsenligast borde användas, huru de lättast borde förses med befäl och danas, skulle blifva för mycket tröttande och komma att uptaga alltför mycken tid. Derföre tillägges härvid endast, att jag icke inser någon omöjlighet för oss att hafva denna armée armerad, exercerad, samt försedd med nödigt Befäl. Friherre Anckarsvärds förslag till en allmän militairupfostran, äger

visserligen en stor förtjenst och skulle mycket bidraga att lätt och på kort tid sedermera kunna dana en till Beväringsåren hunnen yngling; om man till en början endast kunde upmuntra målskjutning ibland allmogen, såsom det sker i Hanover, der hvarje by, på viss tid och vissa dagar om sommaren, skjuter till måls på taflor, som sedermera, sönderskjutna, uppsättas såsom prydnader på deras hus, vore det redan af väsendtlig nytta.

Jag bör icke förbigå, att i största korthet nämna något om det så kallade Centralförsvaret och Vanäs beprisade fästning. Det borde visserligen vara tillräckligt att häruti förena sig med Friherre Anckarsvärd, som, efter mitt begrepp, med en så riktig militairisk blick genomskådat detta militairiska irrbloss; men jag måste utbedja mig, att få tillägga några ord rörande det förstnämda, eller det så kallade Centralförsvaret, denna höglärda benämning, som jag nästan ingenstädes finner vara använd, såsom här till ett helt rike, utan endast lokalt till det landskap eller den provins, hvaruti arméen står och skall agera emot fienden. Det blifver en märkelig skilnad i resultat, emellan att vilja använda detta försvar till förra eller senare fallet. I det senare, nemligen, då fråga är om en provins, lemnas endast en liten landsträcka i fiendens händer, och som, efter en enda vun-

nen batalj, vore återtagen. I förra fallet deremot, och i synnerhet det här ifrågavarande, lemnas flere och de bördigaste provinser i fiendens våld, hvilka kunna kosta oss 10 vunna bataljer för att åter-eröfra, och som säkerligen lemnades oss, härjade och utplundrade till den grad, att det fordrades flere sekler, innan de kunde åter repa sig; ty sådant sker icke så lätt i Sverige efter ett dylikt krig. Det är för mig obegripligt, hvarföre man vill börja med ett så kalladt RiksCentralFörsvar, föregifvande det man bör locka fienden djupt in i landet till de folkrikaste provinserna, förmodligen i den afsigt att förlänga hans operationslinie och förstöra honom genom insurrection. Emot detta försvars-sätt, som skulle blifva det mest härjande för landet, efter hvad jag nyss förut har nämnt, förete sig 2:ne svåra omständigheter. Den första är att, genom Stockholms intagande, fiendens operationslinie blifver ansenligen förkortad och kan derefter nästan anses utgå derifrån; den andra är att Sverige, i anseende till sin ofantliga vidd, icke är något land, som med fördel kan insurgeras. De länder, som kunna föra ett sådant krig, måste vara öfverallt starkt couperade, detta äro vi till en del, de måste äga mycket folk på en liten yta samt tillgång på föda åt Gerillorna; ty dessa kunna icke endast och alltid lefva af rof. Dessa förmåner hafva vi icke. Svårligen lärer man,

till fördel för det här såkallade Central-Försvaret, kunna citera Rom, Ryssland och Spanien. Hvad det första angår, så var det visserligen icke ett upgjordt Central-Försvars-system, som besegrade Hannibal; det var rätt och slätt oförsigtigheten af honom, att, med en obetydlig armée, våga sig för långt på operationslinien; men framför allt afunden, som nekade honom alla förstärkningar. Hvad åter Ryssland beträffar, hade det troligen, med sitt förträffliga RiksCentralFörsvar, varit ohjelpligen förloradt, i fall Franska arméens stora härförare behagat gå något mera regelmessigt tillväga, och icke så långt aflägsnat sig, utan att försäkra sin operationslinie med magaziner, samt något långsammare, men mycket säkrare framträngt till Moskow; hade med samma iakttaganden en stark armée dirigerats på Petersburg, och framför allt campagnen börjats en månad tidigare, så vet jag icke om jag vågar tro, att denna kollossala makt nu existerat. I Spanien torde förmodligen ingen CentralFörsvarsplan kommit i fråga; kriget började der genom insurrection både i midten och vid gränsorna på en gång; detta kan således icke citeras såsom exempel för CentralFörsvarets användbarhet. Då man blifver slagen vid gränsen och nödsakad draga sig inåt landet, upstår, i alla land och vid alla sådana krig, ett naturligt, hvad man här behagar kalla Centralförsvar; men annat är

att bygga ett rikes primitiva försvar, helt och hållet deruppå; och annat är, att taga det som sista ressoursen och såsom en naturlig följd af en tvungen reträtt. Jag medgifver, att vi böra äga en fästning inne i landet; med alldeles icke der Vanäs ligger, utan snarare der jag vågat föreslå den. Det blifver en betydlig skillnad i ett försvar, som grundar sig på denna Repli-Fästning och ett Centralförsvar, med Vanäs till stödjepunkt.

Det, efter mitt begrepp, i många delar militairiskt riktiga och förtjenstfulla, i de åsigter Herr Friherre Anckarsvärd meddelat angående fäderneslandets försvar, berättigar honom till vår erkänsla; och, ehuru jag icke, hvad Flottan angår, delar lika åsigter med Friherren, kan jag likväl icke annat än, för min del, göra en skyldig rättvisa åt honom, som bringat å bane detta ämne, säkert det vigtigaste, som under denna Riksdag blifvit ett föremål för Representanternas öfverläggningar.

Slutligen kan jag icke undgå att till stor del förena mig i hvad Herr Lefrén yttrat i slutet af sitt anförande. Lika med honom tror jag, att vi icke för mycket böra insöfva oss i drömmar om en evig fred. Jag fruktar att upvaknandet kunde, i det fallet, blifva förskräckligt, och när kanonerna dundra, torde det blifva för sent att

rätta sin villfarelse. Nej, sökom under fredens lugn att dana våra arméer; gifvom disciplin och den Militairiska andan hela sin kraft. Må en Regering aldrig glömma, att, till högre Militairvärdigheter, icke befordra andra än förtjenstfulla och skickliga militairer; ty, Mine Herrar, om ett land äger Härar af millioner och fästning vid fästning, men saknar beprófvade anförare för båda delarne, skola arméerna springa och fästningarna kapitulera; ett sådant land skulle således se sina oerhörda ansträngningar icke tjena till dess fiendes motande, i brist på skickliga anförare. Det är derföre af högsta vigt att göra allt för att äga sådana. Endast i dem finnes en säker borgen för landets försvar; ty hopar ensamt uträtta intet. Låtom oss derföre ihågkomma att, bland våra samtida och efterkommande, genom exempel, tagna af våra fordna stora Konungar och våra förfäder, sprida den hjelteanda, som fordom utgjort denna nations helgedom, och hvilken var fröet till de bragder våra förfäder ådagalade vid Leipzig, under Gustaf II Adolf, vid Narva, under Carl XII:te; och till sjös under en Horn, en Wrangel, med flere. Ja, Mine Herrar, tappre och väl disciplinerade arméer, med goda anförare, utgöra det säkraste försvaret. Då fästningar kunna intagas, då allt materielt, hvad konsten lemnar åt krigsyrket, kan tillintetgöras, då, i fall den finnes, står likväl, såsom ett sä-

kert räddningsmedel, en tapper armée med ett utmärkt befäl.

Grefve *Brahe, Magnus:* Herr Montgommeries yttranden rörande försvarsverket hafva visserligen föranledt åtskilliga anmärkningar å min sida; men som jag insåg att endast tidsförlust skulle blifva en följd af dylike discussioner för det närvarande, har jag trott mig böra upskjuta dermed, tills denna fråga uti ett helt återkommer ifrån vederbörande Utskott, då man får se, hvad afseende detsamma fästat så väl dervid, som vid allt öfrigt, som uti detta vigtiga ämne blifvit yttradt. Jag anhåller att då äfven få framställa några anmärkningar, föranledde af den försvarsplan Herr von Vegesack nu framlemnat åt Ridderskapet och Adeln.

Hans Excellence Herr Grefven och LandtMarskalken tillkännagaf, att plenum komme klockan half till 6 i eftermiddag att fortsättas.

Herr *Nordenskjöld, Otto Gustaf:* Jag har upstigit för att vördsamt anhålla, att en stund få uptaga Ridderskapets och Adelns upmärksamhet, ej så directe i hänseende till det anförande, som nu är föredragit till remittering, utan i anledning af hvad jag funnit i en tryckt skrift, som bär Grefve von Platens namn. Jag har hittills ej an-

sett det vara mig tillständigt att göra det, emedan skriften ej varit öfverlämnad till något Stånd, utan endast till allmänheten, för att, såsom Herr Grefven säger, leda dess opinion till det rätta; men nu är den på visst sätt här föremål för granskning derigenom, att Herr Montgommerie i en not appellerar till den, och visar, att han derifrån hemtat sina upgifter. Jag tror således, att jag äger rätt att tala i detta hänseende och bör det så mycket häldre, som man redan, (jag tror på svaga grunder) vill anse att, när en man som Grefve von Platen, hvilken är en af Regeringens Ledamöter, och sjelf så nära Thronen, yttrar sådane tankar, som ingripa i allt hvad hitintills varit gällande hos oss, vill man tro, att de äro delade af Regeringens Ledamöter; och då vore jag obehörig att tala i ämnet, emedan den stora Flottans död i sådant fall vore besluten; men lyckligtvis är jag öfvertygad om motsatsen och tror, att det endast är ett kraftfullt försök, att leda allmänna opinionen till det rätta, hälst Herr Grefven säger i början af sin bok: "*Hvarje försök att utreda och utveck-*"*la detta ämne är derföre en pligt; hvar-*"*je försök att missleda det allmänna om-*"*dömet ett brott.*" Här är pligten således äfven för mig gifven; ehuru jag ej vågar tilltro mig att leda opinionen till min öfvertygelse om det rätta, men endast för att emellan olika åsigter öfverlemna till opi-

nionen, att rätta sig sjelf. Grefven anför vidare en af det republicanska Amerikas mäst ansedde Författares ord: *"På allmän-"na öfvertygelsen hvilar kraften, men på "sanningen bör den allmänna öfvertygelsen "hvila; och den medborgare, som med vett "och vilja eller genom omogen eftertanka "sprider villfarelser öfver ett ämne, och "framställer detsamma i en falsk dager, "gör sig skyldig till att hafva undergräft "de grundvalar, på hvilka dess Fosterlands "styrka hvilar."* Detta är så vackra reglor, att, om ej Motionstiden vore förbi, skulle jag göra den Motion, att de med gyldene bokstäfver måtte anslås i alla Ståndens samlingssalar. Jag har hittills aldrig brutit emot dessa reglor, och vågar hoppas, att ej hädanefter göra det, och således ej eller nu. — Det ifrågavarande arbetet omfattar det centrala försvaret, men jag vill ej utlåta mig deröfver, emedan jag ej är nog förmäten, att tro mig dertill äga skicklighet. Det är blott tre reflectioner jag utbeder mig få framställa. Det har något motbjudande för mig, att efter ett kort ej alfvarligt försvar lemna vissa regioner, exempelvis hufvudstadens, den Norra eller Södra, att plundras och ödeläggas af fienden. Ett centralt krig blir ju ett ödeläggelsekrig? Man borde fast häldre upskatta förlusterne dervid i värde, för att se, om det ej vore bättre, att under fredens lugn gripa sig an så nära, att man kunde äga

hopp, att med framgång slåss på peripherien. Kanske är detta lättare än man tror, och om vi i våra hittills förda mindre lyckliga krig haft fädrens politiska synder att afbetala, så är den tankan mig kär, att en öfvergångsperiod inträffat med åren 1813 och 14, och att vi hädanefter med ett af vår Konung väl ordnadt försvar kunna hoppas mera välsignelse, eller om man så vill, mera tour i de krig Sverige nödgas företaga. Den andra reflectionen jag vågar göra är, att det för mig är motbjudande, att antyda en uplösning af vår Indelta armée, för att fota vårt försvar på en allmän Beväring, som ej kan blifva af den egenskap, att den kan motstå veteraner. Vår Indelta Armée är inbiten, nej den är inrostad i våra häfder, våra känslor och vanor. Man bortslipar ej rosten, utan att till en del bortslipa det järn, som fordras till vårt försvar; det vill med andra ord säga, man gör ej stora förändringar med Indelningsverket utan stor skada för Fäderneslandet. Den tredje reflectionen är, att jag, åtminstone för min del, ej kan se, hvad Götha Canal har för nytta med sig i militairiskt afseende, på annat sätt, än som en i vissa hänseenden god militairväg. Den blef dock skadlig, om opinionen fästade sig vid den som försvar.

Den blef än skadligare, om den skulle föranleda, att man omstöpte hela vårt

sjöförsvar i Canalform. Om det i sådant fall blef min olyckliga lott, att nödgas retirera undan en fiende, skulle jag hos min Konung enträget bönfalla, att få retirera åt hvad annat håll som hälst annorstädes; att få slåss och dö utanför canalen; men ej retirera in i den. Det skulle ju då kunna hända, att om fienden sprängde några slussportar på östra och vestra sidan, den flotta, som ingått i canalen, ej mera kunde komma ut, utan endast blefve qvarliggande, såsom en prydnad för canalen, och våra insjöar, just likasom det Holländska Linieskeppet, som en gång bygdes inom en canal, men fanns för stort för portarne, hvilka det blef för dyrt att ombygga, och skeppet blef en prydnad för Canalen, men tillika ett stort och prydligt monument på det menskliga oförutseendet. Då jag nu ingår i det egentliga sjöämnet, sker det likväl med ett visst misstroende till mig sjelf. Väl finner jag, att äfven jag för snart 40 år sedan för första gången besteg ett 74 kanon-skepps köl; jag har sedermera fortfarit i mitt yrke, utan mellankommande afskedstagande, och utan andra egentliga sysselsättningar; Chapmans läror hafva icke heller för mig varit obekante; jag har bjudit till att följa min tid, och jag känner med mig sjelf, att jag som praktisk sjöman bör sätta mig i bredd med våra nu i tjenst varande sjömän; men likväl har jag ej den stora praktiska erfarenhet, som fordras, då

det är fråga om att förstöra ett af Rikets hufvudvapen, och sätta hela tilliten till ett annat.

Dock finnes det en man i Sverige, som jag tror äga tillräcklig erfarenhet i detta afseende, nemligen den 82 års gamle Vice Amiralen Baron Nordenskjöld, som för mer än 70 år sedan ingick i sjötjensten, som har tjenat med Distinction hos utländningen, och under det treåriga kriget med Ryssland i visst afseende ägde mycket inflytande på flottans styrelse; emedan han var dess Flagg-Capitain. Han har således kunnat se och jämföra de båda Sjövapnens förhållande inbördes, och emot en fiende, och bör derföre kunna sluta till, huruvida vi behöfva bägge flottorne, eller kunna trygga oss till blott den ena. Jag vet, att han ej vågar utdöma det stora sjöförsvaret, emedan han är öfvertygad om, att Konung och Fädernesland behöfva det för möjligheten att ej mindre bibehålla fred, än ock kunna göra försvars eller anfallskrig; utan att han likväl derföre vill fördömma det lilla vapnet, som endast är en mindre, men nödvändig, del af ett stort helt. Den man, om hvilken jag nu talar, förde flottan ett af de flere åren, då Danska och Svenska flottorne voro förenade, för att sätta sina respectiva Nationer och Flaggor i agtning, just då Grefve von Platen var Chef på ett Linieskepp; och det

ansågs på den tiden såsom ett stort och vackert politiskt drag, att tvänne till hvarandra gränsande smärre magter förenade sina flottor med hvarandra, och verkligen i flere år njöto lugn och agtning. Det visar äfven, och hade ej bordt förbises, att en flotta ej allenast är behöflig i krig, utan äfven i fred, ty för en coalisation, som denna, hade ej canon-jollar gjort tillfyllest. Men ännu en sak. Man torde vilja förebrå mig, att, under det jag försvarar det stora vapnet, jag skulle bittert klandra och anse det lilla icke behöfvas. Jag kan lyckligtvis försvara mig emot en sådan tanka, och jag gör det så mycket häldre, som Grefve von Platens bok antyder stora förbättringar, hvilka skett inom det lilla vapnet, och dem andre sagt vara så stora, att vapnets första uphofsman ej vågat ana dem. Jag anhåller att få upläsa tvänne bref från mig af 1819 och 1822 till Förvaltningen af Sjöärenderna. Det första af 1819 lyder sålunda: *"Vid öppna canonslupars utrustning till sjöexpedition, kan det ej undgå att synas, huru förmonligt det skulle vara, om hvarje slup kunde rymma 14 dagars eller 3:ne veckors proviant, och sjelf om bord förrätta kokningen för sin besättning. Det hela och dess delar skulle derigenom vara mycket rörlige, och nuvarande kokslupar antingen aldeles försvinna, till stor besparing i kostnad, eller för den*

del

del kokbåtar, som ännu existera och förtjena underhåll, förvandlas till Proviantfartyg, och således rymma mycket mer än nu, då kokattiraillen och veden uptaga ett stort rum å fartyget. De här varande kanonslupar böra med säkerhet kunna rymma 14 dagars proviant och mera, hälst om sluparne erhålla jerntåg, som uptaga mindre rum och i alla händelser för dem böra antagas. VarfsAmiralsEmbetet öfversänder derföre en ritning på en gjuten jern-cabyss, härstädes öfverlämnad af Norrske Kapten Lous, och lika den Danskar och Norrmän alltid nyttjat på sine slupar till kokbåtars undvikande — med den anhållan, att en dylik måtte hos Directeur Owen gjutas och till tjenlighet proberas; och kan det ej gerna betviflas, att profvet för de slupar åtminstone, som här repareras, bör slå lyckligt ut. Skulle jag tillåtas framkasta en tanka till Skärgårds-försvarets förenkling, så vore det den, att hvarje öppen slup skulle åtföljas af minst 2:ne Kanonjollar, hvars mindre besättning spisades på den stora slupen. Deras rörelser kunde väl derföre någon gång vid affairer företagas serskilt, men man släpade ej den mängd onödige och hindrande fartyg med sig, som nu blir af en oundviklig nödvändighet. Canonjollen kunde äfven lättare antingen proviantera ved, vatten eller provianten från proviantfartyget, och således agera en slags

barquass. För ett kommande krig blir det må hända högst nödigt, att alla de smärre roddfartyg äro till strid armerade, och de andre tillhörigheter, som proviant- sjuk- och ammunitions-båtar sammanfogas till så få, som möjligt, och drifvas med ångkraft." Det andra brefvet af 1822, som var i följd af de försök, hvilka blifvit gjorde att ro med hjul på sidorna, lyder sålunda: "*Men om denna del af försöket har misslyckats, så har deremot den andra så mycket fullkomligare lyckats, då det nu är utrönt, att dessa canonslupar kunna för 60 mans besättning rymma minst en månads kokprovision, koka om bord och väl bärja sin besättning, utan att tälta i land, och härigenom skall vapnet påtagligen vinna i rörlighet, och Staten bespara byggnad, utrustning och underhåll af alla kokslupar. Canonsluparne böra då inredas med de förändringar, som, nu utrönte, kunna tjena till gagn, och i öfrigt så utrustas, som Bruna Björn, (machineriet undantaget), så för officerare som besättning, och skall, om så anbefalles, ritning på denna inredning blifva upsänd, till närmare uplysning i ett ämne, altid af stor vigt, då man med minsta penninge-upoffringar vill komma till de största resultater.*" Då jag således redan före förra Riksdagen, innan ännu vapnen voro sammanslagne, ansåg mig böra fästa mig dervid, synes det påtagligt, att jag nu ej kan anse, att det är mindre nödigt. Jag

har velat säga detta, på det man icke må tro, att då jag talar för det stora vapnet, jag har tankarne stämda mot det lilla — att man då ej vidare reflecterade på dessa idéer, vill jag ingalunda påstå härledde sig deraf, att de kommo från en officerare, som ansågs icke så directe tillhöra vapnet; men det är lyckligt, att man nu änteligen börjat alfvarligen befatta sig med ämnet; och här träffar det gamla Svenska ordspråket in: Bättre sent, än aldrig. Det andra, som de af mig uplästa bref visa, är att jag redan för 10 år sedan kom till det resultat, som Grefve von Platen nu omtalar, att nemligen jag klart insåg hela vigten af en Skärgårdsflotta, sammansatt af Canonslupar, jollar och ångfartyg, men jag vågade ej gå så långt, som att tillstyrka 40 ångfartygs byggande. Desse borde väl ej endast vara ämnade att framro de öfrige, de borde vara armerade; men i detta afseende är ännu allt så obestämdt och man vet ännu så litet, hvart man skall komma i den vägen, att de förslag, som deruppå byggas, äro lika luftiga, som den ånga, hvilken upstiger utur ångkitlarne. Hvarthän man kan komma, är ännu ej kändt, och man kan ej omtala, hvad man ej kan egentligen känna. Grefve von Platen har delat den stora flottans historia i tvänne delar, perioden före Skärgårdsflottans upkomst, och den som sedan förflutit. Det

heter i boken: "*Förr kunde Rikets kuster ej fredas för plundringar och härjningar. Hvarföre? Jo derföre att Sverige ej hade någon Skärgårdsflotta.* Likväl tror jag ej mera än *en* betydlig period hafva funnits, då de blifvit härjade. Men man kan ej påföra det såsom ett fel hos den stora flotta, som vid Carl XII:s död var overksam. Den var då så betydligt stor, att den ganska väl kunnat mäta sig med fiendens, om endast Riket hade haft medel att sätta den i rörelse. Men Riket, uttömdt efter ett långt olyckligt krig, kunde det icke, och hade troligen af samma orsak ej heller kunnat sätta en mindre flotta i stridbart skick. En annan sak tillkommer här äfven. Man påstår nemligen, att Hofvet hade sina biafsigter, och man lät kusterne härjas för att vinna dem. Vid intet annat tillfälle vet jag, att våra kuster blifvit särdeles härjade, om ej då Konung Gustaf den I nödgades säga till sina Ständer, att Sveriges flotta endast består af skäijebåtar och annat prackeri, af hvilka hvarken tröst eller värn är att förvänta. Vår flotta blef visserligen ofta slagen, men den slog äfven fiendens; tiden lopp undan, de krigandes kassor och stridslystnad uttömdes, och Nationen feck en fred, som den ej hade fått, om vi ej haft flotta. Då Skärgårdsflottan åter blef inrättad, talar Grefve von Platen om den stora flottan på följande sätt: "*När Sveriges Linieflotta 1788 var bloquerad i Svea-*

borg, 1789 genom sjukdomar overksam, 1790 bloquerad i Viborg, samt året 1808 åter föga synlig, i följd af härjande farsoter och den allmänna oredan, så blefvo, oagtadt förmuren Finland i sednaste fallet åtminstone till större delen var borta, dock Svenska kusterne aldrig härjade. Hvad var orsaken?

Hvad var orsaken, att den tappre Puke kunde 1809, för sin del, så mästerligt utföra expeditionen till Norrbotten, och trygg lemna sjelfva Hufvudstaden i ryggen på sig, nästan i åsynen af en betydlig Rysk Sjöstyrka posterad vid Åland? Och då var likväl hela Finland borta.

Jo! orsaken till allt detta var, att Sverige ägde en Skärgårdsflotta. Jag hemställer till Ridderskapet och Adeln samt nationens opinion, om man efter Svenska ordböcker kan framställa meningar, hvilka mera hånligt omtala detta vapen, som man synes ha för afsigt att först förstöra i opinionen, för att sedan alldeles förintas. Min känsla stöter det; jag är upfödd i detta vapen, jag har frejdade föregångare, som dödt; kamrater som än lefva att försvara, och jag regretterar att jag ej har talanger att göra det, som de förtjena. Må Ridderskapet och Adeln emedlertid tillåta mig att genomgå den gjorde framställningen. *1788 bloquerades Stora Flottan i Sveaborg.* Den

blef verkeligen bloquerad efter att hafva slagits med en öfverlägsen fiende. Som bloquerad hindrade den Ryska flottan, att kasta sig på Svenska kusten, der ingen Skärgårdsflotta fanns till skydd; fienden vågade ej lemna stora flottan bakom sig. Tag bort flottan i Sveaborg, och man må dömma, huru Sveriges kuster kunnat fredas. *1789 genom sjukdomar overksam.* Det är orätt. 1789 gick den ut fram emot sommaren, och gaf bataille åt en öfverlägsen fiende, som drog sig undan åt Finska viken med äfven frö till sjukdom ombord. Vid tillfällen som dessa, tilltror man sin fiende mer än den kanske förtjenar, och Ryska flottan ville ej stadna på en kust, der den kunde mötas, eller blifva innesluten. Således gjorde flottan nytta äfven i sitt sjukliga tillstånd. *1790,* säger Herr Grefven, *bloquerad i Viborg. Hvarföre blefvo Svenska kusterne dock aldrig härjade? Jo! för det Sverige hade en Skärgårdsflotta.* Det är obehagligt, att Herr Grefven bortglömt, att Skärgårdsflottan just på samma ställe och lika länge der var bloquerad; huru kan man då säga, att kusterne skyddades derföre att vi hade en Skärgårdsflotta? man borde ej hafva glömt, att den Stora flottan hade haft flere batailler med fienden, och att den agerade med framgång, då ordres ankommo till den att gå in till Viborg, emot flere erfarne sjömäns råd; men man fann angeläget att ovilkorligen inkalla den Stora

flottan, för att kunna hjelpa ut den lilla. Bevisar icke detta fast häldre, att äfven båda flottorna, såsom bloquerade, ännu kunna tjena fäderneslandet, ty fienden vågade ej under tiden kasta sig på Sveriges kuster, emedan det kunnat hända, att flottan hade trängt ut, och anfallit med öfverlägsenhet en sådan detachering. Just detta år passerade dessutom händelser, som kanske tydligen ådagalägga, att man ej kan förtro sig till blott ett af sjövapnen. Jag vill ej här omtala dem, emedan de möjligen skulle tillskrifvas bitterheten, då jag, långt från att vilja afkläda någon den förtjenst han kan äga, långt häldre skall skänka min agtning åt den.

Grefven säger vidare: *1808 åter föga synlig i följd af härjande farsoter och den allmänna oredan.*

Föga synlig äro besynnerliga ord, som jag ej kan förstå. Om flottan hade varit uptaklad vid Carlskrona brobänk, eller legat på Riddarhusfjerden, så hade den i visst fall varit mera synlig, men nu gick den så bittida ut, att Amiralen en Chef höll på att sjelfva mönstringsdagen dränka sig mellan springorna på isen. Om sommaren var den blott två gångor hemma, eller då den geck till Gottland och derifrån tillbaka. Sedan geck den till Finska viken, och en del sändes till Skärgården, der den agerade, såsom ett stort skärgårdsvapen, och hindrade en betydlig fiendtlig Skärgårds-

styrka att komma till Ålands-skären. Den blef sedan bloquerad, men samlad jagade den, och i sin tour bloquerade fienden. Den var således verkligen icke föga synlig; men sjukligt var det på flottan; dock hedrar detta så mycket mer Befälet, som de med brister af många slag, dock höllo ut tills årstiden först hemkallade dem. *Oredor* säger Herr Grefven. Sådane vet jag ej existerade vid flottan. Jag var der sjelf, och hade bordt se dem, om de hade ägt rum; men en helt annan oreda borde Herr Grefven icke hafva förbisett, den att det året om våren bortskänktes största delen af Skärgårdsflottan, då Sveaborg, detta storverk af en verkligen stor man, bortskänktes till fienden första gången fästningen skulle skydda det land, till hvars skydd den var ämnad. Med fästningen lemnades Skärgårdsflottan drifven, beckad, tjärad och uthalad på isen, för att vara färdig till bruk, som isen sönk undan, hvaraf följde, att denna flotta först blef ett rof för, sedan ett verktyg i fiendens hand, och en annan betydlig del af Skärgårdsflottan, Åbo-escader, måste upbrännas. Man var nödgad att af den göra en nog dyr brasa, för att hindra den att blifva fiendens rof. Huru *då* säga, att Sveriges kuster fredades från härjningar af en Skärgårdsflotta, som de facto ej existerade. Jag vågar således smickra mig med den tanka, att just detta året var Stora flottan i stånd, att återgälda hvad den

kostat ett älskadt fädernesland, den långa välvilja den åtnjutit. Grefven säger vidare om 1809, att *den tappre Puken genom Skärgårdsflottan var i stånd att för sin del så mästerligt utföra expeditionen till Norrbotten.* Detta är minst ovänligt sagdt. Puken geck till Norrbotten med en styrka, sammansatt af både den stora och lilla flottan. Troligen hade expeditionen ej kunnat blifva af, om man ej haft Linieskepp och Fregatter; men den hade omöjligt kunnat äga rum, om vi ej ägt dem, men fienden genom stora fartyg herrskat i Bottniska viken.

Någon gång hände det mig i min ungdom, att jag hörde yngre sjömän jemföra båda vapnen, Linieskepp och Fregatter, med Canonslupar och Jollar. Sådane jemförelser har jag äfven någon gång hört i min mannaålder af sjömän, som trott sig ej kunna vinna nog i opinionen, om de ej tillräckligt nedsatte det vapen, till hvilket de ej hörde så egentligen; men att Herr Grefve von Platen äfven skulle göra jemförelser emellan 10 Linieskepp och det minsta vapen man kan skapa, Canonjollen, skulle jag ej hafva trott, förr än jag nu ser det ådagalagdt. Jag vill ej säga, att jemförelserna borde göras rigtiga, fast jag tror, att en canonjoll här bygd ej kostar 2,700 R:dr, nej 4000 R:dr är närmare sanningen; och då blir resultatet helt annorlunda. Ej eller kan jag förlika mig med den idéen, att

man icke bör, vid ordnandet af ett försvar, afse krigskostnaden, som, om den blir allt för stor, alltid försvårar försvaret. Men felet ligger uti att jemföra vapen, som ej äro byggde, för att jemföras. Bägge tillhöra ett gemensamt fäderneslands försvar. Det ena, eller det stora, tillhör öppen sjö och fältet, det andra sluten kust. Ännu har man ej något gällande factum, som visar, att ett litet försvar kan mäta sig, med ett stort, om man ej skulle, lika med en framställare i Allmänna Journalen, som för några postdagar sedan med loford omtalar Herr Grefvens arbete, säga, att om Danska cononsluparne hade gått ut en half timma förut, så hade de tagit Engelska Linieskeppet Afrika, *om*, säger framställaren, *om busken ej hade varit emellan, hade käringen bitit björn.* Men jag hemställer, är det på *om*, sådane som dessa, på hvilka fäderneslandet skall upställa sitt sjöförsvar. Söker man facta. Det är facta, att Flibustiererne på öppna slupar eller små fartyg äntrade och togo Spanska Linieskepp och Fregatter. Det är facta, att Engelska slupar i Franska republikanska kriget äntrade och togo Franska och Spanska Fregatter och Korvetter. Man skulle då med mera skäl kunna påstå, att sjöförsvaret borde grundas på öppna slupar. Man skulle kunna gå ännu längre. Franska arméen tog i Holland Linieskepp med Cavallerie. Men skulle man väl kunna vilja bygga vårt sjöförsvar på Caval-

leri. Jag tror att det bör grundas på både stor och liten flotta.

Efter en vacker tirad till Konungen, KronPrinsen och Folket, appellerar Herr Grefven till Vikingarnes söner, och uplyser, att de valde en farkost, passande endast för deras local, lynne och lugna, men bergfasta, mod. Att de valde en farkost! Det skulle förutsätta, att då funnos 70 kanon-skepp, men att de stego ned till den simpla farkosten, hvilken dock var ämnad för något mer, än deras egen local, ty de härjade Englands, Frankrikes, Spaniens och Portugalls kuster, ja ända inom Herkulis stoder. Hvad böra då ej de moderne Vikingarna kunna göra med kanonjollen, så mycket heldre, som vi hafva 2 förkortningsvägar, hvilka urvikingarne ej kände, nemligen den Holsteinska och Lanquedoquiska canalen; men lika så litet rigtigt det är, att då funnos 70 kanonskepp, lika orätt är det, att Vikingarne valde en farkost passande för sin local; den förefunno de i den simpla ekstocken eller fiskjollen. Vikingarne voro nedrökte om vintern i sina Pörten, och slogos med skogens vargar om sin föda, men, kännande något bättre, begagnade de vildens manèr, att med våld skaffa sig hvad de ej på industriel väg ville söka; detta väckte deras håg, de förlängde sin fiskbåt, gjorde den bredare och djupare, lade ett däck på den, ett eller flere segel;

och kunde bärja någon proviant; med ett ord, deras fartyg voro den tidens Linieskepp, bemannade med den tidens bästa sjömän; och på det sättet sattes de i stånd att begå sådane bragder eller illbragder, som omtalas i dessa sagor, hvilka utgöra vår älsta historia. Det vore ej lyckligt för oss, att gå åter till det tillståndet. Skulle jag likna det vid något, så vore det vid Norra Barbariets kuster, ännu innan Europa hade lärt sig att skicka dit GeneralConsuler och betala tributer. Herr Grefven tyckes tro, att vi nu äro på den punkt, att vi kunna öfvergå från ett vapen till ett annat, nemligen ångvapen, och häntyder till 14:e seklets Riddare, huru såsom de ansågo krutet som en djefvulens upfinning; men man bör då ej glömma, att ännu vår store Konung Gustaf II Adolph slogs med hjelm, sköld och bröstharnesk; ja, att ännu mot hälften af det förra seklet hvarje militair, från Fändriken till Generalen eller Amiralen, väl målades med en prydlig flygande alongeperuk, men äfven med ett bröstharnesk; öfvergången fordrade således sekler, måhända fordras det äfven i förevarande fall, och det är lika farligt, att devancera sitt tidehvarf, som att lemna sig efter. Den första, som till krigsbruk begagnar ångbåtar, tvingar andra nationer att följa sitt exempel. Vi måste följa hopen och göra det som är nyttigt för vårt land, utan att vilja gå för långt framom vår tid; alla andra nationer antaga ännu, att man

ej är på någon öfvergångspunkt. Den sista bataillen vid Navarino antyder ingen sådan period, ehuru den ägde rum på en local, som för Skärgårdsflotta hade varit lämplig. Man talar öfverallt om ångbatterier, om bombkanoner, om torpeder, undervattenskrig och om brännare, som, förde med ånga, ej kunna misslyckas; men man bygger stora skepp med omsorg och vårdar dem, sedan de äro byggde. På detta sätt tror man sig ingifva den största agtning, och hafva det minst kostsamma vapen. Danmark är en af de magter, som man gerna tager som exempel för oss. Det miste sin flotta, hvilken de påstodo röfvades ifrån dem, och de byggde då i hast Canonslupar, men det fanns ingen Dansk Sjöofficer, som ansåg Danmark försvaradt af desse Canonslupar, mot en fiende, som ej vidare attaquerade deras land, utan tvertom sjelfvilligt öfverlemnade Köpenhamn. Man byggde blott Canonslupar, för att få hämnas på en hatad fiende, ej för försvar af landet; det var blott för att skada Englands handel, och den förlust den led, geck ej till den stora kostnad, som desse små fartyg medförde. Det var för öfrigt ej med Canonslupar, utan med öppna slupar, som de merendels oroade Englands handel. Nu deremot bygger Danmark en stor flotta, och har låtit den lilla falla i ruin. De hafva redan snart 6 Linieskpp och 8 eller 9 Fregatter; och detta enda

förhållande antyder hvad Sverige har att göra, för att ej lemna sig efter en af de minsta sjöstater. Bland Europas sjöstater är Holland den enda, som för momenten ej så egentligen har någon stor flotta; men orsaken är den, att som det ej får begagna Antwerpen såsom örlogsstation, har det varit tvunget att gräfva sig ett utlopp från Amsterdam till Heldern; denna canal är nu färdig och materialier samlade; och man skall börja att bygga i större scala än hittills. Så är det med England, Frankrike och Amerika, der likväl ångor och bombkanoner spelt en stor rol. Det oagtadt anse dessa Nationer nödigt för sitt anseende, såsom Stater, att äga stora Skepp, byggde i stor scala. Jag har nu i korthet genomgått Grefve von Platens arbete. Det har skett med en viss ovilja, ty äfven jag har varit en beundrare af Herr Grefven; men då han nedsätter det stora vapnet inför opinionen, och häntyder till dess förstörande, så är det både lämpligt och nödigt, att säga hvad jag sagt, hälst Herr Grefvens idéer altid skola vinna en ny styrka, i följd af dess uphöjda plats i samhället, ja äfven deraf, att, känslan till trots, Herr Grefven ansett sig böra, sanningen till ära, nedsätta vapnet. Det är således förlåtligt att noga skärskåda, huru Herr Grefven vid olika tider tänkt, för att deraf draga slutsatser. I det hänseendet får jag upläsa utdrag ur en skrift, som Herr Grefven år 1809 in-

lämnade till Konung Carl XIII om centralförsvarets användande i Sverige, hälst denna skrift just försvarar kraftfullt det vapen jag äfven ännu tror nödvändigt för Konung och Fädernesland. Den lyder så: *"Jag bekänner dock frimodigt, att för Sverige, hvilket till en viss grad redan kan anses som en ö, hvilket kanske en dag blir det ännu mer, kan hvad Landtarmée som helst aldrig anses annat än ofullkomlig, om han ej är understödd och biträdd af en sjömagt, hvilken både medelst dess styrka och sammansättning är afpassad för belägenheten i det hela. Ännu en gång: vi bebo Vikingarnes land, och i Vikingarnes sätt att föra krig ligger Svenska krigsmagtens styrka. Alltid var deras sjö- och landtmagt förbunden; och alla de förändringar krigskonsten till våra dagar undergått, hafva ej förmått, skola ej förmå, att kullslå denna grundregel för krigskonsten i vårt land, så länge våra insjöar, så länge våra skärgårdar bestå! åter en sanning, som kan hämtas, från mera än en händelse utur det olyckliga nu öfverståndna kriget! Föreställom oss Sverige ett ögonblick utan de flottor, som varit på dess kuster, och hvad hade det varit? Föreställom oss Sverige utan en sådan flotta, och just en sammansättning som den, hvilken geck åt Norrbotten, och Kaminsky hade varit i våra fruktbara Provinser för att räcka handen åt Ålandsarméen, just vid den tiden, som*

nu Svenska arméen stod kraftfull hotande och oantastad i dess rygg. Vare utgången hurudan den vill, åtminstone var den delen af företaget mästerligt utförd, förvånande och öfvertygande om nyttan och oumbärligheten af flottor för Sverige. Men om detta vapen är nödvändigt för Sverige, som, annars med all styrka, dock med sina vidsträckta kuster skulle behöfva att ständigt vara i gevär, så är det kostbart och framför andra af den art, att den tillbörliga kostnaden ingen inskränkning tål, och såsom endast möjligt att underhålla genom djupa kunskaper och oafbruten upmärksamhet, är det folk, hvilket härtill fordras, af aldrastörsta vigt för Staten, som med största omtanka bör sörja för deras bevarande när de erhållits, som med största omtanka bör upmuntra till alla de medel, hvilka kunna bidraga till deras danande." Herr Grefven raisonnerar sig sedan till trenne punkter, eller Carl XI:s allt omfattande blick, som flyttade stora flottan till Carlskrona; Grefve Ehrensvärds, med Chapmans biträde, danande af Skärgårdsflottan; och insjöarnes sammanbindande till fart genom landet; och fortfar: "*Der äro likväl de tre punkterne, på hvilka, efter min tanka, Sveriges sjömagt bör hvila, faststälde. Stora flottan är för beskyddet af Sverige, såsom nästan en ö med vidsträckta stundom aldeles öppna kuster, oumbärlig, hon är det*

vi-

vidare till betäckning för den vigtiga skärgårdsflottan, som utan stor flotta finge ofantligen mångdubblas, för att allestädes göra tillfyllest, hälst då vår skärgård på flera ställen af öppen kust är afbruten, der skärgårdsflottan, utan den storas biträde och beskydd, omöjligen, utan våda för fiende och öppen sjö, kan komma fram. Stora flottan bör alltså, gå hur det vill, bli af den styrka, att hon kan bjuda den Ryska flottan spetsen, och dess förträffliga läge i Carlskrona ger den ett företräde, en säkerhet, som gör att denna station aldrig bör, aldrig kan förändras. Detta tillsammans med den för sjöfart mera passande National-Caracter, gör att den Ryska flottan utan allt för stor olikhet ej bör kunna bli öfverlägsen, om Sverige rätt vinnlägger sig om den inrättningens tillbörliga vårdande. Skärgårdsflottan, mindre lätt att flytta, mera nödvändig för hufvudstadens betäckande, bör, för biträdandet af Arméens operationer, ej vara för långt aflägsnad från Hufvudflottan, ej alltför nära och ej alltför långt aflägsnad från Hufvudstaden, men ej uti den, för att ej der blifva innestängd; dessutom så nära som möjligt den förut omtalade medelpunkt för Rikets försvarsanstalter, och om då en sådan punkt lemnade en lätthet till lika hastig transport åt östra eller vestra gränsen, en lika lätt åtkomst åt Östersjön och Vesterhafvet eller

insjöarne i hjertat af Riket, om denna punkt lemnade de yppersta belägenheter, att uti vårt land sätta hundradetals fartyg, torra, i dockor och skjul, utan pumpning eller updragning: om detta ställe kunde få tillräckliga vattenfall för alla nödiga hvarfsanläggningar och sjövägar till det innersta af Riket, så hade detta ställe alla de förmoner man kunde önska. Huru lyckligt då, att alla dessa förmoner och ännu flera verkeligen äro förenade i Söderköping, så snart den nu beslutade canalen är utförd! Detta blir altså, efter min tanka, sjelfva hufvudstationen för skärgårdsflottan; och af samma skäl, som förut, yrkar jag här enständigt, att denna styrka, ej, som förr tyvärr allt för mycket skett, måtte styckas och kringspridas på flere stationer, der den endast skulle blifva ett lätt rof för fienden och aldrig göra den nytta, som när hela magten förenad på ett ställe vid medelpunkten med lätthet kan vändas hvart den behöfves. Härvid bör dock anmärkas, att då anläggningarne vid Söderköping ej genast kunna blifva färdiga, och deremot nu flera inrättningar för skärgårdsflottan äro här i Stockholm, så borde de tills vidare begagnas men ej utvidgas, hälst, efter min tanka, för skärgårdsflotta blir den bästa uträkning, att alltid väl bevara hvad, som är färdigt, men sällan företaga nybyggnader af de mindre fartygen under fredstider, deremot förse sig ganska väl med alla

möjliga förråder och materialier, uti dertill väl afpassade och väl belägna magaziner, så att hastigt en betydlig mängd nybyggnader kunna företagas."

Här är således en skrift i rak motsatts emot den, som var ämnad att leda opinionen. De äro så rakt motsatte hvarandra, att i den ena framställes stora flottan som oumbärlig; den skall, kosta hvad det vill, upbringas till styrka; i den andra, der stora vapnet ändteligen lenast omtalas, heter det: oumbärlig kan jag ej finna den. Men hvarföre för opinionen ovänligt framställa ett vapen före perioden af 1809, som ännu då fanns så oumbärligt? Och i hvilkendera af dessa skrifter bör man anse tankarne rigtigast framstälde? Jag vågar tro och vill bjuda till att visa, att det ej är i den sista, men jag vågar derjemte hoppas, och detta hopp är för mig glädjande, att då dagens paroxysm blåst öfver, intet annat skall qvarstå, hvad stora flottan rörer, än ett fruktlöst bemödande, att med förbiseende af ungdomens och mannaålderns alla ädlare förbindelser, hafva velat skada redan afledne eller än lefvande vänner till minnen, till ryckten eller känslor. Hvarföre har Herr Grefven så mycket förändrat sina åsigter, detta är man berättigad att undersöka. Jag tror att det är i och för Götha Canal, och ehuru obehagligt det är för mig att

komma in på detta ämne, anser jag det likväl nödvändigt.

Då man år 1809 kom fram med projectet om Götha Canal, tycktes mig genast, att man tilltog den i för stor scala, ehuru äfven jag i öfrigt ansåg företaget både nyttigt och vackert; men jag hade aldrig hört, att Trollhätte canal varit ansedd otillräcklig; alla varor hade kunnat gå ned eller upp, och rörelsen var liflig just för det den var calculerad på varumängden. Sedan nu Götha canal blifvit beslutad i stor scala, och nått nära sin fullbordan, med ofanteliga ansträngningar, finner man, att den ej kommer att lifvas af stor rörelse, den kommer att stå nästan öde och tom, synnerligen då Canal-arbetet uphörer, som nu till en del lifvar den. Detta är en sorglig tanka, allt måste således vika för möjligheten att på Canalen frambringa en synlig rörelse, om äfven ej grundad på handel och industri. Derföre måste nu opinionen först stämmas emot stora flottan, för att söka tillvägabringa en sådan förändring, att för 10 Linieskepp man skall bygga 640 Kanonjollar och 40 ångfartyg. Att förlägga dem i Stockholm kunde lämpeligen ej ske, och Carlskrona vore för långt aflägset; då skulle en ny station blifva nödig vid Söderköping och den har länge varit påtänkt, fast den nu är af ännu större nödvändighet för Canalen, ty sjelfva stationens anläggan-

de gör ju en rörelse på Canalen, fartygen skola byggas vid Motala, machinerier och smiden der ske; straxt en ökad rörelse emellan verkstaden och stationen vid Söderköping. Denna station är således allt för betydlig; en fästning omkring den måste byggas. — TrollhätteCanal, för liten för de nya ångfartygen, måste ombyggas, och på det hela flottan ej skulle kunna instängas genom ett par sprängda portar, måste vid östra och vestra stränderne desse portar åter omgifvas af tvenne fästningsverk. Härtill kommer äfven att sundet vid Stegeborg existerar. Detta sund har jag betraktat från ruinerne af den gamla borgen, och min reflection var, att jag skulle anse mig oförlåtligt djerf, om jag vågade att ofvanom ett sådant sund tillstyrka anläggandet af Rikets så hufvudsakliga skärförsvar. Detta ställe måste med betydlig kostnad försvaras medelst fästningsverk, och ändå ligga utom detta sund 2:ne äfven ganska smala, som torde tarfva befästningar. Allt detta skall inleda till ovanliga kostnader; men skall, på nationens allmänna cassas bekostnad, göra en stor rörelse på Canalen — och allt detta skall dessutom öka actie-egarnes anspråk. Man har ju redan vid denna Riksdag proponerat minst en, men skall snart fordra minst 6 procent på tillskjutne penningar, och dertill en anständig underhållskostnad för Canalen. Sådane stora ansträngningar skall man blif-

va inledd uti den ena efter den andra, blott för ett misstag att förvandla Rikets sjövapen i allt för liten form och dymedelst tvingas till en anläggning vid Söderköping. Detta allt har stadgat min öfvertygelse, att första spadtaget till en station vid Söderköping blefve början till den grop, som skulle inrymma fäderneslandets likkista.

Jag vill ännu tillägga några ord. Med den fullkomligaste öfverlåtelse och förtröstan anser jag det tillhöra min Konung, att ordna om Rikets försvar, och jag tackar Gud, för det att det tillhör honom ovilkorligt; men Herr Grefven har appellerat till nationens opinion, han har visat mig vägen, och jag måste så mycket häldre vandra den, som min sjelfkänsla varit stött. Den har blifvit sårad vid tanken, att jag sjelf jämte många föregångare och kamerater skulle hafva offrat en hel lefnad, njutit Konungens välvilja och ätit nationens bröd, utan att kunna göra anspråk på att hafva återgäldat välviljan. Hvad under att jag velat stämma tiden, och bjuda till att för en passerad tid åtminstone söka erhålla blidare omdömen, än dem Herr Grefven uttrycker. Om jag lyckas, vet jag ej, men jag har åtminstone fått uttrycka min känsla, och skulle opinionen döma så strängt som Herr Grefve von Platen, vore hårdt, rätt hårdt, men det tillhörde mig då, att svälja min sorg, underkasta mig den; och

jag skulle äfven göra den fromma önskan, att, om i framtiden en stor flotta skulle uphöra, det måtte vara jag, som tiden utviste hade orätt, men alla motsatta tänkare rätt.

Jag anhåller, att hvad jag yttrat, måtte få åtfölja Herr Montgommeries anförande till vederbörligt Utskott.

Många yttrade härtill deras bifall.

Grefve *Brahe:* Jag har endast begärt ordet, för att yttra mig i anledning af den fruktan Herr Nordenskjöld tyckes hysa, att man skulle vilja göra några indragningar, på Indelta arméens bekostnad, för att använda på förbättringar å andra delar af försvarsverket. För mig är en sådan åsigt alldeles främmande, och skulle den hos någon enskildt upstått samt hyllats, ega vi dock den säkraste borgen emot verkställighet deraf uti de ord, som så många af Ridderskapets och Adelns Ledamöter sjelfve hört Konungen yttra vid hvarje tillfälle, då det varit fråga om indelta arméen, nemligen att Hans Maj:t ansåg den såsom en helgedom och såsom verkliga grundvalen för vårt sjelfbestånd och vårt sjelfförsvar till lands.

Hans Excellence Herr Grefve *von Platen, Baltzar Bogislaus:* Mången i denna aktningsvärda samling torde af mig vänta en

vederläggning af hvad en värd talare yttrat om den afhandling jag utgifvit rörande Rikets försvar, och jag kan ej neka, att jag dertill vore synnerligen hågad, då, bland många andra upgifter, trenne af de hufvudsakligaste äro alldeles origtige, och det alltså blir lätt nedrifva den byggnad han derpå grundat. Den värde Talaren har sagt min mening med Centralförsvar vara, att alla Rikets medel och Rikets krigsmagt borde, i händelse af anfall, samlas kring Vanäs fästning, för att der afbida fienden, och lemna hela landet åt fienden att sköflas. Jag hemställer, om något sådant finnes i min bok, eller om jag ej uttryckligen sagt Centralförsvaret bestå uti att fot för fot emotstå fienden alltifrån gränsen, efter som medel och folkmassa lemna tillgång, för att, i händelse af replie på radien, närma sig centrum, och alltså under hvarje steg tillbaka förstärka sig, under det fienden försvagades. Vidare är sagt, att jag yttrat, det stora flottan borde förstöras. Jag hänvisar till min afhandling, huruvida ett enda ord derom finnes. Och för det tredje är sagdt, att jag yrkat Götha Canal vara det farvatten, på hvilket Skärgårdsflottan borde agera. Jag hänvisar åter till min afhandling, om något ord härom finnes der; men väl har jag der framställt Götha Canal såsom transportmedel, och som sådant ansett detta medel hafva företräde framför alla andra. Detta har jag bevisat med be-

räkningar, hvilka jag upmanar en hvar att kunna visa vara felaktige. Ingen kunnig lärer bestrida en sådan communications stora vigt för försvaret, helst då den lemnar en alldeles oberoende väg att förena Scandinaviens Skärgårdsflotta. Då jag emellertid alltid ansett detaljerne af Rikets försvar ej tillhöra representationen att afgöra, utan att det tillhör executiva magten; så har ej min afhandling blifvit tryckt, för att vara föremål för Ståndens öfverläggningar; den är utgifven för att besvara de under tvenne år uti Tidningarne gjorda framställningar emot Centralförsvaret, och deribland det påstående, att detta försvar vore en följd af Götha Canal, för att tjena till stöd för detta företag; jag är derföre ganska nöjd, att den värde talaren här framdragit ett document ifrån 1809, som bevisar, att idéen om Sveriges Centralförsvar är samtida med den om Götha Canal.

Då likväl ämnet här ej bordt framkomma, anser jag mig ock ej här böra ingå i vidare svaromål; men svar skall icke uteblifva, då man får se, om jag glömt hvad den citerade Americanske författaren sagt, eller hvad jag är skyldig minnet af framfarne vänner.

Herr *Crusenstolpe, Magnus:* Då så väl ämnets vigt, som det sätt, hvarpå det blifvit framställdt, synas påkalla en snar och stor offentlighet, vågar jag föreslå, det Rid-

derskapet och Adeln måtte anmoda Herr Nordenskjöld att, så fort dess i dag afgifne munteliga anförande blifvit justeradt, låta befordra det till trycket.

Herr *Nordenskjöld:* Jag tillstår, att jag har för mycket misstroende till min förmåga, för att önska, att hvad jag sagt skulle särskilt tryckas. Jag har blott önskat, att det skulle komma till Stats- och EkonomiUtskotten, som, i anledning af Herr Montgommeries och en annan Ledamots anföranden, skola afhandla ämnet på det att Utskotten må blifva i tillfälle att deröfver yttra deras opinion.

Uppå af *Hans Excellence Herr Grefven och LandtMarskalken* derefter framställd proposition, fann Ridderskapet och Adeln för godt remittera så väl Herr Montgommeries ofvannämnde anförande, som de i anledning deraf nu afgifne yttranden, till Stats- samt Allmänna Besvärs- och EkonomiUtskotten.

Justerades fyra ProtocollsUtdrag, innehållande Ridderskapets och Adelns i Plena den 26 sistlidne Februarii för- och eftermiddagen fattade beslut.

Höglofl. Ridderskapet och Adeln åtskiljdes klockan ¼ till 3 eftermiddagen.

In fidem Protocolli,
O. J. Lagerheim.

Måndagen den 2 Mars 1829.

Plenum klockan half till 6 Eftermiddagen.

Uplästes och lades på bordet Kongl. Maj:ts i förmiddagspleno ankomne 2:ne Nådiga Propositioner till Rikets Ständer: angående ändring uti 25 Cap. 1 §. Rättegångs-Balken, och i sammanhang dermed äfven uti 12 Cap. 2 §. 2 Mom. samma Balk, sådant det lyder uti Kongl. Förklaringen den 10 September 1823; samt angående anslag till förmon för Läroverken i Riket.

Föredrogs å nyo StatsUtskottets den 4 sistlidne Februarii under N:o 55 afgifne, och den 14 derpå följde på bordet lagde, Utlåtande, i anledning af Kongl. Maj:ts Nådiga Remiss, rörande nedsättning af Grosshandlaren Weners arrende för Svartsjö Kungs-Ladugård.

Herr *Anckarsvärd, August:* StatsUtskottets Utlåtande gifver anledning till åtskilliga betraktelser, som äro af vigt, i den mån vi nalkas den tidpunkt, då skattebördorna på landtbrukaren skola bestämmas. Här visar sig, att en Kungsgård af 10 mantal belägen nära hufvudstaden ej förmår bära en grundskatt af 80 R:dr och ett arrende af 450 tunnor säd, utan förlust för arrendatorn. Att detta är enligt med sanningen, vitsordas af Konungens Befallnings-

hafvande och KammarCollegium, som vid den upgjorda calculen ej funnit något att erindra, hvaruti Konungens Conseille väl äfven deltagit, då målet ifrån Regeringen öfverlemnats till Rikets Ständer. Detta visar tillräckligt landtbrukets vanmakt och landtbrukarens oförmögenhet att bära de ytterligare skatter, som otvifvelaktigt skola följa, om allt bifalles, som under denna Riksdag så väl i motionsväg, som genom Kongl. Propositioner blifvit föreslagit. Jag förenar mig visserligen uti nyssnämnde Embetsverks utlåtande om jordbrukets tryckande belägenhet, men vill dock icke tillämpa det på Svartsjö Kungsgård. Ganska mycket vore äfven att anmärka mot den upgjorde calculen, och det tyckes StatsUtskottet äfven insett, då Utskottet blott tillstyrkt 1 års nedsättning i arrendet, hvaruti jag dock ej kan instämma med Utskottet; jag tror att den minsta misstanka om calculens rigtighet hade bordt föranleda till afslag på petitionen. Jag anser oss ej böra återremittera Utlåtandet, utan genast afslå det, emedan det ej till den 17 Mars är tid till återremissen, hvilken dessutom ej skulle tjena till någonting. Af denna orsak anhåller jag om proposition till afslag på ifrågavarande Utlåtande.

Grefve *Spens, Carl Gustaf:* Herr Anckarsvärd har visserligen förekommit mig i åtskilligt af hvad jag ämnade säga; det skul-

le således ej hafva återstått mig annat, än att förena mig med honom, så vida han ej yrkat *afslag* å Utlåtandet. Finner Ridderskapet och Adeln det möjligt, har jag visst ingenting deremot, men då anledningen till berörde Utlåtande varit en remiss från Kongl. Maj:t, och således en underdånig skrifvelse innefattande Rikets Ständers svar är nödvändig, anser jag en återremiss vara oundgänglig. Jag anhåller, att mitt instämmande i hufvudsaken med Herr Anckarsvärd måtte få åtfölja återremissen, tillika med min förundran, att då StatsUtskottet vid förra Riksdagen tillstyrkte en anhållan om undersökning rörande Kungsgårdens förmåner och utgifter, på det Ständerna vid denna Riksdag skulle kunna pröfva förhållandet, Utskottet nu ej ansett sig kunna pröfva förhållandet med ledning af den skedde undersökningen; men ändock icke tillstyrkt någon ytterligare undersökning. I anledning deraf förefaller det mig såsom nästkommande Ständer genom Utskottets uraktlåtenhet skulle vara bundna att icke eller kunna pröfva saken, och då skulle hela vinsten endast vara, att närvarande Ständer kommit från saken.

Herr *Rosenqvist, Fredrik Leonhard,* upläste följande:

1823 års Ständer biföllo, att arendet för Svartsjö KungsLadugård skulle i 10 år nedsättas från 600 till 450 T:r, om året,

hvarjemte underdånig anhållan hos Kongl. Maj:t skulle göras, att laga undersökning måtte i Nåder anbefallas, till utrönande af Kungsgårdens alla förmoner och utgifter, på det Ständerne vid den nu påstående Riksdagen måtte komma i tillfälle att pröfva, om den sålunda bevilljade nedsättningen efter de 10 årens förlopp borde för sökandens återstående arendetid fortfarande äga rum, eller Egendomen på ny arende auction utbjudas. Det föreställer sig för mitt begrepp, som detta beslut inskränker sig endast till 2:ne frågors besvarande af nu varande Ständer.

1:o Skall den bestämda nedsättningen till 450 T:r under Grosshandlaren Weners återstående arrende-år fortfara?

2:o Skall Egendomen på ny arrende-auction utbjudas, sedan de beviljade 10 arrendeåren tilländalupit?

Då jag antager, att Rikets Ständer, till bibehållande af aktning hos allmänheten för Rikets Ständers beslut, sjelfve visa aktning derföre, så tror jag, att ingen medelväg bör sökas, utan antingen bifall eller afslag å en längre fortfarande arrende-nedsättning beslutas. För min del tillstår jag, att inga skäl för mig visa sig, hvarföre jag, med hänsigt till statens knappa tillgångar, skulle medgifva något ytterligare fortfarande af den bestämda arrende-ned-

sättningen, utan anser jag arrendet å Svartsjö KungsLadugård böra på ny auction utbjudas, när de af 1823 års Ständer determinerade arrendeåren lupit till ända.

Som skäl till den af 1823 års Ständer medgifne arendenedsättning antogs förnämligast, att Arrendatorn på odlingar skall nedlagt en förmögenhet af 30,000 R:dr B:co. Sedan den af Ständerna då i underdånighet önskade undersökningen om KungsLadugårdens alla förmåner och utgifter nu försiggått, samt en calcul blifvit upgjord, som visar, att Arrendatorns förlust skall upgå till 343 R:dr 35 sk. 8 r:st. B:co årligen, så önskar han ändock, att blifva vid arrendet bibehållen. Enligt berörde calcul skall fodertillgången på 10 hela mantal, inberäknad afkastningen af de odlingar, hvarpå 30,000 R:dr B:co skola blifvit använde, icke gifva större revenue, än som kan påräknas efter 40 kor, 30 stalloxar, samt 40 får; men jag hemställer till hvarje kunnig landthushållare att bedömma, om 10 hela mantal i en bördig ort med 3½ mil landt- och sjö-transport till Stockholm och 2,580 dagsverken icke skäligen böra kunna gifva större afkastning.

Om detta är händelsen, hvilket icke gerna kan motsägas, är det då skäl, att vidare göra årlig upoffring af 150 tunnor spannemål på Statens bekostnad. Jag kan

icke bevisa någon origtighet i den problematiska calculen, dock saknar jag deruti de storbåtslaster med potates, som hvarje höst komma till Stockholm från Svartsjö Kungsgård; men jag håller mig vid den märkvärdiga omständighet, att Arrendatorn Wener sjelf begärt få årligen förlora 343 R:dr 35 sk. 8 r:st. Banco.

Vid sådant förhållande, och då det tillhörer Nationens Representanter, att vaka öfver statens tillgångar, och tillse, att deraf ingenting förloras, är det min öfvertygelse, att StatsUtskottets ifrågavarande Utlåtande bör ogillas, och att Rikets Ständer böra besluta, det Svartsjö KungsLadugård å auction utbjudes till arrende vid de beviljade 10 arrendeårens slut.

Herr *Lefrén, Johan Pehr:* StatsUtskottet har föreslagit ett års ytterligare förlängning å tiden, på det Sökanden skulle ha sig bevarad rättigheten att få saken pröfvad af nästkommande Ständer. Utskottet har ej funnit den verkställde undersökningen vara sådan den borde vara. Jag bestrider ej återremiss, men vill blott lemna denna uplysning.

Grefve *von Schwerin, Fredrik Bogislaus:* Sednast församlade Ständer, hvilka, såsom af deras beslut synes, hade den öfvertygelse, att förhållandet med Wener var

öm-

ömmande, gåfvo det tillkänna, då de sade, att Ständerna vid denna Riksdag skulle beredas tillfälle att pröfva, om nedsättningen borde efter de 10 åren fortfarande äga rum, eller om egendomen borde på nytt arrende utbjudas. Egendomens arrende blef då nedsatt till 450 tunnor. Att utgifter och inkomster på den föreviste calculen äro beräknade, såsom man vanligen ser på många räkningar, är en sanning. Utskottet var i stort beråd att afstyrka någon vidare åtgärd; men en förberedande auctoritet får ej vara så sträng, som de, hvilka skola besluta. Utskottet har handlat på ett högst granlaga sätt, då det sagt, att den upgjorda beräkningen ej varit sådan, att Utskottet kunnat tillstyrka, hvad förra Ständer förmodade kunna tillstyrkas. Utskottet har i stället hemställt, att ett års ytterligare nedsättning borde beviljas, samt att saken sedan må af kommande Ständer bero, så vida Wener söker fortfarande arrendenedsättning. Det är StatsUtskottets pligt att samvetsömt vårda ej allenast Ständernas och Statens bästa, utan äfven deras, hvilkas ansökningar remitteras till Utskottets granskning.

Friherre *Anckarswärd, Carl Henrik:* Jag kan ej godkänna de grundsattser, som här blifvit yttrade af de 2:ne Ledamöter, hvilka försvarat Utlåtandet. För mig visar

sig klart, att Ständerna i anseende till den redan beviljade nedsättningen har intet att skaffa, men att, då den omtalte förmodan af behof utaf ny nedsättnig skulle bero på en ytterligare undersökniug, den sökande redan haft tillräcklig tid att styrka, i fall han kunde, det 10 hela hemman med icke större skatt än 80 R:dr ej kunna bära mer än 450 T:rs arrende. Om StatsUtskottet kommit till denna slutsatts, så lemnar det oss landtbrukare i sanning stora förhoppningar, i afseende på våra skatters nedsättande. Jag kan, såsom jag visat, icke fatta, hvarföre man ytterligare skall bevilja ett års nedsättning, för att få styrkt hvad som nu är klart, nemligen att Arrendatorn antingen måtte komma ut med arrendet, eller också frånträda det. Jag anhåller derföre icke om återremiss, utan om afslag å Utlåtandet, såsom ledande till det enda rigtiga resultat, att Arrendatorn, efter nedsättningsårens slut, får ingå på det primitiva arrendet, eller afträda egendomen.

Grefve *von Schwerin:* Jag vill ej nu tala om Wener. Det tillkommer Ridderskapet och Adeln, att i det afseendet, så väl som i alla andra, fylla sin pligt. Jag vill blott, i anledning af hvad Friherre Anckarsvärd sagt om de förhoppningar han gjort sig om StatsUtskottet, förklara, att hvilka förhoppningar Friherren än behagat hysa om min enskilta person, blir sådant mig

fullkomligen likgiltigt, så länge jag äger medvetandet att hafva fyllt min pligt så väl, som i min förmåga stått.

Friherre *Anckarsvärd:* Den förklaring af likgiltighet Grefve von Schwerin anfört mot min person och mine yttranden, kan jag visserligen med en motsvarande kallsinnighet besvara; men för Nationen är det ej likgiltigt, huru StatsUtskottet upfyller sine i Grundlagen utstakade pligter.

Friherre *Cederström, Jacob:* Det är ej i saken jag ämnar yttra mig, utan om det begärda afslaget å Utlåtandet. Jag önskade fästa Ridderskapets och Adelns upmärksamhet på hvad Grefve Spens anfört. Då den Kongliga Propositionen naturligtvis skall besvaras, går nu ej annat an, än en återremiss. Jag anhåller derföre om densamma, med begäran till StatsUtskottet om bestämdt förslag till det svar, som skall afgifvas.

Friherre *Anckarsvärd:* Jag kan ej finna, på hvad grund Friherre Cederström stöder sitt yttrande, att vi ej svarat, om vi afslå Utlåtandet. Svaret ligger ju i sjelfva afslaget. ExpeditionsUtskottet behöfver endast veta, att Rikets Ständer afslagit Utlåtandet. När detsamma nästa gång förekommer, blir ju förhållandet enahanda.

Hans Excellence Herr Grefven och LandtMarskalken frågade, om Ridderskapet och Adeln ansåg de vid StatsUtskottets Utlåtande gjorde anmärkningar böra föranleda till detsammas återremitterande.

Ropades några Ja, jemte starka Nej.

Hvarefter *Hans Excellence Herr Grefven och LandtMarskalken* gjorde proposition till bifall å Utlåtandet.

Ropades äfven några Ja och starka Nej.

I anledning hvaraf *Hans Excellence Herr Grefven och LandtMarskalken* framställde proposition till afslag å Utskottets Utlåtande.

Ropades starka Ja, jemte några Nej.

Friherre *Cederström:* Det låter lätt säga sig, att ExpeditionsUtskottet skall i skrifvelsen sätta, att Ständerna afslagit Stats-Utskottets Utlåtande; men en sådan skrifvelse uttrycker ej hvad som skall uttryckas. Vårt beslut skall innehålla, hvad Expeditions-Utskottet skall säga i skrifvelsen. Om Ridderskapet och Adeln önskar säga, att Wener ej skall medgifvas afkortning på arrendet, så måste detta bestämdt uttryckas. Det är den enda formen, som är rigtig.

Herr *Anckarsvärd:* Jag kan ej finna minsta hinder för ExpeditionsUtskottet, att

få alla erforderlige uplysningar, lika så väl nu, som när Utlåtandet nästa gång återkommer från StatsUtskottet. Dessutom är ju afslaget redan beslutadt.

Herr *von Hartmansdorff, August:* Såsom ej varande Landtbrukare kan jag ej bedömma, huruvida StatsUtskottet haft anledning, eller ej, att föreslå ett års ytterligare nedsättning i arrendet. Jag vill derföre blott yttra mig om sättet att behandla detta mål. Sökanden har begärt nedsättning för hela den återstående arrendetiden af 14 år; och Kongl. Maj:t har deröfver infordrat utlåtande. Stats-Utskottet har ej tillstyrkt allt hvad som blifvit begärdt, utan blott att ett års nedsättning, utöfver de redan beviljade 10, måtte medgifvas; och att ytterligare eftergift skulle bero på kommande Ständers pröfning. Afslås nu Utlåtandet, så gifves visserligen ett svar på Utskottets framställning. Men som den är olika med ansökningen, hvaröfver Kongl. Maj:t begärt utlåtande: så saknas ett egentligt svar på Kongl. Maj:ts fråga. Jag hemställer derföre, om Ridderskapet och Adeln icke skulle vilja återremittera Utlåtandet, på det vi, när det sedan återkommer, må kunna göra de förändringar, som finnas lämplige, för att gifva en fullständig behandling åt frågan, och ett rigtigt svar åt Kongl. Maj:t.

Herr *Lefrén:* Jag instämmer till alla

delar med Herr von Hartmansdorff i formen. Saken är mig likgiltig. Sökandens begäran är af Utskottet hvarken tillstyrkt eller afstyrkt; ty Utskottet har gått en alldeles egen väg. Om nu Ständerna afslå Utskottets åtgärd, saknas likväl svar på hvad sökanden begärt. Saken kommer deremot i sitt rätta skick, om den återremitteras.

Grefve *Spens:* Jag anhåller ödmjukeligen att få uplysning, huru Hans Excellence Herr Grefven och LandtMarskalken upfattat Ridderskapets och Adelns svar på den af Hans Excellence sist framstälde proposition.

Hans Excellence Herr Grefven och LandtMarskalken förklarade, att som, enligt 56 §. Regeringsformen, hvarje Utskotts Betänkande, första gången det i RiksStånden förekommer, skall utan förändringar antagas eller förkastas, eller ock, om anmärkningar, föranledande till dess förändrande, dervid göras, återremitteras, hade Hans Excellence först framställt proposition till återremiss, hvilken blifvit af Ridderskapet och Adeln afslagen; hvarefter Ridderskapet och Adeln äfven med Nej besvarat den proposition till bifall Hans Excellence derpå gjort; hvaremot den sist framstälde proposition till afslag, enligt hvad Hans Excellence tyckt sig finna, blifvit af Ridderskapets och Adelns pluralitet bifal-

len; hvaruti Ridderskapet och Adeln äfven hördes instämma.

Ånyo föredrogs StatsUtskottets den 4 sistlidne Februarii under N:o 56 afgifne, och den 14 derpåföljde på bordet lagde, Utlåtande, i anledning af Kongl. Maj:ts Nådiga skrifvelse den 19 November sistlidet år, angående afskrifning uti räkenskaperne af NummerLotteriets fordran hos HamnbyggnadsDirectionen i Helsingborg.

Herr *Rosenqvist, Fredrik Leonhard,* anförde skrifteligen:

Det är anledning till anmärkning emot StatsUtskottets Utlåtande N:o 56, angående afskrifning uti räkenskaperna af NummerLotteriets fordran hos HamnbyggnadsDirectionen i Helsingborg, och får jag nu upgifva mina anledningar.

Nyssnämnde Utlåtande visar, att en summa af 14,990 R:dr B:co på Kongl. Maj:ts Nådiga befallning blifvit åren 1805, 1806 och 1807 anordnad och af Lotterimedlen utbetald till HamnbyggnadsDirection i Helsingborg, och att Kongl. Maj:t i Nåder beslutat, att beloppet skulle hos Rikets Ständer till afskrifning anmälas.

En sådan afskrifning har ock StatsUtskottet uti sitt Utlåtande tillstyrkt, på det anmärkningsvärda skäl, att Hamnbyggnads

Directionen icke förbundit sig till återbetalning af det erhållna lånet.

Nu och som jag icke kan föreställa mig annat, än att vederbörande, hvars skyldighet det är att bevaka Statens rätt, gjort en sådan rätt gällande inom den vanliga præscriptionstiden af 10 år, och det skäl, att Hamnbyggnads-Directionen icke förbundit sig till återbetalning, förlorar all *laglig* betydelse, då gäldenären erkänt sin skuld, och Lagen befaller att den bör betalas, alltså och då jag för min del icke kan finna någon laglig orsak, hvarföre Statens medel skola bortskänkas, när bristerne nödvändigt skola fyllas, och följaktligen denna fyllnad tagas utaf de verkligen icke lindrigt beskattade medborgarne, anser jag Utskottets Utlåtande böra ogillas och afslås, samt Rikets Ständer hos Kongl. Maj:t i underdånighet anhålla om Nådig Befallning till vederbörande, att i laga ordning genast indrifva medlen.

Grefve *von Schwerin, Fredrik Bogislaus:* I händelse, på sätt en värd Ledamot yttrat, Ridderskapet och Adeln skulle vilja afslå Utlåtandet och begära medlens indrifvande, beklagar jag blott, att inga reverser finnas. Det är StatsContoiret, ej HamnbyggnadsDirectionen i Helsingborg, som betalt räntan. Någon act, på grund hvaraf man skulle utföra krafvet, finnes icke. Der in-

tet finnes att taga, är afskrifning den enda lämpliga åtgärden.

Herr *Rosenqvist:* Till besvarande af hvad en värd Ledamot nyss yttrat, får jag nämna, att då det af Utskottets Utlåtande är uplyst, att HamnbyggnadsDiretionen i Helsingborg erkänt sig hafva emottagit den ifrågavarande summan; anser jag, utan afseende derpå, att revers ej blifvit lemnad, summan böra återbetalas, hälst hvarje annan medborgare vid ett lika förhållande af Domaremakten till en slik skyldighet förpliktas.

Grefve *von Schwerin:* Det står i InkomstBetänkandet, att HamnbyggnadsDirectionen gifvit qvittencer för de upburne summorna, men qvittencer utgöra ej någon act, hvarpå betalningskraf kan grundas.

Hans Excellence Herr Grefven och LandtMarskalken gjorde proposition till bifall å StatsUtskottets förevarande Utlåtanden.

Ropades starka Ja, jemte några Nej.

Herr *Rosenqvist* begärde votering.

Herr *von Hartmansdorff, August:* För att förmå den, som begärt votering, att derifrån förskona oss, vill jag, såsom Fullmägtig i RiksgäldsContoiret, förklara, att den ifrågavarande summan endast qvarstår i räkenskaperna; men icke är värd så mycket,

som den tid, man med voteringen borttager. Jag hemställer derföre, om den värde Ledamoten ej vill afstå från voteringen, så mycket heldre, som jag tror, att afskrifningen redan är hos de öfriga Stånden bifallen.

Herr *Tham, Wollrath:* Uti Herr von Hartmansdorffs framställning om afskrifning instämmer jag. Mitt skäl är, att dessa penningar blefvo på en enväldig Konungs befallning utbetalte, troligen aldrig i akt och mening, att HamnbyggnadsDirectionen i Helsingborg skulle anses skyldig desamma återbetala, utan förmodligen skulle de genom andra medel godtgöras. År 1825 granskade jag, såsom Ledamot af Revisionen, förhållandet, och ser ingen möjlighet att få återbetalning, så vida penningarne ej skola utsökas hos den, som gaf befallningen om deras utbetalande.

Herr *Riben, Carl Wilhelm:* Jag är förekommen af den siste talaren. Såsom ytterligare skäl för afskrifningen är, att denna fordran tillkom åren 1805, 6 och 7, d. v. s. den sista terminen före vår nuvarande Statsförfattning. Det finnes således ingen person, mot hvilken ansvarighet kan yrkas, och då nu en Fullmägtig i RiksgäldsContoiret erkänt, att summan står i räkenskaperna balancerad år från år, utan att man någonsin har hopp att återfå den, så hemställer jag, om icke Herr Rosenqvist skulle

vilja afstå från votering, och på så sätt icke missbruka en rätt, som visserligen är honom i Grundlagarne bevarad.

Herr *Rosenqvist:* Det är ej för att missbruka några rättigheter, som jag begärt votering, nej — långt derifrån — utan emedan summan af 14,990 R:dr tyckes mig för stor, att liksom kasta bort, då hushållning med allmänna medel bör sorgfälligt iakttagas. Att envåldsmakten äfven var under åren 1805, 1806 och 1807, det *vet jag,* och derom behöfver jag ej underrättas. Jag har dessutom tagit nóga kännedom om hela målet, och skulle visserligen afstå från votering, om jag kunde öfvertyga mig, att hela Ståndet delade den tanka, att bortskänka en så stor summa.

Friherre *Palmstjerna, Carl Otto:* Om det vore fråga om att skänka bort 14,990 R:dr eller blott 90 R:dr, då skulle jag visserligen ej begära, att någon skulle afstå ifrån votering. Här är ej fråga om att skänka bort det minsta, ty när man ej har något att fordra, så kan man ej efterskänka något. Fordran är blott på papperet. Penningarne utbetaldes den tid, då Kongl. Maj:t kunde befalla sådant, när honom godt syntes och tillgångar funnos. Herr Rosenqvist har nämt qvittencer; dessa tjena blott att uti NummerLotteriContoirets räkenskaper verificera, hvart penningarne tagit vägen.

Qvittencerna lemnades till RiksgäldsContoiret, då NummerLotteriets fordringar och räkenskaper dit öfverflyttades, men såsom en fordran hos enskilte har summan ej någonsin varit ansedd, så mycket mindre som räntan en tid betaltes af Statsmedlen. Då RiksgäldsContoiret således egentligen har denna fordran af Staten, d. v. s. Staten har att fordra af sig sjelf; så hemställer jag, om afskrifningen är någon efterskänkning. Tiden torde bättre kunna användas, än med en votering i detta ämne.

Herr *Ribbing, Arvid:* Då Herr Rosenqvist i sitt sista yttrande medgifvit, att afstå från votering, om det vore Ridderskapets och Adelns enhälliga önskan, och jag tyckte mig finna, att Ridderskapet och Adeln tämligen allmänt gifvit den tillkänna, så är jag öfvertygad att Herr Rosenqvist ej vidare yrkar votering.

Hans Excellence Herr Grefven och LandtMarskalken hemställde, om icke Herr Rosenqvist, enär så många Ridderskapets och Adelns Ledamöter det önskade, behagade ifrån sin begäran om votering afstå.

Herr *Rosenqvist:* Jag har flera gångor afstått från votering, men det har då ej varit fråga om så stora summor; deremot, och då det nu handlar om 14,990 R:dr B:co, säger mig mitt samvete, att jag ej bör af-

stå från att utröna, huru stor del af detta Stånd delar min öfvertygelse.

Hans Excellence Herr Grefven och LandtMarskalken framställde derefter följande voteringsproposition:

Den som bifaller StatsUtskottets Utlåtande, angående afskrifning uti räkenskaperna af NummerLotteriets fordran hos HamnbyggnadsDirectionen i Helsingborg voterar

Ja;

Den det ej vill, voterar

Nej;

Vinner Nej anses berörde Utlåtande böra, på grund af de dervid gjorde anmärkningar, till Utskottet återremitteras.

Hvilken voteringsproposition af Ridderskapet och Adeln godkändes, samt anslogs.

Herr *Rosenqvist:* Öfvertygad nu mera, dels att ingen tillgång finnes hos HamnbyggnadsDirectionen i Helsingborg, dels att det verkligen är Ståndets enhälliga önskan, att slippa votering, vill jag visst ej besvära Ridderskapet och Adeln dermed, utan afstår från min begäran.

Många yttrade härtill deras bifall.

Hans Excellence Herr Grefven och LandtMarskalken förklarade, att då det besynnerliga förhållande inträffat, att en Ledamot, hvilken begärt votering, och ehuru

anmodad att derifrån afstå, ej velat dertill samtycka, likväl nu mera, sedan voteringspropositionen blifvit författad, godkänd och anslagen, från sin anhållan om votering afstått, ansåg Hans Excellence sig böra till Ridderskapet och Adeln öfverlämna, om icke Herr Rosenqvist kunde tillåtas att återkalla sin anhållan om votering.

Ropades Ja.

Hvarefter *Hans Excellence Herr Grefvens och LandtMarskalken* tillkännagaf, att, efter hvad Hans Excellence, utaf Ridderskapets och Adelns svar å den af Hans Excellence nyss gjorde proposition, tyckt sig finna, Ridderskapet och Adeln med stor pluralitet bifallit StatsUtskottets Utlåtande.

Ånyo föredrogs StatsUtskottets den 7 sistlidne Februarii under N:o 58 afgifne, samt den 14 derpåföljde på bordet lagde, Utlåtande, i anledning af väckt fråga, om de så kallade Djeknepenningarnes uphörande.

Grefve *Spens, Carl Gustaf:* Om återremiss af detta Utlåtande anhåller jag på flera skäl; dels i anledning af hvad här blifvit anfördt, när InkomstBetänkandet förevar, i hvad angick utskylder, som utgå efter matlagen. Jag anser detta bevillnings-system vara så olämpligt, att hvad man deraf kan afskaffa, är en stor vinst. Ett annat skäl

att afstyrka djeknepenningarnes fortfarande, ligger uti det sätt, på hvilket de hitintills blifvit uptagne. En summa af 5800 R:dr skall uptagas af omkring 1,800,000 personer. Jag hemställer, om ej ett sådant upbördssätt ökar det invecklade af vårt Kameralverk, och besvären för upbörden till den grad, att det endast derföre kan klandras. Min önskan är, att, om de också skulle ersättas af Staten, djeknepenningarne måtte uphöra. Men nu förekommer, att den i dag uplästa Kongliga Propositionen afhandlar reorganisationen af Läroverken i allmänhet, dels hvad som genast skall göras, dels hvad som i framtiden skall ske, och i sammanhang härmed vore det lämpligt uptaga denna fråga. Skulle dessa anmärkningar föranleda till återremiss, anhåller jag, att, om Utskottet ej kan tillstyrka uphörandet af djeknepenningarne, det åtminstone måtte tillstyrka, att de, på samma sätt som Lagmans- och Häradshöfdingeräntan, måtte ingå till StatsVerket, och derifrån till Läroverken. Allt, hvarigenom man kan få veta, hvad medborgaren i skatt betalar, är nyttigt.

Herr *Hjerta, Gustaf:* Den ifrågavarande utgiften upkom på det sätt, att djeknarne hade rätt gå omkring och begära matsäck till sitt underhåll, under det de vistades vid skolan. Denna slags bevillning nedsattes sedermera, och utgick, såsom den ännu gör, contant. Jag förenar mig med

Grefve Spens i den anhållan, att Utskottet vid regleringen af anslag till läroverken ville taga denna angelägenhet i betraktande, på det Utskottet må sättas i tillfälle att i sammanhang med utlåtande öfver den Kongl. Propositionen föreslå djeknepenningarnes uphörande. De upgå till 5800 R:dr och måste således på annat sätt ersättas Consistorierna. Jag ser ej hinder derföre, och tror, att det skulle föranleda till enkelhet i upbörden inom flere Län. Jag förenar mig altså i anhållan om återremiss.

Herr *af Sillén, Georg Axel,* hade inlemnat ett anförande, som upläste, så lydande:

Jag utber mig att få fästa först Ridderskapets och Adelns och sedan StatsUtskottets upmärksamhet vid Utlåtandet öfver min motion om afskaffande af djeknepenningarne.

De tillkommo vid 1624 års Riksdag, i stället för den förut tillåtne så kallade Socknegång, eller tillåtelse för fattige studerande, att vandra ikring och tigga ihop hvad de behöfde till sitt underhåll vid Läroverken.

Utskottet har anfört, att, såsom jag ock upgifvit, denna utskyld icke ingår till StatsVerket, utan aflämnas directe till Consistorierne, för att användas, på sätt jag anmält

mält antingen till ringare skolbetjentes understöd eller ock till fattige gossars hjelp i deras studier. På denna premiss bygger Utskottet följande slutsatts: *afskaffandet af densamma* (nemligen utskylden) *skulle således medföra förbindelsen att ersätta Consistorierne för Läroverkens behof, hvad de i sådan väg kunna påräkna såsom inkomst, hvilken för år 1826 utgjort omkring 5800 R:dr.*

Denna slutsatts är, efter mitt sätt att förstå, högst felaktig. För att komma till densamma, synes mig, det man hade bort ådagalägga, att behofvet, hvilket jag påstår nu mera, efter något öfver 200 års förlopp, icke existerar, verkligen ännu äger rum. Men som Utskottet icke motiverat något behof af en slik inkomst för Consistorierne, och, om än detta behof gifves, redovisningen i alla fall borde ske annorlunda, nemligen i sammanhang med den öfrige kronoupbörden, och lefvereras ibland Statsmedlen, för att komma under Rikets Ständers Revisorers granskning; så anhåller jag vördsamt om återremiss af Utlåtandet, med det tillägg, att, derest behofvet af djeknepenningarnes fortfarande förefinnes, denna inkomst, efter hvad StatsUtskottet densamma upgifvit, måtte uptagas på Stat ibland Extra Ordinarie inkomsterne och upföras till utgift ibland de medel, som kunna an-

visas för *Fromma Stiftelser*, med rättighet för Consistorierne, att hos Kongl. Maj:t anmäla behofvet, och efter dess nådiga pröfning undfå sine anordningar deraf intill nästa Riksdag, hvarom skrifvelse till Kongl. Maj:t borde aflåtas, med anhållan, ej mindre, att Kongl. Maj:t täcktes i nåder anbefalla, det Lefvereringen och Redovisningen af djeknepenningarne hädanefter måtte ske likasom med de öfrige kronoutskylderne, hvilka ingå till StatsVerket, än ock att Kongl. Maj:t vid nästa Riksdag, efter föregången undersökning, täcktes gifva Rikets Ständer nådig Proposition i ämnet.

Hans Excellence Herr Grefven och LandtMarskalken frågade, om Ridderskapet och Adeln ansåg de vid StatsUtskottets Utlåtande gjorde anmärkningar böra föranleda till detsammas återremitterande.

Ropades starka Ja, jemte några Nej.

I anledning hvaraf *Hans Excellence Herr Grefven och LandtMarskalken* förklarade att som, efter hvad Hans Excellence tyckt sig finna, Ja öfverröstat Nej, Ridderskapet och Adeln bifallit återremiss af Stats-Utskottets Utlåtande.

Föredrogos ånyo och biföllos följande Stats-Utskottets den 7 sistlidne Februarii afgifne, samt den 14 derpåföljde på bordet lagde, Utlåtanden:

N:o 59. I anledning af väckt Motion om öfverlåtande till staden Hjo af Kronans andel i der fallande sakören.

N:o 60. Rörande väckt Motion, angående grunden för räntornas utgörande af några Thorshälla Stad uplåtne hemman.

N:o 61. I anledning af väckt Motion om öfverlåtande af en Kronan tillhörig Tomt åt Oelreichska Enkhus-Inrättningen i Landskrona.

Företogs till pröfning Lag-Utskottets den 16 sistlidne Januarii under N:o 19 afgifne, och den 16 derpå följde Februarii e. m. på bordet lagde, Betänkande, öfver väckt Motion, att Rikets Ständer den 8 December 1823 till Kongl. Maj:t aflåtne underdåniga skrifvelse, angående Rådmäns och Kämnerers befrielse från deltagande i ansvaret för försummelse, att till ÖfverDomaren insända renoverade Domböcker och Protocoll m. m., måtte å nyo till Kongl. Maj:t inlemnas.

Herr *Ribbing, Arvid:* För några dagar sedan förevar här en fråga om fördelningen på vederbörande förvaltare af den brist, som genom deras försummelse kunde upstå i Fattig- och Kyrkokassor. Lag-Utskottet afslog den motion som blifvit väckt om en lag, huru ansvarigheten i berörde af-

seende borde bestämmas. Jag förklarade mig då emot LagUtskottets Betänkande, och är följagteligen nu för det i likartad fråga för Motionairen mera gynnande nyss upläste Utlåtandet; anhållandes om proposition till bifall derå, samt att, sedan det är afgjordt, åter få ordet.

Hans Excellence Herr Grefven och LandtMarskalken gjorde proposition till bifall å LagUtskottets förevarande Betänkande.

Ropades Ja.

Herr *Ribbing, Arvid:* Det torde tillåtas mig fästa upmärksamheten derpå, att de Reservationer, som ankomma med Utskotts-Betänkanderne, undantagande från StatsUtskottet, ofta uptaga långa inledningar, innan reservationen kommer. Först kommer Utdrag af Protocollet &c. &c., vidare en lång recit af målet, hvilket afgjorts så och så, utgörande således blott en omsägning af hvad uti Betänkandet redan fullständigt är sagdt, och änteligen det egenteliga företalet till Reservationen. Jag tror, att alla Utskotten borde såsom StatsUtskottet blott utsätta ordet *reservation* eller *reservationer;* och datum i stället för inledningen, samt derefter sjelfva reservationen. Detta skulle kanske bespara en dyrbar tid och några 100 R:dr i trycknings-kostnad.

Friherre *Ehrenborgh, Casper Wilhelm:* I anledning af den anmärkning, som af den sista värda talaren blifvit gjord, vill jag blott uplysa, att LagUtskottet redan insett fördelen af det redactionssätt för reservationer, som StatsUtskottet vid sine Betänkandens afgifvande brukat, och sålunda redan för sin del antagit det; och jag förmodar att de öfriga Utskotten äfven villigt göra detsamma, med anledning af Herr Ribbings hemställan derom. På sätt Herr Ribbing yttrat, föranleder det förr brukliga till onödiga och ej obetydliga kostnader.

Hans Excellence Herr Grefven och LandtMarskalken frågade, om Herr Ribbing önskade, att dess yttrande borde anses såsom en ny Motion, eller om Herr Ribbing vore tillfredsställd i anledning af hvad Friherre Ehrenborgh nyss anfört.

Herr *Ribbing:* Jag anser mig fullkomligt tillfredsställd, hvad LagUtskottet beträffar, och blir det äfven i afseende på de öfrige Utskotten, om Eders Excellence skulle täckas göra deras Ordförander uppmärksamme på min anmärkning, i händelse Eders Excellence finner den förtjena afseende, i hvilket fall Ordföranderne säkerligen ej eller uturaktlåta hvad som kan lätta och förenkla expeditionen.

Hans Excellence Herr Grefven och LandtMarskalken förklarade derefter, att

som Herr Ribbings yttrande hade afseende å alla Utskott, borde detsamma behandlas såsom en ny Motion, och följakteligen i vanlig ordning hvila på bordet.

Ånyo föredrogs LagUtskottets den 16 sistlidne Januarii under N:o 20 afgifne, och den 16 derpåföljde Februarii e. m. på bordet lagde, Betänkande i anledning af väckt Motion, att den del af Rikets Ständers, den 22 December 1823, till Kongl. Maj:t aflåtne underdåniga skrifvelse, som rörer upphäfvandet af Kongl. Förordningen den 7 December 1787, angående lifsstraff för obehörige omdömen öfver de af Kongl. Maj:t vidtagne författningar, måtte å nyo till Kongl. Maj:t inlemnas.

Herr *Ribbing, Arvid,* begärde, att detta Betänkande måtte ytterligare få hvila på bordet.

Herr *von Hartmansdorff, August,* förenade sig med Herr Ribbing.

Hans Excellence Herr Grefven och LandtMarskalken förklarade, att då flere Ledamöter begärt, att LagUtskottets ifrågavarande Betänkande måtte ytterligare få hvila på bordet, komme detsamma ock att, enligt 49 §. RiksdagsOrdningen, derstädes förblifva hvilande.

Föredrogs ånyo LagUtskottets den 16 sistlidne Januarii under N:o 21 afgifne, och den 16 derpåföljde Februarii e. m. på bordet lagde, Betänkande öfver väckt Motion om stadgande, att lägrad qvinna, som till sitt barns försörjande vill njuta understöd af FattigvårdsInrättning, skall åligga att upgifva sin lägersman.

Herr *Ribbing, Arvid:* LagUtskottets Betänkande, att en lägrad qvinna icke bör åläggas upgifva, hvem som är fader till hennes barn, tror jag vara rigtigt af det skäl att, om hon ej det vill, hon dertill svårligen kan tvingas. Mot de öfriga anförda skälen kunde väl vara åtskilligt att anmärka, men jag förbigår det. Såsom modification af ifrågavarande förslag, skall jag anhålla att få göra en ny motion; nemligen om uphäfvande af Kongl. Brefvet den 17 October 1778 som bland andra orimmeligheter äfven för visse upgifne fall förbjuder husbönder, själasörjare, ja sjelfve föräldrarne, att efterfråga en hafvande qvinnas tillstånd. Lagstiftaren bör ej lägga sig uti de husliga förhållanden mellan föräldrar barn o. s. v. Då dessutom detta förbud står i strid med förordningen af den 12 Julii 1750, som ålägger föräldrar, husbönder och själasörjare, att vårda hafvande qvinnor, och tillse, att de ej i enslighet må framföda sina barn, så hemställer jag, om den förra förordningen icke må uphäfvas,

och anhåller om remiss af denna motion, samt att LagUtskottet ville uptaga de skäl, hvilka jag, för dessa mina åsigter, under sistl. Riksdag yttrat i en då afgifven serskild reservation vid LagUtskottets Betänkande i ämnet.

Uppå derefter af *Hans Excellence Herr Grefven och LandtMarskalken* gjord proposition blef LagUtskottets ofvanberörde Betänkande af Ridderskapet och Adeln bifallit.

Herr Ribbings nu väckte motion lades på bordet.

Föredrogos ånyo och biföllos följande LagUtskottets den 16 sistlidne Januarii afgifne, och den 16 derpåföljde Februarii e. m. på bordet lagde, Betänkanden:

N:o 22. Öfver väckt motion, om föreskrift för Hofrätterna, att, utan anlitande af Konungens Befallningshafvandes handräckning, brefväxla med UnderDomstolar i de mål och ärenden, der dessas åtgärd af HofRätterna påfordras.

N:o 23. Öfver väckt förslag, att alla viten och böter skola, då tillgång till deras gäldande hos den sakfälde ej finnes, förvandlas efter de grunder, som i 10 Cap. 1 §. UtsökningsBalken och 5 Cap. StraffBalken äro stadgade.

Föredrogs ånyo StatsUtskottets den 18 sistlidne Februarii under N:o 68 aflåtne, och den 19 i samma månad e. m. på bordet lagde, Memorial, innefattande hemställan, huruvida Allmänna Indragnings-staten för 1828 bör till trycket befordras.

Herr *Hjerta, Gustaf:* Jag kan ej dela Utskottets tanka, att nyttan af Indragningsstatens tryckning ej skulle motsvara kostnaderna af 700 R:dr B:co. Den borde visserligen under särskildta rubriker äfven innefatta alla de särskildta anslag, som upbäras i arfvoden, gratificationer och extra löner. Derigenom skulle det blifva åskådligt, till hvad belopp somliga personer erhålla inkomster af Staten. Det vore ett slags correctiv mot slöseri, om vid hvarje Riksdag detta till tryck befordrades. På denna grund anhåller jag, att åtminstone det hitintills brukliga sätt att vid Riksdagarne trycka IndragningsStaten måtte bibehållas.

Herr *Lagerhjelm, Pehr:* StatsUtskottet har ej fattat något beslut, utan blott hemställt, huru Rikets Ständer täckas besluta. Emot tryckning finnes visserligen ej något annat skäl än kostnaden; och är det af intresse att veta tillståndet med Indragnings-Staten, så bör den tryckt meddelas. Men såsom correctiv behöfves det ej, då Ständerna hafva Revisorer och egna samman-

komster; om ej med correctiv menas allmänhetens controll på Ständer och Revisorer, i hvilket fall skälet är giltigt. Tryckning af allmänna handlingar är ej långt ifrån att skapa ett haf af handlingar, dem ingen genomläser.

Herr *Hjerta:* Jag tror, att tryckningen ej behöfver blifva så dyr nu, som förr. Om man t. ex. toge finare tryck och dubbla spalter m. m. så tror jag kostnaden skulle blifva mindre. Jag tillstyrker tryckningen, öfvertygad att StatsUtskottet, som vid sina Betänkandens tryckning iakttagit sparsamhet, äfven gör det vid detta tillfälle.

Hans Excellence Herr Grefven och LandtMarskalken gjorde proposition till bifall af StatsUtskottets förevarande Memorial.

Ropades Ja och Nej.

Herr *Hjerta:* Jag hemställer om det går an, att bifalla StatsUtskottets Memorial, och om icke propositionen skulle göras på, huruvida Ridderskapet och Adeln anser Allmänna IndragningsStaten böra tryckas, eller ej.

Hans Excellence Herr Grefven och LandtMarskalken yttrade, att, såsom Hans Excellence fattat innehållet af StatsUtskottets förevarande Memorial, tycktes Utskottet deruti hafva tillstyrkt tryckning af Allmänna IndragningsStaten, och ansåg Hans

Excellence följakteligen, att ett bifall till StatsUtskottets Memorial innefattade beslut, att berörde tryckning borde äga rum.

Grefve *Frölich, David:* Då det tyckes vara mindre tydligt, huruvida Utskottet sjelf yttrat sig, eller det endast vill inhämta Ständernas beslut, så får jag, i den möjliga händelse, att de öfriga Stånden kunde annorlunda fatta Memorialet, anhålla om återremiss, med begäran om ett bestämdt af- eller tillstyrkande.

Herr *Hjerta:* Jag tyckte mig höra, att Herr Grefven och LandtMarskalken redan förklarat, att om vi bifalla Utskottets Memorial, skall det innefatta ett beslut om tryckning. Jag är för min del belåten dermed, synnerligen som jag äfven tyckte, att bifallspropositionen blef med ja besvarad. Om Herr Grefven och LandtMarskalken funnit det, så anhåller jag, att tryckningen får anses såsom beslutad. Jag tror att återremiss tjenar till intet.

Herr *Lagerhjelm:* Jag vill blott anföra, att skyndsamheten af tryckningen utaf andra mål fordrar, att StatsUtskottet snart må få veta Ständernas beslut, på det, i händelse af tryckning, IndragningsStaten må kunna åtfölja. Jag anser således återremiss ej lämpelig, utan anhåller om bifall eller afslag på Utskottets Memorial.

Hans Excellence Herr Grefven och LandtMarskalken lät ånyo upläsa StatsUtskottets Memorial.

Grefve *Frölich:* Då Utskottet genom nyttjande af ordet hemställa hvarken afeller tillstyrkt tryckningen, och Herr Lagerhjelm uplyst, att sakens afgörande brådskar, får jag hos Herr Grefven och LandtMarskalken anhålla om proposition, huruvida Ridderskapet och Adeln vill hafva allmänna IndragningsStaten tryckt, eller ej.

Herr *Lefrén, Johan Pehr:* Förhållandet är ovanligt. Föregående Ständer hafva fattat ett beslut, som skulle gälla för kommande Ständer. Om vi nu bifalla StatsUtskottets Memorial, hafva vi instämt uti hvad föregående Ständer beslutit, och då kommer tryckningen att äga rum.

Herr *Hjerta:* Jag är nu af alldeles motsatt mening med Herr Lefrén. Jag tror, att man snarare vann ändamålet, om man förkastade Memorialet. Jag förstår ej, huru Utskottet uti ett Memorial till Ständerne kan nyttja sådane termer, som *hemställa.* Formerna kunna väl för Utskottet ej vara okända, och dessa fordra, att man blott kan afslå eller bifalla ett Utskotts Betänkande första gången. Huru kan man göra det, när Utskottet hemställer 2 olika åtgärder i samma sak. Jag fruktar, att man

ej kan reda sig annorlunda, än genom återremiss eller afslag å Memorialet.

Herr *von Hartmansdorff, August:* Framställningen synes mig vara felaktig; ty Utskottet har, i stället för ett förslag, inkommit med en alternativ förfrågan. Svarar man nu ja, så har man bifallit bägge alternativen: svarar man nej, så har man afslagit båda. Memorialet synes derföre böra ställas annorlunda, och till den ändan återremitteras.

Herr *Lagerhjelm:* Jag har begärt ordet för att tillfredsställa den sista, äfvensom flere, värde talare, hvilka synas vilja att Utskottet skulle fatta sitt beslut för sig, och låta Ständerna fatta sitt för sig. Då hade den händelse inträffat, att Stats-regleringen blifvit tryckt, men ej Indragnings-Staten, emedan StatsUtskottet ansett det sednare för dyrt. Men som StatsUtskottet ej har någon allmakt, fordras det tid till tryckningen, och för att i tid få veta, om Ständerna lika med Utskottet ansågo tryckningen för dyr, ingick Utskottet med ifrågavarande Memorial. Jag skulle helst önska, att beslut i detta hänseende nu genast fattades, på det Utskottet måtte blifva i tillfälle att rätta sig derefter. Om upställningen är felaktig uti Utskottets Memorial, så är det äfven felaktigt, att vilja i tid inhämta ett beslut, till hvars verkställighet flere veckor erfordras.

Herr *Cederschjöld, Pehr Gustaf:* Jag vill minnas, att Allmänna IndragningsStaten ej upgår till mera än på sin höjd sex ark; och då är det obegripligt, huru tryckningskostnaden skulle kunna stiga till 700 R:dr B:co. I händelse af återremiss önskar jag få närmare utredt, hvarföre kostnaden skulle blifva så dryg.

Herr *Lefrén:* Den större kostnaden har sitt skäl dels deri, att ziffror alltid äro dyrare att trycka, och dels deri, att uplagan är så ovanligt stor.

Hans Excellence Herr Grefven och LandtMarskalken hemställde, om Ridderskapet och Adeln ansåg StatsUtskottets Memorial, böra, i anledning af de dervid gjorde anmärkningar, till Utskottet återförvisas.

Ropades Ja.

Föredrogs å nyo och bifölls BancoUtskottets den 16 sistlidne Januarii under N:o 7 afgifne, och den 19 derpå följde Februarii e. m. på bordet lagde, Betänkande, i anledning af väckt motion, att Instruction för BankoUtskottet borde vid Riksdagens början meddelas.

Då nu ånyo föredrogs BankoUtskottets den 22 sistlidne Januarii under N:o 8 afgifne, och den 19 derpåföljde Febru-

arii e. m. på bordet lagde, Memorial, angående väckt Motion om utdelning till RiksStåndens Ledamöter af det genom BankoStyrelsens föranstaltande från trycket utgifne arbete: *Handlingar och uplysningar rörande Banker i andra länder;* fann Ridderskapet och Adeln, uppå derom af Hans Excellence Herr Grefven och LandtMarskalken gjord proposition, att samma Memorial borde läggas till handlingarne.

Föredrogs ånyo, och bifölls BancoUtskottets den 22 sistlidne Januarii under N:o 9 afgifne, samt den 19 derpå följde e. m. på bordet lagde, Betänkande, i anledning af väckt Förslag, om inrättande af SockneBibliothek på Bankens bekostnad.

Föredrogs ånyo och bifölls Allmänna Besvärs- och EkonomiUtskottets den 14 sistlidne Februarii under N:o 59 afgifne, och den 19 i samma månad e. m. på bordet lagde, Utlåtande, i anledning af väckte Motioner om skyldighet för Hus- Tomt- och Jordägare i vissa Städer, att deltaga uti Borgarskapets onera.

Ånyo föredrogs BankoUtskottets den 4 sistlidne Februarii under N:o 13 afgifne, och den 19 i samma månad e. m. på bor-

det lagde Betänkande, i anledning af väckt Motion, om inställelse af BankoAuctioner i de fall, der efterlefnad af nuvarande 18 och 19 §§. uti 1818 års InteckningsLag kunde för någondera ägaren bereda möjligt lidande.

Grefve *Spens, Carl Gustaf:* Hvad angår frågan att inställa en auction, som är utlyst att hållas den 5 Mars eller om Thorsdag, så torde detta vara för sent att uträtta genom en återremiss i afton; således torde ej annan utväg återstå för att afhjelpa de oskyldige personernas lidande, än att afvakta, huruvida denna första auction för sig går, utan att deras egendom drages dem utur händerna för en ringa summa. Men det finnes ett annat skäl för återremissen. Utskottet har hört Commissariatet, men ej Bankofullmägtige, ehuruväl deras tankars inhämtande kanske varit af vigt. Jag anhåller om återremiss.

Herr *Hjerta, Gustaf:* Den sista talaren har nämnt ett ämne, som jag bör uptaga, för att försöka utverka återremiss. Jag finner, att Utskottet i saken hört endast Bankens Commissariat och ej Bankofullmägtige. Förmodligen har det skett af den anledning, att Comissariatet i allmänhet ensamt behandlar Bankens fastighetslån. Jag skulle dock hafva trott, att, med anledning af 72 §. RegeringsFormen, Utskottet ej bordt från-

frångå den allmänna principen, att ej afgifva något utlåtande angående Bankens förvaltning, förr än fullmäktige blifvit hörda. Det är lätt fattligt, att i ett penningeverk, grundadt på den mekaniska färdigheten hos dess embetsmän, de för mekaniken anställde personer skola vara mindre i tillfälle, än Styrelsen öfver verket, att sätta sig in uti de allmänna fall, som röra lagstiftningsärenderne för detta verk, och följakteligen deröfver svårligen kunna gifva tillförlitliga yttranden. Det vore derföre väl, om Utskottet ville erkänna denna princip, som dessutom af Lagstiftarens mening är tillräckligt uttryckt. Om man på 1750- eller 60-talet någon gång uraktlät att höra Fullmägtige, så borde det icke hända nu förtiden. Jag förenar mig med Grefve Spens uti anhållan om återremiss, och jag tror, att om också Fullmägtige ej kunnat förekomma den första auctionen, så äro de kanske i tillfälle att för framtiden hindra dylika enskiltes lidanden, genom något passande förslag i ämnet.

Friherre *Ehrenborgh, Casper Wilhelm:* Det är i anledning af ett yttrande i Banco-Utskottets Betänkande, som jag blott vill nämna, att Motion är gjord om ändring i 18 och 19 §§. af Inteckningslagen, hvilken blifvit till LagUtskottet remitterad och nu är till handläggning i Utskottet företagen.

Jag bör äfven, då fråga är om återremiss, hvarom jag också anhåller, ge den uplysning att Motionairen sjelf anmält, att BancoStyrelsen år 1822 begärde en sådan förklaring af Inteckningslagen, som nu är i fråga, och jag hemställer, om icke Utskottet bordt göra sig underrättad, hvarföre ej svar erhållits derpå, för att derom underrätta motionairen. Jag har för behandlingen af den del af frågan, som är föremål för Lag-Utskottet, frågat efter, i hvad skick denna hemställan är och fått den uplysning, att den blifvit remitterad till LagComitéen, som i anledning deraf inkommit med yttrande.

Vid ytterligare föredragning hos Kongl. Maj:t har ärendet blifvit öfverlämnadt till Justitiæ-Canzleren, för att inkomma med förslag i anledning af den serskilta mening han uti LagComitéen yttrat. Men då vid sista Riksdag samma fråga förekom, och förföll, har Justitiæ-Canzleren låtit saken hvila. Handlingarne äro nu infordrade till LagUtskottet. Detta har jag trott mig böra uplysa, på det BancoUtskottet må känna, i hvad skick BancoStyrelsens hemställan är, och jag anhåller, att detta yttrande i sådant afseende må åtfölja återremissen.

Herr *von Hartmansdorff, August:* Som de värde talare, hvilka gjort anmärkningar mot Betänkandet, egentligen yttrat sig öfver sättet, huru saken blifvit behandlad,

och ej öfver sjelfva innehållet, skall jag iakttaga samma förfarande. Den första anmärkningen innebar, att Utskottet felat, som ej hört Fullmägtige. För min del tror jag ingen myndighet äga skäl att höra en annan, när det ej behöfves, och vid detta tillfälle var saken så klar, att det måhända varit öfverflödigt att höra Commissariatet. Men enär detta, som egentligen har med lånebevakningar att göra, afgifvit ett nöjagtigt yttrande; så var Fullmägtiges hörande destomera öfverflödigt. Lagens föreskrift, huru förhållas bör med utmätning, då den första inteckningen är gjord i flera hemman samfäldt, men sednare inteckningar blott i vissa af dessa hemman, är så tydlig, att då concours inträffat, såsom i denna händelse, för Utskottet ej mera återstod än 2:ne alternativer, antingen att ej tillstyrka någon underlåtenhet i författningarnes verkställighet, emedan hela summans förlust derigenom kunde äfventyras, eller också att föreslå lånets afskrifning till Bankens skada och vederbörande hemmansägares fördel. Utskottet trodde sig ej böra göra det sednare, och kunde aldrig förmoda, att Fullmägtige skulle råda dertill. Hvad hade det således för skäl, att höra dem?

Hvad åter beträffar anmärkningen att BancoUtskottet borde hafva efterfrågat, hvad Kongl. Maj:t vidgjort Fullmägtiges anhållan

om lagförklaring i detta afseende; så får jag erinra, att enär en sådan icke redan utkommit, eller, om den hädanefter varder gifven, icke kan hafva återverkande kraft på de inteckningar, som förut blifvit meddelade, hade Utskottets förfrågan varit utan ändamål. Enär man slutligen påminner sig att det icke blott är Banken, utan flera, och sednare inteckningshafvare, som söka utbekomma sina fordringar ur panten; så bör man inse, att inställandet af auctionen ej beror på Banken allena; och att den genom sin efterlåtenhet endast skulle äfventyra sin fordran. Då man således icke haft något att klandra i Betänkandet, och anmärkningarne vid behandlingssättet blott tyckas åsyfta en ambitionsfråga om Fullmägtiges hörande, vet jag ej, hvartill återremiss skulle tjena, utan tillstyrker bifall å Betänkandet.

Herr *Hjerta:* Jag erkänner att det ej är det ifrågasatte fallet jag afsåg, då jag anmälte mig. Jag tror det nu mera är öfverflödigt, att vilja söka afhjelpa det enskilta lidande, som föranledt motionen. Men det är för bibehållandet af principen, och på det att målen för framtiden må blifva utredda, och Ständerna få veta, hvad handläggning som vederfors den 1822 af BankoFullmägtige gjorde förfrågan, samt på det Banko-Utskottet tillsammans med LagUtskottet må upgöra ett förslag i anledning

deraf, som jag anhåller om återremiss. Det är alldeles icke af stickenhet för det att Fullmägtige ej blifvit hörde; utan det är i afsigt att få en princip stadgad, som jag velat fästa upmärksamheten derpå, och bereda en åtgärd, hvilken för framtiden är af stor fördel för det allmänna. På denna grund förnyar jag min anhållan om återremiss.

Friherre *Ehrenborgh:* Då jag begärde ordet, var det för att lemna några uplysningar. Det var emedan Friherre Boije sjelf i sin Motion lemnat den upgift, att Banko-Styrelsen vidtagit en sådan åtgärd, att begära förklaring öfver författningen, som jag ansett att till fullständigheten af Utskottets Betänkande bordt höra, att fråga efter, hvad svar derå följt; men då sådant ej skett, ville jag gå till handa med dessa uplysningar. Författningen är dessutom ej så klar, som Utskottet anser. Den har af olika Domstolar blifvit olika tillämpad. Jag har som Domare alldrig tillämpat den så, som BankoUtskottet tror den böra tillämpas. Inom Konungens Högsta Domstol äro meningarne så delade, att om 2:ne sådane mål under olika tider och af olika ledamöter afgjordes, befarar jag, att utslagen kunde olika utfalla. Svea Hofrätt dömer äfven alltid i dessa frågor så, som jag dömt. Dessa olika tillämpningar af författningen hafva föranledt Motionen. Ehuru beslutet visserligen

icke kan hafva en retroactiv verkan, tror jag dock, att åtskilliga uttryck kommit att inflyta i detta Betänkande, som kunde vara bindande i sjelfva intekningsfrågan, om ej Betänkandet återremitteras. Då saken ej förlorar på återremissen, ty auctionen går i alla fall för sig, tror jag försigtigheten fordra, att man återremitterar Betänkandet. Jag har dessutom dertill ett ytterligare skäl deruti, att en Motion blifvit gjord i allmänhet om Bankoförfattningarnes öfverseende. Denna har blifvit remitterad gemensamt till Banko- och LagUtskotten. Det vore bäst att afgöra dessa frågor på en gång, så mycket helldre, som ingen skyndsamhet med denna motion är af nöden.

Grefve *Spens:* Den siste talaren har så fullständigt visat, att lagen i denna del ej är så klar, som BancoUtskottet funnit den, att jag derom icke har något att tillägga. Jag vill blott göra den anmärkning, huru farligt det är, när ett Utskott, som är samladt att utreda ett ämne, vill applicera sin egen åsigt af saken, och försummar taga de steg, hvarigenom andras tankar möjligen kunna göra sig gällande. Jag kan visserligen ej känna den öfvertygelse, som Banco-Fullmägtige i förevarande ämne äga; men då fråga är om oskyldiga personers lidande, synes det vara lättare att i denna sak göra för litet, än för mycket. Jag anhåller om återremiss.

Herr *Ribbing, Arvid:* Jag kan ej neka att det synes mig likgiltigt för den fråga, som föranledt Betänkandet, huru Banko-Utskottet tolkar 18 och 19 §§. af Inteckningslagen, och huru Ridderskapet och Adeln sedan beslutar att den bör vara, ty frågans afgörande står hvarken under BankoUtskottet eller Ridderskapet och Adeln, utan under Domaremakten, och denna står under lagen, sådan den varit och är, ej sådan den blir, och icke under dem, som stifta lagen. Då BankoUtskottet troligen ser saken framdeles lika, såsom hittills, kunde Betänkandet, till besparing af tid, bifallas, och den förlust de, hvilkas rätt nu skulle vara i fråga, få vidkännas, är i alla fall oförändrad genom bifallet.

Herr *von Hartmansdorff:* Om jag hade Inteckningslagen här, skulle jag upläsa 18 och 19 §§. till Ridderskapets och Adelns egen pröfning, huruvida han är så otydlig, som en hög Domare och Grefve Spens förmenat. För den ifrågavarande händelsen kan det vara likgiltigt; ty målet är redan under Domstols afgörande. Hvad framtiden beträffar, kan det ej vara Herr Hjerta obekant, att ett nytt förslag till stadga om utsökning och utmätning af Bankens intecknade fordringar blifvit af Bankens FiscalsEmbete upgifvet, och af Commissariatet samt Fullmägtige granskadt. Det har likväl så sent inkommit från de sistnämnde

att blott en af Utskottets afdelningar hunnit derom yttra en förslagsmening och deröfver infordra utlåtande från alla 3 nyssnämnde myndigheter. Om stadgarne för framtiden får Utskottet således tillfälle att yttra sig, när det fått veta vederbörandes tankar. Utskottet har på intet vis åsidosatt de rättelser, som hädanefter kunna vara nödiga, fastän det ansett fåfängt att något tillgöra i en fråga, som redan beror på Domstols pröfning. Mig är det visserligen likgiltigt, om återremiss beslutes, men den tjenar ej till annat, än att borttaga tiden.

Herr *Hjerta:* Vore fråga om att bortskänka någon rätt för Banken, så skulle jag ej yrka det; men Motionären har föreslagit att en åtgärd genast måtte inställas, ej allenast i det speciela fallet, utan i allmänhet: derföre att lagen är otydlig och bör vid denna Riksdag förändras. Utskottet hade åtminstone bordt höra, om Fullmägtige kunnat instämma i Commissariatets utlåtande. Jag frågar, om det är ett utredt svar, då man blott hörer Commissariatet, hvilket naturligtvis tillstyrker Utskottet detsamma, som det de sjelfve i saken hittills tillgjort, men visserligen icke lärer angifva några andra åsigter, än de, som äro följder af deras sätt att tolka redan varande lag. Saken hade blifvit mera utredd, om Fullmägtige blifvit hörde. Jag frågar, om det är rigtigt

bedömdt, att derföre, att frågan hörer under domstol, dervid numera är intet att göra. Jag tror, att der Banken endast är den förlorande, der kunde visst något göras. Betänkandet är således ej i det utredda skick man hade bordt vänta. Jag vill ej ingå i det speciella fall, som tagits till anledning för denna motion, men den har hvarken i form eller sak blifvit så behandlad som den bordt. Motionen afser onekligen en slags allmän inhibition för dylika fall, intilldess ny lag hinner stadgas. Och *någon åtgärd* kunde under tiden visserligen tagas med de auctioner, der Bankens rätt endast är i fråga. Så snart den är blandad med andras rätt, står ej något att göra.

Herr *Ribbing:* Jag vill endast korteligen anmärka, att om, såsom Herr Hjerta säger, det är andra fall, hvaruti för framtiden en rättelse behöfves, tycker jag saken vara på bästa väg, då Lagfrågan är i Lag-Utskottet, och det, som rörer Banken, i BankoUtskottet. Det framställdes sedermera af Herr Hjerta, att en inställelse skulle vara nyttig, intilldess en ny lag utkom. Men hvartill skulle det tjena, då den nya lagen naturligtvis ej kunde få retroactiv verkan.

Herr *von Hartmansdorff:* Jag ville egentligen säga detsamma som Herr Ribbing, och å nyo uprepa, att den nya lagen

ej kan få retroactiv verkan. I Concoursen göra de öfriga fordringsägarne naturligtvis sin rätt gällande efter de författningar, som funnos, då inteckningarne togos. Domstolarne måste likaledes döma derefter; och således är det för vederbörande gäldenärer utan gagn att återremittera Betänkandet, med mindre man vill efterskänka Bankens fordran, hvilket dock ingen föreslagit.

Hans Excellence Herr Grefven och LandtMarskalken frågade, om Ridderskapet och Adeln ansåg de vid BancoUtskottets Betänkande gjorde anmärkningar böra föranleda till detsammas återremitterande.

Ropades Ja och Nej.

Hvarefter *Hans Excellence* gjorde proposition till bifall å berörde Betänkande.

Ropades äfven Ja och Nej.

Hans Excellence förnyade derpå sin förut gjorde proposition till återremiss af Betänkandet.

Ropades starka Ja, jemte några Nej.

I anledning hvaraf *Hans Excellence* förklarade, att som, efter hvad Hans Excellence tyckt sig finna, Ja öfverröstat Nej, Ridderskapet och Adeln återremitterat ifrågavarande Betänkande.

Justerades 3 ProtocollsUtdrag, innehållande Ridderskapets och Adelns i förmiddagens Plenum fattade beslut.

Uplästes följande från nedannämnde Utskott inkomne Memorial:

Från ConstitutionsUtskottet:
Af den 25 sistlidne Februarii:

N:o 7. Angående ConstitutionsUtskottets behörighet att uptaga nu gjorde motioner om ändringar och tillägg i Justitiæ-OmbudsmansInstructionen.

Från BancoUtskottet:
Af den 25 sistlidne Februarii:

N:o 18. I anledning af hvad RevisionsBerättelsen år 1825 innehåller, rörande val af Suppleanter för Hedervärda BondeStåndet uti ProvinceLåneContoirens Directioner, emellan Riksdagarne.

N:o 19. I anledning af 1827 års RevisionsBerättelse, rörande ändring uti 3 Art. 2 §. 2 Mom. af det Reglemente för Odlingslån, som, genom Kongl. Maj:ts Nådiga Kungörelse den 20 Januarii 1824, blifvit till allmän efterrättelse utfärdadt.

N:o 20. Rörande eftergift och afskrifning för 600 R:dr B:co, som år 1825 genom inbrotts-stöld förkommit utur ett, i SmåsedelsCommissarie-rummet, inom Banken befintligt skåp.

N:o 21. Om eftergift och afskrifning för 200 R:dr B:co, utgörande värdet af en i VexelBanken år 1827 bortkommen inläst Transportsedel, hvilken måst för andra gången infrias.

Lades på bordet.

Höglofl. Ridderskapet och Adeln åtskiljdes kl. tre qvart till 10 om aftonen.

In fidem Protocolli,
O. J. Lagerheim.

Thorsdagen den 5 Mars 1829.

Plenum klockan 10 Förmiddagen.

Föredrogs å nyo och bifölls Allmänna Besvärs- och EkonomiUtskottets den 14 sistlidne Februarii under N:o 60 afgifne, samt den 19 i samma månad e. m. på bordet lagde, Betänkande, i anledning af väckt fråga om en från Tofta hemman frånskild Skogsparks återgång till nämde hemman.

Till pröfning företogs Allmänna Besvärs- och EkonomiUtskottets den 14 sistlidne Februarii under N:o 61 afgifne, samt den 19 i samma månad e. m. på bordet lagde, Utlåtande, i anledning af väckt frå-

ga om vägning af hö, i stället för parmmätning, samt om begagnande af krönta tunnor vid försäljning af brännkohl.

Grefve *Posse, Erik:* Jag hemställer, om icke detta Utlåtande bör blifva hvilande, tills frågan om förändring i Rikets Mått, Mål och Vigt förekommer. Uti Vetenskaps-Akademiens Betänkande, som jag hoppas blir grunden för denna vigtiga Ekonomiska angelägenhet, är föreslaget begagnandet af pyndare till vägning af hö, och jag fruktar, att om Rikets Ständer nu önska, samt Konungen bifaller, att vanlige vågar för detta ändamål inrättas, skulle man kanske anse betänkeligt, att efter få års förlopp göra någon förändring.

Friherre *Cederström, Jacob:* Genom den erfarenhet åtskillige af Utskottets Ledamöter och äfven jag äga, att pyndare, ehuru de, då vigten är liten, slå in på lodet, likväl, då det är fråga om flere skeppund, missvisa på flere lispund, hafva Utskottets Ledamöter icke ansett sig böra föreslå ett sådant vägningssätt af hö; hälst våg är ett säkert instrument och lika lätt att begagna, hvilket förhållande icke eller kan förgätas, då frågan om mått, mål och vigt förekommer. Jag finner derföre intet hinder, att nu till afgörande företaga detta ärende.

Grefve *Posse:* Jag vill nu icke ingå uti jemförelse emellan pyndare och vågar, så-

som förekommande i den allmänna frågan om Mått, Mål och Vigt, men jag har, genom min framställning, endast velat förekomma ett beslut, som möjligen kunde lägga hinder i vägen, för åtgärder af större vigt och omfattning.

Hans Excellence Herr Grefven och LandtMarskalken hemställde, om Ridderskapet och Adeln fann nödigt, att, på sätt Grefve Posse föreslagit, Allmänna Besvärs- och EkonomiUtskottets ifrågavarande Utlåtande borde ytterligare hvila på bordet.

Ropades Ja.

Anmältes och emottogs HofCanzleren m. m. Herr D. von Schulzenheim, hvilken, å Kongl. Maj:ts höga vägnar, öfverlemnade Kongl. Maj:ts den 24 sistlidne Februarii till Rikets Ständer aflåtne Nådiga Proposition angående den såkallade MötesPassevolancen för Indelta Infanteriet och Cavalleriet, samt Kongl. Maj:ts Nådiga Skrifvelse af samma dag angående Inqvarteringsbesväret.

Hans Excellence Herr Grefven och LandtMarskalken anmodade Herr HofCanzleren , att till Kongl. Maj:t framföra Ridderskapets och Adelns underdåniga vördnad, jemte försäkran, att Kongl. Maj:ts Nådiga Proposition och Skrifvelse skulle med första blifva inför Ridderskapet och Adeln föredragne.

Hvarefter Herr HofCanzleren på vanligt sätt utbeledsagades.

Föredrogs å nyo ExpeditionsUtskottets den 17 sistlidne Februarii under N:o 34 afgifne, samt den 19 derpåföljde e. m. på bordet lagde, Memorial, angående begärdt anslag till erforderligt biträde i och för skyndsam tryckning af Bihanget till Riks-Ståndens Protocoll.

Friherre *Wrangel, Henning:* I och med detsamma jag för min del fullkomligen gillar det nu uplästa ExpeditionsUtskottets Memorial, angående begärdt anslag till erforderligt biträde i och för skyndsam tryckning af Bihanget till RiksStåndens Protocoll, anhåller jag hos Ridderskapet och Adeln, att i förening dermed få föreslå, att till nästa Riksdag anstalt göres, att förskaffa från England en cylindrisk Boktryckarepräss af den nyaste upfinning, hvarigenom vunnes en otrolig fortgång i tryckning, och lättnad i arbete för den, som har correcturen om hand.

Jag skulle så mycket mera önska, att afseende gjordes på denna min motion, som tillfälle torde finnas, att kunna uthyra Riddarhusflyglarna till någon väl känd Boktryckare, då man på allt sätt vann fortgång och lättnad i detta magtpåliggande bestyr, och någon anledning till klagan öf-

ver långsam tryckning icke kunde komma i fråga.

På ett stort tryckeri i London, der tidningen *The Times* tryckes, lär en sådan cylindrisk tryckpräss af ny upfinning vara anbragt, och erfarenheten har visat, att ehuru mycken tryckning der verkställes, machinen ändock icke kan vara jemt i activité. Denna motion anhåller jag måtte remitteras till Stats- och RiddarhusUtskotten.

Uppå derefter af *Hans Excellence Herr Grefven och LandtMarskalken* gjord proposition blef ExpeditionsUtskottets Memorial af Ridderskapet och Adeln bifallit.

Friherre Wrangels Motion lades på bordet.

Å nyo föredrogs ConstitutionsUtskottets den 13 sistlidne Februarii under N:o 6 afgifne, samt den 16 i samma månad e. m. på bordet lagde, Memorial, innefattande Utlåtande om Grundlagsstridigheten eller enligheten af en fråga, hvarå yrkad proposition vägrats.

Hans Excellence Herr Grefven och LandtMarskalken föreslog, att detta Memorial, som icke erfordrade någon åtgärd, måtte läggas till handlingarne.

Herr *Rosenqvist, Fredrik Leonhard:* Då Publiciteten af Rikets Ständers Constitutions-

Ut-

Utskott blifvit dömd förlustig allt förtroende under denna Riksdag, anser jag mig skyldig att uprigtigt tacka de aktningsvärde Ledamöter inom Utskottet, hvilka röstat för ett lyckligare resultat; äfvensom jag gratulerar de öfrige till den tacksamhetsgärd, de af en samtid och efterverld sig förverfvat.

Publiciteten, som jag anser för den *äkta frihetens palladium*, får således icke tillhöra oss, och likväl vilja *Vi* anses tillhöra friheten. Kunna tvänne så stridiga maximer förenas? kunna *Vi* kallas *frihetens vänner*, då allmänheten icke får höra, och sjelf vara vittne till vårt handlingssätt? Jag öfverlemnar dessa frågor till besvarande af dem, som röstat för offentlighetens utestängande från vårt samlingsrum.

Utskottet har ansett *sak* och *form*, *grundsats* och *tillämpning* icke kunna skiljas åt; och som Utskottet fästat sig vid *formen*, så följer deraf, att det är den, och *icke* sjelfva ämnet, som är hufvudsak.

Jag kan således ej annat än beklaga, att en sådan grundsats blifvit gjord gällande just i sjelfva tillämpningen.

Då likväl en så oförmodad händelse inträffat, är det en tröst, att *formen* en gång kan ändras, fastän man måste vänta

till nästa Riksdag; men det gör ingen ting. Bättre sent än aldrig. Imedlertid, och då det, för publicitetens erhållande, blifver nödvändigt, att, åtminstone till en början, tillåta att ett stadgande derom får rum uti RiddarhusOrdningen; så torde man väl dertill låta beqväma sig, och medgifva, att RiddarhusUtskottet ännu en gång får sig updraget, att med sitt yttrande inkomma; och tror jag, för min del, att det blir bäst åt samma Utskott öfverlämna, att till Ridderskapet och Adeln inkomma med nytt förslag.

Hans Excellence Herr Grefven och LandtMarskalken hemställde ånyo, att ConstitutionsUtskottets ifrågavarande Memorial endast måtte läggas till handlingarne.

Bifölls.

Hvarefter *Hans Excellence Herr Grefven och LandtMarskalken* föredrog RiddarhusUtskottets den 10 sistlidne Januarii aflåtne, och den 15 i samma månad på bordet lagde, Memorial, i anledning af väckt fråga om offentlighet vid Ridderskapets och Adelns öfverläggningar.

Friherre *Anckarswärd, Carl Henrik:* Jag tager mig friheten hemställa, huruvida det ej skulle vara lämpligast att låta denna fråga hvila, intill dess vi från RiddarhusUtskottet erhålla förslag till ny RiddarhusOrdning, för att i följd deraf vidtaga

de åtgärder vi kunna finna lämplige, och äfven tillse, hvar och huru denna sak må komma in i RiddarhusOrdningen.

Grefve *Frölich, David,* förenade sig med Friherre Anckarswärd.

Herr *Tham, Wolrath:* Genom ConstitutionsUtskottets nyss upläste Memorial tror jag den frågan vara afgjord, på hvad sätt vi kunna få proposition å RiddarhusUtskottets nu föredragne Memorial; och då alla hinder nu äro undanröjde, samt sättet gifvet, ser jag intet hinder, att vi ju nu kunna afgöra saken. Jag anhåller derföre, att den måtte uptagas, och att Herr Grefven och LandtMarskalken täcktes lemna oss den proposition: Att offentlighet må äga rum vid våra öfverläggningar; att stadgande derom skall i RiddarhusOrdningen införas; och att Ridderskapet och Adeln, om detta bifalles, sedan skall upgöra det reglementariska. Detta är, enligt min tanka, det rätta medlet att vinna publicitet, så vida meningen ej är, att beständigt upskjuta och motverka den.

Hans Excellence Herr Grefven och LandtMarskalken yttrade, att när RiddarhusUtskottets Memorial om offentlighet vid Ridderskapets och Adelns öfverläggningar den 3 sistlidne Februarii f. m. föredrogs, hade hufvudfrågan måst blifva hvilande på bordet af den orsak, att den då upkomne

formfråga först borde af ConstitutionsUtskottet afgöras. Enär nu, efter det målet från ConstitutionsUtskottet återkommit, hufvudfrågan å nyo blifvit föredragen, men af flere Ledamöter ytterligare begärd på bordet, ansåg Hans Excellence berörde hufvudfråga böra till följd af 49 §. Riksdags-Ordningen, ytterligare förblifva hvilande.

Grefve *Frölich:* Då Herr Grefven och LandtMarskalken redan samtyckt till hvad Friherre Anckarswärd begärt, och hvarmed jag förenat mig, nemligen att målet ännu måtte blifva hvilande på bordet; har jag intet vidare att yttra, än att jag ej kan instämma med en värd talare i den åsigt, som skulle ConstitutionsUtskottets yttrande om den vägrade propositionen tillika innefatta föreskrift, huru hufvudfrågan skall behandlas, när den förekommer.

Föredrogs ånyo StatsUtskottets den 11 sistlidne Februarii under N:o 62 afgifne, samt den 23 i samma månad e. m. på bordet lagde, Utlåtande, i anledning af Rikets Ständers Revisorers, åren 1825 och 1827 afgifne, Berättelser om de samma år verkställde granskningar af StatsVerket med dertill hörande Allmänna Fonders tillstånd, Styrelse och förvaltning, åren 1822, 1823, 1824 och 1825.

Grefve *Gyllenborgh, Johan Henning,* hade inlämnat följande, som uplästes:

Då Konungens Nådiga förslag till förändrad instruction för Rikets Ständers Revisorer för någon tid sedan blef ifrån Ridderskapet och Adeln till StatsUtskottet remitterad, och, i förmodan, att pröfningen deraf skulle hos StatsUtskottet förekomma i sammanhang med granskningen af 1825 och 1827 årens Revisions Berättelser, framstälde jag de skäl, jag anser tala för yrkande af en oinskränkt granskningsrätt af StatsVerkets förvaltning i alla dess delar, och då jag nu icke bör besvära med återuprepande deraf, får jag, under åberopande af hvad jag då anförde, anhålla, att enär StatsUtskottets Utlåtande, i anledning af 1825 och 1827 årens revisions Berättelser, förmodligen blifver med anmärkningar återremitteradt, och till ny pröfning i Utskottet förekommer, då må hos Utskottet uptagas till öfvervägande ej mindre hvad jag vid förenämde tillfälle anförde, än hvad jag nu emot StatsUtskottets Utlåtande går att anmärka. StatsUtskottet yttrar, pag. 243 i förberörde dess Utlåtande, att i anledning af den olikhet i åsigter om Revisorernes granskningsrätt, som vid 1825 och 1827 årens revisioner sig visat, Utskottet ansett sig böra undersöka beskaffenheten af de föreskrifter, som till grund för dessa förrättningar funnos gifne; men vid granskningen och jämförelsen af dessa båda revisionsförrättningar skall man likväl icke finna denna olikhet i åsigter, som StatsUt-

skottet föregifver. 1825 års Revisorer vidtogo alla på dem ankommande åtgärder, för att få tillgodonjuta den vidsträcktare granskningsrätt, som vid alla föregående revisioner blifvit utöfvad, och hvilken vidsträckta granskningsrätt blifvit, genom Rikets Ständers gillande af alla revisions-förrättningarnes åtgärder, vid riksdagarne åren 1815, 1818 och 1823 godkände, och om ock förhållandet varit sådant, som en Stats-Utskottets Ledamot, hvilken i 1827 års revision deltagit, i reservation sig yttrar, att nemligen 1827 års Revisorer, utan allt eget bedömande, hvarken gillade eller ogillade 1825 års Revisorers åsigter, i afseende på tillämpningen af 2 §. i 1812 års Instruction för Revisorerne, så enär de sednare icke i någon omständighet motsagt de förra, som nu är förhållandet, har StatsUtskottet saknat all anledning att förklara skiljaktighet i 1825 och 1827 årens åsigter, hvilket förklarande skulle kunna anses endast som en förevändning, för att komma till det oväntade resultat, hvaröfver jag nu får närmare mig utlåta. Utskottet yttrar sig märkeligen "att Utskottet härvid för sin del fun-"nit, att, som det i Riksdags-Ordningens "68 §. omförmälte åliggande för Revisorer-"ne, att, enligt af Riksens Ständer utfärdad "Instruction, öfverse och granska StatsVer-"kets tillstånd, Styrelse och förvaltning, ej "kan anses gällande eller få tillämpning, "innan samma Instruction vunnit Konun-

"gens Nådiga sanction; hvilket ock bevi-
"ses deraf, att Rikets Ständer i 1823 års
"RiksdagsBeslut 49 §. omedelbarligen ef-
"ter omnämnandet af den nya Instruction
"för deras Revisorers befattning med Stats-
"Verket, som Rikets Ständer då upgjort, in-
"tagit Konungens vägran, att densamma till
"vederbörandes efterrättelse utfärda, någon
"annan anvisning för Revisorerne att begä-
"ra del af handlingar eller fullständig kän-
"nedom om förvaltningen alltså icke varit
"att följa, än den, som i nu gällande Re-
"visions-instruction af år 1812 blifvit lem-
"nad," och Utskottet yttrar sig vidare, ef-
ter föregånget omdöme om rätta tillämp-
ningen af denna 1812 års Instruction pag.
244 i dess Utlåtande, som nu är i fråga, på
följande märkeliga sätt: "att nemligen det
"har synts Utskottet, som det hinder, hvil-
"ket mött Revisorernes begäran om del af
"handlingar för den efter de 2:ne Revisions-
"åren förflutna tiden, ligger uti de för Ri-
"kets Ständers Revisorer nu gällande före-
"skrifter;" hvaraf den naturliga slutsats må-
ste ledas, att Revisorerne i detta afseende,
likasom StatsUtskotten, vid flere Riksdagar
gillande deras åtgärder, handlat emot de af
Utskottet åberopade grundlagars bestämda
föreskrifter. Dess yttranden innefatta flere
åsigter, som jag anser så mycket mera bö-
ra mötas med ett välförtjent ogillande, som
det synes mig icke vara med Rikets Stän-
ders värdighet förenligt, att ifrån deras un-

derordnade Utskott emottaga omdömen till ogillande af deras egne beslut. Utskottet förklarar den af Rikets Ständer, jemlikt 68 §. RiksdagsOrdningen, utfärdade Instruction för deras Revisorer, icke böra vara gällande utan Konungens Nådiga sanction, då likväl Ständerna icke i annat ändamål, än för kungörandet af den af dem utfärdade Instruction hos Konungen anmält, och märkligt förekommer härvid, att Utskottet hämtar styrka för dess omdöme ifrån 49 §. i 1823 års Riksdagsbeslut, der, i sammanhang med den deri införde nya instructionen för Revisorerne, Konungens vägran dertill finnes införd, hvarifrån likväl Utskottet icke med något sken af skäl kan hämta bevisning, och då jag i sammanhang härmed erindrar mig den af mig den 16 December 1823 på Riddarhuset gjorde framställning, att nemligen Konungens skrifvelse, innefattande vägran i detta ämne och flere andre frågor, icke borde i Riksdagsbeslutet inflyta, i anseende till möjligheten af en tydning af instämmande, som icke vore med Rikets Ständers åsigter och beslut enlig, kunde jag icke ana möjligheten af att en sådan tillämpning skulle så snart inträffa ifrån den Lagstiftande Statsmagtens sida, och ifrån det Utskott, som har det vigtiga updrag, att bevaka Nationens rättigheter. Stats-Utskottet förklarar vidare, under åberopande af 42 och 68 §§. RiksdagsOrdningen, att det af 1825 års Revi-

sorer anmälte hinder, som mött deras begäran att få del af StatsContorets protocoller och handlingar, efter de tvenne år, hvilkas räkenskaper varit underkastade Revisorernes granskning, legat uti de för dem gällande föreskrifter, som vill säga, att de handlat emot föreskrifterne. Detta klander, likaså oväntadt som oförtjent, lärer Ridderskapet och Adeln finna vara så mycket mera obefogadt, som det i och med detsamma innebär klander emot Rikets Ständer sjelfve, som vid trenne Riksdagar 1815, 1818 och 1823 instämt uti och gillat de föregående revisionerne, och StatsUtskottens sammanstämmande omdömen, då 2 §. af RevisionsInstructionen 1812 altid blifvit tagen och tillämpad i aldeles motsatt mening emot hvad StatsUtskottet nu gifvit densamma, och då flere frågor af Rikets Ständer blifvit uptagne och pröfvade, som i Revisionsberättelserne tillhört en sednare tid, än de för räkenskaps granskningen föreskrifne tvenne revisionsår. Då skälen för en motsatt tydning emot StatsUtskottets af ifrågavarande 2 §. blifvit flere gångor tillförene och af mig vid denna Riksdag framstälde i sammanhang med Konungens Nådiga förslag till ny Instruction för Revisorerne, anser jag öfverflödigt att dem åter uprepa, och att för Utskottet ingå i försvar för de af mig vidtagne åtgärder, som i alla föregående Revisioner till och med 1825 deltagit, då Rikets Ständer sjelfve dem vid

alla Riksdagar gillat. Märkvärdigt förekommer, att då vid fyra StatsRevisioner, tre Riksdagars StatsUtskott och Rikets Ständers egne pröfningar under tre Riksdagar, enahanda tydning af denna 2 §. varit gällande, och då vid tillämpningen deraf någon annan tydning af vederbörande Embetsmän alldrig blifvit ifrågastäld, hvarken vid revisionerne, eller i StatsUtskotten, eller vid Riksdagarne, Stats-Utskottet nu anser sig berättigad, att ingå i deremot stridiga omdömen; hvaremot jag väntat af Utskottet det förklarande, att då Rikets Ständers omdömen i de frågor, som StatsUtskottet uptagit till pröfning, icke varit tvetydige, utan tillkännagifne, StatsUtskottet ansett sig icke äga, att till motsägelse deraf något utlåtande meddela. I Utskottets Utlåtande förekommer vidare, pag. 250, att "Utskottet har an-"sett att, med undantag af 8 Hufvudtitelns "anslag till extra utgifter, öfriga på Hufvud-"titlarne anvisade medel böra vara under-"kastade öppen redovisning," och ehuru obehagligt det är, att dervid fästa anmärkning, är jag likväl dertill föranlåten, för att försvara min i 1825 års RevisionsBerättelse framställde åsigt, att redovisningen för Statens medel bör vara öppen. Ändamålet med 8 Hufvudtitelns anslag, 100,000 R:dr till extra utgifter, är, efter derom gifne föreskrifter, att dermed bestrida sådane allmänna Statsutgifter, som, i anseende till

deras beskaffenhet, icke kunna hänföras till någon annan Hufvudtitel; men deraf följer icke, att dispositionerne af denna anslagssumma kunna allmän redovisning undandragas, och det så mycket mindre, som saknad redovisning derföre skulle försätta Ständerne ur tillfälle att pröfva den större eller mindre tillräckligheten af detta anslag till så beskaffade behof. Grundlagen, som efter dess ordalydelse skall i hvarje särskilt fall tillämpas, innehåller i 30 §. 2 Mom. Riksdags-Ordningen bland annat: "Skulle, "emot Riksens Ständers beslut, de till hvarje "Hufvudtitel anslagne summor befinnas drag-"ne till andra ändamål, än dem, som un-"der samma titel höra, eller något af Rik-"sens Ständer fastställdt anslag vara öfver-"skridet, skall StatsUtskottet genast anmärk-"ning göra" m. m.; och af detta grundlagsstadgande, följer otvunget, att StatsUtskottet måste få känna dispositionerne af anslagssummorne, för att kunna pröfva, huruvida de blifvit dragne till andra ändamål, än dem, som under samma Hufvudtitel höra; varande icke något undantag för redovisningssättet för allmänna medel i Grundlagen medgifvet, som ock kunde i den aflägsna framtiden blifva äfven så vådligt som constitutionsvidrigt, om icke all redovisning för allmänna medel vore öppen för allmän kännedom, hälst man kunde med lika rätt och lika anledning utesluta en hel Hufvudtitel ifrån öppen redovisning, som

någon del deraf. Under medgifvande, att i ministeriel väg hemliga utgifter kunna äga rum, som likväl under vårt constitutionella regeringssätt varit, enligt StatsContoirets räkenskaper, äfven så sällsynte som till belopp mindre betydlige, är det dock icke ifrån 8 Hufvudtitelns anslag till extra utgifter, som de böra utgå, utan deremot ifrån anslaget till ministerstaten, och Rikets Ständers förhoppningar i anseende till hushållnings- och dispositions-sättet af detta anslag tillkännagåfvo de i följande underdåniga skrifvelse d. 10 April 1810: "då po-"litiska förhållanden så ofta omvexla, hafva "Riksens Ständer ej kunnat ingå i någon "speciel detail med reglerandet af Staten "för utrikes Ministrarne, utan trott sig böra "i underdånighet erbjuda 90,000 R:dr till "bestridande af ifrågavarande kostnader, dem "Eders Maj:t efter eget Nådigt välbehag "täcktes reglera, så väl till bestridande af ut-"gifter af ordinarie beskickningarne, som till "pensioner för att rappellera MinisterStaten. "Riksens Ständer våga härvid fästa den ön-"skan, att en sådan författning måtte i nå-"der vidtagas, att inga extra ordinarie ut-"gifter, utöfver berörde summa, må i och "för desse ärenden komma Staten till last, "och att de på rappellerade MinisterStaten "upförde Ministrar och CommissionsSecre-"terare, måtte så vidt ske kan, vid de nya "beskickningarne användas; hvarjemte Rik-"sens Ständer tillförse sig af Eders Maj:ts

"Nådiga omtanka, att de tilläfventyrs här-
"vid inträffande besparingar komma Stats-
"Verket till godo." Sådane besparingar lära väl icke vara att förvänta; men då Statsanslaget för MinisterStaten blifvit sedermera ökadt, och tillgångarne i samma ändamål vunnit tillökning genom Norriges betydligare bidrag, synes man hafva skälig anledning förmoda, att om utgifter af hemlig beskaffenhet någon gång fordrades, de skulle af förenämde tillgångar kunna bestridas. Då jag trott mig finna, att StatsUtskottets Utlåtande öfver de tvenne RevisionsBerättelserne saknar den fullständighet till uptagande och bedömande af Revisionsärenderne, som man med tillfredsställelse hos förra Riksdagarnes StatsUtskott erfarit, anser jag mig föranlåten instämma i den reservation, Utskottets Ledamot Herr Ekerman (pag 299) afgifvit, dels deremot att StatsUtskottet icke alltid öfver Revisorernes yttrade åsigter aflemnat bestämdt Utlåtande, dels upskjutit sådane, tills 1826 års Revision af Utskottet vore verkställd, då likväl Revisorernes yttrade omdömen, särdeles i vigtiga principfrågor, borde pröfvas af StatsUtskottet, oberoende af de nya uplysningar, som blifvit föranledde af handlingar, som ej för Revisorerne varit tillgänglige. Det är Revisorers rätt och StatsUtskottets pligt, att meddela bestämdt Utlåtande öfver hvar och en Revisionsåtgärd till Ständernes pröfning, huruvida Revisorerne handlat rätt och svarat

emot det dem updragne förtroende; men nu genom de många upskjutna frågorne fördröjes det slutliga bedömandet, tills man förut, i Utskottets Utlåtandes sednare del, fått omsider emottaga omdömen, som nu saknas och äro upskjutna, och då anledningar torde öppnas till ny återremiss af ett nytt Utlåtande. För att icke öka vidlyftigheten af detta anförande, inskränker jag mig nu blott dertill, att fästa StatsUtskottets upmärksamhet på några få ställen i 1825 års RevisionsBerättelser, der förenämnde förhållanden inträffa, nemligen: Utlåtandet om Handlanden Bougt, (pag. 274) äfvensom (pag. 287) om liquiden af f. d. Kongl. Familens fordran, deri Utskottet icke uptagit, mindre bedömt, åtskillige yttranden, som i 1825 års RevisionsBerättelse äro af Revisorerne till Ständernes pröfning framstälde. Utskottets yttranden i afseende på dispositioner af StrömrensningsFonden synas mig äfven böra undergå förändring, i öfverensstämmelse med Herr Assessor Lagerhjelms reservation, hvari flere Utskottets Ledamöter instämt. Med anledning af hvad jag nu anfört, anhåller jag vördsamligen, att StatsUtskottets ifrågavarande Utlåtande må till Utskottet blifva återremitteradt, jemte desse af mig framställde anmärkningar.

Friherre *Anckarsvärd, Carl Henrik*, anförde skrifteligen:

StatsUtskottets nu afgifne Utlåtande, rö-

rande Revisionsförrättningarne åren 1825 och 1827, företer genast, vid den första slutsatsen, ett i sanning så förvånande resultat, att det för allmänheten torde blifva svårt att förstå, huru ett Rikets Ständers Utskott 1829 kunnat vara utaf så olika tankar rörande Grundlagens ordaförstånd och anda, i anseende till den omfattning 1812 års RevisionsInstruction, jemförd med RiksdagsOrdningens 42 §., lemnar åt granskningsrätten, emot hvad Rikets Ständer 1823 yttrade sin öfvertygelse vara i anseende till denna fråga. Men sedan StatsUtskottet uti sine omdömen rörande Rikets Ständers rättighet, att ifrån RiksStaten utesluta Stats-Verkets ordinarie inkomst-titlar till den grad som skett, trott sig kunna förbise Grundlagarne, och tilltrott sig allena i dessa delar kunna lyckas att stadga ett omdöme, som, om det vunne framgång, säkerligen skulle öppna en ny, ehuru något besynnerlig, utsigt, för det constitutionella samhällsskicket inom vårt fädernesland, så medgifver jag gerna, att all rättighet till förundran försvinner, och att Utskottet, i anseende till nu ifrågavarande ämne, handlat i sträng consequence med grundsatsen, att medverka till mästa möjliga inskränkningar uti Rikets Ständers rättigheter.

Det har synts StatsUtskottet, som det hinder, hvilket mött Revisorernes begäran om del af handlingar för den efter de 2

Revisionsåren förflutna tiden, ligger uti de för Rikets Ständers Revisorer nu gällande föreskrifter.

2 §. utaf 1812 års Instruction för Revisorerne är för mitt begrepp så tydlig, i anseende till Revisorernes rätt att äga tillgång till alla Kongl. StatsContoirets Räkenskaper, Protocoller och Handlingar, att en ytterligare bevisning af denna sats nu mera endast skulle trötta, då öfvertygelserna säkerligen redan äro stadgade i anseende till lagens ordaförstånd, och då frågan numera synes mig endast vara, att utvidga det ansvars-skyldige embetsmannaintressets område på folkrättigheternas bekostnad. Jag inskränker mig således i detta afseende till den enkla hänvisningen, huru Styrelsen ända till 1822 ansåg detta sakförhållande, huru Rikets Ständers Revisorer allt intill närvarande tid ansett det; huru Rikets Ständer sist 1823, uttryckte sina tankar öfver detta ämne; och till hvad Tryckfrihetslagen i detta hänseende stadgar, angående Svensk mans rättighet i allmänhet. Jag vågar tro, att dessa bevis inför Svenska folket skola vara tillräckligt talande emot den slutsats 1829 års StatsUtskott tillvägabragt, som skulle 1825 och 1827 års Revisorer grundlagsvidrigt hafva yrkat en granskningsrätt, som icke synes öfverensstämma med nuvarande StatsUtskotts begrepp om granskningsrättens föremål och syftning.

Ri-

Rikets Ständers StatsUtskott har, i anseende till denna fråga, trott sig finna en olikhet i åsigter, emellan 1825 och 1827 årens Revisorer, och för mig är denna olikhet uti ingen måtto synbar; ty jag finner omdömet varit enahanda, ehuru 1827 års Revisorer ansågo fruktlöst att af Kongl. Maj:t begära, hvad som blifvit 1825 års Revisorer vägradt, hvadan de blott angifvit sig hafva följt Instructionens föreskrifter, så vidt den af Kongl. Maj:t, således icke genom instructionen, inskränkta granskningsrätten sådant medgifvit.

StatsUtskottet har på sin lagförklaringsbana i sanning gått så långt, att jag vågar tro det snart sagt blifva omöjligt, att finna någon efterföljare på en sådan väg, då StatsUtskottet förklarar, att en efter RiksdagsOrdningens 68 §. utfärdad Instruction ej kan anses gällande eller få tillämpning, innan samma instruction vunnit Kongl. Maj:ts Nådiga sanction. Den bevisning StatsUtskottet hämtar ifrån 1823 års Riksdagsbeslut, är äfven egen i sitt slag, då jag i denna del af Riksdagsbeslutet, icke finner något annat, än Rikets Ständers afsigt, att göra Svenska folket bekant med Ministèrens sätt, att tillstyrka afseende å Rikets Ständers åtgärder, äfven i mål, der beslutanderätten ostridigt tillhörer dem. Jag önskade, att StatsUtskottet upgifvit den Grundlags-§.

som omnämner, att Revisorernes Instruction bör af Konungen sanctioneras, eller att den någonsin undergått en sådan sanction förr, än Rikets Ständers rätt i denna del, vid 1823 års Riksdag blef i fråga satt, genom Konungens Rådgifvares tillstyrkta vägran, att låta kungöra en af Rikets Ständer likmätigt 68 §. RiksdagsOrdningen utfärdad Instruction för sine Revisorer.

Hvad den hänvisning åter vidkommer, som 1827 års Revisorer trott sig ifrån den af Rikets Ständer 1823 utfärdade Instruction böra hämta i afseende på deras fordran af redovisning från de förvaltande Verken, så synes det hafva undfallit StatsUtskottet, att någon annan upgift å förvaltande Verk och Cassor, hvilka äro underkastade Rikets Ständers Revision, icke finnes, än den, som Rikets Ständer uti den år 1823 utfärdade Instruction upgifvit. 1827 års Revisorer trodde sig i anledning häraf ifrån denna upgift böra hämta den enda vägledning, som för deras fordran af redovisning var att tillgå.

Det var för dem, hvilka, beklädde med RiksStåndens förtroende, förrättat 1827 års Revision, i högsta måtto oförväntadt, att af Kongl. Maj:ts och Rikets StatsContoir finna sig så strängt bedömde, i anseende till en redogörelse för deras Principaler, hvilken lindrigast sagt ej i ringaste mån var

underkastad StatsContoirets pröfning eller omdöme; och det är ej utan förundran man sett Utskottet biträda Kongl. StatsContoiret uti denna del.

Man hade måhända ej utan skäl förväntat, att StatsUtskottet i sin tour icke godkänt den af Kongl. StatsContoiret yrkade sats, att hvarken uti Instruction, eller de i detta afseende gällande lagar igenfinnes någon Rikets Ständers Revisorer lemnad rätt, att fordra redovisning från de förvaltande Verken, när denna fordran framställes å Grundlagsenligt sätt.

Man hade trott det böra fästa StatsUtskottets upmärksamhet, huru StatsContoiret tilltrott sig förklara 47 §. RegeringsFormen, och huru Kongl. StatsContoiret uti denna Grundlags §. velat införa ordet *endast*, hvilket der ingalunda igenfinnes, hvarken såsom *ord*, eller såsom andemening.

Jag hoppas att StatsUtskottet, vid ett närmare genomläsande af pag. 199 och 200, af de 1827 års RevisionsBerättelse vidfogade underdåniga anmärkningar, skolat hämta full anledning till ett nogare begrundande af detta ämne, och måhända till en annan påföljd, än blotta förbigåendet.

Angående medel, för hvilka redovisning inför Kongl. Maj:t skett, föreslår Stats-

Utskottet pag. 251 att Rikets Ständer, på sätt de vid sista Riksdag af då förekommen anledning i deras underdåniga skrifvelse hemstälde underdånig anhållan hos Kongl. Maj:t, nu måtte densamma sålunda förnya, "att vederbörande, som af Stats-"medlen upbära förskott emot redovisning, "måtte i nåder anbefallas, att derföre af-"gifva specifique och verificerade räkningar, "hvaröfver det Verk, som medlen utbetalar, "bör hafva tillsyn."

Jag hade föreställt mig, att anledningarne till en sådan förnyad anhållan ifrån Rikets Ständer borde föranledt StatsUtskottet, att hänskjuta orsakernes utredande till Rikets Ständers ConstitutionsUtskott, då detta ämne för mig visar sig med beskattningsrätten ensamt sammanhängande, och ingalunda lydande under den ekonomiska lagstiftningen, och sålunda icke heller utgörande ett föremål för förnyade önskningar.

Jag begär att StatsUtskottet å detta förhållande täckes fästa en förnyad upmärksamhet, till åstadkommande af annat resultat.

Angående förskotter till friCadetters underhåll (pag. 251 och 252,) föreslår Utskottet äfven en förnyad anhållan hos Kongl. Maj:t om ersättning för tredje Hufvudtiteln af dessa förskotter, så fort Barthelemi-fonden det medgifver.

Då Rikets Ständer öfver Barthelemifonden icke mera äga någon dispositionsrätt, och i följd deraf inga utvägar att erfara, när denna fond kan medgifva några ersättningar, så synes mig i högsta grad oformligt, att längre medgifva några förskotter till en fond, som lemnar föga eller ingen anledning till förväntan af någon återbetalning. Jag anser det således mycket ordentligare, att icke längre medgifva några sådane förskotter, och att sålunda uppå tredje Hufvudtiteln minska denna summa, i fall man icke vill dermed öka anslaget för Kongl. KrigsAcademien.

Angående några särskilda dispositioner utaf Statsmedlen (pag. 256) anser StatsUtskottet de af Rikets Ständers Revisorer i afseende å sådane dispositioner gjorde anmärkningar ej till någon särskild åtgärd föranleda.

StatsUtskottet synes mig härigenom hafva tillstyrkt en friare dispositionsrätt öfver de under särskilda titlar till bestämda föremål af Rikets Ständer beviljade anslag, än Grundlagarne hitintills medgifvit.

Jag hade härvid väntat mig, att StatsUtskottet antingen ådagalagt grundlösheten af de af Rikets Ständers Revisorer gjorde anmärkningar, eller att de af StatsUtskottet blifvit befordrade till sådan åtgärd, som för framtiden kunnat åstadkomma rättelse.

Jag kan icke neka mig att uti StatsUtskottets åsigter finna en afgjord böjelse till undseende med Styrelsens förhandlingar, på den stadgade ordningens bekostnad, och jag tror mig böra fordra, att Utskottet bestämt förklarar på hvilka grunder Revisorernes anmärkningar varit otillbörlige, eller att Utskottet åt dessa anmärkningar lemnar det afseende de i annat fall förtjena.

Angående beviljad löneförhöjning för Öfverste Hallencreutz, hade 1827 års Revisorer utgått ifrån den synpunkt, att då anslag i detta ändamål var Rikets Ständer affordradt, men af desse ej beviljadt, så kunde en utgift i och för ett föremål, som Rikets Ständer icke godkänt, ej annorlunda anses, än som ett otillbörligt intrång å den besparingssumma, som i annat fall skolat uppstå, och om hvars behandling Rikets Ständer förordnat.

StatsUtskottet förklarar i anledning härutaf, att Kongl. Maj:ts höga rätt, att inom hvarje Hufvudtitel till dit hörande föremål disponera de derå upkomne besparingar, ej kan ifrågasättas. — Jag skulle vilja bestrida ett sådant förhållande, och motsatsens bevisning blefve icke svår, men jag inskränker mig till att härvid blott påstå, att den ifrågavarande dispositionen så mycket mindre bordt hänföras inom den af StatsUtskottet framstälda slutsats, då föremålet

för utgiften var af Rikets Ständer såsom icke nödvändig ansedd.

Utskottets omdöme i denna del innehåller äfven besynnerligt anbragte ordställningar, för att komma till det resultat, att någon särskild åtgärd *nu*, i anledning af Revisorernes anmälan, ej erfordras; utan att likväl någon utsigt förevises, till upnående af någon annan åtgärd, än den som *nu*, efter Utskottets tanka, ej erfordras.

Angående KrigsHofrättens MilitairLedamöters tractamenten, synes StatsUtskottet såsom grundsats hafva antagit förbiseendet af Rikets Ständers beslut, der sådane legat till grund för Revisorernes anmärkningar, hvadan jag icke han undgå, att utaf StatsUtskottet begära förslag till någon annan påföljd af Styrelsens egenmägtiga åsidosättande af Rikets Ständers beslut, då de 1823 i underdånighet begärt rättelse för framtiden derutinnan, att de tractamenten, som bestås MilitairLedamöterne i Kongl. KrigsHofrätten och blifvit anviste å RiksStatens 2:dra Hufvudtitels anslag till rese- och tractamentspenningar vid civile förättningar, måtte såsom en nödvändig utgift för den del af Militaire-systemet, som afsåge ordning och disciplin och ej egentligen tillhörde nämde anslag, öfverflyttas på 3:dje Hufvudtiteln.

StatsUtskottet synes vid detta förhållande, i öfverensstämmelse med hos det-

samma öfverallt synbart rådande grundsatser, hafva förbisett stadgandet i 64 och 65 §§. Regeringsformen, hvadan jag anhåller att StatsUtskottet till vinnande af en annorlunda beskaffad behandling af denna anmärkning, måtte taga de ofvanåberopade Grundlags-§§. uti ett närmare skärskådande.

Vidkommande reparation af Svea Lifgardets Casern, inskränker sig Utskottet, att föreslå Rikets Ständer, att i underdånighet anhålla om förordnande, att ofvanberörde, till Svea Lifgardets Caserns reparation, utgifne 2000 R:dr skola Stats-Verket ersättas, och vid ett sådant förslag har jag ingen ting annat att anmärka, än att Stats-Utskottet i min tanka bordt föreslå, att i samma underdåniga skrifvelse innefatta alla de medel, som till ifrågavarande föremål under 1826, 1827, 1828 äfven möjligtvis blifvit utbetalte, oaktadt Rikets Ständer bestämt förklarat StatsVerket ej böra vidkännas några kostnader i detta ändamål; — men jag hade äfven trott, att det härvid förekommande uppenbara förbiseende af Rikets Ständers beslut, borde hafva föranledt en Remiss till ConstitutionsUtskottet, till utrönande af orsakerne.

I anseende till den anmärkning, som af Rikets Ständers Revisorer blifvit gjord, att utbetalning af MinisterStatens aflöning, oansedt Rikets Ständers vid sista Riksdag

framförde underdåniga hemställan, likväl fortfar att af StatsMinistern för Utrikes ärenderne besörjas, föreslår StatsUtskottet blott en förnyad underdånig begäran, att speciella utbetalningen i och för MinisterStaten måtte hädanefter af StatsContoiret omedelbarligen verkställas, på sätt som före år 1816 tillgeck.

Jag nödgas ända till trötthet uprepa, huru jag finner StatsUtskottet söka täfla om verkningskrets med Ekonomi- och BesvärsUtskottet, i stället för att med ConstitutionsUtskottets tillhjelp befrämja utredandet af orsakerne, hvarföre så ringa eller intet afseende fästats vid Rikets Ständers önskningar i de fall, der de äga fullkomlig egenskap utaf beslut.

Jag förbigår de under §. 12 införde punkter, emedan StatsUtskottet lofvar särskilt utlåtande för hvart och ett af dessa ämnen.

Sidan 263 finner StatsUtskottet några särskilda åtgärder ej föranledas af hvad Revisionsberättelserne innehålla, angående reglering af de i räkenskaperne förekommande ordinarie afkortningar:

Angående AfräkningsContoirets indragning:

Angående Krutförsäljningsmedels sena leverering; och jag nödgas härvid anmär-

ka, att Utskottet vid dessa ej särdeles kinkiga frågors behandling, äfven med nog mycken lättfärdighet behandlat dem, då Rikets Ständers billiga fordran synes vara, att af dess StatsUtskott blifva uplyste om det, som, i följd af Rikets Ständers Revisorers anmärkningar, blifvit verkstäldt, och i hvad mon sådane anmärkningar blifvit nöjaktigt förklarade.

Angående beviljad gratificationssumma till Statsexpeditionernes tjenstemän, hafva Rikets Ständers Revisorer anmärkt, huru Rikets Ständer vid sista Riksdag anvisat extra löneanslag för en Cancellist, och en Copist, inom hvardera af Statsexpeditionerne.

StatsUtskottet finner, i följd häraf, ingen ting att anmärka, i anledning af Revisorernes anmälan, att summor till gratificationers utdelande, i stället för de bestämda extra lönerne, blifvit uttagne, och att för dessa summor någon annan redovisning ej är afgifven, än StatsSecreterarnes enskilde qvittencer.

Jag hade trodt det vara med de hos oss rådande redovisningsformer oförenligt, att StatsSecreterare ensamt qvitterade summor, hvilka voro bestämde att fördelas på flere individer, hvilkas qvittencer här synas mig utgöra den erforderliga controllen för medlens ändamålsenliga och rättvisa användande.

Angående en viss tid för Kronans Persedeltionde, så har StatsUtskottet visat sin allmänna föresats att icke i någon mon fästa något afseende vid Rikets Ständers vid 1823 års Riksdag fattade beslut, att begära det försäljning af Kronans tionde af koppar, järn och alun, samt andre tillverkningar, jämte Hammarskattsjärnet, som i natura utgöres, måtte inom ett år efter lefvereringen verkställas, och icke ifrån ett år till ett annat lemnas osålde.

Herr CommerceRådet Santessons reservation emot StatsUtskottets förbiseende af detta ämne, har icke förmått verka uppå Utskottets omdöme, och jag äger således föga hopp att verka någon förändring, i anseende till grundsatser, som synas hos Utskottet nästan orubbligt antagne; men jag har dock icke kunnat undgå att begära någon upmärksamhet till mina anmärkningar, hvilka jag utbeder mig, att till tidens vinnande få sträcka till alla under 13 §. af Utskottets Utlåtande innefattade punkter.

Uti 14 §. (pag. 263) hänvisar StatsUtskottet till 1 punkten 1 §. af sitt utlåtande, i anseende till principen utaf den af 1827 års Revisorer väckta fråga om inventering i Kongl. Räntekammaren.

Utskottet har härutinnan handlat ganska conseqvent, men i samma mån äfven olycksbådande för helgden af våra grund-

lagar, då äfven med den särdeles slutförmåga, som synes utmärka Stats-Utskottets pluralitet, det svårligen lärer utom för Utskottet kunna göras fattligt, huru Kongl. StatsContoret, efter den hänvisning, som RevisionsInstructionens 2 §. lämnar till 42 §. RiksdagsOrdningen, kunnat ansvarslöst förvägra Rikets Ständers Revisorer den af dem äskade inventering utaf Räntekammaren.

Huru de inom det Constitutionella samhällsskicket så oumbärliga redogörelseformer skola kunna utbildas; huru granskningsrätten till sitt åsyftade föremål skall kunna utvecklas, då en sådan auctoritet, som ett Rikets Ständers StatsUtskott, fäster så litet afseende å det förflutna af StatsVerkets styrelse och förvaltning, som i min tanka i dess Utlåtande öfver StatsRevisionerne visar sig vara fallet, kan jag ingalunda förstå; men inser lätt, att anledningar till fördubblad upmärksamhet upkomma ifrån ett sådant inom vår representation sällsamt förhållande.

15 §. lofvar en framdeles åtgärd i anseende till Revisorernes anmärkningar rörande Magazins-Fondens förvaltning, och härvid synes mig endast kunna anmärkas att tiden börjar blifva nog långt liden, för att Utskottets yttranden skola komma att äga någon inflytelse, då Riksdagen snart närmar sig till sitt lagbestämda slut.

Sid. 264 förklarar Stats-Utskottet sig icke hunnit taga den närmare kännedom af så väl år 1825, som 1827 årens Revisorer gjorde anmärkningar vid en del af uppgifne Verks räkenskaper, methoden för deras afslutande, tiden för deras aflämnande, äfvensom af de deruti förekomne balancer, och desses afskrifvande m. m., hvadan Utskottet ansett sig böra upskjuta sitt yttrande öfver hvad i berörde ämne anmäldt blifvit, intilldess granskningen utaf 1826 års förvaltning och räkenskaper försiggått. Härvid tager jag mig den friheten förnya den anmärkning jag redan gjort, att tiden för tillvägabringandet af Utskottets ännu återstående arbeten, icke synes lämna hopp om någon särdeles fullständighet i åtgärd, i fall man för det tillkommande får hämta några slutsatser ifrån den lilla erfarenhet Utskottet lämnat oss, medelst de få vigtiga Betänkanden vi ännu fått emottaga.

Samma anmärkning, som här ofvan, gäller äfven för 1 §. af Utskottets Utlåtande rörande Kongl. KrigsCollegium och dess af Revisorerne anmärkte förvaltningsåtgärder.

I anledning af 1827 års Revisorers berättelse, att influtne medel för försåldt krut blifvit directe anordnade att användas till inköp af ett partie Tschacots, har Stats-Utskottet, med godkännande af Revisorernes härutinnan gjorde framställning, före-

slagit Rikets Ständer att besluta, det all försäljning, vare sig in- eller utrikes, af någon Kronans effect, som ibland inkomsttittlarne är påräknad, skall under dem uptagas och redovisas. Man skulle häraf kunna sluta att något sådant beslut icke förr varit stadgadt, men om StatsUtskottet behagar taga under skärskådande Rikets Ständers underdåniga skrifvelse rörande Riksstaten under sista Riksdag, så skall Utskottet utan tvifvel erfara, att stadgandet långt för detta varit gifvet, och att det är uraktlåtenheten af dess iakttagande, som bordt i första rummet påkalla Utskottets upmärksamhet, till befrämjande af den framtida rättelse, som åtminstone borde genom ConstitutionsUtskottet säkrast kunna vinnas.

Under tittel af Förvaltning utaf Sjöärenderne, yttrar Utskottet i afseende å Revisorernes anmälan, att Kongl. Maj:t icke täckts fästa afseende vid Rikets Ständers önskningar i anseende till upphandlingsauctioner för Kronans räkning, att Utskottet utan sammanhang med besvarandet af Rikets Ständers Revisorers berättelse ansett lämpligast, att låta detta blifva ämne för ett särskilt Betänkande, och man får således hoppas att Revisorernes anmälan härutinnan fästat Utskottets uppmärksamhet, i fall tiden äfven icke skulle medgifva den utlofvade handläggningen utaf ämnet, inom den uti Grundlagen för Riksdagen bestämda tid.

Under pag. 278 anser Stats-Utskottet Rikets Ständers Revisorers anmärkningar och förslag, rörande så väl ett i Revisorernes tanka oriktigt användande af räntemedel ifrån den så kallade Brudgåfvefonden, som ock sjelfva fondens öfverlämnande till RiksgäldsContoret, icke föranleda någon åtgärd.

Jag tager mig i anledning häraf friheten fästa uppmärksamheten deruppå, att Rikets Ständers Revisorer föreslagit, att Brudgåfvefondens räntemedel, i stället för att till för dess ändamål främmande gratificationer användas, måtte begagnas till förhöjning i de årlige Brudgåfvorne, eller till utdelning af sådane Brudgåfvor bland ett större antal af fattiga flickor utaf allmogens barn; och jag vågar tro att detta förslag bordt fästa StatsUtskottets uppmärksamhet, ej mindre än Revisorernes påminnelse att Rikets Ständer ansett särskilde fonders samlande af Statsmedel böra förekommas, hvadan de till Brudgåfvors utdelande afsatte medel hädanefter till RiksgäldsContoret kunde öfverlämnas, hvarigenom all fråga om behofvet af desse medels förräntande, och serskilde kostnader för deras administrerande, komme att upphöra.

Jag anhåller att StatsUtskottet täcktes taga detta ämne under ett nogare skärskådande, och att discretioner och gratifica-

tioner icke måtte utaf StatsUtskottet altför mycket understödjas, på bekostnad af den så kallade Brudgåfvefondens egentliga och verkliga föremål.

I anledning af Revisorernes anmärkningar vid Curhusräkenskaperne finner StatsUtskottet, med afseende å hvad Kongl. SeraphimerOrdensGillet i dessa ämnen upplyst, dem icke föranleda någon åtgärd.

Då Rikets Ständer härutinnan äro lemnade uti den fullkomligaste okunnighet om hvad Kongl. SeraphimerOrdensGillet i dessa ämnen upplyst, vill det synas som om StatsUtskottet redan i dessa delar vore beklädt med Rikets Ständers afgöranderätt. För mig vill det ännu synas anmärkningsvärdt, att 1819 års uppbörd ifrån ett helt fögderi icke förr än år 1825 upptages uti räkenskaper.

Jag hade för min del trott, att en af Revisorer angifven oordning i anseende till en förvaltning, som upptager ett penningebelopp af circa 130,000 R:dr, åtminstone förtjent den uppmärksamhet, att Rikets Ständer blifvit underrättade om de åtgärder, som StatsUtskottet ansett för framtiden förebygga den angifna oriktigheten.

1827 års Revisorer hafva varit särdeles olycklige uti sine slutsatser, då desse in-

inför StatsUtskottet sällan i något fall förmått göra sig gällande, och det torde tillåtas mig, att, i anledning af StatsUtskottets yttrande rörande Revisorernes åsigt af Strömrensningsmedlens användande, få erinra, att 1827 års Revisorer ansågo hvarken Weddö eller Åkers Canaler kunna innebegripas under den mening Rikets Ständer åsett med Strömrensningar uti de Norra Provincerne; och att skiljaktigheten i åsigt emellan StatsUtskottet och Revisorerne uppkommer af det olika sätt, hvarefter man i detta hänseende finner för godt att i anseende till Strömrensnings-föremålet draga gränsen emellan de Södra och Norra Provincerne.

Slutligen tillkännagifver StatsUtskottet i anledning af hvad Revisorerne 1827 anmält och erinrat, angående 3:ne uppgifne fall, att dessa ämnen blifvit till behörig handläggning befordrade. För mig synes StatsUtskottet i detta hänseende tämmeligen godtyckligt hafva behandlat Rikets Ständer, då jag föreställer mig, att Utskottet bordt till Rikets Ständer uppgifva, hvilken den behöriga handläggning är, hvartill StatsUtskottet befordrat nämde ämnen, emedan det för Rikets Ständer alltid måste vara magtpåliggande att veta, hvilka åtgärder, som för Rikets Ständer kunna vara att vidtaga, i den händelse StatsUtskottet skulle förbisett det rätta.

StatsUtskottet har aldeles förbigått den af Revisorerne anmärkte besynnerliga omständighet, att Kongl. Förvaltningen af Sjöärenderne, såsom administrerande Verk, blifvit ställd i ansvarighet för ett lån, upptaget för f. d. Armées Flottas Officerares räkning, att Statsmedlen blifvit graverade med betalningen, af den för samma lån utgående, och af Rikets Ständer icke påräknade, ränte-utgift; samt att lånets återgäldande varit anvist på ett anslag å Åttonde Hufvudtitteln, som synts för detta ändamål otillräckligt.

StatsUtskottet synes aldeles hafva förbisett, att ett lån af mera än 28,000 R:dr, till ett för StatsVerket främmande föremål, blifvit beviljadt af medel, som enligt den med Ryska Regeringen afslutade liqvid om Svenska Statens fordringsanspråk utfallit.

Stats-Utskottet har icke heller funnit anmärkningsvärdt, att af räkenskaperne i öfrigt icke synts, hos hvilken person, eller af hvad medel nämde lån, hvarföre Kongl. Förvaltningen af Sjöärenderne, såsom Borgesman ansvarar, blifvit upptagit. Jag anhåller att StatsUtskottet täckes förklara detta sällsamma förhållande.

Rikets Ständers Revisorer hafva 1827 (sid. 47) anmält, huru 1823 års Ständers underdåniga begäran om nådigt förordnande, det Kongl. StatsContorets Memorialböc-

ker, äfvensom Kongl. Räntekammarens hufvudbok skulle, vid derefter infallande revisioner, vara afslutade den 1 Nov. för det nästföregående året, och för Revisorerne tillgängelige, saknat all påföljd.

I fall en representation eljest bör anses, såsom en i fortsättning verkande kraft, så skulle det synas, som om efterkommande Ständer ej så handlöst borde lämna sine företrädares beslut, önskningar och åsigter. Jag frugtar, att sjelfförtroendet, att efter det närvarande ögonblickets ingifvelser kunna ordna allt, sällan lyckats, och att en af de mest verkande orsakerne till en långsam utbildning, är åsidosättandet af de åtgärder förutgångne lagstiftningar vidtagit; det är med sådan anledning, jag af Stats-Utskottet begär mera afseende å förra Ständers stadganden i alla de hänseenden, der det är ett åliggande för nuvarande Stats-Utskott, att lämna vägledning för oss, att fortsätta våra föregångares bemödanden, att skaffa anseende och stadga åt våra constitutionela former.

Sid. 123 hafva 1827 års Revisorer anmärkt, att Norrska Postcassans skuld till Svenska Postverket, ännu i 1825 års räkenskaper balanceras till 16,485 R:dr 34 sk. B:co, och det har synts mig, som skulle Rikets Ständer egt af StatsUtskottet fordra, åtmin-

stone en uppgift om, och till hvad del, någon liqvid tillvägakommit, i anledning hvaraf jag anmärker saknaden af en sådan uppgift.

Jag har nu, så långt jag förmått, sökt ådagalägga det i min tanka anmärkningsvärdaste uti StatsUtskottets Utlåtande rörande 1825 och 1827 års Revisions-förrättningar, och jag har dervid förbigått många af de fall, hvarvid StatsUtskottet i anledning af Revisorernes anmälanden underlåtit, att fästa någon uppmärksamhet; men det kan såsom allmän anmärkning anföras, att StatsUtskottet visat alltför liten böjelse att åt Revisions-förrättningarne gifva något anseende af allmän nytta; jag vågar härtill lägga den öfvertygelse, att Revisionsförrättningarne aldrig kunna mera planmässigt förlamas, än genom en så beskaffad behandling, som nuvarande StatsUtskott låtit deras anmärkningar, omdömen, och anmälanden vederfaras. En Revisionsberättelse måste i min tanka af ett StatsUtskott så behandlas, att Revisorernes åsigter antingen öppet vederläggas och förkastas, eller i motsatt fall befordras till den påföljd de förtjena.

Utaf den form Utskottet i öfrigt gifvit sitt Utlåtande, finner jag ej, huru Rikets Ständer skola kunna tillvägabringa något resultat. StatsUtskottets Utlåtande hade i min tanka bordt innebära en allmän åsigt öf-

ver StatsVerkets Styrelse och förvaltning under den förflutna tiden, hvartill ej mindre Revisionsberättelserne, än Utskottets egna granskningsåtgärder bordt ligga till grund. Under den form Utskottets Utlåtande nu framträdt, anser jag det icke kunna behandlas, då meningen icke lärer kunna vara, att Rikets Ständer ifrån sina plena directe skola frambringa en klar och åskådlig framställning af StatsVerkets förvaltning; och det är likväl en sådan, nationen, ej mindre än Styrelsen, eger rätt att af nationens ombud fordra.

Jag anser sjelfva planen, af detta Utlåtande så felagtigt, att jag äfven i sådant afseende, anser mig böra begära dess återremitterande.

Flere hördes häruti instämma.

Herr *Cederschjöld, Pehr Gustaf:* Jag vill nu fästa mig blott vid första punkten af StatsUtskottets Utlåtande, nemligen den angående *vidsträcktheten af Revisorernes granskningsrätt.* Utskottet tyckes antaga, och vilja bevisa, att denna granskningsrätt ej får sträckas öfver två års afslutade räkenskaper. Jag vill till bestridande af denna mening ej åberopa 1812 års Instruction; utan blott söka ledning af Grundlagen. I 68 §. RiksdagsOrdningen stadgas, att *Revisorerne skola öfverse och granska StatsVerkets tillstånd, styrelse och förvaltning,*

samt emellan Riksdagarne sammanträda så ofta, att hvarje Revision må kunna omfatta tvänne års afslutade räkenskaper. Märken väl, Mina Herrar! betydelsen af det här nyttjade uttrycket: *"må kunna."* Man finner tydligt, såväl af hela sammanhanget, som förnämligast af nyssnämnde uttryck, att 2 års afslutade räkenskaper äro det minsta Revisionen bör omfatta; men med lemnad rättighet att sträcka sig längre. Och det synes så mycket mera varit afsigten, att låta den sträcka sig ända till Revisionstiden, som Revisorerne skola utreda Stats-Verkets *tillstånd;* hvilket ord, utan bifogad särskild tidsbestämmelse, icke lärer kunna tillämpas på annat än den *närvarande* tiden. Dessutom finner man af ordställningen klart, att ordet *minst* är här utelemnadt, lika som på många andra ställen och nästan öfver allt i våra Grundlagar, der meningen i alla fall är tydlig. Sålunda är det till exempel i 14 §. RiksdagsOrdningen stadgadt, i första momentet: *För att blifva Elector af Borgerskapet eller Riksdagsman för Stockholm, fordras, att hafva varit trenne år Borgare derstädes: minst* trenne år naturligtvis. I 38 §. Riksdags-Ordningen, likaledes: *Inom BancoUtskottet skola (vid omröstningar) i de mål der Utskottet, med Riksens Ständers rätt beslutet, två tredjedelar af hvarje Stånds Ledamöter vara närvarande.* Det måtte väl ej vara förbudit för den tredje tredjedelen

att äfven vara tillstädes? Således är det klart, att här menas *minst* två tredjedelar. I 8 §. Regeringsformen stadgas: *Ej må Konungen fatta något beslut i de mål, hvaröfver StatsRådet höras bör, derest icke tre af StatsRåden, jemte vederbörande StatsSecreterare, eller den hans tjenst förrättar, tillstädes äro.* Äfven här bör sålunda ordet *minst* ovedersägligen förstås inunder, och man kan ej undgå att vid begreppets uppfattning ifylla det. På alla dessa ställen äro talesätten alldeles enahanda: och med samma skäl som man kunde inskränka Revisionerna till endast två år, skulle man äfven kunna förmena flere än två tredjedelar af BankoUtskottets Ledamöter att i vissa voteringar deltaga; samt flere än tre StatsRåd att vara närvarande i StatsRådet. —

Den andra thesen, som Utskottet i denna §. söker försvara, är den, *att den af Riksens Ständer gifne Instruction för Revisorerne nödvändigt fordrar Konungens sanction.* Jag vill här något närmare skärskåda Grundlagens ordalydelse i detta afseende. I RiksdagsOrdningens 68:de §. stadgas, att *Revisorerna skola efter af Riksens Ständer utfärdad Instruction* öfverse &c. Rikets Ständer äga sig sålunda förbehållet att *utfärda* den. Men att *utfärda* en Instruction, är något helt annat än att föreslå den: det innefattar sjelfva *promulgerandet.* Detta kan man finna af 74 §. RiksdagsOrd-

ningen, hvarest det heter: *De allmänna Stadgar och Förordningar, hvarom Konung och Ständer under Riksdag gemensamt beslutit, skola dock endast i Konungens namn, och med Dess underskrift utfärdas.* Men när nu denna rätt, som på detta sednare ställe endast är gifven åt Konungen, är på det förra lemnad åt Ständerne, ser jag ej hvarföre Konungens sanction skulle i detta fall behöfvas; och tror att den år 1812 var ganska öfverflödig. Deruti styrkes jag så mycket mer, som ingen ännu ens bjudit till att bestrida Ständernas rätt att enligt Grundlagarnes enahanda ordalydelse sjelfve verkligen *utfärda* vissa andra föreskrifter samt till och med allmänna författningar. Sålunda ålägges det i RiksdagsOrdningens 66:te §. Riksens Ständers BankoFullmägtige att, *jemlikt vid hvarje Riksdag af Banco-Utskottet utfärdadt Reglemente, förvalta Bankens medel* &c. Likaså är det i 67 §. om Fullmägtige i RiksgäldsContoiret sagdt: *Desse Fullmägtige skola likaledes vara tre af hvarje RiksStånd, med åliggande, att uti allt ovilkorligen sig rätta efter de Instructioner Riksens Ständer för dem utfärda.* Och denna rättighet för Ständerna att *utfärda* en författning, förekommer ännu ytterligare i 109:de §. af Regeringsformen, hvarest det mot slutet heter: *Är åter Bevillningens hela belopp bestämdt, men Riksens Ständer icke om fördelningen deraf ense, då skola, efter den fastställda*

Bevillnings-summans förhållande till den, som vid föregående Riksdag blifvit fördelad, de i den sista BevillningsFörordningen stadgade artiklar jemlikt ökas eller minskas; och uppdrage Riksens Ständer deras Fullmägtige i Banken och RiksgäldsContoiret att en ny BevillningsFörordning på sådan grund uppgöra och utfärda. Mig synes således klart, att, då på alla dessa ställen ett och samma ord nyttjas, nemligen ordet *utfärda;* så måste det väl på alla ställen hafva samma betydelse. Och då Reglementet för BankoFullmägtige, och Instructionen för Fullmägtige i RiksgäldsContoiret samt sjelfva Bevillningsförordningen kunna af Ständerna allena *utfärdas;* kan jag ej inse, hvarföre Instructionen för Revisorerna, hvilken Ständerna äfven äro berättigade att *utfärda,* skulle mer än de förra behöfva Kongl. sanction. Jag kan härvid så mycket mindre se någon betänklighet, som jag är öfvertygad att, om Rikets Ständer tilläto sig någon föreskrift för StatsContoiret, som ej vore enlig med Grundlagen, bemälte Embetsverk nog skulle veta att ej lyda den.

Jag vill sluta med en allmän betraktelse, den nemligen, att vissa tider varit utmärkte af någon allmän opinion, som blifvit nästan epidemisk. Jag vill sålunda minnas, att Historieskrifvaren Livius förmäler, huru man i det gamla Rom ett helt år sys-

selsatte sig nästan blott med Religionsaffairer; och jag fruktar mycket, att kommande Historieskrifvare skola anmärka, att 1828 och 1829 årens Riksdag varit utmärkt för Rikets Ständers misstroende till sine egne i Grundlagarne förvarade rättigheter.

Herr *Lagerhjelm, Pehr:* Då jag i öfverläggningarne inom StatsUtskottet varit närvarande vid alla de beslut, som i Utlåtandet förekomma, utbeder jag mig att, ehuru jag säkerligen tror och hoppas, att en återremiss sker, det må tillåtas mig gifva tillkänna åtskillige förhållanden i afseende å detta Utlåtande. Först får jag anmäla, att jag reserverat mig i flere af de hufvudsakligaste punkterne, hvaremot anmärkningar nu blifvit gjorde, nemligen emot första punkten, om vidsträcktheten af Revisorernes granskningsrätt, och i en annan om Strömrensningsfondens användande, samt i allmänhet instämt i den reservation en Ledamot gjort i afseende på Utskottets åt Revisionsberättelserna lemnade behandling på det hela, ehuru mitt namn, jag vet ej af hvad orsak, ej finnes i Utlåtandet upptagit, och hvaraf jag hämtar en ytterligare anledning till det anförande jag nu afgifver. Rörande flere af de anmärkningar, som härstädes af Grefve Gyllenborg, Friherre Anckarswärd och Herr Cederschjöld blifvit gjorde, bör jag öppet erkänna mig hafva behöft den ledning de gifvit min uppmärk-

samhet; och må detta erkännande hembära dem en gärd af tacksamhet å min sida, anseende min pligt vara, att med större uppmärksamhet följa ämnet, när det kommer tillbaka. Slutligen får jag anföra, att, ehuru olika tankar i flere fall ägt rum inom Utskottet, jag likväl ej alltid ansett mig med särskild reservation böra betunga Utlåtandet; och ehuru jag varit, hvad den första punkten angår, af olika tankar med pluraliteten, hvilket af reservationerne synes, samt uppmanat de Talare, hvilka varit af annan tanka, att åtminstone ådagalägga de skadliga följder, som uppkommit af 1822 och föregående Revisorers vidsträckta granskningsrätts utöfning, har hvarken jag fått svar derå eller Utlåtandet upptagit någon utredning af ämnet. Jag har påmint desse talare att gifva mig tillkänna, i hvilken ställning förflutne Ständer, hvilka så klart och enhälligt gillat de dem föregående Revisorernes förfarande, skulle komma genom det sätt, hvarpå Utskottet bedömt frågorne. Jag har ej eller å detta fått svar, hvarken i Utskottet eller Utlåtandet. I öfrigt får jag instämma med de värde talarne, att Utlåtandet bör återremitteras och omarbetas.

Herr *von Hartmansdorff, August:* För min del anser jag planen i detta StatsUtskottets Utlåtande bättre än den varit i dem, som tillförene i dylika mål blifvit afgifna,

ty ämnena äro här åtskilda och framstälda på ett åskådligt sätt, hvilket förr icke ägt rum. Men deremot saknas i Utskottets Utlåtande, hvad jag hade hoppats att få se, ett allmänt omdöme om förvaltningen af Statsmedlen, sedan sista Riksdag. Då Utskottet ej afgifvit något sådant, och ingen annan heller gjort det här, så tillåter jag mig att säga min mening derom. I allmänhet finner man att de summor, vid hvilka anmärkningar blifvit gjorda, *ej* äro *betydliga*, till beloppet, men *många*. Slutsatsen blifver, att det icke är för stora summor som vederbörande någon gång vågat öfverträda de föreskrifter Rikets Ständer gifvit, men att de gjort det oftare för små ändamål. Detta bevisar en desto ringare aktning, för att ej säga förakt för Rikets Ständers föreskrifter. Just derföre hade jag trott, att man bordt nagelfara med dessa mångfaldiga smärre afvikelser, och icke öfverhalka dem; ty man borde söka göra slut på striden om granskningsrätten, och icke förlänga den. Då jag för min del städse velat lemna Styrelsen all tillbörlig frihet i uppbörd och andra verkställighetsåtgärder, i anseende till allmänna medel, anser jag mig deremot böra och kunna med fog yrka, att Ständerne ej skola efterskänka något af deras granskningsrätt eller någon af de controller, som dertill höra. Det är under sådan åsigt, jag vill upptaga några ämnen, hvilka ej varit af andre talare vid-

rörda, eller på samma sätt behandlade. Hvad först angår *tiden* för anmärkningarnes eller Revisionernes utsträckning, så har jag förut tillräckligen yttrat mig deröfver, för att nu blott instämma i det anförande Grefve Gyllenborg afgifvit. Sidan 246 tillstyrker StatsUtskottet *det Riksens Ständer må hos Kongl. Maj:t i underdånighet anhålla, att vederbörande Verk och Auctoriteter, som förvalta fonder, hvaröfver allmän granskning af Rikets Ständer och deras Revisorer äger rum, måga anbefallas till hvarje Revisionsförrättning afgifva berättelse öfver fondens tillstånd och förvaltning för den tid, som då kommer att Revision undergå.* Förmodeligen har detta beslut blifvit fattadt och tryckt så länge sedan, att StatsUtskottet då ännu icke hade kommit i kännedom af Konungens Proposition till Rikets Ständer, med förslag till Instruction för Revisorerne; ty der har Konungen redan gifvit sin afsigt tillkänna, att anbefalla hvad här skulle begäras. Således synes denna punkt vara öfverflödig. Sidan 250, *har Utskottet ansett, att, med undantag af 8:de Hufvudtitelns anslag till Extra utgifter, öfriga på Hufvudtitlarne anvisade medel böra vara underkastade öppen redovisning.* Jag instämmer alldeles med Utskottet i den senare delen, men icke i undantaget. Sådane som Författningarne nu äro, tror jag icke att de 100,000 R:dr till Extra utgifter äro undantagna från öp-

pen redovisning. Då StatsUtskottet likväl påstår sådant, borde det väl hafva uppgifvit skälen dertill. Men jag har ej emot, att ett sådant undantag för framtiden medgifves. Hvarje Styrelse, likasom den private, behöfver någon summa, hvilken efter godtycke må kunna användas utan granskning af andra. Om en summa, under sådant förbehåll ansloges, så kunde man vara så mycket strängare med det öfriga; och då hoppas jag, att de öfrige Hufvudtitlarne skulle befrias från medels användning på sådant sätt. Sidan 251, föreslås, *att underdånig anhållan hos Kongl. Maj:t må förnyas, det vederbörande, som af Statsmedlen uppbära förskott, emot redovisning, måtte i Nåder anbefallas, att derföre afgifva specifique och verificerade räkningar, hvaröfver det Verk, som medlen utbetalar, bör hafva tillsyn.* Denna framställning är föranledd af anordningar, som på föregående sidan omförmälas, till något af *Kongl. Maj:t kändt behof.* Följden af dem har varit, att man i räkenskaperna blott sett, att en viss person emottagit en viss summa, men ej, hvartill han sedan användt henne. Ett sådant redovisningssätt kan ej godkännas; ty det kunde hända att emottagaren sjelf behölle penningarne, då han ej i sin ordning med qvittencer bevisade, att han utbetalt dem till Statens ändamål. Jag instämmer äfven i den mening, att, i fråga om penningeförvaltning, der Rikets Stän-

der hafva afgörande-rätt, är det icke lämpligt, att de förfara såsom i önskningsmål, och upprepa önskningar, hvarpå intet afseende göres. Jag hemställer, om det ej vore bättre, att vidtaga en åtgärd, hvarigenom man hvarken behöfde denna utväg, eller att vända sig till Constitutions- eller StatsUtskotten; den nemligen, att när Revisorerne anmälte, det någon summa hade emot Rikets Ständers föreskrift blifvit använd, eller åt någon anordnad utan skyldighet till redovisning, Fullmägtige i RiksgäldsContoiret ägde att innehålla ett motsvarande belopp af Statsbristsumman. Hvad FriCadetterne angår, tror jag, att StatsUtskottet haft rätt i sin hemställan, att *i den mån de nu redan antagne FriCadetter af de 3 ofrälse Stånden ifrån Academien utgå, förskotten borde minskas, samt inga nya FriCadetter till underhållande på sätt nu skedt antagas.* Om man skulle på sätt en talare yrkat, genast indraga medlen, hvad skulle det blifva af de ynglingar, som nu befinna sig vid Academien, och hvarken hafva fullbordat sin lärocours, eller äga annan tillgång dertill. För deras skuld instämmer jag således med StatsUtskottet, ehuru olagliga dessa förskott eljest må vara. Hvad å sidan 255 förekommer, *att icke Kronans tillständiga rätt måtte bortgifvas,* såsom det skedt i hänseende till Kongl. Räntmästaren Ouchterlony, tror jag så mycket mera förtjena Riksens Ständers

uppmärksamhet, som det icke är i detta fall allena, utan äfven i fråga om böter, man sett nåden sträcka sig så vida, att de blifvit vederbörande efterskänkta, äfven då tredje mans rätt, nemligen åklagarens andel, varit i fråga. Hvad angår den åt Öfverste Hallencreuts beviljade lönetillökning; så är det väl Styrelsens rätt att disponera besparingarne, men att gifva bort dem, tvert emot Rikets Ständers yttrade mening, tror jag ej vara riktigt, utan att äfven i ett sådant fall, den innehållning jag föreslagit vore ett riktigt correctif. I hänseende till anslaget på Civilstaterne eller Andra Hufvudtiteln af arfvoden åt Ledamöterne i KrigsHofRätten; synes det vara så mycket obehörigare, som Ledamöterna varda till denna förrättning *commenderade*. Att commenderas tillhör endast militairer, och några utgifter till commenderingar således icke kunna påföras CivilStaternas Hufvudtitel. Rörande det, sidan 261, uppgifna förhållande med utbetalningen af Ministerstatens aflöning, torde Rikets Ständer måhända böra vidtaga någon kraftigare åtgärd, än att blott förnya en framställning, hvarpå hittills ingen rättelse följt. Det är klart, att en del af detta anslags användande måste vara hemligt, och från allmän granskning undantaget, men lönerna till sändebuden, och deras biträden måtte ej vara af denna egenskap. Om de, likasom fordom,

skul-

skulle hädanefter qvittera sina qvartal i StatsContoiret, i stället för Cabinettet, kan ej höra till den hemliga politiken. Jag tror det tvärtom vara af vigt för våra sändebud, att de må kunna påräkna sina löner lika ordentligt som andra tjenstemän, hvilka uppbära dem i StatsContoret. Hvad som säges, sidan 264, derom, att Kongl. Räntekammaren icke må vara underkastad inventering, är, i min tanka, orätt. Jag instämmer i det afseendet med Friherre Anckarswärd. Likasom Revisorerna kunna och böra inventera behållningarne i Banken och RiksgäldsContoiret, likaså böra de göra i StatsContoiret; emedan detta är den slutliga controllen, som gifver fullständighet åt hela granskningsåtgärden. I afseende på hvad som yttras, sidorne 266 och 267, om afskrifning af arrendet för en trädgård vid Marieberg; så är det visserligen en obetydlig summa, men för grundsatsen skull torde det icke så lätt böra afskrifvas. Om löftesmännen ej kunna betala, har det förmodligen varit vederbörande Embetsmäns fel, som antagit borgen för god, utan att känna löftesmännens vederhäftighet, eller tillse, att den var bestyrkt, på sätt som enskilte män, som Banken, och andre, hvilka förvalta penningar, pläga fordra. Jag tror således att, innan afskrifning beviljas, borde krafvet vändas emot KrigsCollegium, eller vederbörande inom detsamma, hvilka

ej iakttagit sin pligt. I frågan om förvaltningen af Brudgåfvefonden, är jag af samma mening, som Revisorerne år 1827; likväl, och då frågan om NummerLotteriet är återremitterad i sammanhang med Inkomstbetänkandet, och denna fråga förmodligen blir afgjord förr än det nu förevarande Utlåtandet, hoppas jag, att om Rikets Ständers pluralitet afslår fortsättningen af Lotteriet, vi äfven måtte med detsamma slippa ifrån denna tvist. Ifrågavarande medel skola då ofelbart upphöra att utgöra en särskilt cassa, och inflyta till RiksgäldsContoret. Om användandet af Strömrensningsfondens medel, instämmer jag i Herr Lagerhjelms mening. Det torde äfven vara af beskaffenhet, att böra föranleda innehållningsåtgärden. Jag anhåller om återremiss af Utlåtandet.

Hans Excellence Herr Grefven och LandtMarskalken tillkännagaf, att plenum komme klockan half till 6 i eftermiddag att fortsättas.

Grefve *von Schwerin, Fredrik Bogislaus:* Det är ej min afsigt, att här vederlägga anmärkningar, gjorda mot speciella delar af Utskottets Utlåtande. Det fordras gemensam öfverläggning inom Utskottet för att utröna, i hvilken mon de kunna vara grundade, och det vore förmätet af en enskild Utskottets medlem, att vilja for-

dra afseende på den opinion han enskilt kan hysa.

Men af tvenne värde talare hafva anmärkningar blifvit gjorde mot de i Utlåtandet uttryckta åsigter af allmännare beskaffenhet. På desse anmärkningar anser jag mig både berättigad och förpligtad att svara, då jag instämmer i de af Utskottet yttrade och af desse talare tadlade åsigter.

När Rikets Ständer till StatsUtskottets handläggning remittera Revisorernes Berättelser, är afsigten dermed, att Utskottet skall till Rikets Ständer inkomma med Utlåtande, huruvida de af Revisorerne gjorde anmälanden kunna påkalla några åtgärder å Rikets Ständers sida, till beredande af en större ordning i statsverkets styrelse och förvaltning. Utskottets befattning i dessa fall är en referents inför Rikets Ständer, som utöfva beslutanderätt. Någon pröfning af Revisorernes handlingssätt i allmänhet synes mig härvid ej kunna komma i fråga, ej heller något gillande eller ogillande af deras framställda åsigter, utan så vida de kunna äga till föremål åtgärder, hvilkas vidtagande man ansett behöfligt. I följd af denna åsigt har ett fortsatt gillande eller ogillande af åsigter och opinioner, alltid förekommit mig mindre lämpligt; derigenom förvandlas Revisorn, som har ett en-

kelt *actorat* att föra å principalers vägnar, till part, nödsakad att strida för sina opinioner och handlingar, först inom StatsUtskottet, om han är medlem af detsamma, och sedan inom det Stånd, till hvilket han hörer; och Utskottet, hvars befattning i dylika mål borde vara att helt enkelt inför Rikets Ständer referera sakförhållanderne, och underställa deras pröfning de åtgärder som de ansett sig böra föreslå, inledes att utöfva en domares befattning.

Man har tadlat Utskottet för den form det gifvit åt sitt Utlåtande. Denna form äger sin grund i den granlagenhet Utskottet funnit sig vara skyldigt så väl de granskande Revisorerne, som Rikets Ständer. Utskottet har trott sig böra upptaga alla af Revisorerne gjorde anmälanden. Utskottet har ansett dem såsom utgörande Revisorernes *kredit*, och upptagit dem på sitt *debet*, samt sedan uti sitt *kredit* redovist hvarje post. Finnas brister i formen att anmärka, så har dock just genom denna form anmärkaren blifvit lättad i sin möda att upptäcka Utskottets misstag. I sjelfva formen ligger således beviset, att Utskottet velat gå ärligt till väga, hvilket den, som förer andras talan, och vårdar andras rätt, billigt gör till sin förnämsta pligt. Skulle, såsom anmärkaren befarar, denna brist i formen blifva orsak dertill, att det nya Utlåtandet kommer för sent till Ständernes bedömande

och afgörande, så kan dock Utskottet derföre icke vidkännas någon skuld. I en och en half månads tid har man varit sysselsatt med de undersökningar, som Revisorernes berättelser gjort nödvändige, och inom Inkomst-Afdelningen, till hvars befattning de speciellare undersökningar hört, har man ej skytt de mödor, som detta arbete fordrat.

Man tadlar Utskottet för det det icke i följd af de anmälanden, som af Revisorerne blifvit gjorde, inkommit med ett allmänt omdöme öfver hushållningen med allmänna medel. Utskottet torde föredraga att grunda ett sådant omdöme på den revisionsåtgärd, som åligger Utskottet sjelft. Rätta tiden till dess afgifvande blir väl ock när tablåen öfver de utgifter, som utgått från öfverskottsmedlen, blir Ständerne förelagd.

Man har strängt tadlat Utskottet för det Utskottet sagt "att det hinder, hvilket mött "Revisorernes begäran om del af handlingar "för den, efter de tvenne revisionsåren för-"flutna, tiden, ligger uti nu gällande före-"skrifter."

Ridderskapet och Adeln täcktes tillåta mig, att här teckna grunddragen till Revisionernes historia, ifrån den tid Lagstiftaren tillerkänt Rikets Ständer rättighet att genom ombud på bestämda tider låta efterse och granska StatsVerkets tillstånd, styrelse och förvaltning; och hoppas jag,

att Ridderskapet och Adeln deraf torde finna, att Utskottet i denna fråga handlat såsom det ägnar män, hvilka i erfarenheten af förflutna tiders brister finna en uppmaning att tänka på utvägar, huru brister för kommande tider skola förebyggas.

Ifrån år 1809 till år 1821 voro de i sjelfva StatsContoret förda böcker af den beskaffenhet, att de icke *kunde* revideras. En längre tid åtgick, innan Rikets Ständer, för att komma i full utöfning af sin granskningsrätt, hunno bereda antagandet af ett sådant bokföringssätt, att granskning blef möjlig. Man föreställe sig böcker utan afslutning, åtminstone icke synlig för Revisorerne; öfverbalanceringar, icke från den 31 December till följande dagen eller till den 1 Januari, utan med öfverhoppande af 365 dagar, till den 366:te dagen; eller ifrån år 1813 till år 1815, och ifrån år 1814 till år 1816. Det är från detta besynnerliga förhållande, som stadgandet, att revisionen borde omfatta 2:ne år, torde böra härledas. Memorialböckerne öfver Titlarne voro så construerade, att, enär en Revisor, med anledning af verificationers lydelse, fästade uppmärksamheten på origtigt upptagne poster, kunde felet på stället rättas förmedelst raderknifven. Hvad jag här anmält, har jag, deltagande uti Revisionen för år 1817, erfarit.

När StatsVerkets räkenskapsböcker vo-

ro af sådan beskaffenhet, är det icke att undra på, att Revisorerne funno zifferrevisionen obehaglig, föga båtande, och hufvudsakligen fästade sin uppmärksamhet på den del af granskningen, som har *anordningarne* till föremål. När härtill kom, att Revisorerne öfver StatsVerket, jemväl hade revisionen af Bankens och RiksgäldsContorets räkenskaper sig uppdragen, att de i följd af den speciella uppmärksamhet de ägde att, inom desse verk, fästa på de administrativa åtgärderne, ovillkorligen borde sträcka sina forskningar så nära som möjligt inpå tiden för deras sammanträden, så är ej heller att undra på, serdeles då räkenskaperne inom Statsverket framställde sig såsom ett outredbart chaos, att de ville inom Statsverket utöfva såsom *rättighet*, hvad som inom Banken och RiksgäldsContoret var en dem åliggande pligt. Skillnaden emellan rättigheten på ena stället och pligten på det andra är dock väsentlig. Inom Banken och RiksgäldsContoret ägde Revisorerne att *rätta*, hvad de funnit vara kommit i *olag*, inom Statsverket fingo de inga *föreskrifter* gifva, utan endast anmäla, hvad de funnit från föreskrifter afvika. Jag vill ej här inlåta mig i striden om den påstådda rättigheten att sträcka granskningen af gjorda *anordningar*, utöfver tiden för sjelfva de räkenskaper, i hvilka anordningarnes resultater upptagas. Men hvad jag, med någon kännedom af räkenskaper och af ziff-

rors betydelse, tror mig kunna försäkra, är, att desse recognosceringar äro utan ändamål och nytta.

Att under så beskaffade förhållanden opinioner bildat sig, stående i strid mot hvarandra, bör ej förefalla oväntadt. Det torde dock icke tillhöra Lagstiftarne och deras ombud att deri deltaga; men ofelbart tillhör dem, att bortrödja anledningarne till strider i en framtid. Under sådan synpunkt har Utskottet handlat; undvikande att döma opinionerne emellan, har Utskottet skutit skulden på föreskrifterne, på lagens bokstaf, mera medgörlig än de, som tolka den, och de, som äga att tyda den. Skulle än Utskottet härutinnan hafva gått längre, än det skäligen bordt, hvem kan derföre vilja tadla det, då fråga är om bestämdare lagar för framtiden?

Men sådant är dock icke förhållandet. De nu gällande föreskrifter äro, såsom föreskrifter betragtade, bristfulle. Redan det är ett fel, att Revisionen omfattar tvänne års räkenskaper; ett förhållande som icke i något annat land äger rum. Ofvanföre har jag uppgifvit sannolika anledningen dertill. Men instructionen är hufvudsakligen felaktig derutinnan, att det är StatsContoret allena, som har sig ålagt att till Revisionerne afgifva berättelse, icke de egentliga Verken, hvilka dels från StatsContoret

erhålla medel till Statsbehofvens bestridande, dels till detsamma lefverera medel, såsom Tull- och Postverken. Dessa förvaltande Verk utgöra dock hufvudföremål för granskningen, hvaremot StatsContoret torde kunna anses såsom StatsVerkets vexelbank. StatsContorets berättelse borde utgöra en tableau af StatsVerkets penningerörelse, då deremot berättelserne från de speciella förvaltande Verken borde vara uplysande jemväl i detailler, och för öfrigt så construerade, att den redovisande sjelf uti dem framställer de afvikelser från föreskrifter, som omständigheterne kunnat göra nödige.

Man har begärt, att få veta, hvad som menats dermed, att man uppgifvit trenne mål, såsom remitterade till serskild handläggning. Desse mål hafva blifvit öfverlemnade till Constitutions-Utskottet. Ridderskapet och Adeln torde erinra sig, att tvenne remisser till detta Utskott blifvit af Stats-Utskottet begärde. Derjemte får jag erinra, att vid förra Riksdagar StatsUtskottet aldrig redovist inför Rikets Ständer för de mål, som det ansett sig böra till ConstitutionsUtskottets handläggning öfverlemna. Orsaken, hvarföre målen måste i Utlåtandet omnämnas, ligger i Utlåtandets form; det blef nödvändigt för Utskottet att visa, att desse mål icke undfallit dess granskning. Orsaken åter, hvarföre den ordfor-

mel blifvit nyttjad, hvarpå anmärkarne fästat uppmärksamhet, och att man icke uttryckligen sagt, att de blifvit remitterade till ConstitutionsUtskottet, torde kunna sökas deri, att Lagstiftaren sjelf behandlar dylika mål med en viss mysteriositet, och att det är corporationers pligt, att handla i Lagstiftningens anda.

När dessutom man vet, att det fins sjuka fantasier, som i sådant kunna se något *olycksbådande*, hvarföre icke vara skonsam, när ingens rätt derigenom förnärmas. Det blir alltid en svår pligt att fylla, den att aflossa en pil mot en annans bröst; och man brukar icke nu mera, sedan man fullgjort hvad ens kall åligger, att rusa fram och vrida om pilen uti såret.

Grefve von Schwerins anförande hade blifvit afbrutit genom ankomsten af tvänne Kongl. Maj:ts ÖfverstekKammarjunkare Friherrarne F. von Friesendorff och S. Sparre, hvilka å Kongl. Maj:ts höga vägnar kallade Hans Excellence Herr Grefven och LandtMarskalken samt de af Ridderskapets och Adelns Herrar Ledamöter, hvilka såsom Ståndets Deputerade varit Faddrar vid Hans Kongl. Höghet ArfFurstens Hertigens af Östergöthland Oscar Fredriks döpelse-act, att å nästkommande Söndag den 8 dennes klockan 1 eftermiddagen infinna sig å Kongl. Slottet, för att afhöra Te Deum, i anled-

ning af Hennes Kongl. Höghet Kronprinsessans återvundna hälsa, samt bevista Hennes Kongl. Höghets Kyrkotagning.

Hans Excellence Herr Grefven och LandtMarskalken anmodade Herrar Öfverste-Kammarjunkare att till Kongl. Maj:t framföra Ridderskapets och Adelns underdåniga vördnad, jemte försäkran, att Kongl. Maj:ts nu meddelte Nådiga kallelse och bjudning skulle blifva i underdånighet hörsammad.

Herr *von Heynne, Georg:* Redan innan jag fick den erfarenhet, jag erhöll vid sista Riksdag, såsom Ledamot af StatsUtskottet, var jag öfvertygad att den Revision Rikets Ständer förbehållit sig af StatsVerket, minst af allt har afseende på zifferberäkningen. Jag får, såsom Ledamot af InkomstAfdelningen vid sista Riksdag, nu förklara, att man icke misstagit sig, då man trott, att de Verk, som förut reviderat ziffran, gjort det med bestämdhet. Således är detta den minst vigtiga delen. Den mest magtpåliggande är, huruvida anordningarne blifvit gjorde i öfverensstämmelse med hvad Rikets Ständer beslutit, och hvad de åsyftat, då de gifvit anslagen. Derföre har det alltid varit min öfvertygelse, att Revisionen borde, såsom den vigtigaste fördel af Rikets Ständers rätt att sig sjelfve beskatta, följa användningen och anordningen så nära som

möjligt. Med en sådan förutsättning deltog jag äfven i uppgörandet af den Revisions-instruction, som vid sista Riksdag beslöts, under full öfvertygelse, att det vore Rikets Ständers rätt att en sådan instruction utfärda. Det är orsaken, hvarföre jag äfven nu reserverat mig emot StatsUtskottets yttrade tanka, att de båda föregående Revisionernes Ledamöter gått för vida, då de infordrat handlingar för längre tid än för de tvenne åren. Jag tror ej att de gått för vida, utan att det var dem föreskrifvit genom Rikets Ständers beslut. En annan sak var, att, då det mött Konungens vägran, de fyllt sin pligt när de begärt, och Konungen följt sin rätt, då han vägrat det. Jag har således reserverat mig mot den anmärkningen. Jag har, i afseende på många af de anmärkningsvärda förhållanden, som Revisorerne anmält, också varit af den tanka, att de hade bordt med allvar upptagas af Utskottet, icke för summornes betydenhets skull; men principen blir altid lika helig, om än summan är liten. Min öfvertygelse är, att anmärkningar ej äro så farlige, som mången tror. Jag anser deras ordentliga behandling vara lika vigtig för Rikets Ständers rätt, som för Styrelsens rätt, att sig försvara. Halkar man öfver dem, så är en skugga kastad, som möjligen kunde upplysas. Det är detta förhållande, som föranledt min nu gjorda motivering in-

för Ridderskapet och Adeln af den Reservation jag afgifvit mot Utskottets Utlåtande.

Herr *Lagerhjelm:* Ehuru jag, då jag förra gången yttrade mig, ansåg mig ej böra ingå i specialiteter, och oaktadt jag tror en del af StatsUtskottets Utlåtande vara väl grundadt; likväl enär flere Ledamöter inom Ridderskapet och Adeln anmärkt i detalj en punkt, hvari jag anser Utskottets yttrande vara riktigt, utber jag mig få redovisa för Utskottets åsigt. Sidan 250 står: *Utskottet har ansett, att, med undantag af 8:de Hufvudtitelns anslag till Extra-utgifter, de öfriga på Hufvudtitlarne anvisade medel böra vara underkastade öppen redovisning.* Inom Utskottet uppstod fråga, huruvida medel skulle få disponeras utan redovisning äfven på de andra Hufvudtitlarne. (Att så varit äfven förr på 8:de Hufvudtiteln, lärer vara bekant för en och hvar). StatsUtskottets Utlåtande innefattar att sådant icke vore riktigt, utan att det endast på 8:de Hufvudtiteln finge ske, hvaraf ingen större befrielse från granskning och intet annat blef en följd, än hvad som nu äger rum. Deremot har Utskottet ej sagt, att hela titteln kunde på sådant sätt användas, utan blott att på *det* anslaget vore sådant möjligt, och att det der vore på sitt rätta ställe. Jag anser nödigt, att ett sådant anslag existerar, och då finner jag ingen lämpligare plats derföre, än de så kal-

lade extra-utgifterne. Till hvad belopp en sådan fri dispositionsrätt bör utsträckas, har jag ej kunnat bestämma min öfvertygelse om. Efter den sista räkenskapen jag sett, uppgår summan deraf till 45,000 R:dr. Om detta anslag nu borde vara större eller mindre, synes svårt att bestämma, men Utskottets tanka har gått ut derpå, att icke några sådane anordningar må kunna äga rum på andra tittlar, än den 8:de, och som jag ej af de här gjorde anmärkningar fått stöd för min öfvertygelse, till hvad belopp ett sådant anslag borde bestämmas, torde det vara rättast, att lemna den saken till närmare bestämmande framdeles, såsom Utskottets Utlåtande innehåller.

Hans Excellence Herr Grefve *von Platen, Baltzar Bogislaus:* Sedan jag har anledning förmoda, att StatsUtskottets Utlåtande i alla fall blir återremitteradt, och dervid blifvit gjord en anmärkning, anser jag mig skyldig att lemna några upplysningar. De angå det i 12 punkten omnämnde användande af Strömrensningsfondens medel. Denna fond har af Rikets Ständer blifvit anslagen till Strömrensningar, nemligen så *att densamma, med uppgifne undantag, icke finge användas till annat, än Strömrensningars befrämjande och lättade Sjötransporters öppnande, synnerligen i de norra provincerne,* och jemte det Rikets Ständer i öfrigt öfverlemnat till Kongl. Maj:ts

Nådiga omsorg, att de anviste medlen blefvo för sådane ändamål till det allmännas största båtnad använde, och att det på Kongl. Maj:t allena ankommer att efter Committerades för Strömrensningarne afgifne underdåniga förslag, samt efter inhemtade upplysningar, genom local-undersökningar, i nåder pröfva och förordna, hvilka arbeten borde först företagas; hafva Rikets Ständer lemnat *Committerade obetaget, att, om uti något annat af Rikets landskap Strömrensnings-arbeten befunnos vara af serdeles vigt och betydligt fördelaktiga följder för det allmänna, låta sådane arbeten för under händer hafvande medel verkställa, sedan vederbörlig arbetsplan och erforderligt kostnadsförslag blifvit till Kongl. Maj:t i underdånighet insände och vunnit Kongl. Maj:ts Nådiga bifall.* Det har blifvit anmärkt att en större del, än afsedd varit, skulle blifvit använd till andra än Rikets norra provincer. Man har tagit sig anledning dertill af ett i förra Riksdagsbeslutet lemnadt yttrande, att de borde i synnerhet användas *till uppmuntran af ökad production och afsättning af sådane Landtmannavaror, som måste hemtas från Finland och andre främmande orter;* men vidare har det äfven blifvit sagdt: *altså, och under öfvertygelse, att i ett land, så genomskurit af sjöar, strömmar och åar, som Sverige, och uti hvars aflägse skogar och andra bygder finnas stora rikedomar, nu*

otillgänglige genom naturhinder, hvilka dock genom konstens åtgärd kunna häfvas, få ämnen äro vigtigare och mera förtjena Statens uppmärksamhet och medverkan, än undanrödjandet af desse hinder; Och i följd deraf hafva dessa medel blifvit använde, men då fråga är om Rikets norra och södra provincer, torde först några ord böra nämnas, hvar delningen är för denna benämning. Hvarje Svensk lärer ihågkomma de urgamla delningarne, som skurit Sverige i två delar. Det finnes en, ända ifrån Hedenhös, som talar om nordanskog och sunnanskog. Samma gräns utgöres ännu af Kolmården och Tiveden. Det finnes en annan, lika ojäfaktig, i benämningen af Svea och Götha Riken. Men om ock en senare anledning till delningen, än båda dessa, skulle kunna hämtas från hufvudstaden, der den nu är, så måste åtminstone, när Rikets Ständer i den tagit sitt beslut, och talat om norr och söder, meningen vara, att de landskap, som äro söder om den, utgöra de södra, och de, som äro norr om den, de norra provincerne, ehuru man, med synbar förmon för de norra, gått ifrån hvad den fordom varit. Denna delning är så mycket mera fördelagtig för de norra provincerne, som, antingen man vill antaga till grund folknummern eller productionen, den vida större delen är på den södra, än på den norra sidan. Det är således i följd der-

deraf, som jag ej kan se, att ordet *norr* kan sträckas längre, än då man från Stockholm följer Mälaredalen, Hjelmaredalen och Wermelands södra gräns ända till Riksgränsen. Det är efter denna delning, jag tror att användandet af medlen bör bedömmas. Då hafva inalles af den summa Revisionen uppgifvit, och som stiger till 200,000 R:dr, 20,000 R:dr blifvit använde till den södra, och allt det öfriga till den norra delen. Och hvar har det blifvit användt i den södra delen? Väl har den värde Ledamot, som gjort denna anmärkning, sagt att denna summa blifvit använd vid Canalfarten på Götha Elf; det skulle vilja säga Trollhättan och dermed sammanhängande slussar. De hafva ej begärt understöd af Staten; de arbeten, som der verkställas, gå af Canalbolagets inkomster. Men några och tretio år följande de naturliga förhållanderna på detta vattendrag kunde det ej undfalla mig, att nämnde vattendrag, så ytterst vigtigt för Sverige, att alla de andra tillsammans ej äro så nyttige, som Götha Elf ensam, enär värdet af rörelsen på denna fart många år uppgått till 5½ millioner Riksdaler, löper fara genom naturhändelser och menniskoåtgärd att alldeles igenfyllas, så att der fartyg för 30 år sedan gingo med 9 à 10 fots djup, de nu knappt kunna gå med 6 à 7 fot. Detta har alltsedan 1801 varit föremål för Styrelsens åtgärd. Flere undersökningar hafva blifvit gjorde, och man har sökt medel att

förekomma uppgrundningen, men utan särdeles framgång. Dessutom förekomma der flere häftiga strömmar, som uppehållit fartyg flere veckor på den väg de annars kunnat passera på en dag. Man har öfvervägat, huru dessa olägenheter skulle kunna undanrödjas, för att ytterligare begagna en transportväg, på hvilken ej allenast jern och bräder, utan alla möjliga landtmannavaror, föras till den betydenhet, att endast i September och October månader 36,000 Tunnor spannemål vunnit afsättningsorten. Man kan således ej säga annat, än att, då afsättningen stiger i värde till 5½ millioner Riksdaler, saken borde vara föremål för Styrelsens omtanka. Det är under denna synpunkt, som anslaget af 20,000 R:dr, bland 200,000 R:dr, här blifvit användt bättre och nyttigare, än på något annat ställe kunnat ske. Men om man ej vill räkna Wermland till de norra provincerne, så äro der så vigtiga vattendrag, och så litet dem påkostadt, att jag anser anmärkningen i alla fall böra förfalla. By-Elfven är det 3:dje eller 4:de vattendraget i Riket, i anseende till den transport af mer än 40,000 Skeppund jern, som derå redan äger rum. Det är fråga om att sammanbinda detta vattendrag och Wenern med en sluss, och fördjupa farvattnet, så att fartyg kunna gå obehindradt från Götheborg till Sulviken, som ligger icke långt från Eda Skans. Det andra vattendraget, som varit i fråga och för-

tjent noga uppmärksamhet, är ClarElfven. Denna Elf har ganska visst den största export någon i Riket har, näst Götha Elf. Regeringen har varit omtänkt uppå, att de hinder, som der möta, skola kunna afhjelpas. Denna Elf sträcker sig ända in öfver Norrska gränsen. Huruvida de undersökningar, som i detta afseende äro gjorde, kunna leda till något verkligt resultat eller arbete, är ännu ovisst. Emedlertid äro dessa de enda kostnader, som i Wermland äro vidtagne. Jag hemställer derföre till Ridderskapet och Adeln, om icke, med all möjlig förmån för de norra provincerne, Rikets Ständers önskningar blifvit af Styrelsen uppfyllde i afseende å Strömrensningsmedlen. Jag anhåller, att dessa anmärkningar må åtfölja den förmodligen blifvande återremissen.

Herr *Hjerta, Gustaf:* Jag skall ej upptaga tiden med att inlåta mig i detaljfrågor, hvilka jag tror vara så fullständigt utredde af dem, som gjort anmärkningar, att det är öfverflödigt att betrakta saken från den sidan; men jag skall fästa mig vid vissa hufvudsakliga förhållanden, som jag anser att Utskottet ej tillräckligen utredt, och som jag tror vara af den stora vigt, att de af Utskottet noggrannare böra behandlas. Det torde ej hafva undfallit en hvar af Eder, Mine Herrar! som förliden Riksdag öfvervoro den stora öfverläggning, som ägde

rum, då den vägrade sanctionen till Instruction för Revisorerne här förevar, att ingen uti detta Hus yttrade den öfvertygelse, att Konungens sanction skulle behöfvas; att endast det var fråga om att anmäla Instructionen till Konungens utfärdande, emedan det händt, att 1812 års Instruction blifvit till hans utfärdande öfverlemnad; och att de Ledamöter, som ville hafva berättelse om förhållandet i Riksdagsbeslutet, aldrig yttrade det ringaste om Konungens rättighet att vägra utfärdandet. Desse Ledamöter voro Grefve af Ugglas, Friherre Åkerhjelm, Herr Lefrén och jag. Det var Herr Cederschjöld, som väl på den andra sidan var deremot; men i hela discussionen finnes ej ett ord, som ger tillkänna, att en sanction skulle tarfvas. När det besynnerliga förhållandet inträffat, att Konungen vägrade promulgation, återstod ingenting annat för Rikets Ständer att då göra, än att för nationen gifva tillkänna förhållandet. Detta var skälet till, att Konungens vägran infördes i Riksdagsbeslutet; men något erkännande af dess rättighet till sanction hafva Rikets Ständer icke tillåtit sig. Likväl har StatsUtskottet begagnat denna händelse som ett bevis, att sanction behöfdes, och att det ligger i bristerne i denna Instruction, att Revisorerne ej fått granska alla de handlingar, som af de föregående Revisorerne blifvit undersökte. Då jag anser denna sak vara af så stor

vigt för det allmänna, att jag vid alla tillfällen sökt beifra den, och då jag ej anser den ordtolkning behöflig, som Herr Cederschjöld i andra §§:er sökt, för att bevisa lagligheten deraf, att alla handlingar skola till Revisorerne af StatsContoret öfverlemnas, önskar jag att en gång för alla slippa dessa beständiga hårklyfverier med en hop till saken icke hörande föreskrifter, för att begagna den §. der orden äro tydlige. Det är den 42 §. RiksdagsOrdningen, som jag anser så tillräckligen bestämma de förhållanden, hvaruti StatsUtskottet och Revisorerne, hvilka äro Ständernes StatsUtskott emellan Riksdagarne, stå till StatsContoret, att ingenting vidare behöfves, enär det står att: *"StatsContoiret bör i frågor om sjelf-"va redovisningen af medlen, alla äskade "upplysningar omedelbarligen meddela."* Jag frågar, hvad man mera behöfver; eller om det då är nödigt, att genom en sådan utläggning och tolkning af andra §§. visa den ovilkorliga rätt, Ständerne förbehållit sig att erhålla alla upplysningar, vinna inträde i alla rum, samt få se och göra allt hvad de finna nödigt, för att få reda på allt hvad de i och för Skattemedlens redovisning anse sig behöfva. För min del finner jag detta så påtagligt, att jag ej ämnar inlåta mig i ordstriden om 68 §. RiksdagsOrdningen. Utskottet har sedan angående de lån, som på 9:de Hufvudtiteln blifvit lemnade, helt och hållet förbisett, hvad Rikets Ständer

vid sista Riksdag yttrade om 9:de Hufvudtiteln. Rikets Ständer önskade då, att lån deraf icke skulle lemnas, utan att, derest uppmuntringar för jordbruk, handel och näringar skulle gifvas, det måtte ske såsom gåfvor och ej såsom låneförsträckningar, emedan det vore oformligt, att hjelpa jordbruk och näringar med en så liten Hufvudtitel. Just dess ringhet visar, att den blott är ämnad för att dermed uppmuntra nya uppfinningar och nya industrigrenar, men ej till förlagslån; ty då skulle ej 100,000 R:dr räcka till. Derföre begärde Rikets Ständer, att det ej skulle blifva fråga om några lån. Blifver det besparing på titeln, så är det godt, men jag hemställer om icke, enär Ständerne just bedt att slippa lån på denna titel, men sådane likväl äro gifne, detta är en sak, hvarföre StatsUtskottet hade bordt redovisa. Hvad angår StatsUtskottets yttrande om öppen redovisning af allt, utom de medel, som utgå af 8:de Hufvudtiteln, så förenar jag mig så till vida i Utskottets åsigt, äfvensom i den, hvilken några talare framstält, det bör något anslås, för att lemna Konungen extra-medel till dispositioner, som ej kunna vara allmänt kände. En annan fråga är, om man gör Honom någon tjenst med att gifva sådane anslag, inblandade med andra titlar. Efter hvad jag kunnat finna i 1809 års RiksdagsProtocoller, der det likväl, i anseende till Betänkandernes tryckning skiftevis med discussionerne,

icke är lätt att finna rätt på något, har denna titel tillkommit derför, att här skulle finnas en afsatt summa, som Konungen kunde nyttja, när brister uppstodo, och som derföre ej skulle bestämdt användas till något visst fall. Det var väl då ej meningen, att göra redovisningen hemlig; den har blifvit det först i de sednare åren, först 1819 eller 1820. Det märktes först 1823, af då varande StatsUtskott, att sådane anslag funnos, som voro ställde blott till redovisning inför Konungen. Förr funnos ej sådane på 8:de Hufvudtiteln. För min del tror jag det vara rättast, att räkna in bestämdt en summa på anslaget för Första Hufvudtiteln, eller höja den extra-utgifts-summa, som utgår på Ministerstaten. Om man höjer den, kunde man sedan borttaga alla andra hemliga redovisningar. Åtminstone tycker jag för min del det vara bättre, än att lemna 100,000 R:dr till, som ej behöfde redovisas, och som sålunda i sig sjelf ändå blef en tillökning på Första Hufvudtiteln. Utskottet har föreslagit förnyad anhållan hos Kongl. Maj:t om de af 3:dje Hufvudtiteln till FriCadetters understöd förskjutne summors ersättande till titeln, så fort BarthelemyFonden det medgifver, samt att beloppen emedlertid måga uti det föreslagne FörskottsConto i Riks-Hufvudboken blifva upptagne. Här nämnes således *Barthelemy-Fonden.* Jag tror, att det varit nödigt, att Utskottet bestämdt framstält någon viss

åsigt om det förhållande, som i sednare tiderne uppkommit emellan Svenska Stats-Verket och Barthelemy-fonden. Den granskas ej af Rikets Ständer; den tillhör ej vårt StatsVerk; hvar äga vi garanti, att denna lilla sjelfständiga, despotiska Stat äger medel att betala oss de försträckningar, som på flera sätt allt oftare ifrågakomma? Den lånar af våra Statsmedel, den köper krut på credit af oss; den trasslar in sig i vårt StatsVerk. Äger man väl någon borgen för godtgörandet? äger man visshet, att dess Statsinkomster räcka till, eller att dess Statshushållning är tryggande för framtida betalning? eller skola vi icke heldre säga att, då brist på Barthelemyfonden uppkommer, den af Svenska StatsVerket skall fyllas, på det vi ej må inlåtas i försträckningar, som vi ej återfå, samt att deremot dess penningeförhållanden böra granskas. Efter hvad jag hört, skall det vara brist, snarare än öfverskott, i denna administration. Utskottet har sedermera i 13 §. *såsom dels redan verkstäldt, dels nöjaktigt upplyst och förklaradt, dels ock endast berättelsevis af Revisorerne anmäldt, funnit några särskilda åtgärder ej föranledas af hvad Berättelserne uti vissa till StatsContoirets förvaltning hörande ämnen innehålla,* och upptager derefter dessa ämnen under 11 serskilta rubriker. Det är kort och godt. De synas dock hafva förtjent så pass utveckling, att den enskilte Riksdagsmannen kun-

nat bedöma dem. Vid detta tillfälle anser jag mig böra fästa StatsUtskottets uppmärksamhet på vigten af att detta Utskott fattar någon bestämd öfvertygelse, huruvida det bör tillstyrka eller afstyrka Rikets Ständer att taga något parti i anseende till det förhållande, i hvilket Revisorerne kommit till de administrativa Verken. Jag anser detta vara af vigt för Rikets Ständers värdighet, och för Verkens bästa i framtiden. Jag tror, att den ton, som råder i deras svar uppå Revisorernes gjorde anmärkningar, är af största våda för framtiden. Jag anser bättre, att i god tid afvända densamma, och för Konungen framställa nödvändigheten, att vissa iagttagelser bestämmas vid dessa Utlåtandens afgifvande. Det är bättre, än att striden skall gå derhän, att den redan tillräckligt spända bågen måste springa af. Utskottet bör afgifva en bestämd mening, om Rikets Ständer böra gifva efter för Bureaucratien, eller de Statsmedlen förvaltande Verken böra gifva efter för Rikets Ständers Beslut eller till Konungen framställde önskningar. Jag vill ej klandra hvad som skett, oagtadt det gått ganska långt; men om det oklandradt finge fortfara, kunde vådliga förhållanden uppkomma, och det är Ständers och förvaltningens gemensamma bästa, att sluta dessa slags tvister.

Jag tror det hafva ålegat StatsUtskottet, att strängare bedömma Revisorerne, än

Utskottet gjort. 1825 års Revisorer begingo ett misstag. Jag vill derföre ej säga, att Utskottet skulle inlåtit sig i något svårt klander deröfver; ty saken var ej då af så stor betydenhet; men det hade varit nyttigt, om Utskottet fästat sig dervid, så att sådane tilltag för framtiden kunnat förekommas. 1825 års Revisorer hafva nemligen hos Kongl. Maj:t tillstyrkt belöningar för Anticipations-utredningens fullbordan. Jag finner för min del ingen rättighet lemnad Revisorerne, att till Kongl. Maj:t ingå med anmälanden om belöningar och afskrifningar. De äga väl, som Revisorer, att till Rikets Ständer yttra sig derom i sin berättelse; men att ingå till Konungen med hemställan om belöningar är ej rätt, och jag trodde, att det bordt af StatsUtskottet anmärkas. Att det händt för en gång, vill jag ej klandra. Vår politiska samhällsordning är ännu ej nog långt kommen, för att några vådor deraf händt; men i framtiden kan det komma dertill, och sådant bör förekommas. Utskottet har ej eller fästat någon synnerlig uppmärksamhet vid förhållandet med *AfräkningsContoirets afskaffande.* Förhållandet med denna sak torde likväl förtjena en sådan. Jag trodde, att det hade varit det bästa tillfälle vid Berättelsens granskning, att yttra öfvertygelsen om StatsUtskottet fann, att controllerne äro så fullständige, som då StatsContoirets debet genom AfräkningsContoiret kunde con-

trolleras. Jag har varit ibland dem, som tillstyrkt dess indragning; men skulle vara bedröfvad, om misstag skett, och det ej rättades. Hvad jag sedermera fästat mig vid, är, att Utskottet icke anmärkt och påkallat Rikets Ständers uppmärksamhet på förhållandet med ChartæSigillatæ-medlen. Utskottets Berättelse om ChartæSigillatæ-Revisionen är så kort, att den innehåller nästan intet. Utskottet borde ej hafva förbisett de anmärkningar Revisorerne gjort, och Utskottet borde ej hafva hållit sig ensamt till detta, utan äfven sökt finna tillräcklige controller. Jag ber Utskottet afse, om icke en väsentlig säkerhet i controllen kunde vinnas vid Domstolarne, i händelse det bestämdes, att alla lagfartshandlingar skola skrifvas på Charta. Stats-Utskottet borde sammanträda med BevillningsUtskottet för att derom rådslå. Lagfartschartorne skulle då kanhända gå till den största summan. Slutligen bör jag hafva den äran nämna, i anledning af hvad Herr Grefve von Platen anfört om Strömrensnings-fonden, att jag finner de framställningar han gjort visserligen förtjena all uppmärksamhet af Utskottet; men ber att få tillägga, att vid det tillfälle, då Strömrensnings-förvaltningen afgaf sin Berättelse, hade den bordt iakttagit hvad Rikets Ständer 1823 i deras skrifvelse angående Strömrensningsmedlen begärt, att nemligen en bestämd plan för Strömrensningarne skulle uppgöras; att denna plan

vid nuvarande Riksdag bordt infordras, och att man först efter den kan bestämma anslagen. En sådan måste finnas, om man ej ofta skall nödgas att rensa om, der man förut arbetat; ty om man ej börjat Strömrensningarne, der de böra börjas, blir arbetet af intet gagn. Slutligen underställer jag hvar och en, om den sats är riktig, att Utskotten blott äro Referenter, och ej böra yttra sin öfvertygelse. Denna satts finnes ej i Grundlagen föranledd. Den säger, att Utskotten skola granska och utreda målen, och att de skola till Rikets Ständer med förslag inkomma. Dessa förslag kunna ej första gången utan genom afslag eller bifall inom Stånden afgöras. De måste då grunda sig på öfvertygelse, ej på meddelanden blott, ty sådant skulle onödigt försena arbetena och försvåra Rikets Ständers öfverläggningar.

Då menniskan handlar i samhälle, och synnerligast såsom politisk person, får hon ej göra sig så ljum, att hon ej kan äga någon egen öfvertygelse, någon politisk åsigt af samhälls-angelägenheterne. Hon kan aldrig en gång, med skäl af Lagar, tillförbindas en sådan ljumhet, derest ej det allmännas väl i ett bestämt fall, eller ett bestämt kall, sådant af henne fordrar. Men detta är ej lämpligt för Representanten, och aldraminst vid Utskotts-arbeten. Jag anhåller, att Utskottet måtte fästa sin upp-

märksamhet härpå, och för framtiden ej komma med sådane Betänkanden, hvilka blott hemställa, eller alternativt tillstyrka, eller ingenting säga; och hvaröfver Rikets Ständer alltså hafva svårt att något afgöra.

Herr *Lagerhjelm:* Jag utbeder mig Ridderskapets och Adelns benägna tillstånd att söka utreda orsaken till min reservation, i afseende på Strömrensningarne, helst anmärkningar dervid blifvit gjorde. Rikets Ständers föreskrifter dela sig i två delar, de, som bestämma föremålet för medlens disposition, och de som angå localen. Jag har endast fästat mig vid den del deraf, som rörer dispositionen. I det fallet har jag ej funnit mig vederlagd, enär Rikets Ständer förklarat, att föremålet vore, att derigenom uppmuntra productionen af sådane landtmanna-varor, som från Finland måste hämtas, äfvensom att de rikedomar, hvilka voro otillgänglige genom naturhinder, skulle göras tillgänglige för Riket. Då det är medgifvit, att minst 5 millioners värde rörer sig på den omtalte canalen, synes mig denna del af Riket vara kommen till tillräcklig styrka att hjelpa sig sjelf, utan bidrag af Statsmedel, helst de till andra ändamål äro påräknade. Om det tillåtes mig ingå i ytterligare granskning af detta ämne, skulle jag instämma deruti, att andra vattendrag, som äro i Wermland, förtjena uppmärksamhet. Härvid har lik-

väl förekommit den märkbara omständighet, att ehuru Bolag blifvit bildade för sådane arbeten, och ehuru medel dertill varit påtänkte att anslås, hafva likväl de lofvade medlen ej blifvit tillgänglige för dessa Bolag, hvarföre de måst upplösas. Om någon del af Riket behöfver hjelp i detta afseende, är det väl en sådan, som saknar styrka att ensam företaga ett så beskaffadt arbete; och jag hemställer, om den del af Riket, der rörelsen går till 5 millioner, behöfver biträde för att sättas i stånd att underhålla sin transportled. Att deremot Stats-Utskottet, såsom en talare yrkat, skulle ingå i uppgörande af en plan för den möjliga dispositionen af medel i den vägen hädanefter, anser jag ligga vida öfver mina kunskaper och den utsträckning, som Rikets Ständer ej böra öfverskrida under sina öfverläggningar; ej eller tror jag, att tiden skulle medgifva uppgörande af en sådan plan, om än nödige upplysningar voro tillgänglige. Endast de män, som tillhöra administrationen, kunna uppgöra en sådan plan, och besörja tillämpningen efter de grunder, som af Rikets Ständer varda bestämde.

Herr *Rosenblad, Bernhard:* Jag skall ej ingå i undersökning af de egentliga detaljpunkterne, emedan jag ej äger tillgång till handlingarne, såsom icke varande Ledamot af StatsUtskottet; men af några all-

männa grundsatser, som under discussionen blifvit tillämpade, vill jag undersöka riktigheten, och framställa de allmänna åsigter jag har af dessa ämnen. En värd Ledamot har trott sig i den riktning Stats-Utskottet haft, se ett försök att medverka till inskränkning i Rikets Ständers rätt, och utvidgning i de ansvarslöse embetsmännens välde. Jag får bekänna, att jag genom de försök jag här märkt, fattat en annan farhåga, nemligen att man vore böjd att skapa en magt, som skulle öfverstiga lagarnes, på sätt som efter år 1720, då man raisonnerade sig till de mest godtyckliga tolkningar af lagar och beslut, hvarigenom resultater uppkommo, lika förderfliga för alla landets dyrbaraste intressen. Det har blifvit sagt, såsom ett allmänt yttrande i anledning af Revisorernes Berättelser, att man funnit det anmärkningarne hufvudsakligen afsett smärre summor; att detta visar, att man ej vågat öfverskrida föreskrifterne i större saker, men utmärker så mycket mera förakt för Ständernes beslut. Jag tror att rättvisan fordrar, att man med all aktning för Revisorerne, äfven äger den aktning för de Embetsverk, som äro deras granskning underkastade, att man för dessas fördömelse granskar, huruvida anmärkningarne varit rigtige. Revisorerne äro i detta hänseende endast att anse såsom actorer, de der skola uppfylla de pligter, som åliggga dem. StatsUtskottet är Rikets Ständers

referent. Jag vill ej undersöka, huruvida icke Revisorerne, såsom actorer, snarare böra anmärka förmycket än förlitet, men jag utbeder mig att få anföra 2:ne exempel, huru bestämdt de missförstått Ständers beslut, hvarpå de grundat anmärkningar; ty jag bör ej kunna förutsätta, att de uraktlåtit att förut taga af dessa beslut full kännedom. Bland anmärkningarne finnes, att Konungen har af besparingarne anslagit 500 R:dr såsom löne-tillökning åt Chefen för 2:dra LifGrenadier-Regementet. Man har ansett detta stridande mot Rikets Ständers beslut, som afslagit ett begärdt anslag för detta behof. I Rikets Ständers skrifvelse om 3:dje HufvudTiteln af år 1823 säga Rikets Ständer, efter föregången recit af Konungens begäran om anslag till detta ändamål: *Efter öfvervägande af hvad i detta ämne anfördt blifvit, hafva Riksens Ständer hvarken kunnat bifalla den af Öfversten Hallencreutz yttrade önskan, att ettdera af f. d. Ryttmästare-boställena Bleckenstad eller Stora Lund måtte honom tilldelas, helst Riksens Ständer anse, det afkastningen af samma boställen bör till Stats-Verket ingå, och att en sådan disposition altså skulle åstadkomma en minskning i Statens påräknade inkomster, eller funnit skäl, att bevilja något särskilt anslag å Stat till förbättring i Lönen för Chefen vid 2:dra LifGrenadier-Regementet.* Således är ej något

got *särskilt* anslag beviljadt, men här är ingen inskränkning gjord i Konungens rätt att af de i Titlarne tillhörande besparingar göra dispositioner på alldeles samma sätt, som förut en dylik anordning finnes gjord för Öfversten vid Nerikes Regemente. Denna dispositionsrätt *inom* titlarne är obestridlig. Jag vill lemna derhän, huruvida den bör upphöra, eller ej, ty Rikets Ständer äga obestridlig rätt, att bestämma anslagen på det sätt, att de göra hvarje post till en särskild titel; men lika med 1809 års Ständer — dessa den menlösa tidens ordnare af vår frihet skulle jag häri finna ett stort misstag, rubbande friheten af Statsmachinens tillbörliga gång. Nämde Ständer yttra nemligen i skrifvelsen, då de (1810) till Kongl. Maj:t öfverlemnade Statsregleringen: *Med skyldigt afseende ej mindre på Riksstyrelsens befriande från olämpliga inskränkningar i dess dispositions-rätt öfver Stats-medlen, än äfven på försäkrandet åt Nationen af dessa Medels användande till bestämde ändamål, hafva Riksens Ständer enhälligt fastställt följande hufvudtitlar, och för hvarje af dem anslagit nedannämnde summor att, inom sjelfva Titeln, af Eder Kongl. Maj:t fullt och obehindradt disponeras.* Den andra är den anmärkning, som af Revisorerne blifvit gjord, och här fortsatt angående Strömrensningsfonden, att genom medels användande till annat håll,

än de norra provincerne, Rikets Ständers beslut af år 1823 skulle hafva blifvit öfverträdt. Rikets Ständers nämnde beslut innehåller ibland annat: *Ehuru Riksens Ständer vid beviljandet af detta anslag ansett nödigt fästa det uttryckliga vilkor och förbehåll, att detsamma, med nedan uppgifne undantag, icke får användas till annat, än strömrensningars befrämjande och lättade sjötransporters öppnande, synnerligen i Rikets Norra provincer, samt i öfrigt öfverlemna till Eder Kongl. Maj:ts Nådiga omsorg, att de anviste medlen varda för sådane ändamål till det allmännas största båtnad använde, och att det må på Eder Kongl. Maj:t allena ankomma, att, efter Committerades för Strömrensningarne afgifne underdåniga förslag, samt efter inhemtade upplysningar, genom Local-undersökningar, i Nåder pröfva och förordna, hvilka arbeten böra först företagas; hafva likväl Riksens Ständer bordt anmäla den underdåniga önskan, att de med Strömrensningsfondens tillgångar redan påbörjade arbeten, uti den så kallade Wäddö Canalen emellan Ortala och Bagghus-vikarne uti Roslagen, desto heldre må företrädesvis fortsättas och fullbordas, som derigenom inomskärs öppnas en i alla hänseenden säkrare och tjenligare farled för de Norra provincerne ända från Öregrund innanför Björkön, Wätön och Rådmansön till Furusund och Stockholm; hvarjemte Riksens*

Ständer anse, att Elfvarne Norr om Stockholm i allmänhet böra, så vidt möjligt är, göras segel- och flottbara i samma mån, som de leda till trakter, hvarest en större mängd af producter finnes och hvarifrån följaktligen en större qvantitet af nödvändighets-varor är att till transport förvänta; Committerade för Strömrensningarne likväl obetagit att, om uti något annat af Rikets Landskap, Strömrensningsarbeten befinnas vara af särdeles vigt och betydligt fördelaktiga följder för det allmänna, låta sådane arbeten för under händer hafvande medel verkställa, sedan vederbörlig arbetsplan och erforderligt kostnadsförslag blifvit till Eder Kongl. Maj:t i underdånighet insände och vunnit Eder Kongl. Maj:ts Nådiga bifall. Jag tror således obestridligt, att det tillstånd Konungen lemnat, att äfven för andra ställen göra dispositioner af dessa medel, står i fullt sammanhang med Rikets Ständers beslut. Det har blifvit föreslaget såsom ett medel att contrabalancera obehöriga dispositioner, att Riksgälds Contoiret skulle få rätt, att innehålla så stor del af Statsbrist-summan, som vore motsvarande dispositionerne. Först får jag anmärka, att om hvarje af Revisorernes anmärkningar vore behörig, kunde det visserligen vara riktigt till grundsatsen; men de exempel jag redan anfört, torde tillräckligt visa, att detta ej all-

tid är fallet, och jag hemställer, hvilka följderne skulle blifva, om parti-inflytande någon gång kunde förmå Revisorerne att göra obehöriga anmärkningar i afseende på de större summors begagnande, Konungen för de oundgängligaste behof äger sig anslagna, och hvilkas indragning skulle rubba hela statsmachinen. Men om än så vore, att Revisorernes anmärkningar alltid voro behörige, är likväl ett sådant steg stridande emot Regeringsformen, som säger, huru Statens medel skola disponeras, och huru controllen skall ske. 64 §. RegeringsFormen innehåller: *Så väl Rikets ordinarie Stats-medel och inkomster, som hvad, på sätt omförmäldt är, under namn af Extraordinarie utlagor eller Bevillningar till StatsVerket af Riksens Ständer anslås, vare under Konungens disposition, att till de af Riksens Ständer pröfvade behof och efter den upprättade Staten anordnas.* Här är ej någon rätt lemnad Revisorerne, att innehålla summor. Controllen emot missbruk ligger i 65 §. hvari står: *Dessa medel må icke annorlunda användas, än fastställdt blifvit; varande StatsRådets Ledamöter ansvarige, om de låta afvikelse derifrån äga rum, utan att till Protocollet föreställning deremot göra, samt anföra hvad Riksens Ständer i denna del förordnat.* Detta ansvarighets-yrkande börjar blott med Revisionen. Revisorerne äro den första authoriteten. Det är först, sedan Ri-

kets Ständer eller Constitutions-Utskottet funnit anmärkningarne behörige, som ansvar kan komma i fråga, men att göra Konungen, i afseende på de af Rikets Ständer honom anviste tillgångar, beroende af en godtycklighet hos Revisorerne, skulle vara emot ordningen och Grundlagen. Uti en värd Ledamots minne skall jag återkalla anledningen, hvarifrån extra utgiftstiteln kommit i vår närvarande Riksstat, då han nämnt sig icke hafva kunnat finna det. Den kommer ifrån StatsContorets förslag af år 1809, grundadt på hvad i de föregående RiksStaterne funnits, då för detta behof och under detta namn i godt mynt varit uppförda 150,000 R:dr, som 1809 nedsattes till 100,000 R:dr. På det sätt Statsutgifter nu kunna inträffa, är en sådan titel oundviklig. Jag har sett Hufvudböcker ifrån den tid, då ordningen egentligen började i Sverige, nemligen ifrån Gustaf II Adolphs tid, och der finnes redan Titeln: Extra utgifter. Att öfverflytta den på 1:sta HufvudTiteln, tror jag vore i hög grad olämpligt. Jag tror ej, att desse medel sakna all redovisning. Anordningarne utgå i vanlig väg, men då Konungen *kan* äfven till särskilta behof disponera dessa medel, följer deraf, att för dylika anordningar ingen annan redovisning kan ifrågakomma än qvittencer af de personer, åt hvilka Konungen anförtrodt medlens användande.

Hans Excellence Herr Grefve *af Wetterstedt, Gustaf:* Då jag tillstyrkt det förslag till förändrad Instruction för Revisorerne, som vid denna Riksdag blifvit framlemnadt, och äfven vid ett tillfälle innan remissen hade äran yttra mig, till följd af de discussioner, som då ägde rum, torde Ridderskapet och Adeln finna, att jag icke annat kan, än instämma i hvad StatsUtskottets pluralitet i första punktens första §. yrkat, angående vidsträcktheten af Revisorernes granskningsrätt. Det vore att upptaga onödigtvis Ridderskapets och Adelns tid, att åter ingå i detta ämne. Men så länge 83 §. RegeringsFormen ännu är i sin ursprungliga kraft gällande, och således den så högt prisade *andan* ännu måste vika för den så högt fördömda *bokstafven*, måste, efter mitt sinne, äfven om ordet *minst* infördes, likväl predikatet af *afslutade* räkenskaper för mig bestämma omfånget och egenskapen af granskningen, vare sig till infordrande af handlingar eller alla andra upplysningar. Beträffande hvad StatsUtskottet yttrat om nödvändigheten af Konungens sanction, lärer StatsUtskottet endast haft för afsigt detsamma som jag, i synnerhet som StatsUtskottet säger sig skola inkomma med förslag till Instruction, nemligen att den sammanstämmelse må kunna äga rum emellan Styrelsen och Rikets Ständer, att den Instruction, som Rikets Ständer utfärda, må kunna stå i öfverens-

stämmelse med de föreskrifter, hvilka Konungen anser sig kunna gifva sina förvaltande Verk. Det måtte vara vigtigt, att de äro enahanda. Det har varit en tid, då skiljaktigheter i detta afseende blifvit yttrade. Jag hoppas, att de stridiga åsigterne vid denna Riksdag skola försvinna. Då är ordet sanction ej annat, än en bibehållen ordform, och jag är öfvertygad, att saken kan bära den frukt, som den ej haft hittils, och hvilket härrört deraf, att öfverensstämmelse ej existerat. Jag har i upptagande af tvenne af Herr von Hartmansdorffs anmärkningar blifvit förekommen af Herr Rosenblad. Jag vill blott yttra något om den första, eller om det bevis, som de smärre anmärkte summorne skulle lemna, då man vågade öfverskrida föreskrifterne i afseende på dem, men ej för de större, att det härledde sig af förakt för Ständernes stadganden. Hvarföre skola genast sådane motiver lemnas åt de afvikelser, som man, för sådane, anser? Äger Styrelsen, om den till Rikets Ständer framställer önskningar eller propositioner, som de ej kunna antaga, att tillskrifva det förakt för Regeringen? Hvarföre skall då ett sådant motiv genast å Rikets Ständers sida tillskrifvas de förvaltande Verken? Äger då ej ett ädlare motiv rum? Det nemligen, att man har skiljaktiga åsigter, att man är öfvertygad, att allt ej är så föreskrifvit, som det borde vara. I denna skiljaktiga öfvertygelse

ligger ej någon missaktning. Det vore den olyckligaste sinnesstämning, som kunde existera, om den ena Statsmagten ej aktade den andra.

I afseende på den sjelfförpantningscur, som Herr von Hartmansdorff föreslagit, för att förekomma ytterligare dispositioner, så kan jag ej deruti instämma. Jag tror ej, att den värde ledamotens afsigt var, att gifva åt Revisorerne eller Fullmägtige i RiksgäldsContoiret någon ökad magt; men emedlertid måtte Ridderskapet och Adeln medgifva, att, om det skulle på dem ensamt bero att bestämma beloppet af Statsbristsumman, blefvo Rikets Ständer och ConstitutionsUtskottet öfverflödige. De skulle då kunna afgöra allt hvad som är åt Rikets Ständer uppdragit.

Här har blifvit taladt om Barthelemyfonden, och om den fordran, som tredje Hufvudtiteln nu äger för FriCadetter. Om, på sätt StatsUtskottet föreslår, detta anslag kommer att upphöra, har visserligen icke Barthelemy-fonden något deremot att invända, utan tvärtom är det en förmån för densamma. De penningar, som för det omtalade ändamålet ankommit från StatsContoiret, hafva med den ena handen blifvit emottagna och med den andra lemnade till KrigsAkademien. Anledningen, hvarföre de ej blifvit ersatte, är den förändrade

ställning, hvaruti Colonien sig befunnit. Hade den ej ägt rum, hade denna sak ej kommit att öka Rikets Ständers göromål. Det har gifvits tider, då Barthelemyfonden lemnat till nyttiga inrättningar inom Sverige ganska betydliga bidrag. I det afseendet, om liqvid skulle göras på dessa grunder, skulle den summa blifva större, som fonden lemnat till StatsVerket.

I afseende på hvad Herr Hjerta yttrat om krutköp, får jag minska hans farhågor. Krut har blifvit ditsändt, emedan det der kan, ehuru småningom, försäljas. Den sista posten är ännu ej godtgjord, men så snart den säljes, ingå penningarne. Efter det der kunde föryttras, var det förmånligare för StatsVerket att ditsända det, än att låta det ligga här osåldt. — Herr Hjerta har hemställt en fråga till StatsUtskottet, som jag förmodar, att StatsUtskottet får lätt att besvara: nemligen huruvida StatsUtskottet vill, att Rikets Ständer och deras Revisorer skola gifva vika för Bureaucratien, eller ej. Jag förmodar, att Rikets Ständer, äfvensom StatsUtskottet, förena sig i det senare alternativet; och tror ej, att det existerar någon tanka hos EmbetsVerken, som kan gifva anledning till sådane förmenta anspråk å deras sida. Hvad den ton angår, som råder i de förvaltande Verkens svar, så är jag den första, som allestädes skall önska, att ingen annan ton skall finnas, än den,

som man kallar god; den bör vara en regel å ömse sidor, för alla allmänna ärenders behandling, och den beflitar jag mig att iagttaga, äfven under stridiga åsigter. Jag tror blott, att om man funnit några ämnen på ett ömtåligare sätt omtalade, än de hade kunnat vara, så har det härrört af de skiljaktiga åsigterne af granskningsrätten, och jag tror att, när de upphöra, ingendera sidan skall hafva att klaga.

Herr *Cederschjöld:* En värd Ledamot har, så vida jag riktigt fattat hans ord, förbehållit sig att *slippa höra sådane hårklyfvande lagtolkningar, som dem jag nu framställt.* Jag förmodar att han dermed blott velat antyda, att han icke mer vill lyssna till mina anföranden; ty jag kan ej föreställa mig att han velat bjuda till imponera på mitt sätt att framställa mina tankar.

Hans Excellence Herr Grefve *von Platen:* Då en värd talare nämnt, att det borde uppgöras en allmän plan för Strömrensningarne, får jag blott tillkännagifva, att Konungen för två år sedan befallt, att tredje Departementet af StorAmiralsEmbetet skulle taga dessa saker om hand, och gifvit detsamma en Instruction, hvilken äfven innefattar, att det skall inkomma med ett sådant förslag. I följd deraf hafva undersökningar blifvit gjorde, och man har be-

mödat sig, att i möjligaste måtto följa Instructionen. Härom vittna berättelser, som äro allmänheten bekante. Men ämnet är så omfattande, att jag tror det ej vara möjligt ännu, med de upplysningar och den tid man har, att uppgöra en allmän plan för framtiden, emedan hvarje sak fordrar en vidlyftig undersökning på stället öfver hvad man har att vänta, äfvensom att göra. Det är endast genom noga afvägningar, scientifiqua undersökningar och noggranna calculer, man kan komma till några säkra beräkningar. Det synes som man ännu ej vore rätt ense om principen, hvilken måste följas; ty då jag hört yrkas, att, der en stor och betydlig transport redan äger rum, behöfvas ej allmänna medel användas, kunde denna sats leda derhän, att ställen, der ingen transport finnes eller kan bli, äro de, som böra understödjas, i fall man kan uppsöka sådane, som äro af denna art. Jag är ej af den tankan. Hvad Bolagen i Wermland angår, så är det riktigt, att anslag äro dem lofvade, men under vissa vilkor, som ej blifvit uppfylde. Det har nemligen händt, att man ej funnit de första förslagen nog fullständigt uppgifne, efter Bolagens eget yttrande. Det blef befallt, att nya förslag skulle uppgöras, innan anslagen fingo lyftas. Dessa hafva blifvit uppgjorde, och då funnos de gamla så felaktiga och af en så skiljaktig beskaffenhet ifrån de sednare, att några Bolag ej vågade företaga arbetena, utan

skiljdes åt, och andra förblefvo tillsammans, för att erfara hvad understöd de kunde hafva att vänta. Detta sednare är det egentliga förhållandet med den vigtiga ByElfven. Beträffande åter hvad som blifvit sagdt om Götha Elf, att, der så stor rörelse finnes, understöd ej borde lemnas, får jag nämna att fråga blott varit om två års anslag. Förhållandet och följden med denna Elf, lemnad åt sig sjelf, har jag länge förut sagt, att nemligen denna för hela riket vigtigaste communication löper fara, att helt och hållet uppgrundas. Det är en sak, som kan bevisas för den, som vill följa detaljerne. De äro här på stället till finnandes. Den, som vill se dem, skall finna, att tiden ej blifvit illa använd. De visa, att om ej verksamma åtgärder vidtagas, risquerar man att se Sveriges hufvudstapel på vestra kusten skiljd ifrån sin vattencommunication med det inre landet. Om detta försummades, skulle Styrelsen vara värd mycken förebråelse; också har det väckt dess alfvarsamma uppmärksamhet, men der är för mycket att göra, för att kunna ske på en gång. Emedlertid är det ej blott 20,000 R:dr af Strömrensnings-fonden, som dertill användas; det är ej med undandragande af de enskilte intressena, som arbetet sker. Det är ej allenast Götheborgs stad, som lemnat en betydlig afgift, under namn af Riviersmedel; Edets sluss och en ej obetydlig Muddringsfond har äfven blifvit öfverlemnad

till samma ändamål. Trollhättan har lemnat 5 procent af sin inkomst i all framtid, emot det att varuägarne betala 5 procent på sina slussafgifter. Dertill kommer den afgift, som erlägges vid Wenersborgs Stad. Dessa flerfaldiga bidrag har Konungen funnit för godt att motsvara med ett anslag. Således är all möjlig sparsamhet iakttagen. Jag tror snarare, om något skulle kunna sägas, att, då Rikets Ständer anslå årligen 100,000 R:dr till Strömrensningar, Götha Elf har fått för litet af detta anslag.

Friherre *Boye, Ludvig:* Hvad frågan om Strömrensningsmedlen angår, har man velat sätta os i alfvarsamma tvifvel om hvad som är norr eller söder. Jag för min del är ej mycket brydd i denna fråga, men då jag tror, att detta Utlåtande återremitteras, uppskjuter jag, tills ett annat Utlåtande inkommer, att gifva mina tankar tillkänna. I sjelfva ämnet skulle jag anse, att för att pröfva den hufvudsakliga frågan, huruvida medlen blifvit riktigt använde efter sin' destination, vore den enklaste och mest öfvertygande utväg, att StatsUtskottet lät sitt Utlåtande åtföljas af en tableau, som visade, hvartill dessa medel blifvit använde för 1828 eller för 1827. Jag anhåller, att StatsUtskottet måtte vidtaga denna utväg, och meddela nämnde upplysning. För öfrigt har en Ledamot framställt StatsUtskottets åliggande såsom blott en Referents.

Jag skall ej göra någon svårighet vid att antaga det, om han vill erinra sig hvad som tillhör en Referent; det nemligen att sedan han refererat målet, äfven afgifva ett bestämdt utlåtande. Den frågan kan annars i en framtid, om den nu får antagas, leda till stora misstag, och jag inser ej, hvarföre StatsUtskottet skulle vara, mera än de öfrige Utskotten, befriadt från pligten, att bestämdt meddela sitt yttrande.

Herr *Tham, Wolrath:* StatsUtskottet har fått förebråelse derföre, att det ej tillrättavisat 1825 års Revisorer, för det dessa föreslagit gratificationer. Jag minnes nu ej ordalydelsen i Revisorernes Berättelse; men då det åligger Revisorerne att gifva sitt yttrande öfver mål, som de granska, måtte de väl ej vara på den punkt, att endast skola klandra, utan äfven få tillkännagifva, att saker äro väl utförde; och om de det få, vet jag ej någon skada deraf uppstå, att de till Rikets Ständer föreslå belöning, der verklig förtjenst den påkallar. Om man fordrar mycket i den obehagliga delen af deras kall, måtte de ock få äga den tillfredsställelse att yttra sig, när något är väl gjordt. Här har blifvit omnämnt, hvad med ordet Referent bör förstås. Jag kan ej annat än gilla hvad Grefve von Schwerin i detta afseende anfört. En Referent i ett Collegium, i en domstol, skall utreda frågan och gifva sin

mening tillkänna. Det gör äfven Utskottet i detta Utlåtande, då det framställer frågorne och lemnar sitt omdöme deröfver. I Stånden deltaga dess Ledamöter i besluten såsom domare, men ej inom Utskottet. Jag anhåller att få rätta en anmärkning, som jag förmodar genom misstag tillkommit om angelägenheten att förekomma missbruk med Charta-Sigillata. Det har nemligen blifvit sagdt, att det borde åläggas Domaren, att skrifva lagfarter på Charta. De skrifvas nu alltid på Charta. Domarens skyldighet är att skrifva Fastebref och alla andra handlingar han utfärdar på Charta. Hvad åter Köpebrefven angår, som skola hafva den största Chartan, vore det mycket svårt, om man skulle ålägga de enskilte personerne att skrifva dem på Charta-Sigillata. Det är på många ställen, som Chartor icke finnas på ganska långa afstånd; man blef tvungen att resa till staden, för att skaffa sig sådane, med flere andra olägenheter. Derföre tror jag det vara riktigast, att det blir Domarens skyldighet att chartera köpebrefven och tillse, att inga missbruk äga rum. Jag har velat nämna detta, på det, i fall Stats-Utskottet fäster sig vid anmärkningen, något misstag ej må ske. Det sättet att rätta missbruk af anordningar, som en värd talare föreslagit, att nemligen göra afdrag å Statsbristsumman, lärer ej öfverensstämma med Grundlagen, och således komma att förfalla. I afseende å frågan, hu-

ruvida Konungen skall sanctionera Instructionen för Revisorerna, ämnar jag ej ingå i undersökning om hvad Grundlagen stadgar. Jag vill blott framställa den fråga, om Rikets Ständer kunde utan Konungens tillåtelse låta trycka och kungöra en sådan Instruction? Om Konungen icke godkänner den, utan gifver stridande order till EmbetsVerken, hvar stannar då Revisionen? Detta önskar jag få besvaradt. Jag tror det vara nödigt, att båda Statsmagterne äro ense i afseende på Revisionens rättigheter, annars stannar Revisionen uti högst obehagliga strider. Så länge ofelbarhet ej är menniskornas lott, skulle jag tro, att den Ledamot, som sjelf åtskillige gångor gifvit oss moraler, ej borde säga, att det är missaktning för Rikets Ständer, som varit orsaken till de öfverträdelser af föreskrifter, hvilka Revisorerne anmärkt.

Herr *von Hartmansdorff:* Jag har blifvit missförstådd, i fall Ledamöter, efter hvad jag förnimmer, skulle hafva tagit mitt yttrande så, som ville jag förneka Styrelsen att afslå Rikets Ständers framställningar, när hon dertill är berättigad. Tvertom erkänner jag Styrelsens ej mindre än Rikets Ständers rätt att afslå förslag, hvarå afgörande-rätten är gemensam, och innehållet icke godkännes. Det är till och med mitt hopp och min önskan, att åtskillige

af

af de beslut Rikets Ständer redan fattat, och hvilka jag ej förmått förhindra, måtte blifva af Styrelsen afslagne. Men regleringen af RiksStatens Hufvudtitlar, och de utgifter, som deruppå äro anvisade, höra ej till den gemensamma afgörande rätten. Det står uttryckligen i 64 §. RegeringsFormen: *Så väl Rikets Ordinarie Statsmedel och Inkomster, som hvad, på sätt omförmäldt är, under namn af Extraordinarie-Utlagor eller Bevillningar till StatsVerket af Riksens Ständer anslås, vare under Konungens disposition, att till de af Riksens Ständer pröfvade behof och efter den upprättade Staten anordnas.* Hvem är det som upprättar Staten? Rikets Ständer. Hvad de besluta, skall Styrelsen således iagttaga vid dispositionen, utan att de behöfva ingå och supplicera derom. Det är sådane önsknings-skrifter från Rikets Ständer som jag ansett oriktige, och det är genom de anmärkte flerfaldiga öfverträdelserne af Statens bestämde anslag, som jag ansett ringa aktning vara Rikets Ständer visad. Hvad den så kallade sjelfpantningen beträffar, så täcktes Ridderskapet och Adeln finna, att enär Styrelsen ej har rätt att disponera medlen annorlunda än efter en förut upprättad Stat, måtte det ej vara svårt för någon att afgöra, om en skedd utbetalning är behörig eller ej. Står hon icke på Stat, och är hon icke tagen af besparingarne, så

är hon icke behörig; och då behöfves ej heller särdeles omdöme, för att inse, hvilken motsvarande innehållning som bör ske. Derom borde man således ej behöfva vädja hvarken till Rikets Ständer, eller ConstitutionsUtskottet. Skälet hvarföre jag tror, att man ej bör afvagta deras sammankomst, är ganska enkelt. Då Rikets Ständer ej anslå medel till mera än behofvens fyllande, men man likväl tager medlen ifrån sina bestämda ändamål, så måste för ordinarie utgifter besparingarne tillgripas. Då dessa följagteligen fattas för oförutsedda behof: så måste de betäckas med öfverskottsmedel. Derigenom blifver ett så mycket mindre belopp af dessa öfrigt att aflemna till RiksgäldsContoret, hvilket, när påräknade inkomster således uteblifva, nödgas göra lån och betala ränta. Om än sedan allt detta vore gjordt, en Rådgifvare skulle blifva dömd af RiksRätten, hvilket hittills är något oerhördt; så vore Staten ändock af med sina penningar. Det är för att bevara dem, som jag gjort en framställning, hvarigenom man skulle i möjligaste måtto göra sig oberoende af en Rådgifvares sakfällande, hvilket väl kunde varna för framtiden, men som i afseende på förlusters ögonblickliliga förekommande, skulle tjena till ingen ting. — Det andra föremålet för sjelfpantningen, var anordning af medel till ett af Kongl. Maj:t kändt behof, utan vidare redovisning. När man vet att RiksHufvud-

boken ej förr än på andra året efter utbetalningarne afslutas och granskas, så borde vederbörande hafva hunnit att imedlertid fullgöra redovisningen, om det än vore fråga om hemliga militaira utgifter. Vi påminna oss, att det sista kriget började år 1813 och slöts år 1814. Om således hemliga utgifter förefallit vid krigets början; hade de dock utan våda kunnat redovisas vid krigets slut, utan att någon rubbning derigenom gjorts i den vanliga gången af vårt redovisningssätt. Kan nu sådant ske under krig, måtte det äfven kunna äga rum under fred. Rörande de anmärkningar, som blifvit gjorde i afseende å Strömrensningsfonden, anhåller jag att få tillägga något. Jag förmodar, att Rikets Ständer ej anslagit dessa medel för att användas, der de ej behöfdes, utan der de tarfvades, och andra tillgångar saknades. Der de icke behöfdes, var just det omtalade stället, dels emedan en så stor rörelse redan der kommit i gång, att näringsidkarne, som hade gagn af företaget, borde sjelfve kunna besörja kostnaden; dels var det väl icke Ständernas mening, att alla tillgångar skulle användas åt ett enda håll, Götha Canallinien, hvartill så stora anslag särskildt voro gifna. — I den omtvistade frågan, om norr och söder, vill jag antaga den grund, hvarifrån Styrelsen i åtskilliga författningar, t. ex. Skiftes-stadgan sjelf utgått, att nem-

ligen, till de norra provincerne räkna dem, som ligga norr om DahlElfven. Rikets Ständer synas ej eller hafva kunnat åsyfta annat, ty att upprensa Upsala Å, Stäkes-sundet m. m. måtte ej vara meningen med *lättade sjötransporters öpnande i rikets norra provincer*, för att förskaffa tillgång å varor, som hittills blifvit köpta af utländningen, särdeles Finnarne. Genom Strömrensningarne i det af ålder odlade Upland får man ej hit annat än spannemål m. m. som man redan äger. Meningen måtte således vara att i de norra landskapen, som ligga uti linda, väcka något näringslif, och uppmuntra till dess utveckling, längs vattudragen att börja med. Jag tror således icke att man, utan att vända uppmärksamheten ifrån andan af besluten, kan komma till den slutföljd man här velat draga af Ständernas beslut. Hvad slutligen angår händelsen med Öfverste Hallencreutz, så är det upplyst, att Rikets Ständer hvarken ville uppföra på Stat eller särskildt lemna honom någon lönetillökning. Hvad skulle Ständerna göra mera än yttra det? — De kunde ej sträcka sitt yttrande till ett bestämdt förbud, utan att antaga det Styrelsens vilja vore att göra dem emot. Månne man icke då haft skäl att beklaga sig öfver Ständerna, i stället för att de nu hafva anledning till besvär. Slutligen får jag säga att jag, i afseende på granskningsmagten, icke skulle så ofta hafva besvärat Ridderskapet och Adeln

med mine framställningar, om jag icke ansåge striden mot hennes utöfning vara ett ämne för sorgeliga betraktelser. Uti ingen sak äro Rikets Ständers rättigheter så tydliga; och intet är för den ringaste omdömesförmåga så klart, som frågorna: hvart hafva penningarne tagit vägen? Hvarföre få vi ej obehindradt efterse det? Jag befarar, att hvarje undanflykt att öppet besvara dem, endast leder till misstankar och eftertänkliga följder. Att förekomma sådane, har varit min afsigt, och jag trotsar någon att hafva den mera ren, än jag.

Herr *Hjerta:* Jag anser mig endast skyldig att först upplysa, i afseende å hvad som blifvit anfördt, i anledning af mitt yttrande om lagfart, att deruti skulle vara någon ofullständighet, att sådant väl kan vara möjligt; men jag tror det ej vara oformligt, att äfven köpebref skrifvas på Charta. Jag inser visserligen svårigheter deraf, men då stora allmänna förmåner derigenom uppkomma, måste den enskilte göra sig litet besvär. Någon våda tror jag ej deraf uppkomma för de enskilte. De kunde ju alltid afhandla skrifteligt ändå, samt låta bevittna acten; hvarefter den kunde omskrifvas på Charta. Derigenom skulle, efter min tanka, betydliga controller vinnas.

Sedermera är jag, i anledning af ett mot mig rigtadt enskildt yttrande, skyldig

förklara Herr Professor Cederschjöld, att hvad jag här sagt, ej var något personligt mot honom; det var blott mot det sätt, som i sednare tider blifvit gängse, och hvilket han i dag använt, att söka tyda Grundlagens klara stadganden på mångfaldiga vis och sätt. Jag vädjar till honom sjelf, då han åberopade 14 §. RiksdagsOrdningen, och sade: att 3 år betydde *minst* 3 år; då han i anledning af ett annat omtaladt ställe i Grundlagen, yttrade: att 3 StatsRåd skulle betyda *minst* 3 StatsRåd; och detta under det han på nästa rad, efter hvad han ur 14 §. uppläst, likväl kunnat finna, att der t. ex. står *minst* 20 *R:dr* då verkligen uttrycket minst behöfves; och då man nu så ofta hör sådana citationer, om man ej kan ledsna vid dessa eviga tolkningar, som göra sundt förnuft till en öfverflödsvara. Jag tror, att man endast behöfver hålla sig till 42 §:s i RiksdagsOrdningen tydliga föreskrift, der Rikets Ständers och deras Utskotts förhållanden till StatsContoret äro gifne.

Herr *Ribbing, Arvid:* Sedan Herr von Hartmansdorff så fullständigt utvecklat detta ämne, önskar jag blott få göra det tillägg, att jag för min del anser Rikets Ständer ej vinna något dermed, att de upprepa ifrån ena gången till den andra hvad de sagt. Det tjenar till intet, och skulle trötta den, för hvilken det upprepas. Det

heter i 2:a punkten 4 §. *Utskottet tillstyrker Riksens Ständer att förnya deras vid 1823 års Riksdag i detta ämne gjorda underdåniga framställning, och derjemte yttra den önskan, att enär behof till dylika bidrag sig yppa, medel dertill anordnas å den Extra Utgifts-summa, som till Kongl. Maj:ts disposition på 8:de HufvudTiteln af Riksens Ständer anvisas.* Frågan är här, om de 8000 R:dr, som af mindre Creditivet äro disponerade till understöd för brandskadade städer. Det är ju ganska klart, att om 8000 R:dr äro oriktigt anvisade på en Titel, och bordt utgå af extra utgiftsmedlen, så, om ej den åtgärd vidtages, som Herr von Hartmansdorff föreslagit, bör emedlertid icke rättelse uteblifva, och det enda återstående sättet derför, är att vid den näst påföljande regleringen gifva ersättning till den för hårdt anlitade Titeln utaf Extra Utgiftsmedlen; der uppstode således en brist för de kommande åren, men det blefve dens skuld som sådant vållat, och på något sätt måste felet låta känna sig. — I fråga om de LagfartsChartor, angående hvilka Herr Hjerta gjort framställning, att man borde vara angelägen om förekommande af missbruk, så om än, på sätt Herr Tham anfört, det skulle vara förenadt med svårigheter för köpare och säljare att skrifva på Charta, tror jag dock, att man ej så hastigt som Herr Tham bör afslå ett godt förslag. Det är andra åtgärder man kunde för

dess utförande påfinna, till exempel föreskrifva att uppbördsbevisen, hvilka nu vanligen skrifvas på köpebrefven, skulle teknas å de Chartor, hvarmed köpebrefvet skall vara belagdt, eller att originalköpebrefvet ininfästades och insignerades i LagfartsProtocollet i stället för att det der nu afskrifves, samt utlemnades i form af ProtocollsUtdrag, skrifvit på behörig köpebrefs Charta; man bör ej så hastigt lemna å sido denna framställning, som ej torde kunna sägas allmänneligen vara utan skäl. Jag anhåller, att den måtte komma under vederbörande Utskotts närmare pröfning.

Hans Excellence Herr Grefven och LandtMarskalken frågade, om Ridderskapet och Adeln ansåg de vid StatsUtskottets Utlåtande gjorde anmärkningar böra föranleda till detsammas återremitterande.

Ropades Ja.

Höglofl. Ridderskapet och Adeln åtskiljdes klockan 3 eftermiddagen.

In fidem Protocolli,
O. J. Lagerheim.

Thorsdagen den 5 Mars 1829.

Plenum klockan half till 6 Eftermiddagen.

Upplästes och lades på bordet Kongl. Maj:ts i förmiddagens Plenum ankomne Nå-

diga Proposition af den 24 sistlidne Februarii angående den så kallade Mötespassevolancen för Indelta Infanteriet och Cavalleriet; samt Kongl. Maj:ts Nådiga skrifvelse af samma dag, angående Inqvarterings-besväret.

Föredrogs ånyo Allmänna Besvärs- och EkonomiUtskottets den 18 sistlidne Februarii under N:o 62 afgifne, och den 21 derpåföljde på bordet lagde, Utlåtande, i anledning af väckt fråga om BergsTingsRätternes bibehållande i det skick, hvari de nu befinnas m. m.

Grefve *Posse, Erik,* anförde skriftligen:

På de af Utskottet anförde skäl, instämmer jag uti Utskottets yttrande, rörande Herr Thams motion, om BergsTings-Rätterne, emedan jag är öfvertygad, att Kongl. Maj:t, till hvars åtgärd BergsTings-Rätternes indragning är öfverlemnad, icke verkställer denna indragning förr, än erfarenheten visat, huruvida den beredning af målen i första Instansen, som nu kan åstadkommas af personer med kännedom, ej allenast om Bergshandteringen, utan ock om densamma rörande författningar, är nyttig eller ej för ÖfverDomstolen, hvars närvarande Ledamöter ej haft af nöden, att derom taga kännedom; men jag kan icke instämma i Utskottets tanka, i afseende på

Herr Thams förslag rörande de HofRätts-Ledamöter, som skola behandla Bergsärenderne.

Till stöd för den slutsatts: *"att nå-"gre särskildta åligganden för ifrågava-"rande HofRätts-Ledamöter, att documen-"tera sine Theoretiske och Practiske insig-"ter i Bergshandteringen, icke äro af nö-"den;"* har Ekonomi-Utskottet åberopat Särskildta Utskottets Betänkande N:o 3 pag. 41, och LagComitéens motiver till RättegångsBalken pag. 256. Jag vill visserligen icke bestrida, att för den, som har samma öfvertygelse, är åberopandet välgrundadt; men jag skulle tro, att då uti motiverne till RättegångsBalken yttras: att man förblandat det som hörer till *Bevisningen* med det som hörer till *Domsåtgärden*, borde man taga sig till vara, att deraf göra en slutsatts, som leder till en annan lika origtig förblandning, nemligen, emellan den *vetenskapliga eller sakkännedomen*, och det som hörer till *kännedomen om de lagar och författningar, som skola tillämpas;* är det icke nödigt för Domaren att känna Bergsförfattningarne, så är det ej eller nödigt att han documenterar sine insigter i den öfriga Lagfarenheten. Jag sätter intet i fråga, att de nuvarande HofRätts-Ledamöterne kunna eller böra åläggas nya förbindelser; men jag tror, att deras möda kan underlättas, och ärenderne få en ändamålsen-

ligare behandling genom det förslag jag slutligen skall uppgifva.

Uti Motiverne till RättegångsBalken antydes, att upplysningar kunna inhämtas, så väl af BergsEmbetsmannen, som af Doctorn och Landtmätaren; detta inträffar ofta, men i många fall är det icke lämpligt; Doctorn säger på sin ed, att åkomman vållat döden, eller hvad påföljd den medfört; lagen bestämmer straffet, och Domaren behöfver icke vara läkare, för att tillämpa den af honom kända Lagen; Landtmätaren upplyser om jordrymden, och utvisar råmärkena på Chartan; Domaren behöfver icke vara Landtmätare, för att kunna fatta det, som är lika tydligt som en tryckt bok, och dessutom närmare kan upplysas genom syn på stället; men då fråga är om bedömandet af rättsförhållanden, grundade på läget och egenskapen af en, icke blottad, utan endast genom vetenskapliga grunder känd, malmtillgång, eller följderne af behandlingen i en smältugn, då blir det vetenskapsmannen, som, genom sitt yttrande, på förhand afgör saken; ty om ock Domaren beslutar att hålla syn i Grufvan eller Hyttan, så torde han i allmänhet, sig sjelf lemnad, misstaga sig om malm och gråberg eller proportionerne af uppsättningarne; han måste således blindt förtro sig till hvad han hör af andra, och fälla dom, grundad icke på egen, utan på andras öfvertygelse.

Om ock någon, med djupsinniga principer och mindre kännedom om de i Bergsmannarörelsen förefallande händelser, skulle vilja stå fast vid den satsen, att upplysningarne äro enahanda och kunna på lika sätt användas, samt således påstå, att det icke är nödigt för Domaren att känna *Bergshandteringen*, så måste han dock medgifva alla de olägenheter, som skulle följa, om Domaren skall af Bergsstyrelsen begära upplysning om de författningar, som äro gällande, eller vid hvarje särskildt fall tillämpelige, och i följd deraf äfven medgifva, att det icke är onödigt för Domaren att documentera sine Theoretiske och Practiske insigter i *Bergsförfattningarne*.

Bland de bevis, som gagnats till stöd för den tankan, att ÖfverDomstolen ej behöfver vetenskaplig eller sakkännedom, är, att en dylik kännedom ej fordrats af Högsta Domstolens Ledamöter; om jag ock skulle misstaga mig deri, att jag tror det till Ledamöter i Högsta Domstolen kan ibland mängden af Domare utväljas det ringa antal, som fordras med högre insigter, än som äro nödige för hvarje annan Domare, och jag således nödgas frångå den öfvertygelsen, att hvar och en upphöjd till denna plats opåmint inhämtar den sakkännedom, som fordras, så kan jag dock icke frångå den förmodan, att hvarje Högsta Domstolens Ledamot gör sig bekant med Bergs-

Lagfarenheten, om han ej känner den förut. Särskildta Utskottet vid sista Riksdag har, med stöd af LagComitéens motiver till RättegångsBalken, efter upprepande af alla gjorde invändningar och erkännande af desse invändningars vigt, afgjort dem alla hufvudsakligen med det yttrande (pag. 44) *att några särskildte kunskaper i de åtskillige näringsgrenar, hos Domstolens Ledamöter, aldeles icke äro nödvändige.*

Ehuru jag tror det skulle vara nyttigt, om hvarje Domare kände det ämne han skall bedöma, är jag visserligen icke af deras tanka, som anse särskildt organiserade Domstolar nödvändige, för hvarje särskild rörelse och handtering, och det är således icke efter min åsigt nödigt, att inrätta någon särskild Division i HofRätten för behandlingen af Bergsärenderne; men jag skulle anse det både nödigt och nyttigt, att småningom bereda öfvergången, och jag skulle derföre önskat, att Utskottet föreslagit Rikets Ständer att hos Kongl. Maj:t anhålla, att åtminstone 2:ne uti BergsLagfarenheten kunnige personer blefvo antagne till Ledamöter i HofRätten, och att BergsCollegii Betjening inom HofRätten kunde vinna befordran, hvarigenom äfven vunnes minskning uti indragningsstaten, i händelse BergsCollegii reorganisation kommer i fråga; samt slutligen, att Kongl. Maj:t ville i Nåder stadga, att de, som härefter söka inträde i Hof-

Rätten, böra vid Universiteterne examineras äfven uti Bergs-*Lagfarenheten.*

Om ock detta yttrande icke föranleder till Utlåtandets återremitterande, hvarom jag anhåller, torde det dock få bifogas protocollet, såsom min reservation emot beslutet, i fall Ridderskapet och Adeln skulle bifalla Utskottets Utlåtande, hvaraf efter min tanka skulle följa erkännande af den princip, att Domaren icke behöfver känna de lagar han skall tillämpa.

Herr *Tham, Wollrath:* Lika med EkonomiUtskottet, är mig icke obekant den underdåniga hemställan Rikets Ständer vid sista Riksdag gjorde, och den efter min åsigt mindre grundade tanka deri, som syftade på BergsDomstolarnas upphörande. Man hade måhända bordt vänta mera varsamhet i en så vigtig angelägenhet för den näring, som tillskyndar Riket den hufvudsakligaste exportvaran. Den af Bergshandteringen uppkommande export, är nemligen 3 à 4 gånger större än den export, som kan åstadkommas af Rikets öfriga Näringar. Den uppgår till 10 à 11 millioner R:dr, då Rikets öfrige exportarticlar endast uppgå till omkring 3 millioner Riksdalers värde. Bergs-Domstolarne inrättades till Bergs-Brukets skydd, och behofvet deraf har ännu icke upphört; jag skulle verkligen önskat, att man varit mera eftertänksam i fråga om

den näringsgren, hvilken för fäderneslandet är af den ojemförligt största vigt. Då jag kom till denna Riksdag, kände jag icke tillvaron af den Comité, som nu omnämnts, och hvilken jag i början fruktade vara en blott parade-Comité, för att bifalla utan tillräcklig undersökning redan fattade beslut. Jag säger utan undersökning, då de auctoriteter, från hvilka Domaremagten skulle ryckas, och de till hvilka den skulle gifvas, icke blifvit i ämnet hörde. Med glädje har jag sedermera inhämtat denna Comités organisation, och väntar mig att den skall förskaffa sig fullständiga upplysningar om de åligganden, hvilka tillhöra Bergverkets Embets- och Tjenstemän. Jag hoppas äfven, att resultatet deraf skall blifva, det Kongl. Maj:t i Nåder bibehåller Bergmästare vid den Domaremakt, som är nödvändig för deras anseende, om de skola i de administrativa och ekonomiska värf, som dem åligga, kunna verka till BergsBrukets uppkomst och förkofran. Utan att begära återremiss af Utskottets Utlåtande, önskar jag, att dessa tankar må för min räkning få ett rum i protocollet. Lika med Herr Grefve Posse är jag öfvertygad, att Öfver-Domare böra känna de ämnen, hvarom de skola döma; och att kunskap i Bergsmannayrket följaktligen är nödvändig för Hof-Rättens Ledamöter, sedan Bergsmål kommit under deras DomsRätt; men jag kan icke med honom tro, att 2:ne i BergsLag-

farenheten examinerade Ledamöter utgöra ett tillräckligt antal, då desse 2:ne Ledamöter derigenom blifva rådgifvande åt alla de andra. Jag tror deremot, att alla, hvilka skola döma i Bergsmål, böra äga nödig kännedom deri, och kan ej frånträda min mening, att åtminstone en division af Svea HofRätts Ledamöter bör vara examinerad i Bergslagsfarenheten. Jag gillar likväl Grefve Posses förslag, att de af BergsCollegii tjenstemän, hvilkas tjenstgöring, sedan BergsCollegii Domsrätt upphört, der torde blifva öfverflödig, måtte employeras i HofRätten, och inser jemväl, att derigenom skulle vinnas den besparing, hvarom jag väl förut hört talas, men hvarpå jag sannerligen hvarken trott eller tror. Jag öfverlemnar till Ridderskapet och Adeln, att bifalla eller återremittera det ifrågavarande Utlåtandet, och önskar blott, att vi ej genom förhastade åtgärder i detta fall må tillskyndas samma öde, som Konungariket Preussen, der en dylik förordning, som den nu här påtänkta, för några år sedan gått i fullbordan, och der man likvisst redan insett sitt misstag, och redan funnit sig nödsakad, att åt en så vigtig näringsgren som BergsBruket återgifva en för dess skyddande nödvändig DomstolsInrättning.

Friherre *Ehrenborgh, Casper Wilhelm:* Jag har redan förut haft den äran tillkänna-

nagifva mina tankar i detta ämne, och jag tror mig sålunda ej vidare behöfva antyda dem. Lika med Herr Grefve Posse inser jag vigten och nyttan för Domare, att äga all möjlig kännedom om de ämnen, som kunna blifva föremål för deras behandling, och derföre tror jag, att om återremiss af Utlåtandet beviljas, Herr Grefvens anmärkningar böra pröfvas i sammanhang med Undervisningsverkens påtänkta förbättring, och ligga till grund för de kunskapsprof, hvilka komma att fordras af dem, som hädanefter omfatta Domareyrket. För min del anser jag visserligen det nyttigt, att Domare äro underviste äfven i Bergshandteringen, och jag skall med nöje alltid se en Domares kunskapsförråd blifva så utvidgadt, som möjligt; äfvensom jag alltid med nöje skall se inträdet på Juridiska banan, genom Academiska Examinas stränghet, försvåradt.

Men med Herr Tham kan jag ej inse de vådor, som af bifall till Utlåtandet skulle uppstå; lika med honom är jag öfvertygad, att Kongl. Maj:ts omsorg visserligen icke skall beröfvas den vigtiga Bergshandteringen, som, efter min öfvertygelse, ej kan lida deraf, att de rent af Juridiska frågorne skiljas från egentligen administrativa myndigheter, och öfverflyttas på allmänna Domstolar. Snarare tror jag Kongl. Maj:ts

omvårdnad om Bergshandteringen vara vitsordad genom den ledighet från Domarevärf han förunnar de med Styrelsen och administrationen i detta hänseende sysselsatte Embetsmän. Jag tror mig visserligen icke, såsom jag förut haft äran yttra, mägtig, att nu uppdraga demarcationslinien, eller afgöra om den blifvit riktigt uppgången emellan de Juridiska och Administrativa myndigheterna, i hvad denna fråga beträffar; ty dertill erfordras vetenskaplig kännedom i yrket, den jag icke äger, men jag tror, att Kongl. Maj:t gifvit ett ytterligare prof af den vigt han anser ärendet förtjena, då Hans Maj:t till Ledamöter i den Comitée, som nyligen blifvit nedsatt till utredande af närvarande fråga, förordnat män, kände, så väl för vetenskaplig bildning, som grundlig Embetsmanna-erfarenhet. Hos Hans Excellence Herr Grefven och LandtMarskalken samt Höglofl. Ridderskapet och Adeln, anhåller jag att, i fall af återremiss, desse mine tankar må få åtfölja till Utskottet.

Grefve *Frölich, David:* Jag har ingen anledning att skilja mig ifrån den mening, som Friherre Ehrenborgh så fullständigt utvecklat, och tror ej, att skäl till återremiss här förefinnes, då detta ärende är ett önskningsmål, deri Kongl. Maj:t i alla fall besluter efter sitt Nådiga välbehag. Således, och enär redan vid förra Riksdagen så mycket blifvit ordadt i detta ämne, och troli-

gen ännu kommer att ordas, då Betänkande från den af Friherre Ehrenborgh omnämnde Comitée inkommer, vågar jag att, med afstyrkande af återremiss, begära proposition till bifall å Utlåtandet.

Hans Excellence Herr Grefven och LandtMarskalken hemställde, om Ridderskapet och Adeln ansåg de emot Allmänna Besvärs- och EkonomiUtskottets ifrågavarande Utlåtande gjorde anmärkningar böra föranleda till detsammas återremitterande.

Ropades Nej.

Hvarefter *Hans Excellence Herr Grefven och LandtMarskalken* gjorde proposition till bifall af EkonomiUtskottets berörde Utlåtande, hvilken proposition med Ja besvarades.

Föredrogs å nyo och bifölls Allmänna Besvärs- och EkonomiUtskottets den 18 sistlidne Februarii under N:o 63 afgifne, och den 21 derpåföljde på bordet lagde, Utlåtande, i anledning af väckt fråga om ny organisation af HushållsSällskapen.

Vid förnyad föredragning af Allmänna Besvärs- och EkonomiUtskottets den 18 sistlidne Februarii under N:o 64 afgifne, samt den 21 i samma månad på bordet lagde,

Utlåtande, i anledning af gjorde anmärkningar vid Utskottets under N:o 20 förut meddelte Betänkande, angående den gamla Psalmbokens aflysande från bruk och nyttjande vid offentliga Gudstjensten; fann Ridderskapet och Adeln, uppå derom af *Hans Excellence Herr Grefven och LandtMarskalken* gjord proposition, att, enär sistnämnde Betänkande redan blifvit den 6 sistlidne Februarii af Ridderskapet och Adeln bifallet, Utskottets ifrågavarande Utlåtande borde läggas till handlingarne.

Föredrogs å nyo Allmänna Besvärs- och EkonomiUtskottets den 18 sistlidne Februarii under N:o 65 afgifne, och den 21 derpåföljde på bordet lagde, Utlåtande, i anledning af väckte frågor om upphörande af Ekonomiska besigtningar hvart tredje år å Soldatetorp, samt om Soldatens skyldighet att sjelf underhålla torpet.

Herr *Ribbing, Arvid:* Af EkonomiUtskottets Utlåtande torde Ridderskapet och Adeln hafva inhämtat, att åtskillige af BondeStåndets Ledamöter klagat deröfver, att vid Soldatetorps-synerne synemännens antal utgöra sex à sju, stundom ända till 10 à 12 personer, hvilkas förseende med skjuts och underhåll betunga Rotehållarne; men hela detta förhållande har Utskottet förbigått, och endast fästat sig vid nödvändigheten att serskilt kungöra de detta ämne

rörande författningar, hvilka synas Utskottet hafva råkat i glömska. Utskottet har således förbigått det onus, hvaröfver Motionairerne i synnerhet klagat, och endast hänvisat till redan existerande författningar. Utom att de författningar, som citeras af Utskottet, äro öfver 100 år gamla, får jag tillkännagifva, att i de orter, om hvilka jag äger en närmare kännedom, icke sättes i fråga någon ersättning för den skjuts och det kosthåll, som till desse synemän utgöres; äfvensom de tjenstemäns ringa belåtenhet med de författningar, hvilkas upplifvande nu är i fråga, bäst torde upplysas af den i Kongl. Maj:ts Nådiga Proposition om Stats-Verkets tillstånd och behof framstälda nödvändighet att förhöja så väl Officerares, som Länsmäns löner. Vi hafva som skäl för Utskottets Utlåtande sett antagas, att motioner i detta ämne varit väckte vid 3 föregående Riksdagar, men lika litet som jag tror det betyda något, att samma ämne den ena Riksdagen efter den andra upprepas, emedan sådant ofta sker endast för att få göra motioner, lika angeläget tror jag det vara, att Utskottet bör tillse grundligheten af de Författningar, i följd af hvilkas tillvaro motionerne väckts. För min del förefaller det vidunderligt, att Synemännens antal kan vara så stort, som här är uppgifvet, i och för en så liten förrättning, då för syner å hela Kronohemman endast er-

fordras ett antal af 3:ne personer, nemli- Kronofogden och 2 Nämdemän.

Jag tror derföre, att TorpSynemännens antal äfven kunde inskränkas till sistnämde personal. Äfvenledes finner jag, att om den gästfrihet, som ännu existerar i landet, skulle förbjuda Rotehållarne, att taga något för den mathållning och skjuts, som för Synemännen erfordras, desse icke böra uppfordras att aflemna en betalning, hvarmed Rotehållarne äro litet eller intet belåtne. En gifven fördel så väl för de Rustande, som för Synemännen, uppstår deraf, att de sednares antal inskränkes; ty då slippa de förstnämde med, att i stället för 6 hästar, framställa 3 till skjutsning, och tjenstemännen, som med ringa tillgångar nödgas företaga vidsträckta resor, vinna äfven derigenom en lindring. Att Roten heldre lemnar 3:ne hästar för intet än 6 för betalning, finnes lätt deraf, att då torpen från hvarannan äro föga aflägse, t. ex. en ¼ väg, blir betalningen för de nämnde 6 hästarne endast 24 skill., hvilka Rote-interessenterne skola sig emellan dela. Skola Officerarne betala skjutspengar, så böra de äfven betala väntepenningar, som ej sällan torde komma i fråga, och hvem skall i alla fall betala Länsmans och Nämndemännens hästar m. m. Oagtadt Utskottets betänklighet om den i TjenstgöringsReglementet stadgade föreskrift, tar jag mig dock friheten föreslå, att en

CompagnieOfficerare eller Mönsterskrifvare och 2:ne Nämdemän hädanefter ensamme få förrätta synerne å Soldattorpen; äfvensom att, i händelse någon af de förstnämnde, hvilka borde anses för dem, som bevakade Kronans och Regementets rätt, då Nämdemännen voro att anse för rättvisans medlare emellan det Allmänna, Soldaten och Roten, hindrades ifrån slik förrättning, hans ställe företräddes af en skicklig och hushållskunnig Subaltern eller UnderOfficer; och på dessa grunder anhåller jag om återremiss.

Herr *Hjerta, Gustaf:* För min del anser jag de af Herr Ribbing gjorde anmärkningar icke böra föranleda till Utlåtandets återremitterande. Utskottet har på goda skäl föreslagit förnyande af de rörande Torpsyner utfärdade gamla, spridde och oredige författningar, på det Allmänheten måtte vara i ständigt tillfälle att bedömma sine skyldigheter och rättigheter. Detta är ock allt hvad som behöfves. Afser man Allmogens ställning till Armèen, så finner man lätt, huru nödvändigt det är för den förre, att känna allt hvad den bör prestera till den sednare; och jag skulle således förr önska en utsträckning än inskränkning af Utskottets förslag om Författningars utgifvande, ja! till och med tro det vara nyttigt, om på ett ställe sammandrogos alla Rust- och Rotehållares skyldigheter och rättigheter. Om

i någon ort Torp-Synemännens antal skulle vara för högt, så måtte det vara ganska sällsamt. Det måtte till och med vara ett missbruk. Författningarne tillåta endast 5 Synemän; och om äfven Corporalen någon gång tillkallas, så förmodar jag att detta icke medförer ringaste olägenhet, emedan han förmodligen får nöja sig med att gå. Att deremot så knapphändigt, som Herr Ribbing, vilja det Torp-synerne skulle verkställas af blott en Mönsterskrifvare och 2:ne Nämdemän, fruktar jag skulle medföra Torpens vanvårdande, och anser Befälets närvaro dervid aldeles oundgänglig. Jag tillstyrker på det högsta bifall af Utlåtandet. Ehuru jag, som alltid sjelf såsom Utskotts Ledamot, ansett för min Riksdagsmannapligt, att vid granskning af en motion, som innehöll något gagneligt, heldre göra för mycket, än för litet, ur denna synpunct skulle önskat, att Utskottets förslag i afseende på Författningars utgifvande varit mera generelt; likväl och då det i nu varande speciela fall icke kan hjelpas, förnyar jag mitt tillstyrkande af bifall å Utlåtandet.

Friherre *Cederström, Jacob:* Utskottet har, öfvertygadt derom att, då nödiga Lagar finnas gällande, inga nya böra föreslås, utan att de, som derom äro okunnige, och ådagalagt sådant genom ingifne Motioner, böra genom Författningarnes förnyade kungörande upplysas, afgifvit det i Utlåtandet

framställde förslag. Hvad beträffar Herr Hjertas anmärkning om behofvet af ett vidsträcktare sammandrag af Militair-författningar, får jag erindra, att vi redan hafva ett sådant af Herr Presidenten Friherre af Tibell utgifvit, och af dessa skäl anhåller jag om bifall å Utlåtandet.

Grefve *Posse, Arvid:* Jag förenar mig med Friherre Cederström och Herr Hjerta, endast med den skillnad, hvad den sednares yttrande angår, att Utskottet, som icke är berättigadt väcka nya motioner, ej kunnat behandla frågan ur en vidsträcktare synpunct, än som skett.

Herr *Ribbing:* Om Höglofl. Ridderskapet och Adeln är ense att bifalla ifrågavarande Utlåtande, vill jag för min del visserligen icke vara envis om återremiss; men jag ber blott, att ytterligare få fästa uppmärksamheten derå, att ingen våda synes inträffa, derigenom att Torp-synerna uppdragas åt en Regements-fullmägtig och 2:ne Nämdemän, utan att fast heldre genom personalens inskränkning en betydlig och nödig besparing vinnes, och att den orimlighet upphör, att dessa de minsta syneförrättningar verkställas af ett större antal personer, än som vid någon annan så beskaffad Besigtnings- eller Syneförrättning äger rum. Att kungöra, det Rusthållarne äga rätt att uppbära ersättning för den skjuts

och kost de lemna Synemännen, tjenar till ingen ting; ty de känna denna rättighet förut, men begagna sig ändå icke deraf.

Ingen lindring skulle således derigenom för dem uppstå. För öfrigt har jag ingen ting emot Herr Hjertas önskan om ett vidsträcktare promulgerande af hit hörande Författningar, och skulle tillstyrka det, om sådant nu utgjorde föremålet för öfverläggning.

Sedan Ridderskapet och Adeln, uppå *Hans Excellence Herr Grefvens och Landt-Marskalkens* proposition, ansett de emot Allmänna Besvärs- och EkonomiUtskottets förevarande Utlåtande gjorde anmärkningar icke böra föranleda till detsammas återremitterande, blef berörde Utlåtande af Ridderskapet och Adeln bifallit.

Föredrogs å nyo och gillades StatsUtskottets den 11 sistlidne Februarii under N:o 63 afgifne, samt den 23 i samma månad, e. m. på bordet lagde, Utlåtande, i anledning af väckt Motion, angående fördelningen af den, vid Auctioner å confiscerade varor, utgående fattig-procent.

Företogs till pröfning Stats-Utskottets den 11 sistlidne Februarii under N:o 64 afgifne, och den 23 i samma månad, e. m. på bordet lagde, Utlåtande, i anledning af

väckt fråga om nedsättning i räntan å lån ur publika Cassor.

Herr *Rosenblad, Bernhard:* Under den form, som motionen blifvit väckt, medger jag att något afseende derå skäligen icke kan hafvas, och ber att få lägga ett skäl till de, Utskottet begagnat, nemligen: att Motionens antagande skulle förorsaka ett ingrepp i ägande-rätten; men jag tror, att man, utan detta äfventyr, på en annan väg skulle kunna vinna Motionairens syftemål, och denna medelväg vore i min tanka en tillåtelse för de publika Cassorne, att i Banken nedsätta sina inteckningar å fast Egendom emot erhållande af bestämda annuiteter. Derigenom skulle Cassorne slippa underhållandet af en dryg Betjening, då Banken uppbär räntorne, och Cassan icke behöfde större summa för dagen än den lätt kunde tillhandahållas. Banken kunde deremot tillåta gäldenärerne att erlägga 7 procent af ursprungliga skulden årligen, hvaraf 5½ beräknades såsom ränta och resten gick i afbetalning på kapitalet, och således gäldenärerne, mot endast en ökad uppoffring af 1 proc. om året, efter omkring 30 år blifva fria från sin skuld. Banken förlorade visserligen i början skillnaden emellan hvad den till Cassan komme att erlägga, och hvad den sjelf fick i ränta, men denna förlust skulle rikeligen ersättas genom det ökade *disponibla* rörelse-capital den,

allt efter som afbetalningarne å kapitalet ingingo, kunde använda. Om detta står i hänsyftning till Motionen, hvilket jag erkänner mig ej nog klart inse, så anhåller jag om återremiss af Utlåtandet.

Hans Excellence Herr Grefven och LandtMarskalken förklarade, att då Herr Rosenblads yttrande icke ägde omedelbart sammanhang med det ämne, som afhandlas uti förevarande Utlåtande, eller innefattade någon anmärkning emot detsamma, ansåg Hans Excellence sig böra göra proposition till bifall af ofvannämnde Utlåtande, hvilken proposition, af Hans Excellence derefter framställd, med Ja besvarades.

Föredrogs å nyo Stats-Utskottets den 11 sistlidne Februarii under N:o 65 afgifne, och den 23 i samma månad e. m. på bordet lagde, Utlåtande, angående åtskillige, genom Kongl. Maj:ts Nådiga Remisser, till Rikets Ständer öfverlemnade Svenske medborgares reclamationer, i afseende på ersättning för lidne förluster genom Skeppsuppbringningar.

Hans Excellence Herr Grefven och LandtMarskalken hemställde, om Ridderskapet och Adeln behagade gilla StatsUtskottets ifrågavarande Utlåtande.

Ropades Ja.

Herr *af Grubbens, Nils Wilhelm:* Det förundrar mig mycket, att Utskottet ej tagit i beräkning, att af de ifrågasatta fartygen funnos flera, såsom Tålamodet, Hoppet m. fl., hvilka uppbringades år 1813, då Svenska Sjöstyrkan äfven gjorde uppbringningar, samt år 1812, då fartyg så väl preijades vid Rygen, som uppbringades vid Landskrona. Jag känner icke förhållandet före den tiden; men hela sommaren 1813 uppbringades fartyg, hvilka voro lastade med spannmål och destinerade till Norrige, samt fördes till Uddewalla och Strömstad. Jag anhåller om återremiss, på det Utskottet måtte serskildt yttra sig öfver hvarje Fartyg, och det dermed inträffade förhållande.

Friherre *Palmstjerna, Carl Otto:* Jag torde icke behöfva påminna, att Herr Grefvens och LandtMarskalkens proposition på bifall till Utlåtandet redan blifvit med Ja besvarad, så att någon ytterligare discussion derom icke synes lämplig; men i anledning af Herr af Grubbens anmärkningar, att Utskottet bordt yttra sig uti hvarje serskildt fall, hvilken af de ersättningssökande vore mera eller mindre berättigad till ersättning; får jag erindra, att Utskottet verkligen iagttagit denna skyldighet, enär det sagt, att ingen af Reclamenterne ägde rättighet till någon slags ersättning; och således är Herr af Grubbens önskan i detta afseende fullkomligt uppfyld.

Herr *af Grubbens:* Jag anmälte mig, redan innan proposition af Herr Grefven och LandtMarskalken var framställd, fastän mitt namn, såsom icke kändt, icke kom att uppropas. Jag tror mig således vara berättigad, att få yttra mig i målet. Det är sant, att uti Utlåtandet är bestämdt sagt, att alla 19 fartygen ej få någon ersättning, hvilket jag ej anser vara det rättaste; utan jag anhåller att Stats-Utskottet för hvarje fartyg må bestämma, i hvad mer eller mindre mån hvart och ett af dem är berättigadt till ersättning. Hvad beträffar sjelfva hufvudsaken, förbehåller jag mig, att få bevisa hvad jag sagt.

Hans Excellence Herr Grefven och LandtMarskalken yttrade, det han alltid, efter uppläsningen af Utskottens Betänkanden, dröjde någon stund, innan Hans Excellence framställde proposition i ämnet, på det hvar och en Ledamot, som kunde sådant åstunda, måtte äga tillfälle anmäla sig att tala; och då Hans Excellence äfven nu iagttagit enahanda varsamhet, utan att Herr af Grubbens eller någon annan Ledamot sig under tiden anmält, samt efter hvad Hans Excellence fattat StatsUtskottets ifrågavarande Utlåtande, vid derom framställd proposition, redan blifvit af Ridderskapet och Adeln bifallit, ansåg Hans Excellence sig böra hemställa, om icke Ridderskapet

och Adeln behagade vid berörde beslut förblifva.

Ropades Ja.

Föredrogs till remitterande Kongl. Maj:ts den 27 sistlidne Februarii afgifne, samt den 2 dennes e. m. på bordet lagde, Nådiga Proposition till Rikets Ständer, angående anslag till förmån för LäroVerken i Riket.

Hans Excellence Herr Grefven och LandtMarskalken hemställde, att Kongl. Maj:ts högstberörde Proposition måtte till StatsUtskottet remitteras, hvilket bifölls.

Herr *Hjerta, Gustaf:* Jag får vördsamt hemställa, om ej den Kongl. Propositionen äfven borde remitteras till Allmänna Besvärs- och EkonomiUtskottet.

Herr *von Hartmansdorff, August:* Om jag rätt fattat den Kongl. Propositionen, innehåller den ej något förslag till ny organisation af UndervisningsVerken, i hvilket fall den borde remitteras till EkonomiUtskottet, utan endast begäran om anslag af en viss summa till löneförbättring åt Lärarne vid nuvarande Läroverk, sådane de äro; under det att förslaget till ny organisation utställes till allmänhetens granskning och bedömmande. Jag hemställer derföre, om icke det må vara nog, att remittera den Kongl. Propositionen till StatsUtskottet allena.

Herr *Hjerta:* För min del tror jag, att fastän fråga nu egentligen må vara om penninge-anslag, detta likväl har ett så oskiljagtigt sammanhang med frågan, huru dessa medel böra till ändamålets uppfyllande bäst användas, att det bör i sammanhang pröfvas, och att följagteligen EkonomiUtskottet bör få del af den Kongl. Propositionen. Jag styrkes i denna öfvertygelse af ännu en anledning, nemligen att jag rätt väl minnes, när i början af Riksdagen den stora mönstringen för sig gick till val af UtskottsLedamöter, huru man i Ekonomi-Utskottet placerade män, som säkert passat bättre i Stats- eller ConstitutionsUtskotten; just för det, som man sade, man väntade af dem underverk i förevarande fråga. Förra Riksdagen, då denna fråga förevar, behandlades den olyckligtvis äfven af EkonomiUtskottet; resultatet hade visst ej blifvit så föga båtande, om det den gången fått bero af StatsUtskottet allena; och jag håller för, att man således nu bör följa regeln, att der man fått sot, der bör man taga bot.

Herr *Lagerhjelm, Pehr:* Då den fråga, som utgör föremålet för den Kongl. Propositionen, endast rör Stats-anslag, skulle jag tro den böra remitteras till StatsUtskottet allena. Dertill kan dock läggas ett ytterligare skäl, nemligen, att den Afdelning

af

af StatsUtskottet, som har befattning med StatsRegleringen, är på punkten att afsluta densamma, och att detta arbete skulle mycket försenas, om den Kongl. Propositionen först skulle behandlas af EkonomiUtskottet. Det förundrar mig verkligen att höra ett sådant project af en Ledamot, som sjelf föreslagit bestämmandet af viss tid, nemligen den 10 Februarii, inom hvilken UtgiftsBetänkandet borde vara färdigt.

Herr *Hjerta:* För min del anser jag, att hela UppfostringsComitéens Förslag bör afsändas till EkonomiUtskottet i sammanhang med ifrågavarande Kongl. Proposition. Beträffande den sednares oskiljagtiga sammanhang med Statsregleringen, så anser jag visserligen förhållandet rigtigt, om den skulle betragtas med afseende på de ordinarie Statsintrader, StatsUtskottet sednast uppgjort, emedan någon tillgång då visserligen icke skulle förefinnas till detta vigtiga behof; men, som jag supponerar, kommer det att ingå i det föreslagna Lånesystemet, hvartill detta sednare visserligen ej kunde bättre användas, om vi nödgas behöfva antaga det.

Hans Excellence Herr Grefven och LandtMarskalken yttrade, att då Kongl. Maj:ts Nådiga Proposition endast innefattade fråga om anslag till LäroVerken, och

ej om deras organisation, hvilket sednare ämne, oberoende af den förra frågan, blifvit uppskjutet, hade Hans Excellence af denna anledning ansett högstberörde proposition blott böra till StatsUtskottet remitteras; men enär det visserligen ankomme på Ridderskapet och Adeln att äfven, om så funnes nödigt, remittera frågan till Allmänna Besvärs- och EkonomiUtskottet, finge Hans Excellence hemställa, om Ridderskapet och Adeln fann nödigt att äfven förvisa högstberörde Proposition till EkonomiUtskottet.

Ropades starka Ja, jemte några Nej.

I anledning hvaraf *Hans Excellence Herr Grefven och LandtMarskalken* förklarade, att som, efter hvad han tyckt sig finna, Ja öfverröstat Nej, Ridderskapet och Adeln äfven remitterat Kongl. Maj:ts Nådiga Proposition till EkonomiUtskottet.

Föredrogs å nyo och remitterades till LagUtskottet Kongl. Maj:ts den 5 sistlidne Februarii afgifne, och den 2 dennes e. m. på bordet lagde, Nådiga Proposition till Rikets Ständer, angående ändring uti 25 Cap. 1 §. RättegångsBalken och i sammanhang dermed äfven uti 12 Cap. 2 §. 2 Mom. samma Balk, sådant det lyder uti Kongl. förklaringen den 10 September 1823.

Föredrogs till remitterande Kongl. Maj:ts den 21 sistlidne Februarii aflåtne, samt den 26 i samma månad f. m. på bordet lagde, Nådiga Proposition till Rikets Ständer, i afseende på Ekeskogarne i Riket.

Herr *Hjerta, Gustaf:* Den Kongl. Propositionen, som nu är i fråga, att till Utskottet remitteras, föreslår, att Staten skulle öfvertaga bestyret med Ekplantering och Ekeparkers framtida underhållande, samt således ett nytt System, som i Rikets Skogshushållning skall införas. Jag befarar, att detta nya System allenast skall till våra efterkommande öfverföra en ännu fastare öfvertygelse, än den jag nu äger, att Staten icke bör befatta sig med Skogshushållning, utan öfverlåta den åt enskilta. För mig synes det vara tydligt, att den lönande Skogshushållningen fordrar en stor omtanka, större än att en Styrelse dertill kan egna sig. Jag anser den fordra en oaflåtlig uppmärksamhet på förhållanderne med jordens fördelaktigaste brukningssätt och beskaffenhet, på handelns förändringar och på uppfinningarne af alla de surrogater, som naturen och menniskokraften gemensamt frambringa till ersättande af sådant, som behöfves, eller förbättrandet af sådant, som redan finnes. Och oagtadt allt hvad jag hört och läst emot den sats, att bästa Skogsvården är den enskiltes och ej Statens, har

jag förblifvit vid min tro: att skogarne må gerna vika för jordens odling, intilldess deras värden göra äfven trädodlingen till en lönande sysselsättning; ty först då är det förhållande vunnit, som måste finnas emellan jordbruket, boskapsskötseln och skogshushållning, om de gemensamt skola gagna hvarandra och det allmänna. Och då man kommit till denna punkt, blifver den nödiga skogen vårdad. I Sverige kan man antaga, att så länge vi hafva skogar på $\frac{1}{3}$ af arealen, hafva vi allt hvad som erfordras. Utskottet torde äga tillfälle bedömma, om vi ej nu hafva sådane på mera än hälften. *Jag yrkar alltså i allmänhet enskilt Skogshushållning och ej allmän.* Hvad angår den del deraf, som nu uteslutande ifrågakommer, yrkar jag detsamma. I afseende å den alltid såsom motskäl framställda nödvändigheten, att Statens eget behof, af vissa trädslag, för Försvarsverket eller Flottan, gör undantagslagar derföre nödige; anhåller jag, att få anföra några tankar till den uppmärksamhet Utskottet anser dem förtjena. Hvad angår nödvändigheten af enskiltas dispositionsrätt öfver Ekeskogarne, är den så erkänd, att deröfver icke behöfver mycket ordas. Alltifrån 1560-talet har Sverige sett de olyckliga följderna af ett motsatt system. De hinder, som Eken förorsakar för sädesodlingen, och alla de öfriga förhållanden, som alltid åtföljа en tvångsförfattning, hafva gjort Eke-

trädet på skattejorden till en naturlig fiende för jordbrukaren. Innan de omenskliga strafflagar blifvit mildrade, hvilka alltför länge qvarstodo, innan penningeböter för Ekefällning i vårt land infördes, har man sett exempel att den åldrige Skattebonden med afsigt uppoffrat sitt lif, eller lidit spöstraffet, och förstört de tillväxande Ekarne, för att dess son skulle kunna i frihet ordna sitt åkerbruk, och ej blottställas för de följder, som oviljan, att se ett träd växa till skada för sin åker och ofta till hinder för den odling, hvarigenom han kunde lätta de sinas behof, förr eller sednare skulle förorsaka. Ännu hatas och utrotas den unga Ekeplantan, som ett skadedjur för jordbrukaren. Dess rötter stympas merendels, på det hon ej i flere hundrade år måtte skada egendom eller fresta barn och efterkommande till lagbrott. Skadligheten af detta system och nödvändigheten af att fordra en fri dispositionsrätt, tyckes alltså vara synbar. Och Frälseägarens vårdade Ekeskogar bevittna bäst den fria dispositionsrättens fördelaktighet. Frågan, om Rikets Ständer hafva rättighet att för Skattehemmanen besluta en sådan fri dispositionsrätt, besvaras bäst, om man åser Skattehemmans-Ekeskogens sammanhang med Beskattnings-Verket; ty hvarföre är väl Ekens fällning utan föregående Kronoutstämpling förbjuden, om ej för att anskaffa FörsvarsVerkets och serdeles Flottans behof af Eke. Men hvem

åligger försvaret? Hvem anskaffar allt hvad dertill fordras? Folket! Nå väl; hvad kan med skäl framställas emot folkets fria rätt, att säga: vi skatta för att köpa Flottans behof af Ek, in- eller utomlands; ty vi vilja ej skatta Ek, vi lemna heldre penningar. Jag tror derföre, att man bör begagna den syftning till fri disposition öfver Ekeskogen, som framlyser i den Kongl. Propositionen; och hos Kongl. Maj:t underdånigst anmäla, att Riksens Ständer för deras del beslutat, att, med undantag af hvad redan är utsynt, KronoSkattehemman hädanefter åtnjuta fri och obehindrad dispositionsrätt af å hemmanen växande Ekar, samt att Riksens Ständer deremot vilja bevilja nödige medel till Flottans behof af Eke, uppå Kongl. Maj:ts derom afgifvande Nådiga Propositioner. Sedan återstår att tillse, om det öfriga af det Nådiga förslaget är antagligt. Jag tillstår, att jag ej är af denna öfvertygelse; men tillika att jag visserligen icke äger den praktiska erfarenhet i ämnet, som erfordras, för att tilltro mig med säkerhet döma i frågan. Jag vågar likväl tro, att man för bedömandet kan hemta någon ledning, om man rigtigt utreder de väsentligaste förhållanderne med en af Staten bedrifven Skogshushållning, och jag vågar derföre det djerfva försöket, att framställa några åsigter derom. Om det derigenom lyckas mig att bevisa, att den måste blifva dyrare än den enskilte, torde

saken vara afgjord, emedan det icke lärer kunna nekas, att så länge folket bekostar FörsvarsVerket, äger det ock rätt, att, efter egen pröfning, använda alla de för sig dertill erforderliga medel. Följaktligen äger Regeringen ingen grundad rätt, att blanda sig i den enskiltes hushållning med Ekeskogarne, när Ständerna fylla Försvarsbehofven.

Hvad först beträffar, huruvida man, för att fylla Flottans behof af ek, skall välja, att inrätta serskildta planterhagar, eller ock underkasta sig, att i framtiden af enskildte köpa hvad som kan erfordras; förefaller det mig otroligt, att vi nu tvåhundrade år, innan man kan vänta dugeligt skeppsvirke af de tillämnade planterhagarne, skulle kunna säga, om vi då behöfva skeppsbyggnadsvirke eller ej; ty hvem kan väl nu på 1800-talet bedömma, om Sverige efter 200 års förlopp behöfver någon skeppsflotta, och huruvida, om den ock behöfves, den ej då skulle kunna eller måste byggas af annat än Ek? Vi hafva i sednare tider sett, med hvad fördel *jern* användes till Skeppsbyggeri, och då vi äga det grundade hopp, att jerntillverkningen hos oss ej skall taga slut, utan vi fast mera deraf hafva öfverflöd emot behofven inom landet, synes det mig klokare, att vända omtankan derpå, än att bekymra sig om en product, som, innan den kan tillvägabringas, torde vara obehöf-

lig. Men det är ej nog med, att en sådan ovisshet borde göra oss tvekande i denna fråga. Låtom oss äfven tillse, hvad vi skulle kunna säga med visshet. Sådant är: att den Ek, som nu på Statens bekostnad planteras och i 200 år vårdas, blifver otroligt dyr; så dyr att den antingen omöjligt kan vara lika dyr i verldshandeln, eller ock att Eketrädet då säkert redan blifvit ersatt af andra trädsorter eller af metaller. Jag vill nemligen antaga, hvad som torde vara obestridligt, att ett af Staten ombesörjdt jordbruk eller skogsbruk aldrig kan gifva vinst, utan blott på sin höjd betala brukningskostnaden och vården. Bevis derföre skulle jag vilja hemta från våra Kungsgårdar, den tid de sköttes af Staten; och ett ännu närmare af Tumba bruk i fordna tider, då 16 till 18 Tunnlands åker och äng gaf 3 R:dr i afkastning. Utgående från denna princip kommer man visserligen till de mest besynnerliga resultater vid undersökningen, huruvida den Kongl. Propositionen, att inköpa och använda 20 à 25,000 tunnland till Ekeplantering, är förmånlig eller icke. Men som jag dock vill hoppas, att mine beräkningar, hvad ziffror beträffa, skola vara obestridliga, anhåller jag att få meddela dem.

Om man, lika med den Kongl. Propositionen, antager, att Planterhagar för Ek böra finnas till en rymd af minst 20,000

Tunnland, hvaraf jag antager, att hälften skulle planteras på 50 år, och den andra hälften fördelas på den öfriga tid, hvartill tillväxten beräknas, som jag supponerar blifva 150 år, så bör man först besinna, om det är möjligt eller nyttigt, att, på sätt der föreslås, Planterhagarne endast skulle blifva 2 eller 3 till antalet.

Jag äger visserligen icke fullständig kännedom, huruvida någonstädes inom Fäderneslandet så betydliga sträckor finnas, tjenlige för Ekplantering; men jag vet, att det fordras en viss jordmån för goda Ekesorters växtlighet, och fastän jag ej har varit öfver allt i Riket, vågar jag dock, med anledning af våra dalgångars beskaffenhet och våra höjders vanliga beståndsämnen, antaga såsom ett Axiom, att öfver 2000 sammanhängande tunnland af sådan jordmån, som fordras till fördelaktig Ekeplantering, icke finnes på ett enda ställe i Riket. I samma mon, som den till Ekepark inköpta trakten är uppfylld med Impedimenter, eller stora mellanliggande sträckor finnas, som icke hafva till Ekeskog tjenlig jord; i samma mon blir också tillsynen deröfver försvårad och dyrare. Om detta är sannt; om det äfven är sannt, att man för Ekeplanteringen måste söka erhålla en i Sverige icke på långt när allmän, frisk, djupgrundad och ändå icke fet, utan snarare mager jord; torde inköpspriset ej va-

ra för högt beräknadt, om det antages till 30 R:dr Tunnlandet, äfvensom Planteringskostnaden för hvarje tunnland icke torde aflöpa under 5 R:dr. Detta utgör alltså en rund summa af 700,000 R:drs Capital, som skulle utläggas för att vinna ändamålet. Dertill bör nu läggas ränta på ränta, ty om folket ej skattar dessa 700,000 R:dr, användas de productivt och bära oupphörligt nya räntevinster. Men, som på så lång tid penning-räntan kan supponeras falla, vill jag blott beräkna den efter 3 proc. — Räntan bör beräknas i 150 år, för den del af Ekplanteringen, som kan ställas på en sådan tillväxt; och borde beräknas i 200 år för den del, som erfordras till virke åt Linieskepp m. m.; ty förr är icke Ekebehofvet uppfylldt och ingen annan inkomst möjlig; emedan jag, på tillräckliga skäl, förutsatt, att all under tiden möjlig inkomst åtgår för att betäcka Bevakningskostnaderne och tillsynen, heldst i vårt land svårligt Staten lärer kunna med fördel begagna parkerne till timmer och slöjdevirkes uppdragande, utöfver hvad dessa kostnader kräfva. Men som jag vill göra all calcul i detta fall billig, beräknar jag blott ränta för 150 år. Alltså blifver utlagda Capitalet neml. 700,000 R:dr och förlorade räntan, efter 3 proc. med ränta på ränta utöfver 58 millioner R:dr B:co, tillsammans nära 59 millioner.

Låtom oss sedan tillse hvad vi 200

år härefter hafva, att för dessa penningar hemta.

Det torde få anses mycket: enär Eken, om han skall blifva duglig till Skeppsvirke, icke får uppdragas med trängd växt: om man skulle kunna beräkna 10,000 Tunnland Ekskog, ställd på 150 års tillväxt, att årligt medgifva ett hygge af 80 till 100 Cubikfamnar, samt å de öfrige 10,000 Tunnland, ställde på 200 års tillväxt ett årligt hygge af 60 till 75 Cubikfamnar Ekevirke dugligt till skeppsbyggnad; ty jag tror ej, att mera än 20 proc. af all växande Ekeskog skulle kunna användas. Men antagom det på det sätt jag sagdt; då skulle, enär räntan af 59 millioner R:dr à 3 proc. är nära 1,600,000 R:dr, hvarje Cubikfamn för flottan tjenligt Ekevirke, efter 150 år, kosta Staten minst 8000 R:dr; men efter 200 år, hälften öfver 10,000 R:dr per famn, det är: mer än 36 R:dr per Cubikfot. Om än, genom försäljning af öfriga virket och andra hushållningsåtgärder, någon ersättning skulle kunna för Staten hemtas, synes dock att 20 till 30 R:dr B:co per Cubikfot Eke blef resultatet. Och jag frågar då, om ej en sådan utgift framstår, som en Stats-misshushållning; och om det ej gagnade mer, att rent af icke bry sig om hela denna anstalt, utan köpa Eket, hvar man kunde få det för bästa pris inom eller utom landet. Om, oagtadt dessa förhållanden,

vi likväl skulle ingå på detta misshushållningssystem, så anser jag, att helt andra medel dertill borde användas, än de i Propositionen föreslagne.

Det blir, efter min åsigt, alldeles oundgängeligt 1:o att Planterhagarne icke inskränkas till 3:ne, utan att minst 8 till 10 tjenliga trakter dertill efterhand utses; 2:o att de anläggas, der tillfälle gifves till en lätt Sjötransport, och der Skogsbrist för närvarande finnes, så att under tiden annan plantering kan löna sig; 3:o att de häldst sökas och anläggas, der Kronan redan äger jorden, såsom gamla Kronoparker och Kungsgårdar, hvilka sednares brukande torde förut medföra nog liten vinst för Staten, när man riktigt beräknar de skatter och onera Staten eftergifver i förhållande med den ringa arrendevinst den erhåller; 4:o att icke något serskildt anslag härtill göres, utan endast jord gifves, samt öfriga Utgifterne tagas på 10:de HufvudTitelns besparing, emedan denna anstalt bör, om än ÖfverHofJägmästareEmbetet bibehålles, vid sin uppsigt öfver Skogshushållningen i allmänhet, dock tillika stå under tillsyn af Flottans styrelse; hvarvid serskildt afseende borde hafvas å Båtsmanshållets möjliga användande, till eftersyn, plantering, huggning m. m., och 5:o att denna fråga behandlas i sammanhang med min motion om Kronoskogarne i allmänhet, nemligen så,

att då fråga blir om begagnande eller inlösande af allmän eller enskild skog, Ekeplantershagarne ställas i gemenskap dermed, dels till ersättningar för utsynings- och mulbetes-rätt, dels för JägeriStatens indragning, så att, om möjligt är, någon skatt-nedsättning, åtminstone ej skatt-förhöjning, må tillvägabringas. Dessa mina anmärkningar torde få åtfölja remissen till Utskottet.

Hans Excellence Herr Grefven och LandtMarskalken föreslog, att Kongl. Maj:ts ifrågavarande Nådiga Proposition måtte, tillika med Herr Hjertas i anledning deraf nu afgifne yttrande, till Stats- samt Allmänna Besvärs- och EkonomiUtskotten remitteras; hvilket bifölls.

Föredrogs å nyo och remitterades till Stats- samt Allmänna Besvärs- och EkonomiUtskotten Kongl. Maj:ts den 21 sistlidne Februarii aflåtne, samt den 26 i samma månad f. m. på bordet lagde, Nådiga Skrifvelse till Rikets Ständer, angående Regleringen af Båtsmanshållet för Städerne i Riket.

Ånyo föredrogs och remitterades till BevillningsUtskottet Kongl. Maj:ts den 13 sistlidne Februarii aflåtne, samt den 26 i samma månad f. m. på bordet lagde, Nådiga Skrifvelse till Rikets Ständer, angåen-

de förslag till förnyad Taxa för Tullafgifterne å inkommande och utgående varor.

Föredrogos å nyo och biföllos följande LagUtskottets den 16 sistlidne Januarii afgifne, samt den 23 derpå följde Februarii e. m. på bordet lagde, Betänkanden:

N:o 24. Öfver väckt Motion om en Lag, att ej någon må till Domare-förrättning förordnas, innan han fyllt 25 år m. m.

N:o 25. Öfver väckt Motion om ändring i föreskrifterne angående Utmätnings-Auctioner å Landet.

Föredrogs å nyo LagUtskottets den 17 sistlidne Januarii under N:o 26 afgifne, och den 23 derpåföljde Februarii e. m. på bordet lagde, Utlåtande, öfver väckt Motion om rättighet för hvar och en, att emellan Riksdagarne till Kongl. Maj:t inkomma med förslag till ändring i författningar.

Herr *Hjerta, Gustaf:* Visserligen hade Utskottet haft rätt att säga, att Motionen icke varit af behofvet påkallad, samt att tillstyrka Rikets Ständer att icke vidtaga något beslut, som skulle leda derhän, att Styrelsen ovilkorligt skulle äga förbindelse att upptaga, pröfva och resolvera öfver hvarje project till ändrade författningar; en åtgärd, som, hvad det sednare angår, bör allenast

bero af den styrande personalens öfvertygelse och samveten; och utur denna synpunkt anser jag mig äfven böra tillstyrka, att frågan må förfalla, heldst 1818 års Lag-Utskotts Betänkande bestämt yttrar den åsigt, att hvarje medborgares rättighet, att i lagenlig form till Kongl. Maj:t ingifva hvilka förslag som hällst, är gifven; och jag är glad att veta, det Kongl. Maj:t äfven ser saken ur samma synpunkt. Men den mening Utskottet sedermera framställer, eller att Konungens Embetsmän skulle alltför mycket belastas, om den föreslagne åtgärden tillstyrktes, anser jag vådlig, enär det skulle kunna gifva Regeringens Ledamöter anledning, att på dessa skäl undandraga sig granskning af inkommande förslag. Enskilta bevis, att så tillgått, saknas ej; men jag vill hoppas, att de ej i vår tid kunna återkomma. Jag vill likväl ej yrka återremiss; utan önskar blott för denna min enskilta åsigt ett rum i Protocollet.

Friherre *Ehrenborgh, Casper Wilhelm:* I anledning af den siste värde Talarens anmärkning, får jag blott upplysa, det Motionairen sjelf gifvit anvisning på, att samma fråga vid 1818 års Riksdag blifvit behandlad. Utskottet, som gillade Ständernes då fattade beslut, ansåg sig ej tillständigt att stympa det utlåtande, som låg till grund för detta beslut, utan trodde sig böra återge det i sin helhet, i händelse Rikets Stän-

der skulle vilja instämma deruti. Med den värde anmärkaren medger jag, att det af honom klandrade tillägg kunnat vara borta, om ej Utskottet trott sig böra oförändradt upptaga förra Ständers yttrande; och lika med honom är äfven jag öfvertygad, att ingen betages rättigheten att inför Thronen nedlägga de förslag han kan hafva att aflämna. Jag anhåller alltså om proposition till bifall å LagUtskottets förevarande Utlåtande.

Uppå derefter af *Hans Excellence Herr Grefven och LandtMarskalken* gjord proposition, blef Lag-Utskottets Utlåtande af Ridderskapet och Adeln bifallet.

Föredrogs ånyo och bifölls LagUtskottets den 17 sistlidne Januarii under N:o 28 afgifne, och den 23 derpåföljde Februarii, e. m., på bordet lagde, Betänkande, öfver väckte Motioner, angående oinskränkt rättighet till flottning och färdande i alla flott- och farbara sjöar och floder, samt förhöjning af de i allmänna Lagen stadgade böter för den, som stänger Kongsådra, eller farled, m. m.

Föredrogs ånyo och remitterades till StatsUtskottet Friherre Boyes, Ludvig, den 23 sistlidne Februarii e. m. på bordet lagde

de Motion om förhöjde löner för Ledamöterne uti Rikets Allmänna Ärenders Beredning.

Justerades Nio ProtocollsUtdrag, innehållande Ridderskapets och Adelns i Plenum den 2 dennes e. m. fattade beslut.

Upplästes följande från nedannämde Utskott inkomne Utlåtanden:

Från StatsUtskottet:

Af den 18 sistlidne Februarii:

N:o 67. I anledning af Rikets Ständers åren 1825 och 1827 församlade Revisorers afgifne Berättelser om granskningen af RiksgäldsVerket, GeneralAssistanceContoiret och f. d. FilialDiscontInrättningarne.

Af den 24 sistlidne Februarii:

N:o 69. Angående anslag af medel till fullbordande af de i Hufvudstaden anlagde CorrectionsInrättningar.

Af den 28 sistlidne Februarii:

N:o 70. I anledning af väckt Motion om skattelösen af Presterskapet i Skåne tillhöriga hemman, som ej äro af Boställsnatur.

N:o 71. I anledning af väckt fråga om bötesmedels ingående till StatsVerket, hvil-

ka förut uppburits af Allmänna Barnhus-Directionen.

N:o 72. I anledning af väckt Motion, om upphäfvande af förbudet mot de å Öland befintliga Kronohemmans försäljande till Skatte.

N:o 73. I anledning af väckt Motion, att Boställen, som innehafvas af i Landtbruket oerfarne personer, måtte utarrenderas.

Från Allmänna Besvärs- och Ekonomi-Utskottet:

Af den 28 sistlidne Februarii:

N:o 69. Angående föreslagen ändring i arbetstiden inom EmbetsVerken.

N:o 70. I anledning af BondeStåndets återremiss i frågan om planpenningarne.

N:o 71. Angående förslag till allmänt stadgande om Sparbankers och Pensionsanstalters inrättande vid Bruk och Fabriker.

N:o 72. I fråga om vissa dagars undantagande från Auctionsförrättningar.

N:o 73. Angående väckt Motion, att Snöplognings-accorden måtte uppgöras till Landtmannens största möjliga lättnad.

N:o 74. Angående väckt Motion, om återförandet till StatsVerket af detsamma frångången inkomst, genom förarrendering

af Bränvins-distillerings-rättigheten inom Hufvudstaden.

N:o 75. I anledning af yrkade förändringar till vinnande af lindring i Bevärings-skyldighetens fullgörande.

N:o 76. I anledning af återremiss å Utskottets Betänkande N:o 10 angående yrkad fri rättighet för KronoHemmans och Nybygges Åboer i de Norra Provincerne att till Tjärubränning använda Stubbar, Rötter m. m.

Lades på bordet.

Upplästes trenne från Riddarhus-Utskottet inkomne Memorial, så lydande:

Hörsamste Memorial!

Hos Höglofl. Ridderskapet och Adeln har Herr von Hartmansdorff, August, under den 15 sistlidne December e. m., på anförde grunder, framställt den motion, att Ridderskapets och Adelns under sista Riksdag, med inställande af en förut meddelad föreskrift, angående tillökning i antalet af Stipendier för de vid Universiteten Studerande Adliga ynglingar, fattade beslut, om anslående i stället af 2:ne Stipendier åt de Adelsmän, som egna sig åt näringarne, måtte varda upphäfdt; och har Ridderskapet och Adeln, genom ProtocollsUtdrag den 30 i samma månad e. m., behagat Herr von Hartmansdorffs ofvannämnde motion, tilli-

ka med det af Herr Bråkenhjelm, Pehr Reinhold, i anledning deraf afgifne yttrande, till Riddarhus-Utskottets utlåtande remittera.

För att besvara den sålunda meddeldta remissen, torde det i första rummet blifva nödigt, att upptaga det af Ridderskapet och Adeln vid sednaste Riksdag fattade beslut, om hvars inhibition fråga blifvit väckt. — Sedan nemligen motion är vorden framställd om stiftandet af stipendier från RiddarhusCassan till sådane Adliga ynglingar, hvilka antingen, efter derom inhemtad technisk kännedom, ingingo i någon Fabriks-, Manufactur- eller Handtverks-rörelse, eller ock önskade, att systematiskt studera Landtbruket; så har 1823 års RiddarhusUtskott, till hvars yttrande berörde motion blifvit hänvist, uti Memorial af den 23 September nämnde år, på anförde skäl, hvaribland förnämligast *för att gifva ett högtidligt godkännande af den grundsats, att det icke är oförenligt med Adelig börd och vårdad uppfostran, att Ståndets medlemmar egna sig åt Näringarne,* tillstyrkt, att, i den mån blifvande Räntebesparingar å Adeliga CadettScholæFonden det medgåfvo, och då tjenliga Läroanstalter för Näringarne och Jordbruket kunde varda inrättade, 2:ne stipendier, hvardera om 160 R:dr B:co årligen, måtte å berörde fond anslås, för att, enligt de allmänna grunderne för Stipen-

diers bortgifvande, tilldelas åt sådane Adlige ynglingar, hvilka åstundade att förvärfva sig vettenskaplig underbyggnad för näringarnes fullkomligare bedrifvande. Och blef detta Riddarhus-Utskottets memorial under den 11 October 1823 af Ridderskapet och Adeln bifallit, i följd hvaraf, enligt hvad Utskottet jemväl tillstyrkt, den af Ridderskapet och Adeln vid 1817 och 1818 årens Riksdag meddeldta föreskrift om den behållne räntans å Adelige CadettScholæ-Fonden användande till successivt bildande af ytterligare ett högre Academiskt stipendium och ett FriCadettrum på Carlberg komme att förblifva hvilande, intill dess den summa, som för de beslutade Näringsstipendierna erfordrades, är vorden till fullo afsatt.

På sätt Motionairen upplyst, hafva desse sednare stipendier likväl ännu icke kunnat utdelas, emedan de dertill erforderlige räntemedel först under innevarande år inflyta.

Sedan Utskottet sålunda lemnat en kort framställning af det förhållande, som föranledt Herr von Hartmansdorffs ifrågavarande motion, tillhör det Utskottet att deröfver dess vördsamma yttrande afgifva.

Utskottet befinner sig visserligen till en början uti den ganska ömtåliga ställning, att nödgas ingå i granskning af ett förslag,

som åsyftar upphäfvande af ett utaf Ridderskapet och Adeln, vid en föregående Riksdag, fattadt beslut — ett beslut, som dessutom uppgifves hafva härflutit från en af tidens liberala grundsatser, och således varit ansedt såsom ett bevis på Ridderskapets och Adelns likartade tänkesätt. Men Utskottet tror sig både kunna och böra förbise dessa serskilda omständigheter. Ty Utskottet hyser den mening, att ett vidtagit beslut, som ensamt rörer Ståndet, ingalunda bör anses orubbligt, enär dess frånträdande icke förnärmar någons rätt, och Utskottet anser sig således vara utaf 1823 års Riksdags ifrågavarande beslut lika litet beroende i sin pröfningsrätt, som sistnämde Riksdags RiddarhusUtskott bordt äga en sådan betänklighet, i anseende till den föreskrift, som, i motsatt syftning, blifvit af Ridderskapet och Adeln meddelad vid föregående Riksdag. Hvad åter beträffar den grundsats, hvars hyllning det nu till återtagande föreslagna beslutet skall i främsta rummet åsyftat; så, ehuru Utskottet visserligen, för dess del, i så måtto deruti instämmer, som Utskottet anser hvart och ett, till enskild bergning och allmän förkofran ledande, yrke inom Samhället anstå Adelsmannen, såväl som hvarje annan Medborgare, har Utskottet likväl, i denna fråga, trott sig böra helt enkelt lemna uppmärksamhet derät, huruvida för *närvarande* de ifrågavarande stipendierna ändamålsenligast

och med den sannolikaste beräkning af *gagn* må användas, antingen till understöd för sådane Adlige ynglingar, som vilja egna sig åt Näringarne, eller för dem, som ämna sig åt Statens tjenst; äfvensom i hvilketdera hänseendet behofvet af understöd är störst och af nödvändigheten oundvikligast påkalladt.

Vid en sådan jemförelse, finner Utskottet, att den uppfostran, som för inhämtandet af kännedom uti de egentligen så kallade näringarne, hvilka i den vid sista Riksdag framställde motionen uppgifvas, nemligen Manufactur-, Fabriks-, Handtverks- och Landtbruks-yrken, vanligen, och äfven i förening med den vetenskapliga bildningen, är till det hufvudsakligaste *practisk*. Den underbyggnad af Theorier, som i desse hänseenden erfordras, för att bringa de nämnde yrken till någon större fullkomlighet, torde icke kunna vinnas vid någon af de få serskilde Läroanstalter, som, med afseende å berörde Näringar, äro *inom* fäderneslandet för närvarande att tillgå. Men om ock en sådan vetenskaplig kunskap derstädes stode att ernå, och blefve i denna väg fullt användbar, så borde likväl derefter den torftige Adels-stipendiaten, för att blifva i tillfälle tillämpa den högre bildning han förvärfvat, ega utväg att i någon vidsträcktare scala drifva Näringen, hvartill åter behöfdes capitaler, dem blotta skick-

ligheten icke förmår tillskapa, och sällan förskaffa sig, åtminstone under nuvarande penningeförhållanden. — Om således förlags-understödet uteblefve, eller de practiske resultaten icke skulle motsvara, hvad som beräknats i systemet, så hade man emedlertid, genom Stipendii-anslag, lockat in Adelns söner uti yrken, der de ställdes i beroende af osäkra speculationer, och der de oftast hade svårt att finna en bergning, hvilken, i Utskottets tanka, med få undantag torde vinnas, genom att egna sig till sådane befattningar, som icke fordra andra capital, än kunskaper och skicklighet, eller genom ett i öfrigt oförtrutet bemödande, att rätt använda den mångsidigare bildning, som är föremålet för undervisningen vid ett Universitet.

Jemförer man vidare det för närvarande ringa antal Adelsmän, som äro Näringsidkande, och den mängd af ytterst behöfvande bland Adelns söner, som, i fäders och förfäders fotspår, egna sig åt studier och offentliga värf, så torde det finnas långt mera angeläget, att öppna utvägar för de sednare, att icke nödgas öfvergifva en bana, den de, i en ädel, sjelfständig riktning, framgå att gagna samhället, än det månde vara att begagna ett sådant tillfälle, för att offentligen tillkännagifva sitt förakt emot en såkallad fördom, som förut har tiden emot sig, och hvars fall således, endast derigenom, är säkert.

Efter det Utskottet sålunda sökt visa, att det för närvarande är nödvändigare, att inrätta ökade Stipendier för de många torftige Adelsmän, som *redan* valt offentliga befattningar till sitt mål, än att uppmuntra andra till att ingå i Näringar, som ofta gifva en osäker utkomst; har Utskottet jemväl skolat yttra den tanka, att om den öfverklagade fördomen mot de bildade samhällsklassernes inträde uti de productiva yrken i sjelfva verket skulle finnas rådande (hvilket Utskottet dock icke erkänner), så torde stiftandet af några få Stipendier, för att gifva uppmuntran till en slik öfvergång, till äfventyrs icke vara ett för sin åsyftning rigtigt beräknadt medel; ty fördomar skingras endast genom en mera utbredd upplysning, och dennas inflytelse på det allmänna tänkesättet och på samhällsförhållanderna. — Icke eller tror Utskottet, att Näringarne skulle vinna någon förkofran förmedelst ifrågavarande Stipendiers inrättande. Den enda naturliga vägen dertill, är, i Utskottets öfvertygelse, att genom ändamålsenliga anstalter uppdrifva Näringarne till lönande yrken, och följakteligen förskaffa deras idkare ett större anseende. Intilldess lärer det ingalunda vara att eftersträfva, att Adelns söner derät uppoffra sig, och vid en *sådan* tidpunkt åter, torde allt Stipendii-understöd finnas öfverflödigt, och den egna fördelen vara en tillräckligt lockande uppmuntran för en hvar,

med håg och fallenhet för Näringsyrken, att, utan afseende på Stånd, deruti ingå. Och som i öfrigt Reglementet för de redan å Adliga CadettScholæFonden åt studerande Adelsmän anslagne Stipendier stadgar, att dessa Stipendier må tilldelas jemväl sådane ynglingar, som vid Rikets Universiteter vilja aflägga *BergsExamen*, hvarigenom tillfälle redan synes vara beredt till vetenskaplig underbyggnad i en af våra förnämsta Näringar eller Bergsväsendet; alltså och emedan inhemtandet vid Academien af förberedande kunskaper, tillhörande en allmän medborgerlig bildning, icke må anses stänga vägen för den Adliga ynglingen, att, efter fullgjorde villkor för Stipendiets åtnjutande, egna sig åt Näringarne, utan snarare synes, för personer af de bildade samhällsklasserne, böra förutgå valet af hvilket lefnadsyrke, som helst; thy har Utskottets pluralitet trott inrättandet af några serskildta åt Näringarne *uteslutande* anslagne Stipendier, för närvarande icke vara lämplige, och har således, på ofvan anförda grunder, trott sig böra understödja Herr von Hartmansdorffs motion, att Höglofliga Ridderskapets och Adelns vid sista Riksdag fattade beslut, om 2:ne NäringsStipendiers anslående åt Adliga ynglingar, måtte upphäfvas, samt berörde Stipendier, i den mån de kunna af Adliga CadettScholæFondens Räntemedel utgå, i stället utdelas åt sådane unge Adelsmän, som, med förut stadgade vil-

kor, vilja egna sig åt Studier vid Rikets Universiteter, för att derstädes aflägga offentlig Juridisk, Cancelli-, eller BergsExamen. Hvilket dock allt till Höglofl. Ridderskapets och Adelns eget omprövfvande vördsamt öfverlemnas, hvarjemte 4 Ledamöters serskilda mening bifogas. Stockholm den 10 Februarii 1829.

På RiddarhusUtskottets vägnar

CARL MÖRNER.

W. F. Dalman.

Utdrag af Protocollet, hållet hos Höglofl. RiddarhusUtskottet vid Lagtima Riksdagen i Stockholm den 10 Februarii 1829.

S. D. Vid afgörandet af den utaf Herr von Hartmansdorff, August, väckta, och till Ridarhus-Utskottets Utlåtande remitterade motion, angående upphäfvande af Ridderskapets och Adelns vid förra Riksdag fattade beslut, om anslående af 2:ne Stipendier för de Adeliga ynglingar, hvilka vilja vetenskapligt studera Näringarne, var Friherre *Wrede, Fabian Jacob,* af serskild mening, och yttrade:

"Jag tror för min del, att den nu ventilerade frågan förtjenar att betraktas från en vidsträcktare synpunkt, än den, utur hvilken Utskottets pluralitet skärskådat henne.

Det lärer ej kunna bestridas, att industrien har ett mäktigt inflytande på utvecklingen af en Stats krafter i allmänhet. Att befrämja densamma i ett land, torde således vara en bland lagstiftningens vigtigaste omsorger. Hvarje medel, ledande till detta föremål, förtjenar derföre i min tanka ganska mycken uppmärksamhet.

Den motion, som vid sista Riksdag föranledde det Ridderskapets och Adelns beslut, om hvars upphäfvande fråga nu blifvit väckt, åsyftade att rigta de bildade medborgareclassernes håg till deltagande i samhällets productiva yrken. Bemödandet dertill påkallas icke blott af tidens kraf och samhällets behof, att genom sina Näringar vinna inre styrka och kraft, utan ock af sjelfva de productiva yrkenas allt mer och mer framskridande öfvergång från Handtverks- och Skråväsendet till ett mera ordnadt, på vetenskapliga grunder byggdt, Fabriques- och Entreprenade-systeme. Erfarenheten besannar, att industrien ingenstädes nått någon höjd, der icke så väl allmän som vetenskaplig bildning varit dess ledare; och deraf följer nyttan och nödvändigheten af, att de bildade samhällsclasserne, mera än som hittills inom vårt fädernesland ägt rum, egna håg och kunskaper åt de productiva yrken. Om sådant hittills hindrats af en, kanske ännu ej fullkomligen försvunnen, fördom, qvarstående

från en tid af lägre samhällsbildning, så lärer man icke böra förbise vigten af att utrota en sådan. Ridderskapets och Adelns nu ifrågavarande beslut, bör, i min tanka, betraktas såsom ett medel att vinna detta ändamål. Det gifver på en gång ett offentligt ogillande af fördomen, och ådagalägger på ett värdigt sätt Ståndets aktning för de productiva yrken, både genom den yttrade önskan, att Adelns söner måtte deruti inträda, och genom den uppmuntran dertill, som innefattas i de anslagne Stipendierne. Från denna sida synes det mig ingalunda vara likgiltigt, om detta beslut upphäfves. Det har inför Svenska folket företedt ett förnyadt prof på Ridderskapets och Adelns sjelfständiga och upplysta tänkesätt, och ett beslut i *motsatt* rigtning torde med något skäl kunna blifva ansedt härleda sig från *motsatta* tänkesätt. Ur denna synpunkt ser jag frågan, och tror för min del, att en i sin *utveckling* vigtig *princip* ofta är värd mer uppmärksamhet, än den merendels osäkert uppgjorde beräkningen af gagnet för det närvarande *ögonblicket*.

De skäl, Utskottets pluralitet anfört mot inrättande af de ifrågavarande Stipendierne, kan jag icke godkänna. Jag vill i korthet framställa några erindringar i detta hänseende.

Man betviflar, att någon Theoretisk underbyggnad i Näringsyrken kan vinnas vid

de Läroanstalter i denna väg, som för närvarande finnas inom fäderneslandet. Jag medgifver otillräckligheten af anstalter, som inom vårt land finnas för Näringarnes utveckling till någon fullkomlighet; men en total brist existerar dock icke. Vi hafva Fahlu Bergsschola och Technologiska Institutet, hvilket sednare kan begagnas i förening med Thamiska föreläsningarne och den Chemiska coursen på Carolinska Institutet; vi hafva vidare Motala Mechaniska verkstad och åtskilliga andra på en större scala anlagde inrättningar, der tillfälle kan lemnas för ett systematiskt studium af närande yrken. Motion har dessutom vid denna Riksdag blifvit väckt om inrättande af en Landtbruksschola, och från Kongl. Maj:t har Nådig Proposition ankommit om bildande af Navigationsscholor för Coopvaerdie-sjömän. Jag hämtar häraf anledning att icke misströsta om utmärkte Näringsidkares bildande äfven i Sverige.

En stor vigt har blifvit fästad dervid, att då Näringarnes bedrifvande nödvändigt skulle erfordra capitaler till förlag, torde den torftiga AdelsStipendiaten merändels nödgas öfvergifva hoppet, att i någon större scala utöfva dessa näringar, och således till skada för sin framtid, vara af Stipendier inlockad på en bana, den han ej kunde fullfölja. Deremot har man ansett bergningen vara mera viss på den litterära eller tjenstemanna-banan.

Månne man icke här tager begreppet capital i allt för inskränkt betydelse. — Hvarje sak, som afkastar en inkomst, är ju ett capital. Kunskaper och skicklighet hos Näringsidkaren motsvara ofta ett ganska betydligt sådant i materiel förmögenhet. — Uti Sverige, der man, i så många fall, nödgas anlita utlänningen i afseende å fullkomnandet af våra näringar, torde fruktan minst böra uppstå, att ju icke dessa kunskaper blifva använda, och att de ej finna personer, som, utan andra capital än Bancosedlar, erbjuda förlag, för att med den intellectuella capitalisten dela vinsten af industri-företagen. Jag lemnar derhän, huruvida inträdet uti Statens tjenst företer några lysande utsigter. För min del tviflar jag derpå. Jag har hört en allmän klagan, i anseende till mängden af personer, som trängas på tjenstemannabanan, och öfverflödet af sökande inom nästan hvarje fördelning af Statsförvaltningen. — Då nu en, i min tanka nödig, förenkling af de administrativa formerne synes förestå, så tyckes detta lemna föga hopp om någon förbättring i utsigten för de många lönlöse. Inom Militairståndet är äfven antalet af surnumerairer ganska stort, men deremot deras fåtaligt, som, utan tillhjelp af egen förmögenhet, der lyckas att finna utkomst. Månne man då går för långt, när man påtänker medel att uppmuntra en del af våra fattiga Adels-söner att egna sin håg åt Närin-

garne och beträda en bana, hvilken, om än "afvikande från fäders och förfäders fotspår" i afseende på medlen, likväl icke skiljer sig derifrån i afseende på ändamålet — *fäderneslandets väl.* — Och månne i öfrigt icke tiden är inne, att genom en så beskaffad amalgamation af de bildade och Näringsidkande samhällsclasserne, befordra upplysningen hos de sednare, och sammanföra de ännu tilläfventyrs qvarlefvande skiljde Stånds-intressena? — Jag vågar tro detta, och för mig visar det sig så, som Ridderskapets och Adelns högtidliga godkännande af denna åsigt, tillkännagifvet genom ifrågavarande Stipendii-stiftelser, skulle bidraga till detta ändamål, — och sådant destoheldre, som, i min tanka, upplysningen redan härutinnan hunnit förbereda det allmänna tänkesättet, hvilket nu så mycket starkare fordrar ett offentligt uttryck deraf.

Om dessa åsigter äro rigtige, förfaller ock det skäl, Utskottets pluralitet velat hämta från jemförelsen mellan det större antalet af Adelsmän, som redan valt studier för tjenstemannabanan, och de, som egna sig åt Näringar, enär frågan just är att förminska de förres allt för stora, och föröka de sednares allt för ringa antal.

I anledning af hvad man yttrat om Näringarnes uppdrifvande till lönande yrken,

ken, såsom kraftigaste medlet att vinna det åsyftade ändamålet af de bildade classernas öfvergång dertill, så frågar jag blott, huru man vill bringa industrien till någon höjd, om man derifrån utesluter bildningen och den vetenskapliga underbyggnaden. Derest således med Stipendii-understöd vinnes, att studierna ledas åt detta håll, så är redan ett medel funnet och vidtaget för Näringarnes uppdrifvande, och så framt man vill ändamålet, har man följakteligen derigenom kommit detsamma ett steg närmare.

Slutligen har man, såsom skäl för Herr von Hartmansdorffs motion, anfört, att Stipendier å Adeliga CadettScholæfonden redan finnas anslagna för de studerande, som vilja undergå Bergsexamen, hvarigenom tillfälle redan vore beredt för vetenskaplig underbyggnad i en af våra förnämsta Näringar eller Bergsväsendet. Jag medgifver, att något i denna väg kan genom detta stadgande uträttas. Men man måste likväl besinna, att afsigten med de Stipendier, som gifvas åt Studerande i Bergsvetenskapen, icke egentligen är att bilda Bergverksidkare, utan endast att lemna understöd åt dem, som ämna sig att ingå i BergsCollegium, och i sådant ändamål behöfva en Embetsexamen.

Jag träffar således för min del intet skäl, som talar emot Ridderskapets och Adelns

vid sista Riksdag fattade beslut om Näringsstipendiers anslående. Men då jag tillstyrker bibehållandet deraf, så önskade jag den *bestämda* föreskrift, att dessa Stipendier endast må tilldelas sådane ynglingar, som förut inhämtat en viss bestämd grad af Humanistisk bildning; hvarförutan sökanderne borde styrka ej mindre sitt behof af understöd, än det tillfälle, de äga att inhämta en grundelig kännedom af särskildte Näringsgrenar; och borde det i öfrigt vara RiddarhusDirectionen öppet, att derest efter skedd kungörelse några competente sökande till nämnde Stipendier sig icke anmälte, tilldela dessa Stipendier äfven åt sådana ynglingar, som egna sig åt de Academiska studierne.

Härmed förenade sig Friherrarne *Oxenstjerna, Carl,* och *Stael von Holstein, Jacob Salomon,* samt Herr *Printzenskjöld, Axel;* och skulle bemäldte Herrars sålunda yttrade skiljaktiga tankar genom Protocollsutdrag åtfölja Utskottets Betänkande. UtSupra.

Ex Protocollo
W. F. Dalman.

Hörsamste Memorial!

Under den 30 sistlidne December har Höglofl. Ridderskapet och Adeln behagat till RiddarhusUtskottets Utlåtande remittera Grefve Bjelkes, Axel, den 15 i samma månad väckta motion, att RiddarhusSalen

måtte emellan Riksdagarne få begagnas till Concerters uppförande.

Och får Utskottet, i anledning häraf, vördsamt yttra, att ehuru åtskillige omständigheter af dem, som anförts till stöd för den af RiddarhusDirectionen vid 1817 och 1818 årens Riksdag gjorda, och af Ridderskapet och Adeln då bifallna, hemställan, om upphörande af rättigheten, att begagna RiddarhusSalen till Concerters, Comiteers sammanträden m. m. verkligen ännu synas tala för fortfarandet af det meddeldta förbudet; likväl och som den förnämsta af de då öfverklagade olägenheterne, eller den skada, som genom en, i följd af folksamlingen vid dylika tillfällen hastigt förorsakad temperaturförändring, skall tillfogas de i RiddarhusSalen hängande vapenplåtarne, samt den i taket anbragta plafond-tafla, finnes vara af beskaffenhet att kunna, i anseende till den jemväl *efter* nämnde Riksdag tillkomne anstalt, att genom rör uppvärma salen, utan svårighet och med iakttagande af nödiga försigtighetsmått förekommas; alltså, och med afseende å det sålunda förändrade förhållandet, samt enär, genom bifall till Grefve Bjelkes motion, en billig önskan af hufvudstadens bildade publik och den sköna konstens vänner kan tillfredsställas, utan att å andra sidan bereda någon serdeles olägenhet åt Riddarhuset, har Utskottet, för dess del, trott sig böra samma motion un-

derstödja; dock så, att tillåtelsen af RiddarhusSalens begagnande endast med följande vilkor må varda meddeld.

1:o Att anhållan om RiddarhusSalens upplåtande hvarje gång framställes hos RiddarhusDirectionen, som efter omständigheterne eger sådant bevilja eller afslå, samt, i förra händelsen, vidtaga den åtgärd i afseende å Salens uppvärmning, som till förekommande af den hastiga temperaturförändringens menliga inflytelse å Plafondtaflan kan anses nödig.

2:o Att såsom afgift för Salens begagnande, jemte eldningen, må för hvarje concert erläggas en summa af 100 R:dr Banco, hvilka böra före concerten till Riddarhus-Kamereraren aflemnas.

Och då uppsättandet samt nedtagandet af Orchesterställningen alltid torde vara förenade med äfventyr af skada för Salen, hvadan dessa byggnadsåtgärder så sällan, som möjligt, torde böra ifrågakomma, har Utskottet, som inhämtat, att Frimurare-Barnhuset, i afseende å den, till dess förmån, å hvarje Långfredag uppförande concert, eger en sig tillhörig, å Riddarhuset förvarad, Orchester-ställning, hvilken vid nämnde concerter uppsättes och derefter nedtages, ansett sig, med anledning häraf, böra hemställa, om icke, såsom vilkor för FrimurareBarnhuset, att få *utan afgift* be-

gagna RiddarhusSalen till LångFredagsconcerten, må stadgas, att berörde Orchesterställning, som borde på RiddarhusCassans bekostnad uppsättas, sedermera emellan Riksdagarne städse blifver i RiddarhusSalen qvarstående, till begagnande kostnadsfritt af de serskilda Concertgifvarne, hvarigenom olägenheterne i dessa hänseenden betydligt förminskades; och torde Directionen vid FrimurareBarnhuset finna så mycket mera anledning, att uti berörde vilkor ingå, som BarnhusCassan, till följd deraf, vunne besparing af de nu hvarje år förnyade utgifterne för Orchesterns uppsättning och nedtagning: hvilket dock allt till Höglofliga Ridderskapets och Adelns vidare omprövning vördsamt öfverlemnas. Stockholm den 24 Februarii 1829.

På Höglofl. RiddarhusUtskottets vägnar

CARL MÖRNER.

W. F. Dalman.

Hörsamste Memorial!

Uti ett den 10 sistlidne December till Höglofliga Ridderskapet och Adeln ingifvit Memorial, har Herr Estenberg, Pehr, framställt det förslag, att pensionerne för de uti Wadstena Adliga Jungfrustiftet inskrifne Jungfrur må förhöjas från 33⅓ R:dr till 200 R:dr Banco årligen; uti hvilket afseen-

de Motionairen hemställt, dels att hvarje delägare i fonden, som önskade komma i åtnjutande af den tillökta pensionen, måtte ytterligare inbetala 116 R:dr 32 sk. B:co, hvarföre räntan borde läggas till capitalet; dels ock att inskrifningsafgiften hädanefter skulle förhöjas till 250 R:dr B:co för hvarje person, dock lika för alla åldrar, samt att den såkallade famillegåfvan icke måtte understiga 200 R:dr B:co; och skulle de, som äro pensionerade af inrättningen, då fonden medgåfve den föreslagne förhöjningen, betala den ökade inskrifningsafgiften på 2:ne år, genom afdrag å deras pensioner, så att de, första året, bekomme endast 33⅓ R:dr, och, det andra, 116 R:dr 32 sk. i pension; hvarförutan pensionernes antal hädanefter borde förminskas.

Till följd af Ridderskapets och Adelns, under den 19 i nämnde månad, å Herr Estenbergs omförmälda Memorial, meddelte remiss, får RiddarhusUtskottet vördsamt yttra, att ehuru Utskottet, å ena sidan, visserligen finner den pension, som för närvarande tilldelas Stiftspensionärerne, alltför otillräcklig, enär man påräknar densamma såsom enda tillgången till underhåll, anser Utskottet likväl, å den andra, de af Herr Estenberg föreslagne åtgärder till beredande af pensionernes förhöjning icke för sitt ändamål, eller Fondens förstärkande, lämpliga, emedan det torde vara föga sannolikt,

att de redan inskrifne, men ännu icke pensionerade, delägarne skulle åtaga sig en inbetalning, hvaraf frugten troligen aldrig kunde komma dem till godo, i anseende till den längre tid, som, derest och endast *halfva* antalet af nu befintlige pensionairer (hvilka utgöra 228) skulle erhålla förhöjd pension, erfordrades för Fondens bildande till ett Capital, från det nuvarande eller omkring 146,000, till omkring 400,000 R:dr B:co; och som af enahanda skäl, samt i följd af den, i händelse af det ifrågavarande förslagets antagande, enligt anställd beräkning, fördröjda tiden för pensionens utfående af nära 40 år från inskrifningen, tillika med de föreslagna dryga afgifterne, jemväl antalet af personer, som åstundade, att i Stiftet ingå, ofelbart komme att högst betydligt förminskas, då de förmögnare, som ofta nu, när afgiften är obetydlig, någon gång mera af ett bruk och för att visa någon af sine anhörige en uppmärksamhet, än med beräkning på förväntande pension, låta inskrifva sina döttrar eller slägtingar, skulle draga sådant i betänkande, om afgiften så ansenligen ökades, och de deremot, som taga beloppet af pensionen i hufvudsakligaste betraktande, sällan hafva råd eller lägenhet, att på ett ofta osäkert hopp om pension uppoffra en summa af 250 till 450 R:dr B:co; alltså anser Riddarhus-Utskottet sig böra på dessa skäl den af Herr Estenberg väckta ifrågavarande motion af-

styrka; hvilket dock till Höglofliga Ridderskapets och Adelns vidare ompröfning vördsamt öfverlemnas. Stockholm den 24 Februarii 1829.

På Höglofliga RiddarhusUtskottets vägnar
CARL MÖRNER.

W. F. Dalman.

Dessa trenne Memorial lades på bordet.

Höglofl. Ridderskapet och Adeln åtskiljdes kl. tre qvart till 10 om aftonen.

In fidem Protocolli,
O. J. Lagerheim.